Benimle tanışmadan önce

JULIAN BARNES

İngilizceden çeviren:
Serdar Rifat Kırkoğlu

AYRINTI

JULIAN BARNES

Çağdaş İngiliz edebiyatının önde gelen adlarından olan Julian Barnes, 1946'da Leicester'da doğdu. Oxford Üniversitesi, Magdalen College'da okudu. *The Oxford English Dictionary*'de sözlükbilimci; daha sonraları ise, *The New Statesman* ve *The Sunday Times*'ta gazeteci olarak çalıştı. Kitap eleştirileri ve takma adla polisiyeromanlar kaleme aldı. 1982'den 1986'ya değin *The Observer*'da televizyon eleştirmenliği yaptı.

İlk romanı *Metroland* (1980; Metroland) 1981'de Somerset Maugham Ödülü'nü kazandı ve bunu 1982'de yayımlanan *Before She Met Me* (Beninle Tanışmadan Önce, Çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2002) adlı romanı izledi. Asıl üne kavuşmasını sağlayan yapıtı ise, 1984'te yayımlanan romanı *Flaubert's Parrot* (Flaubert'in Papağanı, Çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2001) oldu; bu yapıtıyla Geoffrey Faber Memorial Ödülü'nü kazandı ve ayrıca Fransa'da Medicis Ödülü'nü kazanan ilk İngilizolarak daha büyük okur kitlelerine ulaştı. 1986'da *Staring at the Sun* ve 1989'da ise, edebiyatalanındakiyenilikçiliğinin vegeniş hayalgücünün somut bir kanıtı olan ve birçokeleştirmence çarpıcı ve çizgidışı bir yapıt olarak değerlendirilen *A History Of The World In 10½* (10½ Bölümde Dünya Tarihi, Çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 1999) yayımlandı. Bunları 1992'de yayımlanan *Talking It Over* (Seni Sevmiyorum, Çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2000) ve 1993 tarihli, politik hiciv romanı *The Porcupine* (Oklukirpi) izledi. 1995'te, *The New Yorker* dergisi için yazdığı ve İngilizkültür ve siyasetyaşamı üzerine kaleme aldığı makalelerden oluşan *Letters from London* gün ışığına çıktı. 1996 yılının Ocak ayında, 50. yaşgünününarifesinde, daha önce çeşitli dergilerde yayımlanmış hikâyelerinin de bulunduğu ilk hikâye kitabı *Manş Ötesi* (Çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 1999) okurla buluştu. Ve 1998 Eylülü'nde, *England, England* (İngiltere İngiltere'ye Karşı, Çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2003) kitapçı raflarındaboy gösterdi. Sonromanı *Love, etc.* (Aşk vesaire, Çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2002) ise Temmuz 2000'de yayımlandı.

Julian Barnes, ilk bakışta biraz farklı gibigözüken, ama dabadikkatleincelenince tümü de ortak bir yazarlık özelliğinin harcıyla karılmış yapıtlar vermiş olan bir yazardır. Onun yazarlık üslubu, hemen hemen bütün yapıtlarında, fazlasıyla kendine özgü bir kimlikle, hem mutrakhem de trajik ve insanlıolana alabildiğine açık ve salt 'negatif' olanla yetinmeyen çok yönlü bir 'ironi' unsuruyla belirginleşir. Böylelikle; burjuva-bohemyaşam değerlerindeki karşıtlığın irdelendiği bir gençlik ve 'oluşum' romanı olan *Metroland*'den, onun daha çok mercekli ve fanteziye daha yakın bir izdüşümü sayılabilecek *Seni Sevmiyorum* adlı değişik aşk romanına; politik bir hiciv novellası olan *Oklukirpi*'den, saplantılıbir kıskançlık öyküsünün anlatıldığı *Beninle Tanışmadan Önce* adlı romana; dinsel efsanelerdeki ikircikliliik, Tarih'in ve Aşk'ın insan yaşamındaki yeri, Sanat'ınanlamı ve önemi ve bunlarla içiçeve koşut olarak oykülenen deniz kazaları, terörizm venükleer felaketgibi güncel dünyasorunlarının işlendiği alegorikbir roman olan *10½ Bölümde Dünya Tarihi*'nden, yaşam-sanat etkileşimi ve otantik yaşam sorunsalının işlendiği deneme romanı *Flaubert'in Papağanı*'na kadar Barnes'ın bütün yapıtları birçok yönlü ironi fakültesinin izlerini taşırlar.

Yapıtları yirmi beşin üzerinde dünya diline çevrilmiş olan Julian Barnes, ayrıca, E.M. Forster Ödülü (1986), Amerikan Sanat ve Edebiyat Akademisi Ödülü (1988), Hamburg FVS Vakfı Shakespeare Ödülü gibi birçok ödüle daha sahiptir.

Ayrıntı Yayınları, Julian Barnes'ın tüm yapıtlarını yayın programına almışır

Ayrıntı: 365
Edebiyat dizisi: 120

Benimle Tanışmadan Önce
Julian Barnes

İngilizceden çeviren
Serdar Rifat Kırkoğlu

Yayına hazırlayan
Can Kurultay

Kitabın özgünadı
Before She Met Me

Picador/1986
basımından çevrilmiştir.

© Julian Barnes & Akcalı Ajans

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak illüstrasyonu
Sevinç Altan

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Düzelti
Sait Kızılırmak

Baskı ve cilt
Mart Matbaacılık Sanatları Ltd. Şti. (0 212) 321 23 33 (pbx)

Birinci basım Mitos Yayınları *1997*
Ayrıntı Yayınları'nda birincibasım *2002*

Baskı adedi *2000*

ISBN 975-539-237-8

AYRINTI YAYINLARI
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr
Dizdariye Çeşmesi Sk. No.: 23/1 34400 Çemberlitaş-İst. Tel.: (0 212) 518 76 19 Faks: (0 212) 516 45 77

Julian Barnes

Benimle Tanışmadan Önce

E D E B İ Y A T D İ Z İ S İ

GÜLÜNEŞİAŞKLAR/*Milan Kundera* ◢ KALECİNİN PENALTI ANINDAKİ ENDİŞESİ/*Peter Handke* ◢ YÜZBAŞI VE KADINLAR TABURU/*Mario Vargas Llosa* ◢ BİZ/*Yevgeni Zamyatin* ◢ KESİK BİR BAŞ/*Iris Murdoch* ◢ YENİ TANRILAR/*Alberto Vasquez-Figueroa* ◢ İNFAZA ÇAĞRI/*Vladimir Nabokov* ◢ EVET AMA, BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?/*Woody Allen* ◢ ÇALI HOROZU/*Michel Tournier* ◢ BANYO/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ BALKON/*Jean Genet* ◢ GÜNEŞ İMPARATORLUĞU/*J.G. Ballard* ◢ BEYAZ ZENCİLER/*Ingvar Ambjörnsen* ◢ SİYAH MADONNA/*Doris Lessing* ◢ KAPANDA ÜÇ KAPLAN/*G. Cabrera Infante* ◢ ZAMANININKIYISINDAKİ KADIN/*Marge Piercy* ◢ ANARŞİNİNKISAYAZI/*Hans Magnus Enzensberger* ◢ FOTOĞRAFMAKİNESİ/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ GÜLÜN GÜNLÜĞÜ/*Ursula K. LeGuin* ◢ HOTEL DU LAC/*Anita Brookner* ◢ AZİZLER ve ALİMLER/*Terry Eagleton* ◢ VEDA YEMEĞİ/*Michel Tournier* ◢ ORLANDO/*Virginia Woolf* ◢ UTANÇ BİTTİ/*Anja Meulenbelt* ◢ YAKINGELECEĞİN MİTOSLARI/*J.G. Ballard* ◢ KARANLIĞIN SOLELİ/*Ursula K. LeGuin* ◢ AĞ/*Iris Murdoch* ◢ WATT/*Samuel Beckett* ◢ EKOTOPYA/*Ernest Callenbach* ◢ GECEYİ ANLAT BANA/*Djuna Barnes* ◢ İNSAN POSTUNA BÜRÜNMÜŞ KÖPEK/*Ingvar Ambjörnsen* ◢ CUMA/*Michel Tournier* ◢ AFRODİT'İN BAŞKALDIRISI/*Lawrence Durrell* ◢ GÜNDELİK MUTLULUĞA ALIŞMA/*Anja Meulenbelt* ◢ MURPHY/*Samuel Beckett* ◢ MASAL MASALİÇİNDE/*Khimaira/John Barth* ◢ ZEN VE MOTOSİKLET BAKIM SANATI/*Robert M. Pirsig* ◢ PARFÜMÜNDANSI/*Tom Robbins* ◢ SINIRSIZ RÜYALARDİYARI/*J. G. Ballard* ◢ FRANSIZTEĞMENİNKADINI/*John Fowles* ◢ BEYAZ OTEL/*D.M. Thomas* ◢ MYRA/*Gore Vidal* ◢ DALGALAR/*Virginia Woolf* ◢ ATLANTİK ÖTESİ/*Witold Gombrowicz* ◢ HAYRANLIK/*Anja Meulenbelt* ◢ FERDYDURKE/*Witold Gombrowicz* ◢ MELEKLER ZAMANI/*Iris Murdoch* ◢ PAULINA 1880/*Pierre Jean Jouve* ◢ EŞEKARISI FABRİKASI/*Iain Banks* ◢ ROCK LANET/*Iain Banks* ◢ KAYIP ZAMAN/*Anja Meulenbelt* ◢ SENİ İÇİME GÖMDÜM/*Andrew Jolly* ◢ BAŞTAN ÇIKARICININ GÜNLÜĞÜ/*Sören Kierkegaard* ◢ KONFİDENZ/*Ariel Dorfman* ◢ ALTIN DAMLA/*Michel Tournier* ◢ BİR GARİP VAKA: MATMAZEL P./*Brian O'Doherty* ◢ NİETZSCHE AĞLADIĞINDA/*Irvin D. Yalom* ◢ KIZIL AĞAÇLAR KRALI/*Michel Tournier* ◢ AİLEDE BİR ÖLÜM/*James Agee* ◢ KUTSAL BÖLGE/*Carlos Fuentes* ◢ KALPSİZ AMANDA/*Jurek Becker* ◢ 62-Maket Sali/*Julio Cortázar* ◢ ÇARPIŞMA/*J.G. Ballard* ◢ ÜÇLEME-Molloy-Malone Ölüyor-Adlandırılamayan/*Samuel Beckett* ◢ DUR BİR MOLA VER/*Tom Robbins* ◢ HIRSIZIN GÜNLÜĞÜ/*Jean Genet* ◢ KÜÇÜKDEĞİŞİMLER/*Marge Piercy* ◢ LILA/*Robert M. Pirsig* ◢ ERGİNLİK YAŞI/*Michel Leiris* ◢ AŞKSIZ İLİŞKİLER/*Samuel Beckett* ◢ ESİRGEYEN GÖKYÜZÜ/*Paul Bowles* ◢ YALANCI JAKOB/*Jurek Becker* ◢ DİVAN/*Irvin D. Yalom* ◢ PORNOGRAFİ/*Witold Gombrowicz* ◢ MERCİER İLE CAMİER/*Samuel Beckett* ◢ BİR ERKEĞE NASIL TECAVÜZ EDİLİR?/*Märta Tikkanen* ◢ /BENDENİZVE MARCO POLO/*Paul Griffiths* ◢ DOĞMAMIŞ KRİSTOF/*Carlos Fuentes* ◢ RÜYASAKİNLERİ/*Iris Murdoch* ◢ HİÇ İÇİN METİNLER ve Uzun Öyküler/*Samuel Beckett* ◢ DUYGU YOLCULUĞU/*Laurence Sterne* ◢ BETTY BLUE/*Philippe Djian* ◢ AĞAÇKAKAN/*Tom Robbins* ◢ ANARŞİST/*Tristan Hawkins* ◢ BAKAKAİ/*Witold Gombrowicz* ◢ PORTNOY'UNFERYADI/*Philip Roth* ◢ 10 1/2 BÖLÜMDE DÜNYA TARİHİ/*Julian Barnes* ◢ SUNİ TENEFFÜS/*Ricardo Piglia* ◢ MANŞ ÖTESİ/*Julian Barnes* ◢ ADA/*Aldous Huxley* ◢ GÜLÜN MUCİZESİ/*Jean Genet* ◢ MÖSYÖ/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ ÇİÇEKLERİN MERYEM ANASI/*Jean Genet* ◢ BAŞUCU OĞLANI/*Alison Fell* ◢ YARATIK/*John Fowles* ◢ SENİ SEVMİYORUM/*Julian Barnes* ◢ ZENCİLER/*Jean Genet* ◢ TÜNEL/*Ernesto Sábato* ◢ KARA PRENS/*Iris Murdoch* ◢ KARNINDANKONUŞANIN ÖYKÜSÜ/*Pauline Melville* ◢ TANRI'NIN AĞZINDANEVRENİNHİKÂYESİ/*Franco Ferrucci* ◢ HAYATIN VE AŞKIN YASALARI/*Connie Palmen* ◢ KAHRAMANLAR VE MEZARLAR/*Ernesto Sábato* ◢ KAYNAKVE ÇALI/*Michel Tournier* ◢ CENNETE BİR KOŞU/*J.G. Ballard* ◢ DİŞİ ADAM/*Joanna Russ* ◢ FLAUBERT'İN PAPAĞANI/*Julian Barnes* ◢ ALDATMA/*Philip Roth* ◢ KOKAİN GECELERİ/*J.G. Ballard* ◢ ACABA NASIL?/*Samuel Beckett* ◢ MANTİSSA/*John Fowles* ◢ KOLEKSİYONCU/*John Fowles* ◢ BENJAMİN DAR GEÇİTTEKİ AYDIN/*Jay Parini* ◢ METEORLAR/*Michel Tournier* ◢ ARKADAŞLIK/*Connie Palmen* ◢ AŞK VESAİRE/*Julian Barnes* ◢ SİRİUS'TAN GELEN KURBAĞA/*Tom Robbins* ◢ BAYAN GULLİVER CÜCELER ÜLKESİNDE/*Alison Fell* ◢ GELECEKTEN ANILAR/*William Morris* ◢ BENİMLETANIŞMADAN ÖNCE/*Julian Barnes*

H A Z I R L A N A N K I T A P L A R

YOLDA/*Jack Kerouac* ◢ İNGİLTERE İNGİLTERE'YE KARŞI/*Julian Barnes* ◢ CEHENNEM MELEĞİ/*Ernesto Sábato*

İçindekiler

I
Üç takım elbise ve bir keman
11

II
Suçüstü
28

III
Şaşı ayı
41

IV
Sansepolcro, Poggibonsi
55

V
Jerome geç düşenler ve dört gözler
68

VI
Bay yıkama-yağlama
84

VII
Gübre yığınının üstünde
102

VIII
Feminian kumtaşları
116

IX
Bazen bir puro . . .
138

X
Stanley Spencer sendromu
152

XI
At ve timsah
167

Pat'e

İnsanoğlu, doğanın temelde ona üç beyin bağışlaması gibisinden zor bir durumda bulur kendini; bu beyinler, yapılarındaki büyük farklara karşın, birlikte çalışmak ve birbirleriyle iletişim kurmak zorundadırlar. Bu beyinlerin en eskisi, esas olarak, sürüngensi beyindir. İkincisi, daha aşağı memelilerden miras kalmıştır ve üçüncüsü de... insanı özellikle insan yapan, en gelişmiş memelilerin mirasıdır. Bir beyin içindeki bu beyinlerden alegorik olarak söz edecek olursak, psikiyatrın hastasını kanepeye uzanmaya davet ettiğinde, ondan aynı zamanda bir atla timsahı yan yana yatırmasını da istediğini tasavvur edebiliriz.

Paul D. MacLean, *Sinir ve Akıl Hastalıkları Dergisi*,
Cilt CXXXV, No 4, Ekim 1962

Il vaut mieux encore être marié qu' être mort.*
Molière, *Les Fourberies de Scapin*

* (Fr.) "Ölü olmaktansa evli olmak daha da iyidir." Molière, *Scapin'in Dolapları*.

I
Üç takım elbise ve bir keman

Graham Hendrick, karısının zina yapışını ilk seyredişinde hiç aldırış etmedi. Hatta kıkır kıkır gülmekte olduğunu fark etti. Perdeleme amacıyla elini kızının gözlerine doğru uzatmak aklına bile gelmedi.

Elbette, Barbara vardı bunun arkasında. Barbara, ilk karısı; – zina yapmakta olan ikinci karısı Ann'e cephe alan Barbara. Gerçi, tabiatıyla, o zamanlar bunu bir zina olarak görmüyordu. Bu yüzden *pas devant** yanıtı uygun bir yanıt değildi. Ve zaten, Graham'ın cicim ayları diye adlandırdığı zamanlardı hâlâ.

Cicim ayları 22 Nisan 1977'de, Jack Lupton'ın onu paraşütçü bir kızla tanıştırdığı Repton Gardens'da başlamıştı. Partide üçüncü içkisini içiyordu. Ne var ki gevşemesine hiç faydası olmamıştı al-

* (Fr.): Önünde olmaz. (ç.n.)

kolün. Jack kızı tanıştırır tanıştırmaz, beyninde bir şeyler kıvılcımlandı ve otomatik olarak onun adını beyninden sildi. Partilerde böyle oluyordu. Birkaç yıl önce, deney olsun diye, tanıştırıldığı kişilerin adlarını el sıkışırlarken yinelemeyi denemişti. "Merhaba Rachel," diyordu ve, "Merhaba Lionel," "İyi akşamlar Marion." Ama böyle yapınca erkekler sizin eşcinsel olduğunuzu filan sanıyor, size sakınarak bakıyorlardı; kadınlarsa, sizin bir Bostonlu ya da belki de, bir Pozitif Düşünür olup olmadığınızı soruyorlardı nazikçe. Graham bu tekniği bırakmış ve kendi beyninden utanma duygusuna geri dönmüştü.

O ılık nisan gecesi Graham, Jack'in kitap raflarına yaslanmış, sigara içip gevezelik edenlerin patırtısından uzakta, adım hâlâ bilmediği, ve sarı saçlarını özenle biçimlendirmiş çok renkli çizgili ve anladığı kadarıyla ipek bir gömlek giymiş kadına kibarca bakıp durmuştu.

"İlginç bir yaşam olmalı."

"Evet, öyle."

"Çok . . . yolculuk ediyor olmalısınız."

"Evet, ediyorum."

"Gösteriler yapıyorsunuz, sanırım." Kadının, ayak bileğine bağlı bir kutudan kızıl dumanlar yükselirken havada taklalar attığını hayal ediyordu Graham.

"Şey, gerçekte o öteki bölüm." (Hangi bölümdü o?)

"Tehlikeli olmalı, gerçi."

"Nasıl – uçağa binmek mi demek istiyorsunuz?" Şaşırtıcı, diye düşündü Ann, erkekler uçaklardan ne kadar da çok korkuyorlardı. Uçaklar ona hiç rahatsızlık vermiyordu.

"Hayır, uçmak değil, ötekisi. Atlama."

Ann soru sorarcasına başını yana eğdi.

"Atlama." Graham bardağını bir rafın üzerine koydu ve kollarını yukarı aşağı kanat gibi çırptı. Ann başını daha da yana eğdi. Graham ceketinin orta düğmesini kavradı ve aşağı doğru keskin, askerce bir hareketle çekti.

"Şey," dedi sonunda, "ben sizin bir paraşütçü olduğunuzu sanıyordum." Ann'in yüzünün alt kısmını bir gülümseme kapladı, sonra, gözleri kuşkucu bir acıma ifadesinden eğlenme ifadesine doğru yavaş yavaş değişti. "*Jack* sizin bir paraşütçü olduğunuzu

söyledi," diye yineledi Graham; yinelemesi ve sözlerini bir otoriteye maletmesi sanki doğru olmasını daha olası kılıyordu. Tabii, durum tam tersiydi; Jack'in pis şakalarından biriydi bu da.

"Bu durumda," diye yanıtladı Ann, "siz de tarihçi değilsiniz ve Londra Üniversitesi'nde ders vermiyorsunuz."

"Aman Tanrım, daha neler!" dedi Graham. "Akademisyene mi benziyorum ben?"

"Neye benzediklerini bilmiyorum. Başkalarına benzemiyorlar mı?"

"Hayır benzemezler," dedi Graham, bayağı sertçe. "Gözlük takarlar, kahverengi tüvit ceketler giyerler, sırtlarında kamburları vardır, cimri ve kıskançtırlar ve hepsi de Old Spice kullanır." Ann ona baktı. Gözlüğü ve fitilli kadifeden, kahverengi bir ceketi vardı.

"Ben beyin cerrahıyım," dedi Graham. "Şey, aslında tam değil. Kendimi yavaş yavaş geliştiriyorum. İnsanın önce vücudun öteki parçaları üzerinde pratik yapması gerek: Apaçık ortada bu. Şu anda omuzlar ve boyunlar üzerinde çalışıyorum."

"İlginç olmalı," dedi Ann, ona ne dereceye kadar inanmak gerektiğinden emin olamadan. "Güç olmalı," diye ekledi.

"Güç." Graham, gözlüğünü önce yana doğru hareket ettirip sonra yeniden eski yerine getirerek burnunun üstünde yer değiştirdi. Uzun boyluydu; uzunca köşeli bir yüzü ve sanki birisi üzerine tıkalı bir biberlikten biber serpmişçesine şurada burada kırlaşmış teller bulunan, koyu kahverengi saçları vardı. "Aynı zamanda tehlikeli."

"Herhalde öyledir." Tevekkeli değil, saçları böyleydi.

"En tehlikeli yanı da," diye açıkladı Graham, "uçmak."

Ann gülümsedi; Graham gülümsedi. Ann sadece hoş değildi; aynı zamanda cana yakın biriydi.

"Ben satın alma görevlisiyim," dedi Ann, "giysiler satın alıyorum."

"Ben akademisyenim," dedi Graham. "Londra Üniversitesi'nde tarih dersleri veriyorum."

"Ben büyücüyüm," dedi Jack Lupton, sohbetlerini işitebileceği bir uzaklıkta ortalıkta dolanırken; şimdi de elindeki şişeyi bardaklarına şarap koyacakmış gibi ortasından tutmuştu. "Ben Yaşam

Üniversitesi'nde büyü öğretiyorum. Şarap mı, yoksa şarap mı?"

"Çek arabanı Jack," dedi Graham kararlı bir tavırla. Ve Jack yanlarından uzaklaştı.

Geriye bakınca, o günlerde yaşamının nasıl karaya oturmuş olduğunu şimdi apaçık görebiliyordu Graham. Tabii, bu kaçınılmaz açıklık her zaman geçmişe bakmanın aldatıcı bir işlevi olmadığı sürece. O zamanlar otuz sekiz yaşındaydı: on beş yıldır evliydi; on yıldır aynı işteydi; esnek ödemeli bir konut kredisi borcunu yarılamıştı. Yaşamını da yarıladığını düşünüyordu; ve yokuş aşağı inişi artık hissedebiliyordu.

Barbara elbette durumu böyle görmezdi. Ve elbette Graham ona durumu böyle ifade de edemezdi. Belki de sıkıntı, bir ölçüde bundan kaynaklanıyordu.

O zamanlar Barbara'dan hâlâ hoşlanıyordu; gerçi en azından beş yıldır ona gerçekten âşık değildi, ilişkilerinden ötürü gurur, hatta ilgi gibi bir şey hissetmemişti. Kızları Alice'i severdi; gerçi biraz şaşırarak da görüyordu ki, kızı onda hiçbir zaman çok derin duygular uyandırmamıştı. Kızı okulda başarılı olduğunda memnunluk duyuyordu, ama bu memnunluğun, gerçekte başarısız olmamasından ötürü duyduğu iç rahatlığından ayırt edilebilir olup olmadığından kuşkusu vardı: İnsan bunu nasıl bilebilirdi? İşinden de negatif bir anlamda hoşlanıyordu; her yıl biraz daha az hoşlanıyordu ya neyse, çünkü ders verdiği öğrenciler daha toy, daha fütursuzca tembel, ama her zamankinden daha nazik bir şekilde erişilmez oluyorlardı.

Evliliğinin on beş yılı boyunca, Barbara'ya hiç sadakatsizlik etmemişti: Çünkü bunu yanlış buluyordu, ama zaten gerçekte hiçbir zaman baştan çıkmamıştı (tahrikçi kız öğrenciler karşısında bacak bacak üzerine attıklarında, onlara daha zor deneme konuları vererek tepki gösteriyordu; kızlar da onun soğuk nevalenin teki olduğunu yayıyorlardı etrafa). Aynı şekilde, işini değiştirmeyi de hiç düşünmemişti, zaten başka bir yerde kolaylıkla bir iş bulabileceğinden kuşkuluydu. Bir hayli okuyor, bahçeyle uğraşıyor, bulmaca çözüyordu; malını mülkünü koruyordu. Otuz sekizinde, insana şimdiden az buçuk emekli olmak gibi bir duygu veriyordu bu.

Ama Ann'le tanıştığında – Repton Gardens'taki o ilk an değil, daha sonra, kendisini onu yemeğe çıkarmaya ikna ettikten sonra – yirmi yıl öncesinin kendisiyle uzun süre önce kopmuş olan bir ile-

tişim hattının adeta birdenbire eski haline döndüğünü hissetmeye başladı. Çılgınlık ve idealizmden uzak olmadığını bir kez daha hissetti. Sanki bedeninin de yeniden varolmaya başladığını hissediyordu. Bununla sadece seksten ciddi biçimde zevk almayı kastetmiyordu (gerçi elbette bunu da kastediyordu), ama kendini, bir kutunun içine yerleştirilmiş salt bir beyin olarak görmeyi terk ettiğini düşünüyordu. En azından on yıldır bedenini gitgide daha az kullanır olduğunu fark etmişti; bir zamanlar adeta ta derisinin sınırlarına kadar uzanan tüm haz ve heyecanların yerleşim yeri, kafasının ortasındaki küçük bir noktaya doğru gerilemişti. Değer verdiği her şey kulaklarının arasında olup bitiyordu. Elbette bedenine özen gösteriyordu, ama arabasına gösterdiği türden dilsiz, edilgin bir ilgiydi bu. Her iki nesnenin de değişik aralıklarla yakıtını alması ve yıkanması gerekiyordu; her ikisi de arada sırada aksıyor, ama genellikle onarılabiliyordu.

893-8013: O telefonu etme cesaretini nasıl bulmuştu? Nasıl bulduğunu biliyordu: Kendini aldatarak. Bir sabah, elinde edeceği telefon konuşmaları listesiyle yazı masasına oturmuş ve "onun" numarasını listenin ortasına katıvermişti. Ders programlarının saatleri konusunda hırçın pazarlıkların ve entelektüel dergi editörlerinin teslimiyetçi bir havadaki ilgi ifadelerinin tam ortasındayken, kendini, "onun" zihninde çınlayan ses tonuyla yüz yüze bulmuştu. Herhangi bir kimseyi (yani, herhangi bir kadını) yıllardır öğle yemeğine (şey, profesyonel amaç taşımayan bir öğle yemeğine) çıkarmamıştı. Hiçbir zaman . . . işiyle ilgili gözükmemişti bu ona. Ancak bütün yapması gereken, kendini tanıtmak, anımsayıp anımsamadığını kontrol etmek ve önerisini kabul etmesi için ona o soruyu sormaktı. Ann kabul etti; üstelik, önerdiği ilk güne evet dedi. Hoşuna gitmişti bu Graham'ın; öğle yemeği sırasında alyansını çıkarmama özgüvenini vermişti ona. Bir an için olsun çıkarmayı aklından geçirmişti.

Ve her şey olabildiğince pürüzsüz gelişmişti. O ya da Ann, "Niye şunu yapmıyoruz . . ." diyor; o ya da kendisi, "Evet," ya da "Hayır," yanıtını veriyor ve karar alınıyordu. Barbara ile evliliğinde sürekli olarak söz konusu olan "gerçek nedenler" konusundaki o spekülasyonların hiçbiri yoktu. Gerçekte onu demek istemedin, değil mi Graham? X dediğinde gerçekte y demek istiyordun, değil mi

Graham? Seninle yaşamak, iki sıra atı bulunan birine karşı satranç oynamak gibi bir şey Graham. Evliliklerinin yedinci yılında bir akşam, neredeyse gerilimsiz bir yemekten sonra, Alice yatmaya gidip de kendini o zamanlar mümkün olduğu kadar huzurlu ve mutlu hissettiğinde, pek de abartmadan şöyle demişti Barbara'ya, "Kendimi pek mutlu hissediyorum."

Ve Barbara, akşam yemeğinden kalan son kırıntıları toplarken, yukarıda tuttuğu ıslak pembe kauçuk eldivenlerle, bir cerrah kadar dengeli, kendi çevresinde dönmüş ve, "Sen neyi gizlemeye uğraşıyorsun?" diye yanıt vermişti.

Bunun öncesinde ve sonrasında da benzer konuşmalar olmuştu, ama zihninde yer eden bu konuşmaydı. Belki de, gerçekten hiçbir şeyi gizlemeye uğraşmıyor olmasındandı o sırada. Ve sonradan, onu sevdiğini ya da mutlu olduğunu ya da her şeyin iyi gittiğini söylemeden önce durakladığını fark ediyor ve soruyu ilkin kafasında tartıyordu: Eğer cesaret edip de hissettiklerimi ona söylersem, Barbara'nın, kaçınmaya ya da önemini azaltmaya uğraştığımı düşünebileceği herhangi bir şey var mı? Ve eğer bir şey yoksa, cesaret edip söylüyordu. Ama her şeyin doğallığını da alıp götürüyordu bu aslında.

Doğallık, dolaysızlık, insanın vücuduyla iletişim hatlarının onarılması: Ann onu sadece haz ile değil (bunu çoğu kişi yapabilirdi) aynı zamanda hazzın çetrefil yaklaşımları, labirentimsi zevkiyle de tanıştırmış; hatta onun için hazzın anılarını canlandırmayı bile başarmıştı. Bu tanıştırmanın biçimi hiç değişmiyordu: Önce, Ann'in bazı şeyleri nasıl yaptığını (nasıl yemek yediğini, seviştiğini, konuştuğunu, hatta sadece ayakta durduğunu ya da yürüdüğünü) görmekle başlıyordu tanıma hamlesi; sonra, o özel hazzın karşısında kendini rahat hissedene kadar taklide dayalı bir ayak uydurma dönemi geliyordu; son olarak da, huzursuz edici bir kırgınlıkla keskinleşen bir minnettarlık durumu ortaya çıkıyordu (başlarda bunun nasıl olabildiğini anlayamıyordu, ama oluyordu). Bazı şeyleri öğrettiği için Ann'e minnettar olsa da, ve bazı şeyleri daha önce keşfetmiş olmasını onaylasa da (Ann keşfetmemiş olsa kendisi nasıl öğrenebilirdi ki?), zaman zaman canı sıkılıyordu, içine çöküp kalan bazı sinir bozuklukları yaşıyordu. Ne de olsa, ondan yedi yaş daha

büyüktü. Sözgelimi yatakta, Ann'in kendinden emin rahatlığı, çoğu kez ona, kendi ihtiyatlı, tutuk beceriksizliğini (eleştirerek, adeta dalga geçerek) gözler önüne seriyormuş gibi geliyordu. "Hey, dur, beni bekle," diye düşünürdü; ve bazen de, daha fazla kırgınlıkla, "Bunu niye benimle birlikte öğrenmedin?" derdi kendi kendine.

Ann bunun farkındaydı – durumu sezer sezmez, anladığını Graham'e de belli etmişti – ama korkulacak bir şey gibi gelmiyordu. Konuşmak bunu, ortadan kaldırırdı hiç kuşkusuz. Zaten Graham'ın Ann'den çok daha fazla bilgili olduğu birçok alan vardı. Tarih, Ann'e kapalı bir kütüphaneydi. Haberler ilginç değildi, çünkü kaçınılmazdı, etkilenmeye açık değildi. Politika, Bütçe zamanlarında hissettiği kısa kumarbaz heyecanları ve genel seçimler sırasında birazcık daha uzamış heyecanlar dışında onu sıkıyordu. Kabine'nin önemli üyelerinin adlarını şöyle böyle sayabilirdi; ne var ki bu, genellikle bir önceki Kabine oluyordu hep.

Ann yolculuk etmekten hoşlanıyordu, oysa Graham bundan neredeyse vazgeçmişti (yolculuk temelde kulakları arasında olup biten bir başka etkinlikti). Modern sanattan ve eski müzikten hoşlanıyordu Ann; spordan ve alışverişten nefret ediyordu; yemek yemeyi ve okumayı seviyordu. Graham bu zevklerin çoğunu hoş ve hepsini de anlaşılır buluyordu. Eskiden sinemaya giderdi Ann – ne de olsa birkaç filmde küçük roller almıştı – ama artık gitmek içinden gelmiyordu; ve bu da Graham'ın işine geliyordu.

Ann onunla tanıştığında koca aramıyordu. Sol elinin üçüncü parmağına araştırıcı gözlerle bakan aşırı meraklı bir amcaya, "Otuz bir yaşındayım," diye yanıt vermişti geçenlerde. "Evde kalmış değilim ve koca da aramıyorum." Artık her partiyi, her akşam yemeğini mükemmel bir hayat arkadaşı – ya da hatta uygun birini – bulmak üzere beklemiyordu. Zaten, niyetlerle sonuçlar arasındaki şaşırtıcı, komik uyuşmazlığı çoktan kavramıştı. Onunla kısa, neredeyse temassız bir gönül ilişkisi istiyor ve sonunda annesinden hoşlanıyordunuz; onun iyi biri olduğunu, ama zayıf karakterli olmadığını düşünüyor ve mütevazı, her an emrine amade görünüşünün ardındaki boyun eğmez bencilliği keşfediyordunuz. Ann kendini yanılsamalardan kurtulmuş ya da (bazı arkadaşlarının düşündüğü gibi) talihsiz biri olarak görmüyordu; sadece, önceki halinden daha bilge biri olarak değerlendi-

riyordu kendini. Sıkıntılı *ménages à trois*'ları,* gözyaşı döktüren çocuk düşürme olaylarını, arkadaşlarının bazılarının kendilerini kaptırdıkları yıpratıcı düzeysiz ilişkileri gördüğünde, şu ana değin bunlardan hiç yara almadan sıyrıldığını görüyordu.

Özellikle yakışıklı olmaması Graham'ın lehineydi; Ann bunun onu daha otantik biri kıldığını düşünüyordu. Evli olup olmamasının hiç önemi yoktu. Ann'le kız arkadaşları, otuzundan sonra karşılaşacakları erkeklerin, onlara beşikten sahip olmadıkça ya eşcinsel, ya evli ya da ruhsal sorunlu olmaya temayüllü olduğunu ve çok net biçimde içlerinden en iyisinin evli erkekler olduğu hükmüne varmışlardı. Ann'in en yakın arkadaşı Sheila, evli erkeklerin her durumda bekârlara yeğlenebileceğini, çünkü onların daha iyi koktuklarını ileri sürüyordu: Karıları elbiselerini her zaman kuru temizlemeciye gönderiyordu. Oysa bir bekârın ceketi, diyordu Sheila, baştan aşağı sigara dumanı ve koltukaltı kokar.

Ann'in evli bir adamla ilk gönül ilişkisi epey sorun yaratmıştı; kendini tam bir hırsız gibi olmasa da, en azından kâğıt üzerinde tahrifat yapan bir sahtekâr gibi hissediyordu. Ama bu uzun sürmedi; eğer şimdilerde evlilikler tavsıyorsa, bunun hiç de kendi kabahati olmadığını düşünüyordu. Eğer erkekler yoldan çıkıyorsa, istedikleri için çıkıyorlardı; kadın hemcinslerinizle omuz omuza ilkeli bir tavır alsanız da, bu hiçbir şeyi değiştirmezdi. Negatif erdeminiz için teşekkür almazdınız; koca çok geçmeden hafifmeşrep bir kadınla ilişki kurar; karısı da sizin sessiz desteğinizi asla bilmezdi. Bu yüzden, Graham'la birlikte oturup ilk kez öğle yemeği yerken ve onun alyansına dikkat ederken, iyi, bu beni o sorunun dışında bırakıyor, diye düşünüyordu sadece. İnsanın bu soruyu ne zaman sorması gerektiğini bilmesi her zaman güçtü. Bazen onların yalan söylemesini istediğiniz hükmüne varıyorlar ve bu yüzden yalan söylüyorlardı ve sonra da, "Ütü işinde çok çok iyisiniz," gibisinden acı alaylarla dolu yorumlara kalkışıyordunuz gereksiz olarak.

Daha çok bir iş yemeğine benzeyen yemeğin sonunda, Graham ona doğru eğildi ve heyecanından iki cümlesini ayırmayı beceremedi:

"Benimle birlikte bir daha öğle yemeği yer misiniz? Aklıma gelmişken söyleyeyim, ben evliyim." Ann gülümsedi ve sadece,

* (Fr.): Üç kişinin bir arada yaşadığı yasak ilişkiler. (ç.n.)

"Evet yerim. Bunu söylediğiniz için teşekkür ederim," diye yanıt verdi.

İkinci öğle yemeğinden sonra, biraz daha çok içti ve daha gayretkeş bir çabayla mantosunu giymesine yardımcı oldu ve sanki kumaş birdenbire buruşuvermiş gibi, kürek kemiğinin üzerinden aşağı doğru düzleştirdi. Ann bu olayı Sheila'ya anlattı ve bunun tam üç buluşmadan sonra aralarında geçen tek fiziksel temas olduğunu söyleyince, arkadaşı,

"Belki hem evli, hem de homodur," diye yorumladı. Bunun üzerine Ann de şöyle diyerek kendi kendini şaşırttı:

"Önemli değil."

Önemli değildi. Ya da daha doğrusu, önemli olmazdı diye düşündü Ann. Ancak eski devirlerde geçecek bir süreden (ve bir savaş filosunun yön değiştirmesine yol açacak yeterli sinyalleri gönderdikten) sonra Graham'ın eşcinsel olmadığını tam vaktinde keşfetti. İlkin, kendilerinden sosyal olarak bu beklenirmiş gibi birazcık sevişir gözüktüler; ama gitgide, normal sıklıkta ve daha normal nedenler gibi gözüken gerekçelerle sevişmeye başladılar. Üç ay sonra Graham, Nottingham'de bir konferans uydurdu ve hafta sonunu dumanla kararmış kaplıca kasabalarının ve kuru taş duvarların çevrelediği fundalık arazilerin arasında araba kullanarak geçirdiler. İkisi de kendi kafasında, şayet Barbara otele telefon eder de, onun, Bayan Graham Hendrick'in de otelde kayıtlı olduğunu keşfederse neler olup biter diye kaygılanıyorlardı. Yine kendi kafalarında, bundan sonra iki oda ayırtmaları ve odaların kendi adlarına olması gerektiği kararına vardılar.

Ann, giderek Graham'a âşık olduğunu fark ederek şaşırdı. Graham hiç de âşık olunmaya aday biri gibi görünmemişti gözüne: Sabırsız ve sarsak bir insandı, restoranlarda ayağa kalktığında masaların ayaklarını tekmeliyordu; oysa şimdiye değin sevmeye en yakın bulduğu erkekler rahat tavırlı ve sakin kişiler olmuştu. Graham aynı zamanda entelektüel olarak nitelediği biriydi; gerçi işinden söz etmekten hoşlanmadığını ve onun işiyle daha çok ilgilendiğini çok geçmeden keşfetti. Fransız *Vogue* dergisinin özel *prêt-à-porter* sayısının üzerine eğilirken gözlüğünü burnunun üzerine yeniden yerleştiriş şekli komiğine gitti ve biraz da tehditkâr gözüktü başlangıçta; ama buna karşılık, ondan, Colindale Kütüphanesi'ne

kadar kendisine eşlik etmesi ve iki savaş arasında yapılan grevler ve gösteriler üzerine değişik yorumları karşılaştırmasına yardım etmesi gibi bir talep gelmeyince artık kaygılanmaz oldu.

Aynı anda, ondan hem daha yaşlı, hem daha genç olduğunu hissediyordu. Bazen önceki yaşamının kısıtlı oluşu yüzünden ona acıyordu; bazen de, hiçbir zaman Graham kadar çok şey bilemeyeceği, hiçbir zaman onda algıladığı doğrudanlık ve mantıkla fikir yürütemeyeceği düşüncesiyle yıldığını hissediyordu. Arada sırada, yatakta yatarken, onun beynini düşündüğünü fark ediyordu. Şurasından burasından kırlaşan saç örtüsünün altında, kafasının içindekiler kendi düzgün, biçim verilmiş (ve hafiften boyanmış) sarışın saç örtüsünün altında yatandan nasıl ayırt edilebilirdi? Kafasını kesip açabilir ve sonra da içinde farklı bir yapının barındığını hemen fark edebilir miydiniz? Eğer Graham gerçekten de bir beyin cerrahı *olmuş* olsaydı, belki de bunu ona söyleyebilirdi.

İlişkileri altıncı ayını doldurduğunda Barbara'ya söylemeleri zorunlu bir hale geldi. Onun için değil, kendileri için zorunlu: Çok fazla riske giriyorlardı; Barbara için ıstıraplı ve onlar için suçluluk uyandıracak bir kuşku döneminden sonra itiraf etmek zorunda kalmaktansa, *istedikleri zaman* söylemeleri daha iyi olacaktı. Barbara için de daha temiz, daha kolay olacaktı. Kendilerine böyle söylüyorlardı. Ayrıca, ne zaman Ann'in fotoğrafına bakmak istese lavaboya gitmek zorunda kalmaktan nefret ediyordu Graham.

İki kez cesaret edemedi. İlkinde, Barbara keyifli günlerinden birinde olduğundan onu incitmeye gönlü elvermediği için; ikincisinde, Barbara o sırada düşmanlığını tadını çıkara çıkara gösterdiğinden, sırf intikam almak amacıyla ona Ann'den söz ettiğini düşünmesin diye. Durumu bildirmenin başka hiçbir anlamı olmasın istiyordu.

Sonunda bunu ancak korkakça yapabildi: Ann ile birlikte bütün bir geceyi geçirdi. Planlı değildi, ama seviştikten sonra uyuyakaldılar ve Ann onu panik içinde bir şaplakla uyandırdığında, birdenbire, niye dönecek mişim ki, diye düşündü, sırf sevmediğim bir eşin yanına uzanabilmek için bu soğukta arabaya binip niye geri dönecekmişim ki? Bu yüzden, bunu yapmak yerine öbür yanına döndü ve ahlâken nötr bir uykunun, kararını güçlendirmesine izin verdi.

Eve vardığında Alice'in normal olarak okula gitmiş olması ge-

rekiyordu; ama hâlâ oradaydı.

"Babacığım, bugün okula gidebilirim, değil mi?"

Graham böyle anlardan nefret ederdi. Değişmez ve değiştirilemez görünmesine karşın, bir daha asla aynı biçimde bakamayacağının bilincinde olarak Barbara'ya döndü: Kısa, koyu saç lüleleri, şişkin görünüşlü hoş bir yüz, turkuvaz göz farı. Duygularını dışa vurmuyor ve ona adeta, televizyondaki bir haber spikeriymişçesine, ifadesiz bakıyordu.

"Hımm." Yeniden Barbara'ya baktı; hâlâ yardım falan etmiyordu. "Hımm, niye gitmeyesin anlayamıyorum."

"Bugün bir tarih sınavımız var, babacığım."

"O zaman gitmelisin."

Alice'in hoşnut olduğunu belirten gülümsemesi asla tamamlanmadı.

"Melisin? *Melisin*? Meli malı diye konuşarak ahkâm kesmeye ne hakkın var? Hadi söyle, buna ne hakkın var." Barbara'nın kızgınlığı, yuvarlak yüzünü uzattı; yumuşak yüz çizgilerini keskinleştirdi.

Graham böyle anlardan daha da nefret ederdi. Tartışmada Barbara ile başa çıkamazdı; Barbara her zaman korkusuzca, bunun gibi akademik olmayan ilkelerden yola çıkıyordu. Öğrencileriyle pekâlâ iyi tartışabiliyordu Graham: Sakince, mantıkla, kabullenilen bir olgular temeli üzerinde. Evde böyle bir temel yoktu; tartışmayı (ya da daha doğrusu, tek yönlü kınamalar sistemini) hiçbir zaman başlatmış olmuyordunuz, ona ortasından dalıyordunuz; öte yandan karşılamak zorunda kaldığı suçlamalar, evde dokunmuş bir varsayımlar, iddialar, fanteziler ve iğnelemeler örgüsüydü. Daha da kötüsü, karısının tartışmaya kattığı acımasız duygusal örtüydü: zaferinin tehdit dolu karşılığı bağır çağır bir nefret, kibirli bir suskunluk ya da kafanın arkasında bir satır olabilirdi.

"Alice, annenle ben bu meseleyi hallederken sen odana git."

"Niye odasına gidecekmiş ki? Senin *meli malı*'larının nereden geldiğini niye işitmesin ki? Geceyi dışarda, meli malı'larını düzene koymak için mi geçirdin? Bizim için güzel bir buyruklar listesiyle döndün, öyle değil mi? Hadi söyle bana, benim bugünkü meli malı'larım neler."

Aman Tanrım, şimdiden kontrolden çıkmıştı.

"Bir şeyin mi var, Alice?" diye sordu sakince. Kızı başını önüne eğdi.

"Hayır, babacığım."

"Burnu kanadı. Burnu kanayan bir çocuğu okula göndermeyeceğim. Onun yaşında olmaz."

İşte yine başlıyordu. "Onun yaşında" – ne demek oluyordu bu? Burnu kanayan kızlarınızı okula gönderebileceğiniz yaşlar mı vardı? Yoksa Barbara bazı şeyleri yapmak ya da yapmamak için "kadınsı" gerekçelere dayalı o İsviçre banka hesabından para çekme işine mi koyuluyordu sadece? Bütün bunlar Graham'ın birkaç yıl önce, törensi bir şekilde dışlandığı o mahrem ana-kız alanıyla mı ilgiliydi yoksa? "Burun kanaması" örtmece bir deyiş miydi?

"Şimdi iyi." Alice, burun delikleri babasına doğru dönük bir halde, yüzünü yukarı kaldırmıştı. Ama burun deliklerinin içi hâlâ gölgedeydi; Graham eğilip onları incelemesi gerekip gerekmediğini bilmiyordu. Ne yapacağını bilmiyordu.

"Alice, bu iğrenç bir alışkanlık," dedi Barbara ve kızının başına hafifçe vurarak yine aşağıya doğru eğdi. "Odana git ve uzan. bir saate kadar kendini daha iyi hissedersen bir not yazarak seni okula gönderirim."

Graham bu türden bir ağız dalaşındaki yetersizliğini kavradı. Barbara tek bir hamleyle kızının üzerindeki otoritesini yeniden kurmuş, suçlu babanın duruşmasındaki gizli tanık olarak evde kalmasını sağlamış ve kendini Alice'in gelecekteki kurtarıcısı yapmış, böylelikle de Graham'a karşı kızıyla sürekli ittifakı garantiye almıştı. Nasıl yapmıştı bunu?

Alice mutfak kapısını kapamadan önce (aslında tam önce) Barbara, "Eee," dedi ve bu, bir sorudan çok, bir bildirim cümlesine benziyordu. Graham yanıt vermedi; Alice'in merdivenlerdeki ayak seslerini dinliyordu. Ama bütün duyduğu,

"E■EEEEEE■E," idi.

"..."

Graham'ın on beş yılda öğrendiği biricik teknik, ilk birkaç düzine suçlamanın kendisi söze karışmadan önce yapılmasına izin vermekti.

"Graham, bütün gece dışarda kalarak ve bunu bana bildirmeye-

rek ve eve bu saatte gelip benim evimi benim adıma yönetmeye çalışarak ne demek istiyorsun?"

Bu, başlangıçtaki dört suçlamaydı. Graham şimdiden, kendisini evden, Barbara'dan, hatta Alice'ten ayırmaya başladığını hissediyordu. Eğer Barbara Alice'in sempatisini sağlamak için karmaşık oyunlar oynamaya gerek duyuyorsa, o zaman kıza ondan daha çok gereksinim duyduğu açıktı.

"Bir gönül ilişkisi yaşıyorum. Seni terk ediyorum."

Barbara ona tanımıyormuşçasına baktı. Hatta haber spikeri olmaktan bile çıkmıştı; adeta bir hırsız olmuştu. Tek söz söylemedi. Graham konuşma sırasının kendisine geldiğini hissediyordu, ama ekleyecek fazla bir şey yoktu.

"Bir gönül ilişkisi yaşıyorum. Seni artık sevmiyorum. Seni terk ediyorum."

"Terk filan etmiyorsun. İcabına bakacağım bunun. Terk etmeye kalkarsan . . . üniversite yetkililerine başvururum."

Tabii, buydu aklına gelebilecek olan. Kendisinin ilişki kurabileceği tek kişinin bir öğrenci olduğunu düşünecekti. İşte bu kadar sınırlı biri olduğunu görüyordu. Bunu kavramak ona daha fazla özgüven verdi.

"Öğrenci değil. Seni terk ediyorum."

Barbara haykırdı, çok yüksek sesle ama Graham ona inanmıyordu. Barbara haykırmayı kestiğinde, sadece şöyle dedi Graham,

"Sanırım, bu tür gösteriler yapmana gerek yok, Alice zaten senin yanında."

Barbara yine haykırdı, yine önceki kadar yüksek sesle ve yine önceki kadar uzun. Graham kendini hiç etkilenmemiş, hatta neredeyse güven içinde hissediyordu. Ayrılmak istiyordu, ayrılacaktı; Ann'i sevecekti. Hayır, Ann'i zaten seviyordu. Ann'i sevmeyi sürdürecekti.

"Dikkatli ol – numaran beklediğinin tersi bir sonuç verebilir. Şimdi işe gidiyorum."

O gün, kendi yinelemelerinden de, öğrencilerinin iyi niyetli basmakalıp sözlerinden de hiçbir sıkıntı duymaksızın, Baldwin üzerine üç ders verdi. Akşam kendisini beklemesini söylemek için Ann'e telefon etti. Öğle vakti büyük bir valiz, yeni bir diş macunu, biraz diş ipi ve ayı postu kadar tüylü bir fanila satın aldı. Kendini tatile çıkı-

yormuş gibi hissediyordu. Evet, bir tatil olacaktı, uzun, bitmeyen bir tatil – üstelik, tatil içinde tatiller. Bu düşünce kendini budala gibi hissetmesine yol açtı. Eczaneye doğru geri döndü ve bir rulo film satın aldı.

Beşte eve döndü ve karısına da kızına da bakınmadan, dosdoğru yukarı çıktı. Yatağının yanındaki telefon hattından yerel taksi servisiyle görüştü. Telefonu kapatırken Barbara odaya girdi. Onunla konuşmadı, sadece yeni valizini yatağın üzerine açtı. Her ikisi de valizin içine baktılar; Kodak film kutusunun saldırgan turuncu rengi gözlerine çarptı.

"Arabayı almıyorsun."

"Arabayı almıyorum."

"Herhangi bir şey almıyorsun."

"Herhangi bir şey almıyorum."

"Her şeyi alıyorsun, *her şeyi*, duyuyor musun?" Graham valizi giysilerle doldurmaya devam ediyordu.

"Sokak kapısının anahtarlarını istiyorum."

"Senin olsunlar."

"Kilitleri değiştireceğim." (O zaman anahtarları istemenin anlamı ne, dedi kendi kendine Graham, gönülsüz bir tavırla.)

Barbara odadan çıktı. Graham giysilerini, tıraş bıçağını, anne ve babasının bir fotoğrafını, kızının bir fotoğrafını valize yerleştirme işini bitirdi, sonra kapamaya koyuldu. Yalnızca yarı yarıya doluydu. Bütün götürmek istediği, bir valizi bile doldurmuyordu. Bu keşfiyle kendini çok neşelenmiş, hafiflemiş hissediyordu. Bir keresinde Aldous Huxley'in yaşamöyküsünü okumuştu; yazarın Hollywood'daki evi yanıp kül olduğu sıradaki davranışının kafasını karıştırdığını anımsıyordu. Huxley yangını sakin sakin seyretmişti: el yazmaları, defterleri, kitaplığı yanarken hiçbir müdahalede bulunmamıştı. Çok zaman vardı, ama onun, kurtarmak için seçtiği şeyler, üç takım elbise ile bir kemandı. Graham şimdi anladığını hissediyordu. Üç takım elbise ve bir keman. Gözlerini valizine doğru eğdi ve büyüklüğünden ötürü biraz utandı.

Valizi kaldırınca giysilerin hafifçe menteşelere doğru kaydığını işitti; vardığında buruşmuş olacaklardı. Valizi hole koydu ve mutfağa girdi; Barbara masada oturuyordu. Arabasının anahtarlarını, evinin anahtarlarını önüne bıraktı. Yanıt olarak Barbara ona doğru

büyük bir kirli çamaşır torbası itti.

"Bunu *senin* için yaptığımı sanma."

Graham evet dercesine başını hafifçe salladı ve torbayı aldı.

"Alice'e bir hoşça kal desem iyi olur."

"Bir arkadaşında. Gece orada kalacak. Kalabileceğini söyledim. *Senin kaldığın gibi*," diye ekledi Barbara; kin dolu olmaktan çok, usançla söylenmiş bir söz gibiydi bu.

"Hangi arkadaşı?"

Barbara yanıt vermedi. Graham başını yine hafifçe salladı ve ayrıldı. Sağ elinde valizi ve sol elinde çamaşırlarıyla yoldan aşağı doğru yürüdü, sonra Wayton Drive boyunca ilerledi ve Highfield Grove'a saptı. Taksinin orada beklemesini istemişti. Barbara'nın canını sıkmak istemiyordu (belki de evden yaya ayrılarak bir nebze sempatisini kazanmayı bile düşünmüştü); ama Ann'in evine, yaşamının İkinci Bölümü'ne bir kamu taşıtıyla varacak olursa, Tanrı cezasını versindi.

Taksi sürücüsü Graham'ı ve bagajını yorum yapmadan inceledi. Graham bunun, beceriksizce, para ödememek için yapılan bir gece-yarısı taşınması gibi görüldüğünü düşündü; ancak ya çok erken yapılmış ya da acınacak biçimde planlanan vaktin gerisinde kalmıştı. Ama kendini bir açıklama yapmayacak kadar güvenli hissediyordu ve taksinin arkasında kendi kendine mırıldandı. Bir iki kilometre sonra yolun kıyısında tahta bir çöp kutusu gördü, sürücüye durmasını söyledi ve kirli çamaşırlarından kurtuldu. İnsan balayına elinde kirli çamaşır torbasıyla çıkmazdı.

Ve böylelikle sonsuz tatil başladı. Graham ile Ann, Clapham'de, küçük bahçeli bir ev bulana kadar Ann'in dairesinde altı ay geçirdiler. Barbara, hemen boşanmakta ısrar etmekle Graham'ı iyice şaşırtma kapasitesini kanıtladı: karşılıklı suçlamalardan arınmış, iki yıllık ayrılığın yol açtığı bir boşanma falan söz konusu değildi, Barbara doğru düzgün, eski moda bir kusurluluk boşanması istiyordu. Graham Barbara'nın talepleri karşısında Huxley kadar edilgin kaldı. Aldıkları ev kredisini ödemeye devam edecekti; Alice için sürekli bir para ödeyecekti; ve arabayla evde ne varsa Barbara'da kalacaktı. Barbara kendisi için doğrudan nafaka almayacaktı; ancak dolaylı olarak alacaktı. Bir işe girmeyi düşünüyordu. Graham ve sonra da mahkeme, bu önerileri haklı buldu.

Boşanma ilamı 1978 yazının sonlarına doğru çıktı; Graham'a Alice'i her hafta görme izni verilmişti. Kısa bir süre sonra Ann'le evlendi. Balaylarını Naksos'ta, Graham'ın meslektaşlarından birinin küçük, beyaz badanalı evinde geçirdiler. Onların durumunda bulunan çoğu kişi gibi normal sayılan her şeyi yaptılar – sık sık seviştiler, bol bol Samos şarabı içtiler, liman duvarlarının üzerinde kuruyan ahtapotlara gerekenden daha uzun baktılar – ne var ki Graham, kendini ilginç bir biçimde, evlenmemiş hissediyordu. Mutlu olduğunu hissediyor, ama kendini evli hissetmiyordu.

İki hafta sonra Pire'ye giden canlı hayvan ve dul kadın dolu bir tekneye bindiler, sonra da emekliler ve akademisyenlerle dolu bir başka tekneyle Adriyatik kıyısından Venedik'e çıktılar; beş gün sonra da evlerine döndüler. Uçakları Alpler'i geçerken, Graham zarif, kibar ve kusursuz karısının elini tutuyor ve usulca kendi kendine, mutlu bir erkek olduğunu yineliyordu. Tatil içinde tatil olmuştu bu; şimdiyse her zamanki tatil başlayacaktı. Bu tatillerin sona ermesi için de ortada hiçbir neden gözükmüyordu.

Ve bunu izleyen iki yıl geçip giderken, Graham beklenilen bir şekilde evli olduğunu hissetmeye başladı. Belki de bilinçaltında birincisiyle aynı olmasını beklemekteydi. Barbara ile evlenerek, evedi ve kimi zaman da dengesiz bir erotik coşkuyu, aşkın yeniliği karşısında taşkın bir heyecanı ve aynı zamanda da ana babalara ve topluma karşı yerine getirilen mesafeli bir görev duygusunu yaşamıştı. Bu kez vurgular farklıydı: O ve Ann zaten bir yılı aşkın bir süredir yatıyorlardı; bu ikinci evlilikte aşk, onu esrik kılmaktan çok sakınımlı kılmıştı. Bazı arkadaşları Barbara'yı terk etmesi üzerine surat asıp ondan uzaklaşmışlardı; bazılarıysa ihtiyatlı olmasını söylüyor, bir kez ağzı yananın ikinci kez de ağzı yanabilir diye uyarıyorlardı onu.

Graham'ın kendini evli hissetmesine yol açan, hiçbir şey olmamasıydı: Yaşam koşullarında, yaşamın ona karşı tavrında korku ya da güvensizlik uyandıracak hiçbir şey yoktu. Ve böylelikle, yavaş yavaş, duyguları bir paraşüt gibi şişip açıldı ve o ürkütücü inişten sonra her şey birdenbire yavaşladı ve orada, yüzüne güneş vurmuş bir halde, yer ona doğru yavaşça kımıldar halde, asılı kaldı. Ann'in, onun son şansını değil, ilk ve tek şansını simgelediğini hissediyordu. Demek istedikleri bu, diye düşünüyordu; şimdi anlıyorum.

Aşkı giderek daha yumuşak daha doğal yaşadığı halde aşka -ve Ann'e- duyduğu hayranlık yoğunlaşıyordu. Her şey, paradoksal bir biçimde, hem daha sağlam, hem de daha iğreti gözüküyordu. Anın ne zaman işi gereği evden uzak olsa onu cinsel değil de, manevi olarak özlediğini fark ediyordu. Yanında olmadığında kendi içine kapanıyor, sıkılıyor, sanki daha aptal ve ürkek biri oluyordu; kendini ona layık hissetmiyor, sadece Barbara'ya uygun bir koca olarak görüyordu. Ve Ann döndüğünde, kendini onu seyrederken, ilk karşılaşmalarında olduğundan çok daha yakından incelerken buluyordu. Bu kılı kırk yaran tutku kimi zamanlar umutsuz ve çılgınca oluyordu. Karısının dokunduğu şeyleri kıskanıyordu. Onsuz geçirdiği yılları küçümsüyordu. Bir günlüğüne bile *Ann olması* fırsatı verilmediği için kendini engellenmiş hissediyordu. Bunun yerine, kendisi olmadığı için de bir parçası Ann'i oynarken öteki parçasının kendini oynadığı iç diyaloglar kuruyordu. Bu konuşmalardan gerçekten de olağanüstü iyi anlaştıkları sonucunu çıkarıyordu. Bu alışkanlığından Ann'e söz etmedi – aşkının birçok özel yanıyla ona yük olmak istemiyordu, şey olur... diye, ayrıntılar onu sıkar diye; karşılık istiyor gibi görünür diye.

Kendini sık sık, yaşamını gelip geçenlere – gerçekte, soracak kadar ilgilenen herkese – açıklarken hayal ediyordu. Şimdiye değin hiç kimse sormuş değildi, ama bu, büyük olasılıkla ilgi eksikliğinden çok, nezakettendi. Böyle bile olsa, Graham'ın yanıtları her zaman hazırdı ve sık sık bunları kendi kendine sayıp döküyor, şaşkınlık dolu bir neşeyle bunları dua gibi mırıldanıyordu. Ann, renk tayfını onun için daha genişletmiş, herkesin görmeye hakkı olduğu şu yitik renkleri ona geri vermişti. Ne kadar zamandır sadece yeşil, mavi ve çivit mavisiyle idare ediyordu? Şimdi daha fazla görüyor ve kendini güvende hissediyordu; varoluşsal olarak güvende. Bir düşünce yeni yaşamında kendini orkestradaki baslar gibi gösterip duruyor ve ona garip bir rahatlık veriyordu. En azından şimdi, diyordu kendi kendine, mademki Ann'e sahibim, en azından şimdi doğru dürüst yasımı tutan biri olur.

II
Suçüstü

Graham'ın, elbette, ta en başında bir şeylerden şüphelenmesi gerekirdi. Ne de olsa Barbara onun sinemadan nefret ettiğini biliyordu. Graham sinemadan nefret ederdi; Barbara da nefret ederdi: Bu, yirmi yıl önce onların birbirlerine ilk kur yapma bağlarından biri olmuştu. *Spartaküs*'ün karşısında başından sonuna kadar nazik nazik oturmuşlar; arada sırada, arzudan çok beceriksizlik gösteren bir biçimde, dirseklerini birbirlerine dokundurmuşlar ve sonra da teker teker, yalnızca filmden zevk almamakla kalmayıp, sinema kavramına da pek fazla değer vermediklerini itiraf etmişlerdi. Sinemaya gitmemek, bir çift olarak, gözlemlenebilir ilk özelliklerinden biri olmuştu.

Ve şimdi Barbara'ya göre, kızları, Graham'ın onu bir sinemaya

götürmesini istiyordu. Graham birdenbire, Alice'in daha önce herhangi bir film görüp görmediği konusunda en ufak bir fikri olmadığını fark etti. Elbette, görmüş olmalıydı – tabii estetik alanındaki genetik kalıtımı anormal bir biçimde baskın çıkmamışsa. Ama gerçekten de bilmiyordu. Bu onu üzüyordu. Üç yıl onlardan uzak kalıyor ve en basit şeyleri bile bilmiyordu. Bu onu daha da üzüyordu. Üç yıl onlardan uzak kalıyor ve bilip bilmediğini kendine bile sormuyordu.

Ama Alice niçin onunla birlikte gitmek istiyordu –ve niçin, beş yıl önce başarısızlığa uğrayan bir İngiliz komedisinin yeniden Holloway Odeon'daki gösterimine?

"Besbelli ki filmde, okullarında çevrilmiş bir sahne var," oldu Barbara'nın telefondaki tepeden inme yanıtı; her zamanki gibi kız isteğini babasına doğrudan iletmiyordu. "Bütün arkadaşları gidiyor."

"Onlarla birlikte gidemez mi?"

"Sanırım, sinemalardan hâlâ biraz korkuyor. Sanırım, bir yetişkinle gitse daha mutlu olacak." Sen olarak seninle değil de; sadece bir yetişkin olarak seninle.

Graham razı oldu; bugünlerde genellikle razı oluyordu.

Alice'le birlikte Odeon'a vardığında, sinemadan yirmi yıl uzak durmakla bilgece davrandığı doğrulanmış oldu. Fuayede, sinema müdavimlerinin, sanki ılık bir temmuz öğleden sonrasının serinliğini gidermek üzere, sosisli sandviçlerin üzerine koydurttukları az kızarmış soğanın yapış yapış kokusu vardı. Biletlerin, kuzu eti kadar pahalı olduğunu belirtti Graham. İçerde, müşterilerin azlığına karşın, salon sigara dumanıyla kaplanmıştı. Hiç kuşku yok ki orada bulunan birkaç kişi, Graham'ın kesinlikle görmediği, bilmem hangi Amerikan filmini çılgıncasına taklit ederek, aynı anda iki sigara yakıp duruyordu.

Hayal perdesi başladığında (Graham yeniyetmeliğinin düş gücüne hitap eden bu sözcüğünü kullandı: "Sinema" sözcüğü Amerikalılara özgüydü, "film" ise ona "film çalışmalarını" düşündürüyordu), sinemayı niçin sevmediğini çok daha fazla anımsadı. İnsanlar operanın yapaylığından söz ediyorlardı; ama sinema denilen bu şeye hiç doğru dürüst bakmışlar mıydı? Cırlak renkler, gülünç olay örgüsü, bir Copland havasıyla çeşnilendirilmiş 1880'lerin müziği

ve *Dandy* filmine özgü ahlâki kanaşalar. Elbette *Ayın Üzerinde, türün zayıf bir örneğiydi; ama öte yandan, biçimin* temel uzlaşmaları hakkında açık bir fikir edinebilmek için, her zaman kötü sanatı incelemek gerekiyordu.

Bu arada, durmadan kömürlüğün penceresine sıkışıp kalan çok şişman bir hırsızın, bir polisiye-komedi filmi için parlak bir fikir olduğu kimin aklına gelmiştir? Ve sonra hangi akılevvel, filmi, takma ayağı onu şişman hırsızdan dahada yavaş koşturan zayıf bir dedektifle süslemeyi akıl etmişti? Ah bak hele, dedi Graham kendi kendine, şu kovalamaca sahnelerinin biri arka planda gürültülü patırtılı bir piyano sesi eşliğinde birdenbire hızlanırken, herifler o tekniği keşfetmişler. İnsanın içine daha da umutsuzluk salan şey, seyirciler arasından iki düzine insanın – hiçbiri de Alice'in okuluna gidiyora benzemiyordu – bayağı içten gülüyor görünmeleriydi. Graham kızının kolunu çekiştirdiğini hissetti.

"Babacığım, filmde bir sorun mu var?"

"Evet tatlım, projektörde bir titreme var," diye yanıt verdi; ve sahne bittiğinde, "Şimdi giderildi," diye ekledi.

Zaman zaman, sinemanın heyecanına kapılır korkusuyla, gözucuyla Alice'e bakıyordu – hiç içki içmeyen ana babaların, bardak bardak tatlı sherry'ler içip duran çocuğu. Ancak Alice'in yüzü hafif bir kaş çatılması dışında ifadesiz kaldı ki, Graham bunun, onun küçümseme duygusunu gösterme tarzı olduğunu biliyordu. Graham, Alice'in okulunun gözüktüğü sahneyi bekledi, ama olayların çoğu iç mekânlarda geçiyordu; Birmingham olması gereken (ama Graham'ın Londra olduğu sonucuna vardığı) uzun bir kent çekimi sırasında, ortalara doğru bildik bir binayı gördüğünü sandı.

"O mu?"

Ama Alice, babasını utanç dolu bir sessizliğe zorlayarak kaşlarını daha da sertçe çattı.

Bir saat kadar sonra, aşırı şişman hırsızın takibi, özürlü hafiyeyi tamamen bir raslantı eseri olarak, çok daha büyük bir belayla; bir kulüp koltuğuna iyiden iyiye kaykılmış, iki ucu açık bir puroyu yavaş yavaş içerek yasalara karşı horgörüsünü dile getiren, ince bıyıklı bir İtalyan'la karşı karşıya getirdi. Hasarlı dedektif hemen dairenin bütün kapılarını bir bir açmaya başladı. Yatak odasında Graham'ın karısını buldu. Kadın koyu renk bir gözlük takmıştı ve ki-

tap okuyordu; yatak çarşafı göğüslerinin etrafına iffetli bir şekilde sarmalanmıştı, ama buruşmuş yatağın ne anlama geldiği ortadaydı. Tevekkeli değil, film A sınıfı gösterim belgesi almıştı.

Kahraman, anlaşıldığına göre çok meşhur olan güzellik kraliçesini ansızın tanıyınca ve Graham da saçlarını berbat bir şekilde oksijenle sarartmış karısını tanıyınca, güzellik kraliçesi, dublaj yapıldığını düşündürtecek kadar derinden bir sesle,

"Basında çıkmasını istemiyorum," dedi.

Graham, tahta bacak hafiyenin yanıtını duymasını engelleyen, şiddetli bir kıkırdamaya kapıldı. Alice'e gözucuyla baktı ve onun utanç ifade eden kaş çatmasının yine belirdiğini fark etti.

Bunu izleyen iki dakikalık sahnede, Graham'ın ikinci karısı sırasıyla şaşkınlık, öfke, küçümseme, kuşku, kafa karışıklığı, derin keder ve pişmanlık, panik ve ikinci bir kez, öfke duygularını oynadı. Hızlandırılmış bir takibin duygusal karşılığıydı bu. Bu arada aynı zamanda başucu masasının üstündeki telefona uzanacak vakti buldu da, böylelikle, Holloway Odeon'daki yirmi altı kişi arasında, aynı anda iki sigara içilmesinden ötürü görüş gücü azalmamışlara kısacık bir an çıplak omuzlarını görebilme olanağını da verdi. Sonra, kuşkusuz, filmi görmeye üşenmeyen her casting yönetmeninin zihninden olduğu kadar, perdeden de kayboldu.

Dışarıya çıktıklarında Graham hâlâ kendi kendine gülümsüyordu.

"O muydu?" diye sordu Alice'e.

"Ne o muydu?" diye yanıt verdi Alice ukalaca bir ciddiyetle. En azından karakterinin bir yanını ondan almıştı.

"O sahnedeki, okul muydu?"

"Hangi okul?"

"*Senin* okulun, elbet."

"Benim okulum olduğunu nereden çıkardın?"

Ah. Tamam, tamam.

"Filme bunun için gittiğimizi sandım Alice: Okulunu görmek istediğin için."

"Hayır." Yine bir kaş çatması.

"Bu hafta bütün arkadaşların da onu görmeye gitmediler mi?"

"Hayır."

Ah, elbette, hayır, elbette gitmediler.

"Film hakkında ne düşünüyorsun, peki?"

"Boşuna zaman ve para kaybı olduğunu düşündüm. Bizi Afrika gibi ilginç bir yere bile götürmediler. Tek matrak şey, projektörün bozulduğu andı."

Yeterince doğruydu. Graham'ın arabasına bindiler ve Alice'in Highgate'deki en sevdiği çayevine kadar dikkatle gittiler. Buranın Alice'in en sevdiği yer olduğunu biliyordu, çünkü üç yıl boyunca onu pazar öğleden sonraları her dışarı çıkarışında Kuzey Londra'daki bütün çayevlerini denemişlerdi. Her zamanki gibi çikolatalı pasta yediler. Graham pannaklarıyla yedi; Alice çatalla. Bu konuda da yorum yapmadılar, eğer evi terk etmemiş olsaydı, Alice'in şu anda olduğu kişiden farklı biri olabileceği üzerinde de konuşmadılar. Graham böyle şeylerden söz etmenin doğru olmadığını düşünüyor ve Alice'in bunların farkına varmamış olduğunu umuyordu. Gerçekteyse Alice, elbette bu şeylerin her birinin farkındaydı; ama Barbara ona, başka insanların kötü davranışlarını yüzlerine söylemenin kötü bir davranış olduğunu öğretmişti.

Alice, bir peçeteyi hafifçe dudaklarına bastırdıktan sonra – Ağzına Gireni Başkasına Gösteren Birisi olma, derdi annesi ona her zaman – tarafsız bir tavırla şöyle dedi:

"Annem bana senin özellikle o filmi görmek istediğini söyledi."

"Ah, öyle mi dedi? Niçin olduğunu söyledi mi peki?"

"Senin Ann'i bir . . . ee neydi o, 'perdedeki en inandırıcı rollerinden' birinde görmek istediğini söyledi, sanırım böyle söyledi." Alice ona ağırbaşlı bir tavırla bakıyordu. Graham kızdığını hissetti; ama bunun acısını Alice'den çıkarmanın anlamı yoktu.

"Sanırım Anneciğinin şakalarından biri bu," dedi Graham. Onun en akıllıca şakalarından biri. "Sana bir şey söyleyeyim mi, niye biz de Anneciğine bir şaka yapmıyoruz? Niye *Ayın Üzerinde*'ye girmeye uğraştığımızı, ama hiç yer kalmadığını, bu yüzden de yeni James Bond'u görmek zorunda kaldığımızı söylemiyoruz?" Yeni bir James Bond olduğunu varsayıyordu; genellikle de oluyordu.

"Olur." Alice gülümsedi ve Graham, kızım gerçekten de bana çekmiş, evet çekmiş, diye düşündü. Ama belki de Alice yalnızca onunla aynı görüşte olduğunda böyle düşünüyordu. Bir süre çaylarını yudumladılar; sonra Alice şöyle dedi:

"Pek iyi bir film değildi, öyle değil mi baba?"

"Evet, ne yazık ki değildi." Bir başka duraklama. Derken, emin olamadan, ama sorunun başka bir yana yöneltilmiş olduğunu sezerek, "Ann için ne düşündün peki?" diye ekledi.

"*Beş para etmediğini* düşündüm," diye hiddetle yanıt verdi Alice. Aslında Barbara'ya çekmişti Alice; yanlış değerlendirmişti onu. "Tam bir . . tam bir fahişeydi."

Graham, Alice'in sözlüksel keşiflerine duyduğu tepkiyi her zamanki gibi gizledi.

"Sadece rol yapıyordu." Ama Graham'ın ses tonu, ağırbaşlı olmaktan çok, uzlaştırıcıydı.

"Şey, bunu da bayağı kıyak yaptı bana kalırsa."

Graham kızının içten, hoş, ama hâlâ biçim kazanmamış yüzüne baktı. Bu yüzün hangi doğrultuda gelişeceğini merak etti: Şimdi Barbara'ya yakıştırdığı o tuhaf keskinlik ve şişkinlik karışımına mı, yoksa düşünceli, hoşgörülü, yumuşak bir uzamaya doğru mu? Onun adına, anasına da babasına da benzememesini umuyordu.

Çaylarını bitirdiler ve Graham arabasını her zamankinden de yavaş sürerek kızını Barbara'nın evine götürdü. Bugünlerde böyle düşünüyordu. Eskiden evleri olarak düşünürdü; şimdiyse sadece Barbara'nın eviydi. Ve farklı görünme nezaketine bile sahip değildi. Kendisini boyatmadığı, ya da ne bileyim, yeni sahipleri olduğunu temsil eden herhangi bir edimi yerine getirmediği için eve karşı içinde bir kırgınlık belirdiğini hissediyordu. Ama ev açıkça Barbara'nın tarafındaydı. Her zaman öyle olmuştu, diye düşündü. Aynı oluşu her hafta ona . . . şeyi, ihanetini anımsatmıyor muydu?

Belki de; gerçi artık Barbara'nın ihanet anlayışı Graham'ı inandırmaya devam ettiği kadar keskin değildi. Barbara, duyguların sadece kendileri için varolmadıklarına, tersine, eğer hayatta kalmak istiyorlarsa bir şeyler yapmaları gerektiğine inanarak, duygular konusunda her zaman bir Marksist olmuştu. Zaten, birkaç yıldır kocasından çok, kızı ve eviyle ilgileniyordu. İnsanlar onun hırsız diye bağırmasını bekliyorlardı ve o da öyle yapıyordu; ama kendine her zaman inanmıyordu.

Ayın son pazarıydı: Her zamanki gibi, Barbara, Alice'i kanatlarının altına aldı ve sonra da Graham'a bir zarf uzattı. Zarfın içinde, onun üstlenmesi gerektiğine karar verdiği aylık ek harcamaların ayrıntıları vardı. Zaman zaman bu, Alice'in, babasının evden ayrılışı-

nın onulmaz acısını yensin diye Barbara'nın gerekli olduğuna karar verdiği bir yığın para harcanmış birtakım hediyelerin faturası olurdu; talep gözardı edilemezdi; bunun sonucu da dudak uçuklatan bir çekti.

Graham yorum yapmadan zarfı cebine soktu. Normalde, ertesi pazar sessiz bir biçimde kabul edilen bir başka zarfla yanıt veriyordu. Sorgulamalar perşembe akşamları yapılıyordu, telefon ettiğinde, annesinin ruh haline bağlı olarak, Alice'le beş ile on dakika arasında konuşmasına izin veriliyordu.

"Filmi beğendin mi?" diye tekdüze bir ses tonuyla sordu Barbara. Derli toplu ve hoş görünüyordu, koyu renk biçimli bukleleri yeni yıkanmış *gibiydi. Ev işleriyle-canı çıkmış-tek başına* çocuk büyüten biri olma-görünüşüne karşıt olarak-dışarıya çıkıp-iyi vakit geçireceğim-görünüşü idi bu. Graham, her iki görünüşüne karşı da kabaca aynı kayıtsızlığı hissediyordu. Onu başlangıçta ne diye sevdiğine ilişkin hoşnut bir meraksızlık hissediyordu. Rengi insana yakışmayacak kadar kusursuz o siyah saçlar; o yuvarlak, bellekte yer etmeyen yüz; insanda suçluluk uyandıran o gözler.

"İçeriye giremedik," diye yanıt verdi Graham, bir o kadar tekdüze bir ses tonuyla. "Üçe böldükleri şu sinemalardan birisiydi, sanırım bütün okul arkadaşları bizden önce varmışlardı oraya."

"Peki ne yaptınız?"

"Ah, şey, bir kez buraya gelince diye düşündük, pekâlâ başka bir şey de görebiliriz, bu yüzden onun yerine yeni James Bond'a gittik."

"Ama NE için, Tanrı aşkına?" Ses tonu daha keskin, öngördüğünden daha kınayıcıydı. "Çocuğa karabasanlar yaşatacaksın. *Gerçekten*, Grabam."

"Bence gayet aklı başında biri o."

"Pekâlâ, bütün diyebileceğim, günahı senin boynuna. *Günahı senin boynuna.*"

"Evet. Evet, iyi o zaman. Görüşürüz . . . perşembe günü konuşuruz." Zılgıt yiyen bir fırça satıcısı gibi kapı eşiğinden uzaklaştı.

Bugünlerde Barbara ile şakalar bile acılaşıyordu. Barbara, ilerde bir gün, Bond filmine gitmediklerini anlayacaktı – Alice sırlarını birazcık saklayacak ve sonra, o oldukça ağırbaşlı tavırlarıyla, ağzından kaçırıverecekti – ama o zaman, Barbara bunu basit bir intikam şakası olarak görmeyecekti. Niçin her zaman bunu yapıyordu

ona? Arabasıyla ondan dönerken niçin her zaman kendini böyle hissediyordu? Ah, lanet olsun, diye düşündü. Lanet olsun.

"İyi geçti mi görüşmeniz?"

"Fena değil."

"Pahalıya mal oldu mu?" Ann, Alice'i dışarı çıkarmanın doğrudan bedelini ima ediyor değildi, tersine, dolaylı bedeli, mühürlü zarftaki bedeli ima ediyordu. Ve belki aynı zamanda öteki dolaylı bedelleri de.

"Bakmadım." Aylık hesap pusulasını açmadan sehpanın üzerine attı. Yaşamının başarısızlığa uğramış parçasından aktif parçasına dönerken kendini her zaman sıkıntılı hissediyordu; bu kaçınılmaz diye düşünüyordu. Ve Barbara'nın, kendisini emir kulu bir çocuk gibi hissettirme konusunda ne denli yetenekli olduğunu her zaman hafifsiyordu: Zarfın içinde, diye şüpheleniyordu, pekâlâ imzalı bir yavrukurt kartı da olabilirdi; ve şimdi bile eski karısı, büyük kırmızı bir çarpıyla "İş Yapılmıştır" çıkartması koyabilirdi zarfın içine.

Mutfağa gitti, Ann her hafta bu vakitlerde Graham'ın mutad reçetesi olan, yarı yarıya cin-tonik hazırlıyordu.

"Seni neredeyse *suçüstü* yakaladım," dedi gülümseyerek.

"Ha?"

"Bugün seni öteki adamla neredeyse suçüstü yakaladım," diye daha ayrıntılı konuştu.

"Ah. Hangisiydi?" Şakayı daha anlamış değildi.

"Baygın bakışlı herif. İnce bıyıklar, kadife rahat bir ceket, iki ucu açık puro, elinde şampanya bardağı – o."

"Ah. O mu!" Hâlâ kafası netleşmemiş görünüyordu. "Enrico muydu yoksa Antonio mu? Her ikisinin de ince bıyıkları vardır ve hep şampanya içerler."

"Riccardo."

"Ah, Riccardo." Hadi, Graham, sadede gel, diye düşünüyordu Ann. Beni sinirlendirmeyi kes.

"Riccardo Devlin."

"Devlin . . . Tanrım! Dick Devlin. Hey, *Ayın Üzerinde*'yi gördüğünü söylemek istemiyorsun değil mi? Tanrım, berbat değil miydi? *Ben* berbat değil miydim?"

"Sadece kötü rol dağıtımı. Ve senaryo da Faulkner'ın değildi, öyle değil mi?"

"Gülünç güneş gözlüğüyle, orada yatakta oturuyor ve, 'Bunların hiçbirinin çıkmasını falan istemiyorum,' diyordum – ya da öyle bir şey. Star rolü."

"Bu bir ilerleme olabilirdi. Hayır, 'Basında çıkmasını istemiyorum,' diyordun sen."

"Doğrusu, kesinlikle hiç çıkmadı da; ve hafifmeşrep bir kadın olmakla cezalandırıldım."

"Hımmın."

"Ne diye gördün filmi? İçinde Alice'in okulunun bulunduğu bir *filmi görmeye gittiğinizi sanıyordum.*"

"Görecektik. Şayet böyle bir film gerçekten var olsaydı, kuşkusuz görürdük. Şey . . . sanırım Barbara'nın şakalarından biriydi."

"Barbara orospusu. Barbara orospusu."

"Aaa, ben böyle bir sözcük kullanmazdım, sevgilim."

"Hayır, gerçekten de – Barbara orospusu. O çocukcağızı görmek için haftada topu topu üç saatin var ve o, bunu bana saldırmak için kullanıyor."

"Gerçek niyetinin bu olduğunu sanmam." Dediğine kendi de inanmıyordu Graham.

"Başka ne olabilir ki? Sırf benim kötü bir oyunculuk gösterdiğimi görmeni ve seni Alice'in önünde zor duruma düşürmeyi istiyordu. Küçük çocukların ne kadar kolay etki altında kaldıklarını bilirsin. Şimdi Alice beni sadece bir perde orospusu olarak görecek."

"Bunu düşünmeyecek kadar aklı başında biri o."

"Onun yaşındaki hiç kimse aklı başında değildir. Filmde öyle birine benziyorum; böyle biri olduğumu düşünecek Alice. 'Babam gitti ve bir kaltakla evlendi,' diyecek yarın okulda arkadaşlarına. 'Sizin babacıklarınızın hepsi de anneciklerinizle evli, ama *benim* Babacığım Anneciğimi terk etti ve gidip bir kaltakla evlendi. Onu pazar günü gördüm. Gerçek bir kaltak.'" Ann, bir kızın kapılabileceği dehşeti mimiklerle taklit ediyordu.

"Hayır, düşünmeyecek. Zaten bu sözcüğü bildiğini sanmıyorum," *diye yanıt verdi Graham, kendisi bile inanmadan.*

"Doğrusu, üzerinde mutlaka bir etki bırakır, öyle değil mi? Barbara orospusu," diye yineledi Ann bu kez bir özet yaparcasına.

Graham, Ann'in sövdüğünü işittiğinde yine ufak bir şoka uğradı. Onun ilk kez sövüşünü hep anımsıyordu. Yağmurlu bir akşam

Strand boyunca yürüyorlardı ve birdenbire Ann, kolunu bırakmış, durmuş, bacaklarının arkasına bakmış ve "Siktir!" demişti. Kendisi (ya da bildiği kadarıyla o) baldırına biraz pis su sıçratmıştı. Sadece bir baldırına; hepsi buydu. Yıkandığında leke giderdi; bir zararı yoktu; hava karanlıktı, bu yüzden kimsenin dikkatini çekmezdi; ve üstelik, akşamın başlangıcında değil, sonundaydılar. Ama buna karşın Ann, "Siktir!" demişti. Güzel bir akşam olmuştu; birlikte iyi bir yemek yemişlerdi, keyifleri yerindeydi, birbirlerine anlatacak şeyden yana sıkıntı çekmemişlerdi; ama her şeye karşın, birkaç su damlası ve Ann'in ağzından bir "Siktir!" sözcüğü çıkıvermişti. Ya ciddi bir şey olsaydı acaba ne derdi Ann? Bacağını kırsa ya da Ruslar çıkarına yapsalar ne olurdu?

Barbara hiçbir zaman küfür etmemişti. Graham Barbara ile birlikteyken hiç küfür etmemişti. Ağzından, kendi kendine söylediklerini saymazsak, "Lanet olasıca!" dışında hiçbir şey çıkmamıştı. O akşam, o ve Ann, Strand boyunca yürümeye devam ederlerken, usulca sordu.

"Şayet Ruslar çıkarına yapsalardı ne derdin?"

"Ha? Bu bir tehdit mi yoksa vaat mi?"

"Yok, demek istiyorum ki, demin taytına su sıçrattığında küfür ettin. Bacağını kırsan ya da Ruslar çıkarına yapsa, yahut başka bir şey olsa ne derdin onu merak ediyordum."

"Graham," diye yanıt verdi Ann dikkatlice, "sanırım oraya vardığımda o köprüyü geçerim."

Bir süre sessizlik içinde yürümeye devam etmişlerdi.

"Sanırım benim ukala biri olduğumu düşünüyorsun. Sadece bilmek istedim."

"Diyelim ki, epey içine kapanık bir yaşam sürdün."

Bu tartışmayı o noktada bırakmışlardı o gün; ve Graham, Ann'le yakınlaştıkça, kendisinin de daha fazla küfür etmeye başladığına dikkat etmekten kendini alamıyordu. İlkin tedirgince, sonra gönül rahatlığıyla, sonra büyüyen bir hazla. Şimdi, diğer herkes gibi, sözü salt vurgulamak amacıyla, otomatik olarak küfrediyordu. Ruslar gelecek olurlarsa ve geldiklerinde, o zaman doğru sözcüklerin de geleceğini düşünüyordu.

"*Ayın Üzerinde*'yi yapmak nasıl bir şeydi?" diye sordu Ann'e o akşam birlikte bulaşık yıkarlarken.

"Eee, bazılarından daha az eğlenceliydi. Çok stüdyo çalışması yaptık. Bütçemiz düşüktü, bu yüzden hepimiz de aynı elbiseleri çok fazla giymek zorunda kaldık. Senaryoyu budadıklarını ve birden fazla sahneyi aynı günde çektiklerini anımsıyorum, sırf üstümüzü çok fazla değiştirmeyelim diye."

"Peki İtalyan âşığın nasıldı?"

"Dick Devlin mi? East End kadar İngiliz'di o. Şu ana değin adını tam olarak pek duyuramadı, değil mi? Aslında, *sanırım* onu birkaç hafta önce bir tıraş köpüğü reklamında gördüm. İyi bir insandı; çok yetenekli değildi, ama iyiydi. Rol yapmayı beceremiyordu, kendi tabiriyle 'gözlerinin ateşi' dediği şeyi kullanıyordu sadece. İkimizin de işinin olmadığı bir öğleden sonra beni bowling'e götürdü. Bowling'e!"

"Ve . . ." Tabakları kurulamakta olan Graham, diğer tarafa döndü ve peçeteleri katlamaya başladı, böylelikle Ann yanıt verdiğinde bakışını yakalayamayacaktı. ". . . oynadınız mı?"

"Evet." Sesinin doğrultusundan Ann'in ona bakmakta olduğunu biliyordu. "Sadece bir kez sanırım."

"*Bir kerecikten fazla değil.*"

"Fazla değil."

Graham peçetelerin üstüne hafifçe vurarak düzeltti, yıkanması gerekmeyen bir çay kaşığını aldı, musluğa götürdü ve suyun içine attı. Bunu yaparken, Ann'i boynundan öptü ve küçük bir aksırına sesi çıkardı. Sonra aynı yerden bir daha öptü.

Ann'in ona doğrudan yanıt verme şeklinden hoşlanıyordu. Ann hiçbir zaman cilveli, kurnaz ya da kaçamak davranmıyordu. Pekâlâ yapabilecekken, hiçbir zaman, "Sen bilmeyi hak etmedin," gibisinden bir tavır takınmıyordu. Sadecedoğrudan söylüyordu ve olan neyse söylenen de oydu. Graham bu tarzdan hoşlanıyordu; sorarsa söyleniyordu; sormazsa söylenmiyordu. Basitti. Kahve tepsisini aldı ve oturma odasına gitti.

Ann oyunculuğu bıraktığına memnundu – bunu Graham'la tanışmasından birkaç ay önce gerçekleştirmişti. Yetenekle bir işte çalışma arasındaki raslantısal bağıntıyı kavraması için sekiz yıl yeterli olmuştu. Sahnede oynadığı birkaç rol, televizyon ve son olarak da film çalışması, en iyi halinde aslında fena olmadığına inandırmıştı onu; buysa kesinlikle onun için yeterince iyi değildi.

Birkaç ay boyunca kendisiyle mücadele etmiş ve sonunda işi bırakmıştı. Dinlenmek için falan değil, tam gün çalışabileceği farklı bir şey için; Redman ve Gilks'e girebilmek için Nick Slater'ın dostluğunu akıllıca kullanmıştı. (Sadece Slater ona iş önerisinde bulunmadan önce onunla yatmamak akıllılığını göstermekle kalmamış, Slater işi verse bile, yine de yatmayacağını açık açık söylemekle akıllıca davranmıştı. Slater böylesi bir uzlaşmaz tavırla karşılaşınca içi rahatlamış, ona adeta saygı duymuştu. Belki de bu en iyi yoldu, diye düşünmüştü Ann daha sonraları, modern yol: Bugünlerde insanlarla yatmadan da işe girilebiliyordu.) Ve her şey iyi gitmişti. Üç yıl içinde, altı haneli bütçesi olan, satın alma şubesinde müdür yardımcısı olmuştu; istediği kadar yolculuk yapabiliyordu, gerçi çalışma saatleri kimi zaman uzun olmakla birlikte, performansını kendine göre belirliyordu. Graham'la tanışmadan önce bile, alışılmadık bir dengenin yaşamına girdiğini sezmişti; şimdi her şey öncekinden daha sağlam görünüyordu.

Perşembe günü Graham, Barbara'ya telefon etti ve faturalar konusunda kısa bir pazarlığa girişti.

"İyi de Alice'in niçin bu kadar giysiye ihtiyacı olsun ki?"

"Çünkü onlara ihtiyacı var." Klasik Barbara yanıtıydı bu: Cümlenin bir bölümünü alıyor ve sadece yineliyordu. Onun için daha az iş, sondan bir önceki yanıtı hazırlamak için kazanılan daha fazla zaman.

"Niçin üç sutyene ihtiyacı var?"

"Onlara ihtiyacı var."

"Niçin? Onların hepsini bir arada mı takıyor – üst üste mi?"

"Birini takıyor, biri temiz duruyor ve biri de yıkanıyor."

"Ama ben daha birkaç ay önce üç sutyen parası verdim."

"Dikkat etmemiş olabilirsin Graham ve umurunda olduğundan da kuşkuluyum, ama kızın büyüyor. Değişiyor . . . boyu."

"Ah, her yanı serpilip gelişiyor demek istiyorsun," demek istiyordu; ama artık Barbara ile şaka yapacak özgüveni kalmamıştı. Bunun yerine, yumuşakbaşlı bir tavırla kaçamak bir yanıt verdi.

"O kadar hızlı mı büyüyor?"

"Graham, eğer büyüyen bir kızı engellersen, bunun sözle ifade edilemeyen zararları olur. Bedeni etkileyen ruhu da etkiler; bu çok bilinen bir şeydir. Pintiliğinin bu boyutlara vardığını gerçekten bilmiyordum."

Bu konuşmalardan nefret ediyordu Graham; özellikle de Barbara'nın Alice'i bir şekilde konuşmalarını dinlemeye ittiğinden ve sonra da, tartışma sırasında kendi tutumunu allayıp pulladığından şüpheleniyordu.

"İyi. Tamam. İyi. Ha, aklıma şimdi geldi, gecikmeli evlilik hediyesi için de teşekkürler, eğer buna evlilik hediyesi denirse."

"Ne hediyesi?"

"Evlilik hediyesi. Sanırım pazar öğleden sonrası bir hediyeydi."

"Ah. Evet; hoşlandığına sevindim." Barbara ilk kez birazcık savunmada görünüyordu, bu yüzden içgüdüsel olarak yine bastırdı Graham.

"Gerçi bunu niçin yaptığını gerçekten anlamıyorum."

"Gerçekten mi? Anlayamıyor musun?"

"Hayır, demek istiyorum ki, niçin ilgilendiğini . . ."

"Oh, kendini ne duruma soktuğunu bilmen gerektiğini düşünüyorum ben yalnızca." Ses tonu kesin ve anaçtı; pozisyonunu elden kaçırdığını hissetti Graham.

"Çok naziksin." Kancık, diye ekledi kendi kendine.

"Ne önemi var canım. Sanırım şu an Alice için, babasının ne çeşit bir etki altında olduğunu görmek önemli." Graham "şu an" sözünü kaçırmadı.

"Ama Ann'in filmde oynadığını nasıl keşfettin? Afişte tam olarak görünmüyor bile."

"Casuslarım var, Graham."

"Hadi söyle, nasıl keşfettin?" Ama Barbara'nın bütün söylediği,

"Casuslarım var," oldu.

III
Şaşı ayı

Jack Lupton kapıyı sakalının yan tarafına yerleştirilmiş, yanan bir sigarayla açtı. Kollarını uzattı, Graham'ı içeri çekti, bir elini omzunun üzerine koydu, kıçına bir şaplak attı ve son olarak da, "Graham, seni gidi ihtiyar götoş, içeri girsene," diye bağırarak onu hole doğru itiverdi.

Graham gülümsemekten alamadı kendini. Jack'in pek çok yönden zirzop biri olduğunu düşünürdü ve bu yanı, arkadaşları arasında da sürekli tartışma konusuydu; ancak Jack, kişisel olarak o kadar dost canlısı, şamatacılığıyla o kadar açık ve fiziksel biriydi ki, dün yaptığı alaycı saldırının tam olarak ne olduğunu hemen unutuyordu insan. Arkadaşça tavrının sizi kendinden hoşnut bırakmak için

girişti̇ği edimin bir parçası olduğu düşünülebilirdi; ama öyle olsa bile, bu tavır işe yarıyordu ve tereddütsüz ya da tutum değişikliği olmadan sürdüğü için de – Graham açısından, beş altı yıldır – sonunda onun içtenliği konusunda kaygılanmanız gerekmiyordu.

Sigara numarası Jack'in karakterini kestirmeden gösterecek bir şaka olarak başlamıştı. Jack'in kıvırcık sakalı çene kemiğinin tam ortasındaki bir noktada, içine güvenli bir şekilde bir Gauloise sigarası yerleştirilecek kadar gürdü. Eğer bir partide bir kızla gevezelik ediyorsa, içki almaya gider ve yanan sigarasını sakalına iliştirerek (yanmıyorsa etkiyi artırmak için özellikle yakardı) ellerini serbest bırakırdı. Dönüşünde, belli belirsiz, babacan bir tavırla, kızı değerlendirmesine bağlı olarak, üç konuşma tarzından birini benimserdi. Eğer kız sofistike, keskin kavrayışlı ya da sadece uyanık görünüyorsa, sigarayı öylesine oradan çıkarır ve içmeye devam ederdi (Graham'a söylediği gibi, bu onu "birazcık orijinal" biri olarak gösteriyordu). Eğer kız silik ya da çekingen yahut çekicilikten yoksun görünüyorsa, sigarayı bir iki dakika orada bırakır, bir kitaptan söz eder – gerçi hiçbir zaman kendi kitaplarından değil – ve sonra da bir sigara isterdi (buysa onun, "zeki, başı bulutlarda, dalgın yazarlardan biri" olduğunu kanıtlıyordu). Eğer kızı hiç anlayamamışsa ya da çılgın biri olduğunu düşünmüşse, yahut bir hayli sarhoşsa, sigara için için yanıp sakalına inene kadar onu orada bırakır, sonra aklı karışmış görünüp, "Buralarda yanan bir şey kokusu alıyor musunuz?" diye sorardı (bu onu, "gerçekten müthiş bir karakter, biraz yabani, bilirsiniz ya, gerçek sanatçılar gibi, biraz özyıkıma eğilimli, ama hayli ilginç" biri kılıyordu). Bu üçüncü numarayı yaparken, normalde çocukluğu ya da ataları hakkında bazı kuyruklu yalanlar eklerdi. Bununla birlikte, bu numara tehlikeliydi. Bir keresinde çekici, ama garip biçimde esrarengiz bir kızın ardına düşmüşken yüzünü fena halde yakmıştı. Kızın sigaraya dikkat etmemiş olduğuna inanamıyordu ve içine düştüğü hayretle birlikte acısı da artıyordu. Daha sonra, içki almaya gittiğinde kızın kontak lenslerini çıkarmış olduğunu keşfetti: Sigarasından gelen duman gözlerini rahatsız etmişti.

"Kahve?" diye sordu Jack, Graham'ın omzuna yine bir şaplak indirerek.

"Lütfen."

Jack'in Repton Gardens'daki giriş dairesi, tadilat yapılmak üzere öndeki çıkmadan arkadaki mutfağa kadar açılmıştı; şimdi, Jack'in oturma odası olarak kullandığı, yarı karanlık orta bölmede oturuyorlardı. Çıkmada Jack'in yazı masası, onun önünde de bir piyano taburesi duruyordu; elektrikli daktilosu, tersine çevrilmiş bir çöp sepetinin içindeki şeylerin altından şöyle böyle görülebiliyordu. Jack bir keresinde, Graham'a yaratıcı kaos kuramını açıklamıştı. Aslında yaradılışı gereği çok düzenli biri olduğunu ileri sürüyordu, ama sanatı karışıklık gerektiriyordu. Anlaşılan, sözcükler, sadece düzenleniş biçimlerinin üzerinde bir etki bırakabileceği, seksi bir anarşi olduğunu sezmedikçe akmayı reddediyorlardı. Atılacak kâğıtların, dergilerin, kahverengi zarfların ve geçen sezonun loto kuponlarının esbabı mucibesi buydu. "Doğmuş olmanın bir anlamı olduğunu hissetmeye ihtiyaçları var," diye açıklamıştı Jack. "Kadınların eski gazete yığınları üzerinde doğurdukları şu ilkel kabileler gibi tıpkı. Aynı ilke. Ve büyük bir olasılıkla, aynı gazeteler."

Jack tıknaz gövdesiyle mutfak bölmesine yönelirken, bir bacağı üzerinde hafifçe döndü ve oldukça yüksek sesle osurdu.

"Ben değil, rüzgâr," diye mırıldandı, neredeyse kendi kendisiyle konuşurcasına.

Graham bunu daha önce de işitmişti. Çoğunu daha önce işitmişti; ama gerçekte aldırış etmiyordu. Jack, romancı olarak git gide tanındıkça, ünü ona kendinden hoşnut biri ve de eksantrik olma olanağı verince, sık sık osurma alışkanlığı edinmişti. Bunlar, yaşlanan bir anüs kasının sıkıntılı gaz salışları da değildi; tersine, gürültülü, üzerinde çalışılmış, orta yaş osuruklarıydı. Her nasıl olmuşsa olmuş – Graham bu süreci hiç anlamıyordu – Jack bu işi kabul edilebilir bir manyerizme dönüştürmüştü.

Ve bu bir kez kendiliğinden oldu ve Jack de onu kabul ettirdi anlamına da gelmiyordu. Graham bazen Jack'ın bunu planladığını düşünüyordu. Bir keresinde Jack telefon etmiş ve ısrarla bir squash raketi seçmesine yardımcı olmasını söylemişti. Graham hayatında sadece üç kez squash oynadığını söyleyerek karşı çıkmıştı – bir keresinde Jack'le sahanın çevresinde koştururlarken kalp krizi geçirmesine ramak kalmıştı – ama Jack otoritesine karşı çıkılmasını reddetmişti. Selfridges'in spor malzemeleri bölümünde buluşmuşlar ve hem squash hem de tenis raketleri orada, sollarında açıkça gö-

rüldüğü halde Jack onu, bütün katışöyle bir turlamaya sürüklemişti. Gerçi, aşağı yukarı on metre kadar sonra, Jack birden durmuş, sırtı, eğik duran kriket sopaları dizisine gelecek biçimde, osurma öncesi ekseni etrafında dönmüş ve kavarayı basmıştı. Yürümeye devam ederlerken de, Graham'a yan yan bakarak, "Söğütlükteki rüzgâr," diye mırıldanmıştı.

Beş dakika sonra Jack, varolan raketini hiç değiştirmemenin belki de daha iyi olacağına karar verdiğinde, Graham bütün bu olan bitenin planlanıp planlanmadığını; Jack'in sadece boş zamanı ve şaka yapmaktan başka niyeti olup olmadığını ve Graham'a, bu niyetini yerine getirmek için telefon edip etmediğini merak etti.

"Tamam, oğlum," dedi Jack, Graham'a kocaman bir fincan kahve uzatarak; oturdu, kendisininkinden bir yudum aldı, sigarayı sakalından çekip çıkardı ve bir nefes çekti. "Anlayışlı romancı endişeli akademisyene hassasiyetle kulak veriyor. Saati on beş sterline – gine altını olarak ödeme yapılabilir – sınırsız seanslar. Ve bütün dönüştürücü güçlerimle, bunu en azından iki yüz papellik bir hikâye yapabilirim ve bu da benim küçük şakam. Dök içini."

Graham birkaç saniye gözlüğüyle oynadı; sonra bir yudum kahve içti. Acele etmişti: Bazı tat-tomurcuklarının ısıyla yandıklarını hissetti. Ellerini bardağın etrafında kenetledi ve gözlerini içine dikti.

"Bana özel bir tavsiyede bulunmanı istiyor değilim. İkinci bir kişinin görüşüne başvurmadan benimsemeye çekindiğim belli bir eylem tarzını benim adıma onaylamanı istiyor da değilim. Sadece endişeliyim, nasıl tepkide bulunduğumu . . . tepkide bulunduğum şeyin ne olduğunu aklımdan çıkaramıyorum bir türlü. Ben, doğrusu, bu çeşit bir şeyi bilmiyordum. Ve düşündüm ki, Jack, bu karışık işlerde tamdığım bütün kişilerden daha deneyimlidir, hatta kendisi de benzer deneyimler geçirmiş olabilir ya da belki de bunu yaşayan birini tanıyordur, her neyse."

Graham gözlerini Jack'e doğru kaldırdı, ama kahvesinden çıkan buhar gözlüğünü kaplamıştı; sadece kahverengimsi bir karaltı gördü.

"İhtiyar dostcağızım, sen şu ana kadar bir kulamparanın arka geçidi kadar temizsin."

"Eee, şey. Kıskançlık," dedi Graham birdenbire. Sonra, yardım-

cı olmaya çalışarak, "Cinsel kıskançlık," diye ekledi.

"Benim deneyimlerime göre başka bir türü yok. Hımmm. Bunu işittiğime üzgünüm, yaşlı cancağızım. Küçük hanımefendi ateşle oynuyordu, öyle değil mi?" Jack, Graham'ın onu ne diye görmeye geldiğini merak ediyordu – bütün arkadaşları arasında ille de onu. Ses tonu daha da teklifsizleşti. "Hiçbir zaman bilemez insan, bütün diyeceğim bu benim. İş işten geçene kadar neyin ne olduğunu hiçbir zaman bilemezsin ve o zaman da, ihtiyar dostum, kılıcı kınında görüverirsin." Graham'ın sözüne devam etmesini bekledi.

"Hayır, o değil. Yüce Tanrım, korkunç olurdu bu. Korkunç. Hayır, bu bir çeşit . . . geriye yönelik bir şey, tamamen geriye yönelik. Her şey benden önceki adamlarla ilgili. Benimle tanışmadan önce."

"Eee." Jack daha dikkat kesildi; ve Graham'ın ona niçin geldiği konusunda kafası daha da karıştı.

"Geçen gün bir filme gittim. Boktan bir film. Ann oynuyordu. Başka bir herif de – adını sana söylemeyeceğim – vardı filmde ve daha sonra anlaşıldı ki Ann, onunla olmuştu, onunla, onunla yatmıştı. Fazla değil," diye ekledi Graham, "bir iki kez. Biliyor musun, onunla . . çıkmadı ya da başka bir şey yapmadı."

"Hımın."

"O filmi bir hafta içinde üç kez görmeye gittim. Biliyor musun, ilk seferinde adamın yüzüne şöyle bir kez daha bakmak ilginç olur diye düşünüyordum: Gerçekte ilk seferinde ona o kadar dikkat etmemiştim. Neyse bir kez daha baktım ve yüz pek hoşuma gitmedi, zaten ne diye gitsindi, öyle değil mi? Ve sonra kendimi yeniden gider buldum, iki kez daha. Bizim semtteki bir sinemaya falan bile gidiyor değildim, ta Holloway'de oynuyordu film. Hatta bir keresinde gidebilmek için bir dersin saatini bile değiştirdim."

"Peki – nasıl bir şeydi?"

"Şey, ilk kez – yani ikinci kez de dahil – şeydi . . .bir dereceye kadar komikti. Tip . . . bir çeşit küçük bir mafya üyesi rolünü oynuyordu, ama biliyordum ki – Ann söylemişti bana – East End'liydi herif, bu yüzden dikkatle dinliyordum ve adam aksanını üst üste üç sözcükten daha fazla koruyamıyordu bile. Ve Ann niye daha iyi bir aktörle yatmadı ki? diye düşündüm. Herife gülüyor, bir şekilde alay ediyordum ve şey, ben bir Casanova olmayabilirim, ama senin olup olacağın iyi bir aktörden kat kat daha iyi bir akademisyenim, diye

düşünüyordum. Ve Ann'in, onun son zamanlarda bir tıraş köpüğü reklamında oynadığını söylediğini anımsadım; zavallı herif, diye düşündüm, belki de bu film profesyonel meslek hayatının en yüksek noktasıydı ve o, başarısızlık, haset ve suçlulukla kahroluyordu ve arada sırada, işsizlik sigortası kuyruğunda bekliyordu ve kendini, Ann'i ve başına gelenleri, üzgün ve özlemli bir halde düşünürken buluyordu. Sinemadan çıktığımda, "Kes sesini be *oğlum, kes sesini*," diye düşündüm.

"İkinci kez – üçüncü kez – sanırım anlaşılmaz olan buydu. Niye geri döndüm peki? Döndüm işte. Dönmem . . . gerektiğini hissediyordum. İçime doğduğunu hissettim: Kendime ilişkin bir şey içime doğmuştu, bütün söyleyebileceğim bu. Hiç kuşkusuz komik bir ruh hali içindeydim ve zaten niye sinemada olduğumu anlayamıyordum – ders saatimi değiştirdiğim gün oldu bu – ve inanılmayacak kadar sıkıcı o ilk yarım saat boyunca orada oturdum; neler hissedeceğimden de emin değildim, ama her nasılsa öncekine tıpatıp benzemeyeceğini biliyordum. Sanırım o an çıkmam gerekirdi."

"Niye çıkmadın?"

"Ee, paramın karşılığını almak konusundaki bir çocukluk püritanizminden ötürü." Gerçekte, doğru değildi bu. "Hayır, ondan daha fazla bir şeydi. Sana ne olduğunu düşündüğümü söyleyeyim: Tehlikeli bir şeye yaklaştığımı hissediyordum. Ne beklenebileceğini bilmemenin beklentisiydi. Beyinsel bir şeye mi benziyor söylediklerim?"

"Birazcık."

"Doğrusu değildi. Gerçekte fizikseldi. Titriyordum. Bana büyük bir sırrın açıklanacağını hissettim. Korkuya kapılacağımı hissettim. Kendimi bir çocuk gibi hissettim."

Bir duraklama oldu. Graham kahvesini höpürdetti.

"Peki korkuya kapıldın mı? Kalbin güm-güm diye attı mı?"

"Öyle sayılır. Açıklaması zor. Bu adam*dan* korkmuyordum, onun *adına* korkuyordum. Kendimi çok saldırgan hissediyordum, ama tümüyle belirgin olmayan bir şekilde. Kusacağımı da hissediyordum, ama bu ayrı bir şeydi, fazladan bir şey. Çok . . . altüst olmuştum diyebilirim."

"Öyle gözüküyor. Peki son kez ne oldu?"

"Yine aynı şey. Aynı yerlerde aynı tepkiler. Önceki kadar güçlü."

"Gücünü yitirdi mi?"

"Evet – bir bakıma. Ama bu konuda ne zaman düşünsem geri dönüyor." Graham durdu. Sanki bitirmiş gibiydi.

"Şey, mademki benim tavsiyemi istemiyorsun, vereceğim. Ben, filmlere gitmeyi bırak derim. Sinemayı sevdiğini bilmiyordum."

Graham dinliyor görünmüyordu.

"Bak, sana *filmden* böylesine uzun uzadıya söz ettim, çünkü film bir katalizördü. Her şeyin kıvılcımını tutuşturan şeydi. Demek istiyorum ki, Ann'in benden önceki arkadaşlarının bazıları hakkında bilgim vardı tabii; hatta onların birkaçıyla tanışmıştım. Hepsini tanımıyordum elbette. Ancak filmden *sonra* onlara aldırış etmeye başladım. Ann'in onlarla yatmış olması birdenbire acı vermeye başladı. Birdenbire şey gibi . . . bilmem – zina gibi gelmeye başladı sanırım. Budalaca değil mi?"

"Şey . . . beklenmedik." Jack gözlerini bilerek yukarı kaldırmadı. Kafayı yemişsindi aklına gelen ilk sözcükler.

"Budalaca. Ama hepsini de farklı bir biçimde düşünmeye başladım. Onlara aldırış eder oldum. Uyumayı bekleyerek yatağa uzanıyorum ve o meydan savaşı öncesi . . neydi o savaş anımsayamıyorum . . . Üçüncü Richard gibiyim."

"Senin dönemine girmiyor mu?"

"Benim dönemime girmiyor. Ve bazen onları zihnimde dizip, yüzlerine şöyle bir bakmayı istiyorum, bazen kendimi böyle bir şeye bırakmaktan çok korkuyorum. Adlarını bildiklerim var, ama neye benzediklerini bilmiyorum ve yüzlerini zihnimde doldurarak, robot resimlerini uydurarak orada öylece yatıyorum."

"Hımmm. Başka bir şey?"

"Şey, Ann'in oynadığı başka birkaç filmin izini sürdüm ve onları da görmeye gittim."

"Ann'e ne kadar anlattın?"

"Her şeyi değil. Filmlere yeniden gittiğimi anlatmadım. Sadece altüst oluşuma ilişkin şeyler."

"Peki Ann ne diyor?"

"Eee, kıskandığıma ya da onu sahiplendiğime ya da kullanılması gereken doğru sözcük her neyse, öyle yaptığıma üzüldüğünü söylüyor; ancak bu tamamen gereksiz bir şeymiş ve o hiçbir şey

yapmamış – elbette yapmamış – ve belki de ben çok çalışıyormuşum. Çok çalışmıyorum."

"Kendini suçlu hissedebileceğin hiçbir şey yok mu? Ruhsal aktarmasını yapıyor olabileceğin herhangi bir küçük yaramazlık?"

"Tanrım, yok tabii! Eğer Barbara'ya on beş ya da bilmem şu kadar yıl sadık kaldıysam, bu kadar kısa bir süre sonra Ann'i aldatmayı düşünemem."

"Elbette."

"Bunu pek inandırıcı şekilde söylemiyorsun."

"Hayır, elbette. Senin durumunda – *elbette.*" Şimdi gerçekten de inandırıcı gözüktü.

"O zaman ne yapmam gerekiyor?"

"Tavsiye istemediğini düşünmüştüm?"

"Hayır, demek istiyorum ki, neredeyim ben? Bütün bunlar senin için bildik şeyler mi?"

"Aslında değil. Sıradan kıskançlık vakalarında fena sayılmam. Zina konusunda müthişimdir – senin değil, benim tarzımda. Ne zaman istersen o konuda bir sürü tavsiyede bulunabilirim. Şey . . . ama geçmişteki şeylerden pek çakmam." Jack durakladı. "Elbette, Ann'in sana yalan söylemesini sağlayabilirsin. Öyle davran ki yapmışsa yapmadığını söyleyebilsin sana."

"Hayır. Zaten, bunu yapamam. Sonra gerçeği söylese de ona asla inanmazdım."

"İnanacağını sanmam." Jack çok sabırlı davrandığını düşünüyordu. Uzun süredir kendinden hemen hiç söz etmemişti. "Bütün bunlar benim için biraz fazla karmaşık. Kısa bir hikâye olmaz korkarım." İnsanların, hatta dostların size bir şeyler empoze etmesi tuhaftı: Sırf bir yazarsınız diye onların sorunlarıyla ilgileneceğinizi varsayıyorlardı.

"Demek hiçbir önerin yok?"

Ve sonra – size tavsiye istemediklerini söyledikten sonra, elbette tavsiye istiyorlar.

"Şey, bana kalsa, sanırım gider ve tedavi için bir orospuya fişek atardım."

"Ciddi misin?"

"Kesinlikle."

"Ne faydası olurdu bunun?"

"Nasıl faydası olduğuna şaşarsın. Her şeyi iyileştirir. Hafif bir baş ağrısından, bir yazarın tıkanmasına kadar her şeyi. Karıyla kavgalar için de çok iyi bir tedavidir."

"Biz kavga etmiyoruz."

"Hiç mi? Pekâlâ, sana inamyorum. Sue ile ben bir hayli kavga ediyoruz. Hep ettik – elbette iyi günler dışında. Öte yandan, iyi günlerde yatağı yapma zahmetine katlanmıyorduk; sadece kimin üstte olması gerektiği konusunda kavga ediyorduk." Graham'ın gözlüğündeki buğu kaybolmuştu; Jack'in bir anekdot anlatmak için soluk aldığını görebiliyordu. Ne kadar sürekli olsa da, Jack'in dikkatinin her zaman koşullara bağlı olduğunu anımsaması gerekirdi.

"Valerie ile – Val ile hiç karşılaştığını sanmıyorum, öyle değil mi? – hep kavga ederdim. Yirmi yıl önceydi bu tabii. Ama ta başlangıçtan beri kavga ederdik. Senin tarzında bir çevre değildi, ihtiyar dostum; her şey *Tepedeki Oda* ve *Bir Çeşit Sevme* türündendi. Otobüs duraklarında "eller yukarıda" numaralarıydı. Solak olmadığın halde, sol elinin donmuş iki parmağıyla bir jartiyerin kopçalarını çözmeye uğraşır ve bu arada da, gerçekte kızın kalçasını okşuyormuş ve aynı zamanda da onu öpüyormuş gibi yaparken, öteki elini sağ omzunun üzerinden düşürüp ayvalarına dokunurdun. Tam bir Clausewitz savaş taktiği, öyle değil mi? Şimdi düşünüyorum da, pek de yanlış değil.

"Yani ilkin elimi ne zaman, nereye koyduğum, kaç parmağımı koyduğum ve bunun gibi şeyler konusunda tartışırdık. Derken sonunda Normandiya çıkarmalarını yaptık ve işte, tamam, diye düşündüm, şimdi kavgalar son bulur. Ama bulmadı; sona ereceğine ne kadar sık, ne zaman ve nerede konularında kavgalar ettik. O taze mi Jack, lütfen paketin üzerindeki tarihi kontrol eder misin, türünden kavgalar. Düşünebiliyor musun – işin ortasında paketin kullanım tarihini kontrol için ışığı yakmak?

"Ve Normandiya çıkarmalarından sonra, elbette, Üstünlük Muharebesini yaptık. Evlendikten sonra elbette. Sonra, şunu yapmalı mıyız, bunu yapmamalı mıyız, niye kendine uygun bir iş bulmuyorsun, şu örgü modeline bak. Margaret üç tane yaptırdı bile, dönemi geldi. Böyle beş altı yıl yetti diyebilirim. Defolup buraya geldim."

"Valerie'ye ne oldu?"

"Ha. Val bir öğretmenle evlendi. Birazcık kılıbık, ama iyi biri.

Çocukları seviyor, bu da benim işime geliyor. Eminim paketlerin üzerindeki tarihi her zaman kontrol ediyordur."

Graham, Jack'in sözü nereye getirmek istediğinden emin değildi, ama çok da fazla aldırış etmiyordu. Daha önce Lupton'm özel yaşamına girmesine hiç izin verilmemişti: Jack'in açıkça ortaya koyduğu yalnızca şimdide yaşama politikası, geçmişin stilize bir tarzda unutuluşunu gerektiriyordu. Önceki yaşamı sorulacak olsa, sizi ya kurmaca yapıtlarına havale eder ya da kaşla göz arasında kuyruklu bir yalan uydururdu. Elbette şimdi bile, Graham'ın özel ihtiyaçlarına uygun bir mit uydurup uydurmadığını bilmek olanaksızdı. Duygularını her zaman açığa vursa da, hiçbir zaman tümüyle içten değildi romancı.

"Kavgaları, orada, Val ile birlikte arkada bıraktığımı düşünüyordum. Sue ile tanışığımda, bu iyi, diye düşündüm. Normandiya çıkarmalarından yana sorun yoktu: Doğrusu, olamazdı da– aradan on iki yıl geçmişti ve yer *Londra*'ydı, o lanet olasıca Manş Tüneli'ni inşa etmişlerdi bile, öyle değil mi? Ve Sue, önceleri, Val'den daha az dırdırcı görünüyordu. Böylelikle evlendik ve çok kısa bir süre sonra, tahmin et ne oldu, kavgalar başladı. Bana rolümün ne olduğunu filan, o tür şeyler sorarak başlardı hep. Ve ben de rolümün, yatakta küçük bir piliçle uzanıp yatmak olmasını istiyorum lütfen, derdim. Derken büyük bir kavga ettik ve ben avuntu bulurum diye çekip gittim. Sonra döndüm ve bu konuda kavga ettik. Böylelikle sonunda, şey, belki de sebep benim, diye düşündüm. Belki de birlikte yaşanmaz biriyim ben. Kentteki daireyi benim almamın ve onun da kent dışında yaşamasının daha iyi olacağım düşündüğümüzde oldu bunlar. Şey, bunu anımsarsın – sadece birkaç yıl önceydi."

"Ve?"

"Ve, tahmin et ne oldu? Önceki kadar kavga ettik. Şey, bir anlamda daha az sanırım, çünkü birbirimizi daha az görür olduk. Ancak diyebilirim ki, birbirimizle saat başı temasa göre kavga sayısı tamamen sabit kaldı. Ve telefonda birbirimize bağırma maçları konusunda özellikle deneyim kazandık. Birlikte yaşadığımız zamanlarda olduğu kadar sık kavga ettik. Ve her kavga edişimizde, sonradan tam tamına aynı şekilde davranıyordum. Eski bir kız arkadaşa telefon ediyor ve biraz avuntu buluyordum. Her zaman işe yarıyor

bu yöntem. Keşfettiğim bu oldu, kullanılacak daha iyi bir sözcük olmadığından zina diye adlandırabiliriz bunu. Her zaman işe yarıyor. Senin yerinde olsam, gider ve kendime hoş bir evli kadın bulurdum."

"Yattığım kadınların çoğu *evliydiler*," dedi Graham. "Benimle." Kendini sıkıntılı hissediyordu. Jack'in yaşamöyküsünün bir versiyonunu dinlemeye gelmemişti; ama onu dinlemekten de kesinlikle gocunmamıştı. Jack'in kendi özel reçetelerini öğrenmeye de gelmemişti. "Gidip zina yapmamı ciddi olarak önermiyorsun ya?"

Jack güldü.

"Elbetteöneriyorum. İyi düşünüp taşındığımda, elbette önermiyorum. Sen bunu yapamayacak kadar suçluluk yüklü bir beybabasın. Ve sen, mutlaka dosdoğru eve gider, her şeyi anında Ann'e yumurtlardın ve *bu*, ikiniz için de iyi olmazdı, hiçbir şeyi çözüme kavuşturmazdı. Hayır, benim bütün dediğim şu ki, bu senin şaşı ayındır. Her evliliğin şaşı bir ayısı vardır ve bu da seninkisi."

Graham ona boş boş baktı.

"Şaşı ayı. Katlan evliliğe, ol dayı? Katlanayım evliliğe olayım dayı? Tamam mı? Siktir et Graham, her ikimiz de iki kez evlendik, her ikimiz de beyin hasarından neredeyse kurtulmuş olduk, her ikimiz de bu şeyi ona dalmazdan önce her seferinde düşündük. Şimdi dört evlilik de cicim aylarının süremeyeceğini söylüyor bize. Zaten bu konuda elden ne gelir? Demek istiyorum ki, şu anki durumunu Ann'in *hatası* olarak görmüyorsun, değil mi?"

"Elbette görmüyorum."

"Ve senin hatan olduğunu da düşünmüyorsun?"

"Hayır – sanırım bunu hata gibi düşünmüyorum."

"Elbette düşünmüyorsun. Çok da haklısın. Hayvanın doğasında var bu, olan biten bu. Evliliğin doğasında. Bir tasarım hatası. Her zaman bir şey olacaktır ve hayatta kalmanın en iyi yolu, eğer hayatta kalmak istiyorsan tabii, onu belirlemek, onu yalıtmak ve o ortaya çıktığında ona her zaman özel bir karşılık vermektir."

"Tıpkı senin eski bir kız arkadaşını telefonla araman gibi."

"Aynen. Ama sen bunu yapmak istemezsin."

"Yapmak isteyebileceğim uygun hiçbir şey düşünemiyorum. Bütün yapmak istediğim; kafamın içinde olmaktan uzaklaşmak."

"Şey, bunun yolları var. İstersen ilgisiz bir şey yap, ama bunu

ciddiyetle yap. Otuzbir çek, sarhoş ol, git kendine yeni bir kravat satın al. Karşılık verecek bir yol bulduğun sürece ne olduğu önemli değil. Yoksa seni sıkıntıya sokar. Her ikinizi de sıkıntıya sokar."

Jack gerçekten de bir hayli başarılı olduğunu düşünüyordu. Bir çeşit sorunlar köşesi yazarı olarak rol yapmaya alışık değildi ve Graham'a bu kadar kısa bir zaman içinde sunduğu olay örgüsünün kuruluşuna da oldukça inanmıştı. Meselenin üzerinde durduğu bu süre içinde her ikisinin de yaşamları üzerine bir çeşit model empoze etmeyi becermişti. Eee, ne de olsa onun işiydi bu, öyle değil mi: Kaostan düzen çıkarmak; korkuyu, paniği, can çekişmeyi ve tutkuyu iki yüz sayfa ve altı sterlin doksan beş pense dönüştürmek. Ona bunun için para ödeniyordu, bu yüzden çok güç bir yan sayılmazdı. Yalan söylemenin yüzdesi de aşağı yukarı aynıydı.

Çok fazla iyimser olmamakla birlikte, Jack'in söyledikleri üzerinde düşünüp taşınmaya karar verdi Graham. Jack'i her zaman kendinden daha deneyimli biri olarak görmüştü. Öyle değil miydi? Her ikisi de iki kez evlenmişlerdi, her ikisi de aynı ölçüde kitap okumuştu, aşağı yukarı aynı zekâ düzeyindeydiler. O zaman niye Jack'i bir otorite olarak görüyordu? Kısmen, Jack kitaplar yazdığı için ve Graham kitaplara hem soyut, hem de pratik anlamda saygı duyduğu, yargı güçlerine içten gelen bir saygı duyduğu için. Ve kısmen de, Jack yüzlerce gönül serüveni yaşadığı; yedeğinde her zaman yeni bir kız varmış gibi göründüğü için. Elbette bu, onu zorunlu olarak evlilik üzerine bir otorite kılmıyordu. Ama kim otoriteydi ki evlilik üzerine zaten? Mickey Rooney mi? Zsa Zsa Gabor mu? Bir Türk sultanı ya da bir başkası mı?

"Ya da . . ." dedi Jack. Sakalını ovuşturuyor ve neredeyse olabildiğince ciddi görünüyordu.

"Evet . . .?"

"Şey, her zaman bir çözüm vardır . . ." Graham koltuğunda daha dik oturdu. Bunun için gelmişti buraya. Jack *elbette* ne yapılacağını bilecekti, doğru yanıtı bilecekti. Bunun için gelmişti buraya; gelmekte haklı olduğunu biliyordu. "Onu . . . daha az sevmelisin."

"Ne?"

"Onu daha az sev. Biraz eski moda görünebilir, ama işe yarar. Ondan nefret etmek, ondan hiç hoşlanmamak ya da başka bir şey yapmak zorunda falan değilsin – fazla takma kafana. Kendini bi-

razcık uzak tutmayı öğren yalnızca. İstersen onun arkadaşı ol. Onu daha az sev."

Graham duraksadı. Nereden başlayacağını pek bilemiyordu. Sonunda şöyle dedi:

"Evdeki çiçekler öldüklerinde ağlıyorum."

"Sen neden söz ediyorsun, be oğlum?"

"Şu Afrika menekşelerinden vardı Ann'in. Demek istiyorum ki, ben Afrika menekşelerini çok fazla sevmem, Ann de sevmez. Sanırım, biri vermişti ona bu menekşeleri. Çok daha fazla sevdiği birçok başka çiçeği vardır Ann'in. Ve bu menekşeler, bitkilerde görülen suçiçeğine ya da onun gibi bir şeye yakalanıp öldüler. Ann hiç aldırış etmedi. Ben yukarıya, çalışma odama çıktım ve ağladım. *Çiçekler* için değil, tabii – sadece Ann'in onları sulayışlarını, saksılara şu gübreli topraktan koyuşunu düşünürken buldum kendimi ve biliyor musun, şu Tanrının belası bitkilere karşı duygularını düşünüyor falan değildim – dedim ya, gerçekte sevgi besliyor değildi – sadece, onun *zamanını, orada oluşunu, yaşamını* düşünerek ağladım . . .

"Sana başka bir şey daha söyleyeceğim. Ann işe gittikten sonra yaptığım ilk şey, günlüğümü çıkarıp üzerine giydiği her şeyi kaydetmek. Ayakkabılar, külotlu çorap, elbiseler, sutyenler, iç çamaşırları, yağmurluk, saç tokası, yüzükler. Hangi renk. Her şey. Çoğu kez aynı oluyor elbette, ama yine de kaydediyorum. Ve sonra, arada sırada, gün ortasında, günlüğümü çıkarıp bakıyorum. Ann'in nasıl göründüğünü aklımda tutmaya uğraşmıyorum – aldatmaca olurdu bu. Günlüğümü çıkarıyorum – hatta bazen ders verirken ve deneme konularını ya da başka bir şeyi düşünüyormuşum gibi yaptığımda – ve orada oturuyor, sanki onu giydiriyorum. Çok . . . hoş.

"Sana başka bir şey daha söyleyeceğim. Akşam yemeğinden sonra sofrayı her zaman ben toplarım. Mutfağa giderim ve tabağımdaki artıkları mutfaktaki çöp kutusuna dökerim ve sonra birdenbire, kendimi onun tabağında bıraktığı ne varsa yerken bulurum. Bilirsin, çoğu kez, özellikle güzel bir şey değildir – yağ artıkları, rengi solmuş sebzeler, sosis zarları – ama bunları iştahla mideye indiririm. Ve sonra dönüp karşısına otururum ve kendimi midelerimizi düşünürken bulurum, her ne yediysem bunun pekâlâ onun içinde de olabileceğini, ama öyle olmak yerine benim içimde

olduğunu düşünürüm. Düşünüyorum da, bıçak aşağı inip de çatalın, o yiyeceği şu yön yerine bu yöne itmiş olması ve onun, senin içinde yatmak yerine benim içimde yatıyor olması, o yiyecek için ne tuhaf bir an olmuş olmalıdır. Ve bu, adeta beni Ann'e daha da yaklaştırıyor.

"Ve sana bir başka şey daha söyleyeceğim. Bazen geceleyin kalkar, çişini eder, etraf karanlıktır, yarı uykuludur ve her nasılsa –bunu nasıl yaptığını Tanrı bilir ya, ama yapıyor işte – kurulandığı kâğıt parçalarını attığı kutuya isabet ettiremez. Ve ben, sabahleyin oraya giderim ve onu yerde bulurum. Ve – iç çamaşırı koklama ya da onun gibi bir şey değil bu – ona şöyle bir bakarım ve dokunurum . . . yumuşaktır. Kötü komedyenlerin yakalarındaki düğme deliklerine taktıkları şu kâğıt çiçekler gibi bir şeydir bu tıpkı. Hoş, renkli ve süsleyici gözükür. Onu neredeyse kendi düğme deliğime takabilirim. Kâğıdı yerden alır ve kutunun içine tıkıştırırım, ama sonradan, kendimi duygusal hissederim."

Bir sessizlik oldu. İki arkadaş birbirlerine baktılar. Jack, Graham'da savaşçı bir tavır seziyordu. İtirafı nasılsa saldırgan olmayı başarmıştı. Belki de bu resitalde bir nebze öz-güvenin de vardı. Jack kendini adeta sıkıntılı hissetti; bu, öylesine ender bir durumdu ki, Graham'ınkinden çok, kendi iç yaşantısı üzerine düşünmeye başladı. Birdenbire arkadaşının ayağa kalkmış olduğunu fark etti.

"Teşekkürler, Jack."

"Yardımım olduysa ne âlâ. İhtiyar psikokanepecini bir daha yumruklama ihtiyacını duyarsan, bana bir telefon sarkıtırsın ha."

"Tamam, telefon ederim. Tekrar teşekkürler."

Sokak kapısı kapandı. Karşıt yönlerde dört beş metre gitmişlerdi ki, her ikisi de durakladılar. Jack, holün ortasında, kendi çevresinde yana doğru biraz kaykılarak küçük bir dönüş yapıp durdu. Pek gürültü çıkarmadan osurdu ve kendi kendine şöyle mırıldandı:

"Rüzgâr Gibi Geçti."

Dışarıda, Graham durakladı, tozlu kurtbağrının ve taşan çöp kutularının kokusunu içine çekti ve bir karar verdi. İyi kasaba gitmekten vazgeçer ve bütün alışverişini süpermarketten yaparsa, eve giderken *İyi Zamanlar*'a şöyle bir girer ve Ann'i, bir kez daha zina yaparken yakalayabilirdi.

IV
Sansepolcro, Poggibonsi

Ve sonra iş ciddileşmeye başladı.

Martın sonlarına doğru bir akşam, önlerinde bir İtalya haritası, oturmuş tatillerini tartışıyorlardı. Mutfak masasının sırasında yan yanaydılar: Graham, bir kolunu gevşekçe Ann'in omzuna atmıştı. Rahatlatıcı, evliliklere özgü bir koldu bu, Jack'in acele eden, ön saf ragbi oyuncusunun cüretkâr uzvunun sessiz bir parodisi. Sadece haritaya bakmak bile Graham'ın zihnini tatlı hayallere sürüklüyordu; tatillerin her bir eski ve bildik hazza nasıl temiz çamaşır kokusuna benzer bir şey verdiğini ammsıyordu. Vallombrosa, Camoldoli, Montevarchi, Sansepolcro, Poggibonsi, diye kendi kendine okuyup duruyordu; şimdiden ağustosböceği cırlamalarıyla kaplı bir

alacakaranlıktaydı, sol elinde bir Chianti bardağı vardı ve sağ eli Ann'in çıplak bacağının iç tarafından yukarılara doğru çıkıyordu. ...Bucine, Montepulciano ve yarılan incirleri kimse görmeden yiyip yutmak üzere, ağır ağır yatak odası pencerelerinin dışına konan bir sülünün güniltülü kanat çırpışlarıyla uyandı . . . Sonra gözü harita üzerinde gezinmeyi sürdürdü.

"Arezzo."

"Evet, orası güzel. Yıllardır gitmedim."

"Hayır. Evet, demek istiyorum ki, biliyorum. Arezzo." Graham'ın tembel fantezileri birdenbire son buluverdi.

"Oraya hiç gitmedin, öyle değil mi sevgilim?" diye sordu Ann ona.

"Bilmiyorum. Anımsamıyorum. Önemli değil." Gözlerini yeniden haritaya dikti, ama gözyaşı yavaş yavaş sol gözüne dolarken harita bulandı. "Hayır, bir seferinde bana Benny'yle birlikte Arezzo'ya gittiğini söylediğini anımsadım da."

"Öyle mi söyledim? Söylemişimdir. Tanrım, aradan yıllar geçmiş gibi. Geçti de. En azından on yıl geçmiş olmalı. Büyük olasılıkla Altmışlarda. Bir düşün: *Altmışlarda.*" Bu kadar zaman boyunca yetişkinlere özgü şeyler yaptığını düşününce bir an hazdan içi titredi; en azından on beş yıl boyunca ve henüz otuz beş yaşındaydı. Şimdi daha dolu, daha mutlu bir kişiydi; ve hazlara burun kıvırmayacak kadar da genç. Sıranın üzerinde Graham'a daha da sokuldu.

"Arezzo'ya Benny'yle birlikte gittin," diye yineledi Graham.

"Evet. Biliyor musun, bu konuda hiçbir şey anımsayamıyorum. Şu büyük kâse gibi meydanın bulunduğu yer orası mı? Yoksa Siena mıydı?"

"Siena."

"O zaman Arezzo . . . şeyin olduğu yer olmalı . . ." Ann belleğinin kötülüğünü yermek için olduğu kadar, unuttuğu şeyi aramak istercesine kaş çattı. "Arezzo'da sadece sinemaya gittiğimi anımsayabiliyorum."

"Arezzo'da sinemaya gittin," dedi yavaşça Graham, bir çocuğun bir şeyi anımsamasına yardım eden birinin tonunda "ve köy papazını gözden düşürmeye çalışan bir fahişenin olduğu, kötü bir duygusal komedi gördün ve sonra sinemadan çıktın ve açık bulabil-

diğin tek kafede oturup buzlu bir Strega içtin, sonra içkini içerken nemli ve soğuk bir iklimde nasıl olup da bir daha yaşayabileceğini merak ettin. sonra da oteline döndün ve daha büyük bir hazzı asla tanımayacakmışsın gibi . . Benny'yle düzüştün ve kendini tamamıyla ona verdin, kesinlikle hiçbir şey saklamadın ondan ve benimle tanıştığında, kalbinde küçücük ve dokunulmamış tek bir köşecik kalmamıştı."

Her şey üzgün, incinmiş bir tonda söylenmişti, neredeyse kendinden hoşnut görünemeyecek kadar çok kesindi söylenenler. Numara mı yapıyordu Graham? Bütün bunlar bir şaka mıydı? Ann neler olduğunu anlamak istercesine ona doğru bakınca, Graham sözünü sürdürdü,

"Son bölümü elbette uydurdum."

"Elbette. Ben sana böyle bir şeyi hiçbir zaman söylemedim, öyle değil mi?"

"Hayır, bana kafeye kadar olanları söyledin, öteki şeyleri tahmin ettim. Yüz ifadendeki bir şey bana gerisini söyledi."

"Şey, doğru olup olmadığını bilmiyorum; anımsamıyorum. Ve zaten Graham, yirmi, yirmi bir yaşındaydım, daha önce hiç İtalya'ya gitmemiştim. Bana Benny kadar iyi davranan biriyle daha önce hiç tatile çıkmamıştım."

"Ya da onun kadar parası olan."

"Ya da onun kadar parası olan. Yanlış mı bu?"

"Hayır. Bunu açıklayamam. Bunu kesinlikle haklı gösteremem. İtalya'ya gittiğine memnun oldum. Tek başına gitmediğine memnun oldum; tehlikeli olabilirdi. Sana iyi davranan biriyle gittiğine memnun oldum. Orada onunla yattığına memnun oldum – sanırım buna memnun olmamam gerekir. Her şeyi adım adım biliyorum, mantığı biliyorum. Bütün bunlar beni memnun ediyor. Aynı zamanda ağlama arzusu veriyor."

Ann kibarca,

"Seni o zaman tanımıyordum," dedi. Onu şakağından öptü ve içindeki ani altüst oluşu yatıştırmak istercesine Graham'ın başının arka tarafını hafifçe okşadı. "Eğer seni o zaman tanıyor *olsaydım*, seninle gitmek isterdim. Ama seni tanımıyordum. Bu yüzden gidemedim. Bu kadar basit."

"Evet." Basitti. Graham, Ann'le tanışmadan on yıl önce onun

Benny'yle birlikte gittiğini bildiği yolu izleyerek haritaya uzun uzun baktı. Cenova yoluyla Piza doğrultusunda, kıyı boyunca aşağı inmişler, Floransa'ya geçip Rimini, Urbino, Perugia, Arezzo, Siena'yı gezmişler, sonra Piza'ya dönüp yeniden yukarı çıkmışlardı. Benny onun için İtalya'nın büyük bir dilimini haritadan kesip çıkarmıştı. Eline bir makas alıp haritayı dosdoğru Piza'dan Rimini'ye kadar doğrayabilir, Assisi'den geçerek ona paralel bir hat kesebilir ve sonra İtalya'nın alt kısmını üst tarafında kalan kısmına yapıştırabilirdi pekâlâ. Onu çizme olmaktan çıkarıp bir bota benzetebilirdi – aşağı kadar küçük düğmeleri olan türden. Lüks fahişelerin giydiklerinden; ya da öyle hayal ediyordu.

Ravenna'ya gidebilirlerdi diye aklından geçirdi Graham. Mozaiklerden nefret ediyordu. Mozaiklerden gerçekten nefret ediyordu. Ve Benny ona sadece mozaikler bırakmıştı. Çok teşekkürler, Benny.

"Bologna'ya gidebiliriz," dedi sonunda.

"Sen daha önce Bologna'yı gördün."

"Evet."

"Bologna'ya Barbara ile gittin."

"Evet."

"Bologna'da Barbara'nın yattığı yatakta yattın kesinlikle."

"Evet."

"Şey, Bologna benim için olur. Gitmeye değer güzel bir yer mi?"

"Unuttum."

Graham gözlerini yeniden haritaya dikti. Ann, suçluluk hissetmeye başlamanın aptalca olacağını bildiği şey konusunda kendini suçlu hissetmemeye uğraşarak, Graham'ın başının yanını hafifçe okşadı. Birkaç dakikalık bir dalıştan sonra Graham sessizce şöyle dedi,

"Ann . . ."

"Evet?"

"İtalya'ya gittiğinizde . . ."

"Evet?"

"Benny ile birlikte . . ."

"Evet?"

"Şey var mıydı . . . şey . . . sadece merak ediyordum . . ."

"Bunu söylemek söylememekten daha iyidir."

"Şey var mıydı . . . ece, şey var mıydı . . . Anımsayabileceğini sanmıyorum . . ." Graham ona kederli kederli, yalvarırcasına, umutla baktı. Ann, ona istediği yanıtı verebilmeye can atıyordu. "...Ama şeyi anımsayabildiğin – *kesinlikle* anımsayabildiğin, gittiğin herhangi bir yer var mıydı . . ."

"Evet, sevgilim?"

". . . aybaşı olduğun?"

Birlikte sessiz sessiz gülmeye başladılar. Hiçbiri de öpüşmeyi beklemiyormuş gibi biraz beceriksizce öpüştüler; ve sonra Ann kararlı bir tavırla haritayı katladı.

Ancak ertesi gün, Graham eve Ann'den birkaç saat önce vardığında, kendini yeniden Ann'in kitap raflarını karıştırırken buldu. Alttan üçüncü rafın önünde diz çöktü ve Ann'in seyahat kitaplarına baktı. İki Londra rehberi, bir Pennines rehberi – hiçbir anlamı yoktu bunların. Bir San Francisco öğrenci rehberi; James Morris Venedik'i Anlatıyor; Floransa (elbette) ve Güney Fransa; ve Almanya, Ispanya, Los Angeles, Hindistan için Yol Arkadaşı Rehberleri. Ann'in Hindistan'a gittiğini bilmiyordu. Hindistan'a kiminle birlikte gitmişti, diye merak etti; ama bu konuda çok fazla heves ya da kıskançlık duymadı, çünkü belki de oraya gitmeye pek niyeti yoktu.

Rafın sonuna itilmiş birkaç haritayı çekip çıkardı. Hangi kentlere ait olduklarını bir bakışta söylemek zordu, çünkü Ann onları yeniden katlamak zahmetine katlanmamış – oysa kendisi katlardı – böylelikle başlık sayfası üstte kalmamıştı. Bu özensizliğin bütün kadınlarda olup olmadığını merak etti; böyle olmasına şaşmazdı. Ne de olsa kadınlar uzamsal ve coğrafi bilinçlilik bakımından güvenilmezdi. Çoğu kez kuzeyin ne yanda olduğuna ilişkin hiçbir doğal duyuları yoktu; hatta bazılarının sağlarını sollarından ayırma problemleri vardı (ilk kız arkadaşı Alison gibi; arabada giderlerken ne zaman kendisinden yolu tarif etmesi istense, bir yumruğunu havaya kaldırır, ona bakar – sanki üzerinde SAĞ ya da SOL yazan büyük bir etiket varmış gibi – ve sonra elinin dediklerini sürücüye okurdu). Bütün bunların hepsi de koşullanma mı, diye merak etti Graham; yoksa beyin yapısı mıydı?

Anlaşılan, kadınların kolaylıkla elde edilen zihinsel kent harita-

ları da yoktu. Graham bir seferinde, içinde insan vücudunun her bir parçasının yüzey alanının duyarlılığına göre temsil edildiği bir resim görmüştü: Ortaya çıkan tuhaf adamın koskoca bir kafası, Afrikalı dudakları, beyzbol eldivenlerini andıran elleri ve ortada da ince, hıyar turşusuna benzeyen bir gövdesi vardı. Cinsel organının boyutunu anımsaması gerekirdi, ama anımsayamıyordu. Ann'in özel Londra haritası da, diye düşünüyordu, benzer biçimde çarpıtılmış ve dengesiz olurdu; güney ucunda, bir dizi geniş arterle Soho'ya, Bloomsbury'ye, Islington'a ve Hampstead'e giden aşırı şişmiş bir Clapham; bir tane aşağıya Knights-bridge'e doğru ve bir tane de Kew'e doğru şişmiş bir kabarcık olurdu; bunları birleştiren kısımsa adları küçücük harflerle yazılan çok sayıda kaımakarışık bölge demekti: Ealing'in üstünde ve Stepney'in güneyinde Hornsey, Chiswick Eyot'a bitişik, palamarla bağlı duran Isle of Dogs.

Belki de bu yüzden kadınlar – Graham şimdi Ann'den yola çıkarak düz bir genelleme yapıyordu – haritaları hiçbir zaman doğru dürüst katlamıyorlardı: Çünkü kadınlar açısından kenti genel olarak kavramanın bir önemi yoktu, yola çıkmak için haritanın kendi "düzeni"ni izlemeye gerek yoktu. Ann'in bütün haritaları, sanki kullanımlarının ortasında kesintiye uğramışlar gibi bir yana bırakılmıştı. Bu onları daha kişisel ve Graham'ın birdenbire fark ettiği gibi, kendisi için daha tehditkâr kılıyordu. Onun için bir harita, bir kez eski, doğru haline katlandı mı, kullanıcısının damgasını yitiriyordu: Herhangi bir bağlılık duygusuna dokunmaksızın ödünç verilebilir ya da elden çıkarılabilirdi. Ann'ın, yanlış yerlerden katlanmış, beceriksizce ezilmiş haritalarına bakmak, belirli, anlamlı bir vakitte durmuş bir saati görmek gibi bir şeydi; ya da – daha kötüsü – diye düşündü Graham, onun günlüğünü okumak gibi bir şeydi. Haritaların bazılarının üzerinde (Paris, Salzburg, Madrid) tükenmez kalemle yapılmış işaretler vardı: Çarpılar, daireler, sokak numaraları. Ondan önceki bir yaşamın ansızın beliren özellikleri. Haritaları yeniden eski yerlerine sokuşturdu.

Daha sonra o akşam, becerebildiği kadar yumuşak ve tarafsız bir ses tonuyla,

"Hindistan'a gitmeyi hiç düşündün mü?" diye sordu.

"Hindistan mı, oraya gitmeyi düşünmüyorsun, değil mi?" Oldukça şaşırmış gözüküyordu Ann.

"Çok istiyor değilim; ilgilenip ilgilenmeyeceğini merak ettim sadece."

"Bir zamanlar ilgilenmiştim, bu konuda bir yığın kitap okudum, ama kasvet verici görünüyordu, ben de vazgeçtim."

Graham başını hafifçe salladı. Ann ona soru sorarcasına baktı; ama Graham dile getirilmemiş bu niçine yanıt vermedi ve Ann de sorusunu söze dökmemeye karar verdi.

Graham bundan sonra Hindistan konusunda kaygılanmayı bıraktı. İtalya, Los Angeles, Güney Fransa, İspanya ve Almanya konusunda çok kaygılanıyordu, ama en azından Hindistan konusunda kaygılanması için hiçbir neden yoktu. Hindistan'da tek bir Hintli bile yoktur ki, diye düşünüyordu, Ann'i kendisinden başka biriyle yan yana yürürken görmüş olsun. Sağlam, değiştirilemez bir gerçekti bu. Tabii bu gerçek, İngiltere, İtalya, Los Angeles, Güney Fransa, İspanya ve Almanya'daki Hintlileri kapsamıyordu, onu Benny'yle ya da Chris'le ya da Lyman'la ya da Phil'le ya da bilmem kimle kol kola görmüş olabilecek insan sayısını değiştirmiyordu. Ne var ki bu Hintlilerin sayısı hiçbirisinin kesinlikle onu öyle görmüş olma olasılığı olmayan (belki de denizaşırı bir tatil dışında – bu da bir düşünceydi sonuçta) Hindistan'daki Hintlilerin sayısının epey altındaydı.

Hindistan güvenliydi. Güney Amerika güvenliydi. Japonya ve Çin güvenliydi. Afrika güvenliydi. Avrupa ve Kuzey Amerika güvenli değildi. Televizyonda Avrupa ve Birleşik Devletler'e ilişkin haberler verildiğinde, dikkatinin arada sırada dağıldığını fark ediyordu Graham. Sabah gazetesini okuduğunda, dünyanın güvenli olmayan bölgelerini çoğu kez atlıyordu; ama gazeteye hâlâ önceki kadar zaman ayırdığından, giderek bir de baktı ki Hindistan ve Afrika hakkında ihtiyaç duyduğundan ya da gerçekte bilmek istediğinden çok daha fazla şey bilir hale gelmiş. Ciddi bir merak duymadığı halde Hindistan politikasıyla adamakıllı bir tanışıklık kurmayı başardı. Japonya hakkında da bilgisi vardı. Bir gün, Fakülte'deki bölümlerin ortak odasında, oraya yanlışlıkla girmiş, pejmürde görünüşlü bir gerontolog olan Bailey'e dönüp şöyle demişti:

"Faaliyetinin ilk dört ayında on altı milyon sterlin kaybeden şu Narita havaalanını gördünüz mü?" Bailey buna ilginç bir biçimde yanıt vermişti,

"Yoksa şimdiden erkek menopozu mu?"

Evde tek başına geçirdiği öğle sonralarında kendini gitgide daha fazla kanıt ararken yakalıyordu Graham. Kimi zamanlar neyin kanıt oluşturduğundan emin olamıyordu; ve kimi zamanlar da, arayıp taramaları sırasında, kendine, korktuğunu ve nefret ettiğini söylediği o kanıtı bulmaktan gizliden gizliye zevk alıp almadığını soruyordu. Yürüttüğü araştırmaların etkisinin sonucu, Ann'in sahip olduğu hemen her şeyle kendini yeniden tanıştırmak oldu; ancak şimdi onları farklı, daha renkli bir ışıkta görebiliyordu.

Ann'in yabancı madeni paralarını sakladığı ceviz kutuyu açtı. Mor kadifeyle kaplı, on iki kareye bölünmüştü kutunun içi. Sol üstteki paralara baktı Graham. *Liretler, Benny* ya da *şu öteki adam* anlamına geliyordu, yahut da – şey, bunu itiraf etmesi gerekiyordu – kendisi ve evlendikten sonra Venedik'te geçirdikleri beş gün anlamına. Nikeller, çeyrekler ve tek bir gümüş dolar Lyman anlamına geliyordu. Franklar, Phil anlamına geliyordu ya da şu cipli it – adı Jed miydi neydi, her neyse. Marklar şey anlamına geliyordu, ah kes artık. Ve Graham, büyük bir gümüş madeni parayı eline alarak, bu, diye düşündü, ya bu ne? Kenarındaki yazıyı okudu: R.IMP.HU.BO.-REG.M.THERESIA.D.G. Sonra öteki kenarını okudu: ARCHID.-AUSTR.DUX.BURG.CO.TY.1780.X. Kendi kendine gülümsedi. Bir Maria Theresa kronuydu. Hiç olmazsa bu, bir şey yapmadan duruyordu *orada*.

Graham aynı oyunu kibrit kutularıyla dolu bambu sepetiyle de oynadı. Sigara içmiyordu Ann, ama restoranlardan, otellerden, kulüplerden, müşterilerine kibrit veren her yerden topluyordu bunları. Şen şakrak kokteyllerden, içkili akşam yemeklerinden, tümüyle Graham'sız durumlarda toplanmış düzinelerce kalıntıyı arayıp tararken karşılaştığı tek güçlük, Ann'in gerçekten de, şimdi tanıtımlarını dikkatle gözden geçirdiği bu yerlerde bulunup bulunmadığını anlamaktı. Arkadaşlar Ann'in toplama alışkanlığını biliyor ve sepetine katkıda bulunmak üzere özellikle parlak renkli ya da az bulunan parçalar arıyorlardı. Hatta Graham onları buna teşvik bile etmişti. Bu yüzden nasıl olur da dayanaklar bulabilirdi kendisine? Bu konuda iyice emin olmadıkça kıskançlık duymanın hiç âlemi yoktu; ya da Graham'a öyle geliyordu.

Bu belirsizliğe kızmış olarak Ann'in raflarına gitti ve büyük ola-

sılıkla kendisinin almış olamayacağı kitapları arayıp taramaya başladı. Bunların birkaçının önceki âşıklarından gelen hediyeler olduğunu saptamıştı zaten. Bunları, adeta geçmiş zamanların yüzü suyu hürmetine çekip çıkardı ve içlerindeki yazıları okudu: "... ..ime," "....den sevgiyle," "... den çok sevgiyle," "... den sevgiler ve öpücükler," "... den x x x." Ne kadar da iç sıkıcı bir yığın, diye düşündü: Eğer diyecekleri buysa üzerlerinde pekâlâ basılı etiketler de olabilirdi. Sonra Ann'in *Gormenghast*'ını çekip çıkardı; "Fıstıkların nerede saklandığını her zaman anımsayan, küçük sincabıma". Tanrının belası Jed – evet, bayağı iyi eğitilmiş bir orangutanın kargacık burgacık yazısının da doğruladığı gibi, adı Jed'di; cipli it. Evet, tabii, bunu bekliyordu. Ann'e *Gormenghast*'ı o verirdi ancak. En azından kitap ayracı Ann'in otuzuncu sayfadan öteye gidemediğini gösteriyordu. Hiç de şaşmamalıydı bunà. *Gormenghast*, diye küçümsemeyle yineleyip duruyordu kendi kendine. Ve *Jed*. Ann bir keresinde onun hakkında ne demişti? "Kısa, terapik bir serüvendi." Terapik mi? Doğrusu, anlayabildiğini sanıyordu. Ve özet: Bundan memnundu ve memnunluğu sadece ortada olan sebepten ötürü de değildi. Evin, Tolkien'in ve Richard Adams'ın toplu yapıtlarıyla dolup taşmasını da istemezdi.

Graham kendi kendine, Teker Teker Eleme oyunu oynamaya başladı. Ann'in raflarında ona başkaları tarafından verilmiş kitapları bulması gerekiyordu. Eğer dört denemede böyle bir kitabı bulamazsa oyunu kaybediyordu. Eğer dördüncü denemede bir tane bulursa, bir başka deneme hakkı oluyordu; ancak iki denemeden sonra bir tane bulursa, iki deneme hakkı kazanıyor ve böylelikle de bir sonraki turda altı şansı oluyordu.

Birazcık hile yaparak bu oyunu aşağı yukarı yirmi dakika sürdürmeyi başardı, ne var ki oyunun hazzı, zaferin hüznünü gittikçe daha az karartır oldu. Yerde oturmuş, kazanımlarını temsil eden kitap yığınına bakarken, yıldırıcı bir hüznün yaklaştığını hissediyordu. Üstte, *Gönül Serüveninin Sonu* duruyordu. "Bana kızma. Harika oldu. Zamanla sen de bunu anlayacaksın. *Neredeyse fazla iyi oldu*. M." Hah – Michael. Tam da onun koyacağı türden, sıkıcı bir şey. *Neredeyse fazla iyi oldu*. Gerçekte demek istediği, "Seni hiç suçluluk duymadan terk edebilmem için niye kötü davranmadın!"dı. Michael, insanın gönlünü çelen bir baş sallaması ve insana çekine çekine bakarken çekingen bir göz kırpma huyu olan – Ann

ona böyle söylemişti – yakışıklı, sportif bir tipti. Ann onu böyle tarif etmişti. Graham onu tikli sik olarak düşünüyordu.

Üzüyordu bu onu. Belli belirsiz bir biçimde kendini saldırgan hissetmesine yol açıyor ve kendine acıyan biri yapıyordu; ama çoğunlukla kendini derinden derine hüzünlü duymasına neden oluyordu. Belki de şimdi Jack'in çözümlerinden birini denemenin tam zamanıydı. Jack'e çözüm bulmak için gitmemişti; gerçekten de gitmemişti. Ama denemenin zararı yoktu. Şey, zararsız olduğunu düşünüyordu. Ve Ann, bir buçuk saatten önce evde olmazdı.

Graham bir tür kendisiyle dalga geçme duygusuyla çalışma odasına gitti. Her şey bir yana, bu çalışma odasının güvenli tek gizlenme yeri olması budalaca bir şeydi. Dosya dolabının bir çekmecesini çekti; çekmece 1915-19 diye işaretlenmişti. Manila kenevirinden yapılma dosyaların biri dışında hepsi açık taraflarını gözler önüne seriyordu. Dosyayı çekti, yukarı doğru çevirdi ve içinden pembe, ince dar çizgili, kâğıt bir torba çıkardı. Nereye gidecekti? Aşağı gidemezdi, Ann beklenmedik bir anda gelebilirdi. Yatak odasında da olmazdı – zina gibi bir şey olurdu bu tam anlamıyla. Burada mı kalacaktı? Ama nerede? Bu yazı masasında olmazdı; hepten yanlış bir şeydi bu. İstemeye istemeye banyoda karar kıldı.

Graham on sekiz yaşından beri, ilk kız arkadaşı Alison'dan randevu istediği sabahın öncesindeki akşamdan beri, mastürbasyon yapmamıştı. Bu karar, onunla buluşma konusundaki özgüvenini artırmış ve böylelikle de sürekli vazgeçmelere -dindarca bir minnet içinde- son noktayı koymuştu. Zaten, suçluluk duymaktan ötürü memnun değildi yaptığından. Hep evdeki tuvalette mastürbasyon yapmıştı; ya bağırsak hareketlerinden önce ya da hemen sonra. Bu yüzden nerede olduğu konusunda kendisine soru sorulsa, gerçekte yalan söylememiş olacaktı. Bu, suçu biraz azaltıyordu, ama suç yine de dalkavukça ortalıkta dolanıyordu.

Şunu da anladı ki, insanların onun "mastürbasyon" olduğunu düşündükleri günlerden beri mastürbasyon yapmamıştı: Şu soğuk, çatık kaşlı tıp kitaplarındaki ve İncil'deki sözcük. Kuşkusuz, başka sözcükler de olmuştu, ama "mastürbasyon" her zaman insana böyle duygular veren bir sözcüktü. Mastürbasyon, zina, dışkılama: Çocukluğunun, içlerine girmeden önce düşünülüp taşınılması gereken etkinlikleri temsil eden ciddi sözcükleri. Bugünlerde her şey

otuzbirdi. sikmekti, sıçmaktı ve hiç kimse bunlar için ikinci bir kez düşünmüyordu. Doğrusu, sıçmak sözcüğünü kendisi de kullanıyordu; birazcık, özel durumlarda. Jack otuzbir çekmekten tamamen rahat bir tavırla söz ediyordu elbette, sikmekten de. Graham hâlâ her iki sözcük konusunda da biraz çekingendi. "Otuzbir çekmek," her şeyden öte, son derece sakin, eve ait, suçtan arınmış türden bir sözcüktü: Kulağa bir ev zanaati gibi geliyordu.

Son kez mastürbasyon yaptığından beri yirmi iki yıl geçmişti. Otuzbir çektiğinden beri. Otuzbir çekmediği birçok farklı daire ve ev vardı. Klozetin üzerine oturdu ve çevresine bakındı; sonra ayağa kalktı ve üstü mantar kaplama çamaşır kutusunu kendine doğru çekti. Kutunun kaldırıldığı yerde, halının üstünde dört keskin çökme yeri vardı ve her biri bir toz üçgeninin köşesinde bulunuyordu. Graham yeniden klozetin oturma yerine yerleşti. çamaşır kutusunu kendine biraz daha yaklaştırdı ve kâğıt torbasını onun üzerine koydu. Sonra pantolonunu ve külodunu ayak bileklerine kadar indirdi.

Pek rahat değildi. Ayağa kalktı, klozetin kapağını kapattı ve üzerine bir havlu koydu. Sonra yeniden yerleşti. Derin bir soluk aldı, torbaya uzandı ve uzaktaki bir sinemadan dönerken gazete bayiinden alelacele aldığı iki dergiyi çekip çıkardı.

Alırken sanki gerçekte başka birine almışçasına, kafası karışmış görünmeye çalışmıştı; oysa, sadece sinsi görünmeyi başardığını sanıyordu.

Biri, adını duyduğu *Penthouse*'du; öteki, hiç duymadığı *Rapier*. Onları çamaşır kutusunun üstüne yan yana koydu ve kapaklarındaki içindekiler listesini okudu. Rapier'in ne olduğunu merak etti. Errol Flynn'in kralı olduğu, aykırı cinsellik dünyasını gösteren bir sözcük müydü? Ya da belki sadece "rapy" sıfatının karşılaştırmalı biçimiydi? Daha bilmem ne mi?

Yayıncıların uzlaşmacı tavrıyla yalnızca meme uçlarını sergileyen kapaklardaki iki kızın ikisi de Graham'a son derece güzel geldi. Böyle kızların niçin elbiselerini çıkarması gerekiyordu ki? Yoksa son derece güzel olmakla elbiselerinizi çıkarmayı *istemek* arasında bir bağlantı mı vardı? Büyük olasılıkla, bağlantı, son derece güzel olmakla elbiseleri çıkarmak için avuç dolusu para önerilmesi arasındaydı. Böyle olduğunu umuyordu.

Derin bir soluk aldı, gözlerini indirip eskiden penisi olarak dü-

şündüğü, ama şimdi o kadar emin olamadığı şeye baktı, onu sağ eliyle kavradı ve Rapier'in kapağını sol eliyle çevirdi. Bu kez, üzerinde tropik bir yağmur ormanı bulunan, derin, dar, pembe bir vadi fotoğrafıyla resimlendirilmiş başka bir içindekiler sayfası vardı. Görünüşe bakılırsa, vadiye yağmur da yağıyordu. Graham bu görünüşten büyülenmiş ve biraz da şaşkınlığa uğramıştı. Bundan sonra, yine topografik çekimlerle resimlendirilmiş birkaç okur mektubu sayfası geliyordu, sonra son derece güzel başka bir kızın sekiz sayfalık bir fotoğraf dizisi. İlk sayfada sadece iç çamaşırı giymiş olarak, bambu bir koltukta oturmuştu; sonra çıplaktı ve meme ucuyla oynuyordu; sonra ta aşağı inerek . . . şeyiyle oynuyordu; son olarak sekizinci sayfada da . . . şeyini adeta bir pantolon cebiymişçesine, ters yüz etmeye uğraşır gözüküyordu. Bu son sayfada, Graham'ın beyni mayışıp kalırken, menisi (eskiden öyle olduğunu düşünüyordu, ama şimdi bundan da pek emin değildi) hiç beklenmedik bir anda fışkırıverdi. Meni, süveterinin sol kolunun, çamaşır kutusunun ve vücudunu eğip büken kızın üstüne sıçradı.

Graham panik içinde, sanki bunu yapmak için maksimum iki saniyesi varmış gibi, eline bir miktar tuvalet kâğıdı geçirdi ve kolunun ucunu ve dergiyi, kullanacak daha iyi bir sözcük olmadığından penisini ve çamaşır kutusunu silip temizlemeye koyuldu. Korku ve telaş içinde kutunun mantarlı üst kısmında bir iki ıslak ve oldukça kaygan leke olduğunu gördü. Sırılsıklam olmuş kâğıdı tuvalete attı ve ne yapacağını merak etti. Lekeler basit su lekelerine benzemiyorlardı. Ne döktüğünü söyleyebilirdi – tıraş losyonu mu? Şampuan mı? Çamaşır kutusunun üstüne de birkaç damla şampuan damlatmayı düşündü; böylelikle Ann sorduğunda (babası sorduğunda olduğu gibi) ona en azından yalan söylemeyebilirdi. Ama ya şampuan farklı türden bir leke bırakıyor idiyse? O zaman biraz şampuan ve biraz da tıraş losyonu döktüğünü söylemek zorunda kalacaktı. Bu pek akla yakın gözükmüyordu. Derken, ancak beş dakikadır banyoda olduğunu fark etti. Ann'in gelmesine hâlâ çok zaman vardı. Oturup lekelere ne olduğunu görebilirdi.

Özellikle iyi bir . . . otuzbir olmamıştı, artık bunu böyle adlandırmaya başlamasının daha iyi olacağını düşünüyordu. Bilinçli bir şekilde aldığı zevk çok kısa, çok ani ve sonunda çok telaş vericiydi. Ama öte yandan gelen meni onu tahmininin üzerinde şaşırtmış-

u. Yeniden klozetin rezervuarına yaslandı ve *Penthouse*'u açtı. İçindekiler listesini okudu ve içkiler sütununa döndü. Oldukça laubali bir üslupla yazılmış olmakla birlikte, yeterince güçlüydü. Sonra arabalar sütununu, bir moda makalesini ve eti kemiği olan rakiplerinden yalnızca daha iyi âşıklar olmakla kalmayıp, aynı zamanda kadınları gebe bırakma gücü de olan robotlar yapıldığında erkeklere neler olacağını anlatan bir bilimkurgu öyküsü okudu. Sonra, mektup sütununu ve ona sağlam tavsiyelerle dolu görünen editör yanıtlarını okudu.

Bu sırada iki şey dikkatini çekti: Öztatmin ardında koşanlar için mevcut olan dildoid şekilli nesnelerin sayısı karşısında büyük sevincini dile getiren Surreyli bir ev kadınından gelen mektubu okurken, kamışı –şimdi ona böyle diyebileceğini düşünüyordu– yine sertleşmeye başladı; menisi (semen sözcüğü için kendini henüz hazır hissetmiyordu) ise tamamen tükenmiş gibiydi. Kendi kendine neşeyle, battı balık yan gider dedi ve yine otuzbir çekmeye başladı, ancak bu kez başta, ortada ve sonda daha fazla dikkat, ilgi ve zevkle.

V
Jetonu geç düşenler ve dört gözler

"Bak, bak, bak, benim küçük kuşum. İşte buna, 'seni hangi rüzgâr attı', der şair."

"Jack, meşgul musun? Çok kalmayacağım."

"Pekâlâ, çabuk kaçacağına çok sevinmedim ama sen bilirsin."

Jack pek de yeterli olduğu söylenemeyecek kadar duvara yapıştı ve Ann'in, hafifçe değerek yanından geçtiğini hissetti. Ann, onun uzun, çok-amaçlı odasına doğru çabucak yürüdü ve duraksamadan oturdu. Jack sokak kapısını dikkatlice kapattı ve biraz gülümseyerek, onu izledi.

"Kahve?" Ann, başıyla istemem anlamında bir işaret yaptı. Bu-

günlerde, Jack'in anımsayabildiği kadarıyla, hoş görünüyordu: Her şeyiyle uyum gösteren, şık ve ciddi bir hoşluk.

"Jack, hikâyeye kendi görüşümü katmaya geldim."

"Vay anasını! Ben de bir başka evlilik kılavuzluğu seansı olacağını sanmıştım. Ve kanepemin üzerinde, hangi partneri uzanmış görmeyi yeğleyeceğimi sana söylememde sakınca yok."

"Graham'a çok iyi davranmışsın."

"Çok fazla bir şey yapmadım. Anımsadığım kadarıyla, kendini hüzünlü hissettiğinde yeni bir şapka satın alması kabilinden birtakım tavsiyelerim oldu yalnızca. Az daha, ona bütün erkeklerin aslında aybaşı dönemleri olduğunu söyleyecektim, ama bunu yutmayacağını düşündüm."

"Şey, eve vardığında daha sakin görünüyordu. Ziyaretinden hoşnut gibiydi."

"Her zaman hoşnuttur."

Jack, esmer ve bodur, önünde ayakta durmuş, topukları üzerinde, arkaya doğru kaykılıyordu. Her zaman birazcık Galli gibi görünüyor, diye düşündü Ann, ama Galli değildi. Kahverengi bir tüvit takım elbise, eski bir deri yelek ve işçi gömleği giymişti; Sırf süs olsun diye altın bir kordona geçirilmiş altın bir düğme takmıştı yakasına. Ann sık sık, Jack'in kendini dünyaya sunma şeklini merak etmişti: Anımsanan ya da düşlenen toprak sahibi bir çiftçi basitliğinin ardına düşerek mi giyiniyordu Jack; yoksa, sanatsal bir boşvermişliğin ardına düşerek mi? Jack'in geçmişi hakkında ciddi sorular sorduğunda her zaman aldatılmıştı; ama aldırmıyordu. Bununla birlikte, bu kez, kendi geçmişini tartışmaya gelmişti.

"Jack," dedi yavaşça, "bizim hiç gönül serüvenimiz olmadığına karar verdim."

Jack tam gülecekti ki, Ann'in ne kadar ciddi göründüğü dikkatini çekti. Gülmekten vazgeçip, ellerini ceplerinden çıkardı, topuklarını yan yana getirdi ve keskin bir sesle,

"*Emrindeyim komutanım!*" dedi.

"Dün gece düşündüm bunu. Biz . . şey, Graham eski erkek arkadaşlarımın bir listesini sayıyordu bana. Birazcık sarhoştu. İkimiz de birazcık sarhoştuk. Bugünlerde daha sık sarhoş oluyor gibiyiz. Derken ağlamaya, içmeye ve ağlamaya başladı. Ona meselenin ne olduğunu sordum ve o, eski erkek arkadaşlarımdan birinin adını

söyledi. Sadece 'Benny,' dedi. Sonra büyük bir yudum daha şarap aldı ve 'Benny, Jed ve Michael,' dedi. Korkunçtu."

"Pek eğlenceli gözükmüyor."

"Ve şaraptan her yudum alışında adlar sayıp dökmeye başladı; adları her söyleyişinde bir yenisini ekliyordu. Sonra biraz daha ağlıyor ve bir yudum daha şarap alıyordu." Ann bir an belleğini yoklar gibi durakladı. "Ve bir süre daha devam ettikten sonra birden senin adını ekledi."

"Peki bir sürpriz mi oldu bu?"

"Tamamen. Önce, seni görmeye geldiğinde ona bizden söz etmiş olabileceğini düşündüm, ama sonra söz etmiş olsaydın eve bu kadar neşeli gelmezdi, diye düşündüm. Bu yüzden sadece, 'Hayır, Graham,' dedim, oldukça kararlı bir tavırla."

"Çok da iyi etmişsin."

"Kendimi biraz kötü hissettim, çünkü ona daha önce yalan söylediğimi sanmıyorum. Demek istiyorum ki, metroda gecikmeler ya da o türden olağan şeyler, ama . . . böyle bir şey asla."

"Şey, gönül serüvenleri konusundaki kuralımı biliyorsun: Maksimum aldatmaca, minimum yalan, maksimum kibarlık. Bu, geçmişteki ilişkiler için de neden geçerli olmasın anlayamıyorum."

"Bu yüzden, yok böyle bir şey dedim. Senin anlayacağından emindim."

"Elbette." Gerçekte Jack biraz incinmişti; birisi sizi reddettiğinde olduğu gibi bir duygu vardı içinde, budalaca bir şeydi bu, ama bir bakıma da doğruydu. "Sorun yok. Gerçi, eski özyaşamöyküm ün o bölümüne acıyorum. Daha fazla ilerleme kaydedebilirdim."

"Geçmişini senin için yeniden yazdığıma üzgünüm."

"Zahmet etme, kendi kendime hep yapıyorum. Ne zaman bir hikâye anlatsam farklı oluyor. Artık çoğunun nasıl başladığını anımsayamıyorum. Neyin doğru olduğunu bilmiyorum. Nereli olduğumu bilmiyorum." Sanki birisi çocukluğunu çalmış gibi hüzünlü bir tavır takındı Jack. "Ah şey, sanatçı yaşamındaki acının ve hazzın bir parçası sadece." Kendi kurmaca yapıtlarını şimdiden kurmacalaştırmaya başlıyordu; Ann gülümsedi. "Ama ya dostlar?"

"Şey, şu ana kadar hiç ortaya çıkmadı bu sorun ve bu dostların çoğu geçmişte kaldı."

"Hımın. Bu biraz kabalık olacak ama, bir gönül serüvenimizin

ne zaman olmadığını anımsatabilir misin bana? 74 mü? 73 mü?"

"72 sonbaharı ile 73 yazı arası. Ve . . . daha sonra da bir iki kez."

"Ah, evet. Bir iki kezi anımsıyorum." Jack gülümsedi. Ann de gülümsedi, ama daha az özgüvenle.

"Bunu Graham'a bir ara söyleyebilirim – şey . . . bunları atlattığında. Demek istiyorum ki, yeri gelirse ya da sorarsa."

"O zaman geçmişim bana geri verilmiş olacak. Ey iblisler ve harikalar. Peki olayın şu anki gidişatı ne? Küçük Othello nasıllar?"

Ann, Jack'in ses tonundaki laubalilikten incindi.

"Kötü bir dönem geçiriyor. Sana gülünç gelebilir, bazen bana da öyle geliyor, ama kötü bir dönem geçiriyor. Kimi zaman başka hiçbir şeyi düşünmez görünüyor olmasından endişe ediyorum. Bereket versin ki işi var."

"Evet, bu iyi bir şey."

"Tatilin yaklaşması hariç."

"Bak, onu meşgul et. Bir yerlere götür onu."

"Birisiyle düzüşmediğim bir ülke bulmaya uğraşıyoruz," dedi Ann ani bir kırgınlıkla.

Jack düşüncelerini kendine sakladı. Ann'den her zaman hoşlanmıştı, hatta, şimdi 1973 yazı olduğunu bildiği o dönemde, kendini beğenmişliğinden kaynaklanan boşboğazlığında, deyim yerindeyse, iki yere birden park etme meselesi yüzünden kavga ettiklerinde bile. Ann'i hafife alınamayacak biri olarak görmüştü her zaman; belki kendi zevkine göre yeterince gösterişli değildi, ama kesinlikle hafife alınamayacak biriydi. Onu geçirirken, öpmesi için yüzünü uzattı. Ann ona doğru uzandı, duraksadı ve yanağı Jack'in sakalının ucuna süründü; Ann kendini öteye çekerken, Jack'in hafif ıslak dudaklarının kulağına değdiğini hissetti.

*

Barbara naylon sabahlığıyla kanepede oturmuş, çayını yudumluyor ve tembel tembel Graham'ı düşünüp duruyordu. Onu, kendi görüşüne göre, layık olduğundan biraz daha sık düşünüyordu. Başlangıçtaki hor görü şimdi çoktan kaybolmuştu; hatta kırgınlık, şu normalde güvenilir duygu bile, artık ilk iki yılda olduğu kadar kaplamıyordu içini. Bu, elbette, Graham'ı herhangi bir şekilde bağışladı-

ğı ya da ondan hoşlandığı, yahut "onun görüş açısını anladığı" anlamına gelmiyordu – bu, daha zayıf ya da daha az sadık arkadaşlarının, onu arada sırada yapmaya zorladığı bir şeydi. Aynı arkadaşlar aynı zamanda, daha cüretli anlarında, onun bir bakıma, sadece talihsiz biri olduğunu, evliliklerin belli bir yüzdesinin her zaman aksadığını, bunun hiç kimsenin kabahati olmadığını, dünyanın hali olduğunu ileri sürüyorlardı. O da onlara şöyle yanıt veriyordu: "Ben buradayım. Alice hâlâ burada. *Ev* hâlâ burada. Araba bile hâlâ burada. Bütün olup biten Graham'ın çekip gitmiş olması." Bu renksiz gerçekler resitali soruşturmacıları genellikle yanlış yönlere götürüyordu:

"Demek sen . . . şey, onu yeniden kazanabilirdin, belki de . . . şayet . . ."

"Elbette kazanamazdım. Söz konusu değil bu." Ve ciddiydi Barbara.

Bugünlerde Graham'ı düşündüğünde, gözünün önüne iki görüntü geliyordu. Birincisi, sekizinci evlilik yıldönümlerinin gecesi sevişirlerken Graham'ın üzerinde diz çökmüş haldeki görüntüsüydü. Bu gecelerde Graham'ın ışıkları açık bırakmasına her zaman izin verirdi. Graham onun üzerine çömeliyor ve her nasılsa kendisini tatmin edercesine, oldukça gönülsüz biçimde gidip geliyordu. Barbara bu anlarda onu memelerine bakarken yakalamıştı. Bu elbette kendi içinde kabul edilebilir bir şeydi: Işıkları açık bırakmasına – kısmen – bunun için izin vermişti. Ancak normal olmayan, memelerine bakış biçimiydi. Graham'ın gözlerinde gördüğü şey, tam olarak hoşlanmama değildi, bir ilgi eksikliği de değildi. Bundan daha aşağılayıcı bir şeydi: Bir ilgi kıvılcımı vardı, ama bu kıvılcım belli belirsiz iyi duygularla yüklü olsa da, insanı aşağılarcasına küçüktü. Bu bakışı daha önce görmüştü. İhtiyacı olmadığı halde derin dondurucudan çıkarılmış bir ürüne, törensi bir alışkanlıkla, dikkatle bakan bir süpermarket müşterisinin ifadesiydi bu.

Bundan sonra, evlilik yıldönümlerinde, ya ışığı açık bırakıp birazcık okumalarını ya da kapatıp sevişmelerini söyledi Barbara. Kendisi için ikisinin de aynı olduğunu ima ediyordu. Sonraki yıllarda, daha sık olarak, ışığı açık bırakmışlardı.

Graham'ı gözünde canlandırdığı öteki görüntü, yine diz çökme görüntüsüydü – bu kez merdivenlerde yarı çarpık bir halde. Kaç yıl

önceydi? Anımsayamıyordu. Sol dizi sağ dizinden daha yüksek bir basamaktaydı; kıçı dışarıya çıkmıştı. Basamakların hemen hemen üçte birini bitirmişti, sağ elinde plastik, sarı bir fırça ve solunda aynı renkte bir toz bezi vardı. Bir basamağı bitirdi ve onun üstündekine çıktı. Barbara'ya yardım ediyordu, çünkü tatildeydi ve Barbara kendini yorgun hissediyordu. Barbara gözlerini kaldırıp onun çıkık kıçına, hafif hafif halıya sürtünüp duran sarı fırçaya baktı ve sonra yürüyüp oturma odasına geçti. Bir iki dakika sonra hole döndü. Geriye bir basamağı kalmıştı Graham'ın. Bitirdiğinde döndü, ev ödevinin dibine yapıştırılacak altın yaldızlı kâğıt yıldızı bekleyen bir okul çocuğu gibiydi.

"Eğer üstten başlamış olsaydın," demişti Barbara sadece, "ve aşağı doğru çalışsaydın, o zaman bütün toz da aşağı süpürülmüş olurdu." Tanrı aşkına, bir profesördü Graham, bir akademisyendi, demek istiyorum ki, parlak zekâlı olması gereken biriydi, öyle değil mi?

Ve merdivende hâlâ yarı çarpık dururken, omzunun üzerinden Barbara'ya bir başka okul çocuğu bakışı attı Graham. Pantolonumu berbat ettiysem *benim kabahatim değil*, benim kabahatim değil, bakışı. Beni kınama. Çok *sümsük* görünüyordu (teneffüse çıkan öğrenciler arasında söylenebilecek uygun bir sözcük aramıştı Barbara). Şu Bill ve şu Ben, Saksı Adamlar, diye düşündü; ve onların arasında, ipleri üzerinde kuklavari tangır tungur sesler çıkaran, Küçük Sümsük. "Merhaba, Sümsüüüüüüük," diyordu arkadaşları birbirine okulda. Bu sözcük o an az daha ağzından çıkıveriyordu.

*

Bu arada, Graham evde, buzdolabından bir tavuk çıkarıyordu. Hayvanı politen ambalajından sıyırdı ve doğrama tahtasının üzerine yerleştirdi. Sonra kanatlarından kaldırıp sertçe sarstı. İç organlarının bulunduğu torba tavuğun bacakları arasındaki geniş delikten düştü ve Graham,

"Bir oğlan," diye mırıldandı.

Torbayı öteye itti ve ustalıktan çok güçle, tavuğu parçalamaya başladı. Kanatlarını çekip kopardı, sonra ani bir çatırdamayla kopana değin, bacakları pervane gibi döndürdü. Kısacık bir an gözleri

bacaklardan birinin derisine takıldı. Pürüzlü ve buruşuktu: Sidik torbasının derisi gibi.

Graham başının üzerindeki mıknatıslı raftan bir satır aldı ve sertçe tavuğun göğüs kemiğinin üzerine indirdi. Bunu, iskelet çökene değin iki üç kez daha yineledi. Biraz daha doğradı; arada sırada bir kemik parçalara ayrılıyordu. Bu kemik kıymıklarını da gönülsüzce ayıklamaya uğraştı.

Kesilmiş et parçalarını kızarmaları için tavaya attı. Sonra satırı yeniden eline aldı ve iç organlarla dolu plastik torbayı tahtanın ortasına itti. Bir dakika kadar uzun uzun baktı ve sonra birkaç kez art arda hızlı hızlı, sanki iç organlar paniğe kapılıp da kaçmadan önce darbeleri indirmesi gerekiyormuş gibi, bir hayli sertçe doğradı. Torba yarılınca, kan bileğine, tahtaya ve taktığı mavi çizgili plastik önlüğe sıçradı. Satırın sırtıyla iç organları çekip sürükledi ve hızlı hızlı birkaç kez daha kesti. Bundan, yalın bir zevk alıyordu. Gülümsedi. İşin üzüntüye karşı en iyi ilaç olduğunu söylüyorlardı; ama bu da en az o kadar iyiydi.

Graham bir daha gülümsedi. Ambalaj kâğıdı torbalarını plastik astarlı yapıp yapmadıklarını merak etti.

*

Doğal olarak, Repton Gardens'a yaptığı ziyaretten Graham'e söz etmedi Ann. Ertesi hafta öğleden sonra, Jack kapısını açıp da Graham'ı karşısında, "Ben aslında burada değilim – Ann'e söylemezsin, değil mi?" diye hararetli hararetli fısıldarken bulunca, sırıtmasına engel olamadı. Önce geçmişi yeniden yazmaya başlıyorlar; şimdi de şimdiyi olduğu gibi yeniden yazıyorlar. Keşke geleceği kontrol edebilseydiler, ikisi de geleceğe kendi istediği gibi sahip olabilirdi.

"Elbette söylemem, oğlum."

"Çalışmıyorsun ya?"

"Hayır. Sadece bir kitap eleştirisini allayıp pulluyordum. İçeri gir hadi."

Jack'in karmakarışık oturma odasına girdiler. Graham daha önce oturduğu koltukta oturdu; ve Jack de daha önce ikram ettiği bardakta kahve ikram etti. Sonra bekledi. Graham da aynı başlangıç

duraklamasını yeniden oluşturmaya niyetli görünüyordu. Bu kez daha az sabırlıydı Jack.

"Tabletleri aldın mı?"

"Aldım sayılır. Yani diyorum ki sen üç şey söylemiştin. Aşağı yukarı bir buçuğunu yapmaktayım. Gidip yeni giysiler satın almadım: bunun işe yarayacağını sanmıyordum." (Aman Tanrım! diye düşündü Jack, onu ciddiye *almıştı*; gerçekte kinayeli sözden anlayan biri değildi bizim Graham.) "Ve önceden de birazcık içerdim zaten, bu yüzden içmeyi sürdürmem yarım sayılır."

Jack, başka ne önermiş olduğunu anımsayamıyordu; bütün anımsayabildiği ilk evliliği hakkında oldukça açık bir şekilde konuştuğuydu.

"Ve ben mas . . . mas . . otuzbir çektim." Graham bu sözcükleri söylerken çok akademik gözüküyordu.

"Demek mas-otuzbir* çektin? Bravo. Talihli herifler kimler?"

Graham hüzünlü hüzünlü gülümsedi. Jack, insanların seksi bu kadar ciddiye alır görünmesine hayret ediyordu; seks bunları ne kadar da çok, ne kadar da olağanüstü biçimde taşaklarından yakalamıştı.

"Dünyanın sonu değil bu, ihtiyar götoş. Demek istiyorum ki, sen bu işi yaptığında öteki her şeyin ekseni üzerinde oynadığını fark etmedin."

"Yirmi yıldır yapmamıştım bunu."

"Vay anasını ya! Gerçekten mi? Nasıldı? Söyle bana. Lütfen söyle bana. Ben her zaman çok iyi anımsarım."

"Şey gibiydi...." Graham durakladı; Jack olan biteni önceden tahmin etmiş gibi sırıtmaya başladı. ". . . zevkliydi." Jack güçlü ve kısa bir ağız şapırtısıyla, içi rahatlamışçasına soluğunu dışarı verdi.

"Çok doğru. Peki niye yüzünü ekşitiyorsun?"

"Ah, şey, gerçekte bir iki nokta var. Anlıyorsun ya, bunu yapmak için bir dergi aldım."

"Ee? Çoğumuzun yataklarının altında bir kitaplık vardır. Birkaç dergi ödünç almak ister miydin?"

"Şey, hayır, teşekkür ederim."

"Ne zaman istersen."

* Yazar, mastürbasyon sözcüğünün ilk hecesiyle, İngilizce'de kitle, insan topluluğu anlamına gelen *mass* arasında sözcük oyunu yapıyor. (ç.n.)

"Ve anlıyor musun, bundan zevk aldım, bir dergi kullandım ve Ann'e karşı suçluluk duymadım."

"Ve bunu bir daha yaptın?" Graham'ı, yaptıklarının onun durumundaki biri için asla günah olmadığını kabul etmeye zorlayan gayretkeş bir papaz gibi hissediyordu Jack kendini.

"Ah, evet, gerçekte birkaç kez."

"Demek dokunma duyunu yeniden buldun, öyle mi? Nikon fotoğraf makinesi için çekilmiş o çift sayfa fotoğrafların üzerine attırma falan yok, değil mi?"

Graham, başlangıçtaki güçlüklerinden birini anımsamışçasına sırıttı.

"Peki, Ann'e karşı suçluluk duymam *gerektiğini* düşünmüyor musun?"

"Hayyır."

"Ona söylemem gerektiğini düşünüyor musun?"

"Söylemedin mi?"

"Hayır."

"Şey, ben olsam sorana kadar söylemezdim. Demek istiyorum ki, hepimiz yapıyoruz bunu – Kinsey raporunu oku, bak. İnsanların yüzde doksan sekizi yaşamlarının bir döneminde yapıyor ve yüzde doksan altısı ise hâlâ yapıyor. Onun gibi bir şey, bilirsin hesabım pek iyi değildir. Ama, şey, yalnızca yüzde iki evlenince bırakıyor. Bu bir gerçek, Graham."

Jack bunun gerçek olduğundan tamamen emin değildi; ama Graham'ın amaçları açısından yeterince iyiydi.

"Şeyi düşünmüyor musun – demek istiyorum ki şeyi, geriye kalan her şeyi engelleyebileceğini düşünmüyor musun?"

Graham'ın soruları bazen olabildiğince açık dile gelmiyordu; Jack, arkadaşının sınav kâğıtlarını bu kadar karışık biçimde hazırlamadığını umdu.

"Hayır, kesinlikle engellemez. Onu hiç etkilemez. Pürüzsüzce yağlı tutar onu."

"Acaba . . ." Graham yine durdu. "Acaba . . *onlar* . . ." (Çoğul zamirini kullanmaktan hoşlanmıyordu; ama Ann'in adını anmaya da katlanamadı) ". . bilebilir mi? Yani, yapıp yapmadığımı?"

"Hiçbir şekilde. Hiçbir şekilde. Dereceli ölçüm bardağı ya da onun gibi bir şey edinmedikleri sürece bilemezler. Bilirsin ya – öl-

çülendirilmiş am. Milimetreküpleri bu kadar hassas kaydettiğini sanmıyorum."

"Ah." Graham kahve bardağını bıraktı. "Öteki şey," suçlayıcı bir tavırla Jack'e doğru baktı, "işe yaramaması."

"Ha? Az önce işe yaradığını söyledin. Yaramıyor mu?"

"Hayır. *Yarıyor; çok iyi yarıyor*," ('yaradığını" varsayıyordu) "onu . . . yapmak geriye kalan şeyler üzerinde hiç etki yapmadı. G'yi seyrettim. . . bu hafta üç kez gittiğim şu filmlerden biri. Aynı zamanda bir tane daha seyrettim. Sinema programlarını yazan bütün şu gazeteleri alıyorum."

"Bak, ben sana otuzbir çekmenin seni sinemaya gitmekten alıkoyacağını söylemedim, öyle değil mi?"

"Böyle söylediğini sandım ben."

"Hayır, benim bütün dediğim eğer . . . o mesele seni çok üzüyorsa, bu *olsa olsa* bir avuntu olabilirdi. Seni sinemaya gitmekten alıkoymak için hiçbir şey söyleyemem. Demek istiyorum ki, o senin kafanın içinde, öyle değil mi?"

"Kafam konusunda bir şey yapamaz mısın?" Yardım talebi hemen hemen acıklıydı.

"Kafalar," diye kesin bir ifadeyle konuştu Jack, "kafadır." Koltuğundan eğilerek birşeyler arandı ve bir sigara yaktı. "Koestler'in şu kitabını okuyorum. Yani, okumaya başladım." (Jack, kalabalık bir metroda, yabancı birinin omzunun üzerinden şöyle bir göz attığı kitaplar hakkında yetkiyle konuşabilirdi.) "Diyor ki, ya da en azından hükümet adına çalışan araştırmacıların böyle söylediğini söylüyor, yaşlı beyinkutusu hiç de hayal ettiğimiz gibi değilmiş. Hepimiz de beynimizin büyük bir halt olduğuna inanıyoruz. Onun, bizim en kıyak parçamız olduğunu sanıyoruz hepimiz de – demek istiyorum ki, niye birer maymun ya da yabancı olmadığımız sonucuna varıyoruz öyle değil mi? Bilgisayar teknolojisi, en son IBM donanımı şurada. Yanlış mı?"

Graham başını hafifçe salladı. Eğer Jack geçmişte bir tarihte bir konuda bir şeye kafa yorduysa, her zaman inandığı şey bu olurdu.

"Öyle değil. Hiçbir şekilde. Anlaşılan araştırmacı götoşlar ya da en azından bazıları, beynin *parçalarının* bilgisayar gibi olduğunu söylüyorlar. İşin güç yanı, birkaç başka katman, farklı renkler ya da bir şeyler var, anlıyor musun. Sakın bunları adlarıyla saymamı fa-

lan isteme. Bu Tanrının belası küçük hücre yığınlarının bir kısmı, bütün bu yıllar boyunca enjeksiyonlu motorlar, fermuarlar, yayıncı sözleşmeleri ve buna benzer şeyler üzerinde çalışarak felaket gelişmekteler. Bunlar iyi; bunlar sosyal olarak kabul edilebilir. Ama *öteki* kısmı, kendilerini geliştirmeye çalışarak binlerce yıldır bütün güçlerini harcasalar da – biliyorsun, hücrelerin yaptığı gibi her gün birbirlerini düzerek, her sabah şnav çekerek, Kas Geliştirme Plajı'nda çalışarak – bunlar için yapılacak hiçbir şeyin olmadığı ortaya çıkıyor. Kesinlikle yapılacak bir şey yok. Yanlış genler taşıyorlar ya da hücreler her ne taşıyorlarsa. Doruğa eriştiler ve aslında oldukça yavan oldukları gerçeğiyle yüzleşmeleri gerekiyor. Onlar için sorun yok – demek istiyorum ki, onların gidecek yerleri yok, öyle değil mi? Bir cumartesi gecesi dansa gitmiyorlar, öyle değil mi? Sırf bizim canımıza okumak için oradalar ya da durum öyle gerektiriyorsa canımıza okumamak için."

Jack durakladı. Hikâyelerinde böyle duraklamalardan hoşlanırdı. Bu ona yalnızca bir romancı değil, – sık sık okuduğu, ama kendisine ilişkin yazılarda çok ender rastladığı o ifade – ama doğuştan bir hikâyeci olduğu duygusunu veriyordu. Bir keresinde kitap tanıtma yazıları yazan birisi onun hakkında şöyle yazmıştı: "Lupton'da, hikâyeciye *ve* hikâyeye güvenebilirsiniz." Ona bir kasa şampanya göndermişti.

"Ve hal böyle olunca onlar *gerçekten* de canımıza okuyorlar. Çünkü o kısım, şu ikinci on bir, duygularımızı kontrol ediyor, bize insanları öldürtüyor, başka insanların karılarını düzdürtüyor, Tory'lere oy verdirtiyor, köpeği tekmeletiyor."

Graham ona dikkatle bakıyordu.

"Demek bizim kabahatimiz değil?"

"Yoo. Onu demedim, sevgili dostum. Bunu söyletemezsin bana. Bu konuda sana bir kitap yazarım, ama eğer bundan söz etmemi istersen – şey, bir kere parasını veremezdin bunun. Kampusluk bir iş ve döviz meselesi."

"Yani?"

"Yani?"

"Yani – bunda bir gerçek olduğunu sanıyor musun?"

" Şey. Bilmiyorum. Olduğunu sanmam. Demek istiyorum ki, ilginç bir kuram olduğunu düşündüm sadece. Kendini daha iyi his-

setmene yardımcı olabileceğini düşündüm. Kafatası meselesine farklı bir biçimde bakabileceğini: Bir kat Dört Göz, iki kat Jetonu Geç Düşen. Şimdi niye birlikte çalışmıyorlar, diye soruyorsun. Niye konferans masasına beyin sahibi bir U Thant gibi oturup güçlüklerini çözümlemiyorlar? Jetonu Geç Düşenler niye Dört Gözler'in başarılarını berbat edip duruyor? Ha? Demek istiyorum ki, Jetonu Geç Düşenler'in ufak kafalarını aşağıda tutmalarının, tekneyi sallamamalarının kendi çıkarlarına olduğunu anlayacaklarını düşünüyor insan . . ."

"Sen ne düşünüyorsun?" diye içten bir tavırla sordu Graham.

"Eee." Jack, Birleşmiş Milletler benzetmesini inceden inceye hazırlarken, beyninin küçük bir kısmını bu mesele üzerinde çalışır halde tutmuştu. En iyi yanıt ne olurdu? Graham ne işitmek istiyordu? "Şey. Benim düşüncem şu ki, muhtemelen olumsuz bir sonuca varıyorum ben; benim düşüncem bu."

Ayağa kalktı, bir sigara arar gibi yaparak şöyle bir yürüdü, döndü, tek ayağı üzerinde durarak bir dönüş yaptı, osurdu ve sigaralarını koltuğunun kol dayama yerinde bulunca, "Rüzgâr ve Jack Lupton'ın Bilgeliği," diye mırıldandı.

Sırıttı; bu söylediklerini aklının bir başka, daha da küçük bir bölmesinden çıkarmıştı; belki de Jetonu Geç Düşenler'in işgal ettiği bir bölmeden, ama zaten sözcük oyunları için hiçbir zaman tam bir enerji gerekmiyordu. "Benim düşüncem şu ki, bazıları için doğru olabilir bu – demek istiyorum ki, suçluların kusurlu bir gen taşıdıklarını düşünüyorlar, değil mi; kafataslarında bir şey birazcık yerinden oynuyor ve birdenbire merdiven altına giriyor, burada çizgili süveterlerini ve üzerinde HIRSIZLIK MALI damgalı çuvallarını bulup çıkarıyorlar. Belki bu suçlular için geçerli. Ama ya çoğu insan için? Çoğu insan öteki insanları öldürmüyor. Çoğu insanın Jetonu Geç Düşenler'i tam da avuçlarının içinde, diyebilirim. Çoğu insan duygularını kontrol ediyor, öyle değil mi? Kolay olmayabilir, ama kontrol ediyorlar. Demek istiyorum ki, onları yeterince kontrol ediyorlar, öyle değil mi ve söz konusu olan da bu, sözünü ettiğimiz de bu. Ve bu işin nörolojisine girmeksizin diyeceğim ki, ya ikinci on bir çıkarının nerede olduğunu biliyor ya da belki Dört Gözler onları nasıl çekip çevireceklerini gerçekten biliyorlar."

"Ama, sen, daha önce söylemiştin, başka kişilerin karılarını düzüyorsun."

"Ee? Ne ilgisi var bununla?"

"Şey, beyninin azgelişmiş parçasının sana yaptırdığı şeylerden biri olduğunu söyledin onun. Demek seni alt etmiş olmalı."

"Ve umarım, öyle yapmaya da devam eder. Lafın gelişi, oğlum, lafın gelişi."

"Bir başkasının karısını düzmek nasıl lafın gelişi olabilir ki?"

"Daha çok bir dil sürçmesi duygusu mu verir demek istiyorsun sen? Seninle aynı fikirdeyim."

O cuma, Jack, Hampshire'daki eve gittiğinde, hem kent dışını hem de karısını gördüğüne gerçekten memnun oldu. Arabayı iki yanı ağaçlıklı yola doğru sürerken ispençler bir renk paniği içinde sağa sola dağıldılar; yumuşak akşam havasında tütün bitkilerinin kokusu hoşuna gidiyordu; bütün kış boyunca içeriye hava akımını buyur eden sokak kapısı şimdi pitoresk etkisizliğiyle hoşuna gitti. Jack kendisini sakin ve hoş köy yaşantısı konusunda aldatmıyordu; sadece önündeki iki günlük sakin ve hoş köy yaşantısı konusunda aldatıyordu.

"İşte benim elmasım," dedi Jack, Sue onu karşılamak üzere mutfaktan çıkmış gelirken. Onu beş gün görmediğinde karısının canlı, dinamik, İrlandalı yanına yaltaklanmaktan hoşlanıyordu; ve karakter sahibi bir kadınla evlenecek cesareti gösterdiği için de kendini kutluyordu. Rahat, sahiplenici bir tavırla gözlerini onun ince dış hatları, keskin yüz çizgileri, esmer teni üzerinde gezdirdi ve gördüklerinden memnun kaldı. Rahatlığın bir bölümü, suçluluk duyacak, özel herhangi bir şey olmamasından geliyordu; hazzın bir bölümü ise günlerden cuma oluşundan. Karısını en çok cuma günleri seviyordu.

Sue ise, kendi açısından, hafta sonunun başlamasından memnun görünüyordu. Yemek masasında oturmuş, biftek ve sosis yerlerken ve öteki odadan içeriye bir odun dumanı sızmaktayken, Sue ona köydeki dedikoduları anlattı ve o da Sue'ya Londra'dan son haberleri aktararak karşılık verdi.

"Başka bir şey daha var. Biliyorsun birkaç hafta önce Gra-

hanı'ın beni görmeye geldiğinden söz etmiştim sana."

"Evet."

"Şey, yine geldi o. Gerçekte, her iki Hendrick de ayrı ayrı geldiler, Graham ve Ann." Jack ziyaretlerinden bahsetmemeye söz vermişti, ama duraksamadı. Ne de olsa, güvenilmezliği öylesine dillere destandı ki aklı başında hiç kimse ondan bir vaadi tutmasını beklemezdi; sır saklama denilen şeyi bilmezdi o. Zaten eşler sayılmazdı, yasa buydu, öyle değil mi?

Ann'in adını söylediğinde Sue ona öyle keskin bir bakış attı ki, bu yüzden Jack alelacele açıklamasına girişti.

"Anlaşılan o ki, Graham, Ann'in geçmişini hâlâ hazmedememiş ve ihtiyar Jack günah çıkarıcı peder olarak devreye giriyor."

"Bundan zevk alıyor olmalısın."

"Birazcık alıyorum. Ama bunu sürekli yapan şu papazları kıskanmıyorum."

"E tabii, onların elinde içinde bütün yanıtlar bulunan şu kitap var, öyle değil mi? Eski kara kitaba şöyle bir bakıver ve yaptığın her neyse onu yapmayı bırak."

Jack kıkırdadı, öne doğru eğildi ve karısını şakağından ıslak ıslak öptü. Sue'nun zeki olduğunu düşünüyordu. Sue ise onun duygusal olduğunu.

"Peki ne tavsiye ettin?"

"Şey, sanırım, Ann'e Graham'ı tatile götürmesini söyledim; ve Graham'a da buna benzer bir şeyi, ama Graham'ın yapmaya karar vermiş göründüğü tek şey yeniden otuzbir çekmeye başlamak oldu."

Sue güldü. Ann'den hiçbir zaman çok hoşlanmamıştı, onu hep biraz övüngen, biraz fazla içine kapanık bulmuştu. Gerçekten insan sayılabilecek kadar çok hata yapmıyordu Ann. Bir keresinde Jack'e onun için övüngen şırfıntı demişti, ama o zamanlar hafifletici nedenler vardı. Graham'a gelince, o yeterince iyiydi, ama birazcık... zayıf karakterliydi gerçekte. İnsanın geçmiş konusunda üzülmesi ilginç bir şeydi. Eğer insanın istediği buysa, çoğu kişinin şimdisinde insana uykusuz geceler geçirtecek kadar çok şey vardı.

"Henüz senin Süleyman nişanını kazanmış olduğunu sanmıyorum."

Jack güldü ve sakalına hafifçe bulaşmış sosu sildi.

"Ve işin komik yanı neydi biliyor musun, önce biri bana danışmaya geldi ve ötekine söylemememde ısrar etti ve ertesi gün öbürü geldi ve tam olarak aynı önkoşulları ileri sürdü."

"Bir Whitehall farsına benziyor. Bu önkoşulu bana uygulamaktan vazgeç."

"Ve Graham'ın ikinci gelişinde kapıyı arkasından kapatırken, şeyi düşündüğümü anımsıyorum," (bundan sonrakiler bir yalandı, ama Jack bir cuma-gecesi duygusuyla olayı büyütüyordu) "şeyi düşündüğümü anımsıyorum, Sue ve benim de küçük kavgalarımız oluyor ve kötü günlerimiz de olabilir, ama biz *böyle* bir şeyi asla yapmazdık." Jack öne doğru eğildi ve tekrar karısının saçlarının ucundan öptü. Sue ansızın doğruldu ve tabakları toplamaya başladı.

"Hayır, yapacağımızı sanmıyorum. Biz birbirimizi aldatmak için daha az karmaşık bir yol bulurduk, öyle değil mi?"

İşte benim elmasım, diye düşündü Jack, Sue'nun uzaklaşan sırtına doğru gülümseyerek. Onun arkasından mutfağa gitti ve sırf bir değişiklik olsun diye bulaşıkları yıkamakta ısrar etti. Erken yattılar ve Jack, yine bir değişiklik olsun diye, önce banyoda sakalını taradı.

Seviştikten sonra sırtüstü, tamamen uyanık halde uzanmıştı, Sue ise uykulu uykulu omzuna sokulmuştu. Kendini Graham'ı düşünüyor buldu, nasıl olmuştu da öylesine söylenmiş bir sözle, hatta bir şakayla, yirmi yıl sonra yeniden otuzbir çekmeye başlatmıştı onu. Yirmi yıl! Jack onu bunun için kıskanıyordu. Böylesi bir orucu bozmanın nasıl bir şey olduğunu bilmeyi kıskanıyordu.

*

Ertesi hafta, Ann'in işte olduğu bir öğleden sonra, Graham çalışma odasında oturmuş, dayanıklı ambalaj kâğıdından yapılma torbaların üzerine adresler yapıştırıyordu. Üniversitenin daktilosunda yazdığı etiketleri yapıştırırken plastik astarlar çatırdıyordu. Aktörlerin adreslerini yeniden elindeki *Spotlight*'la kontrol etti (çoğuna ancak ajanslarının adresinden ulaşılabilirdi, ama onlara ulaşabileceğini düşünüyordu), tel zımbasını aldı ve mutfağa indi.

Siparişi kasabı şaşırtmıştı. Bay Hendrick ya dara düşmüştü ya

da kendisine çok masraflı bir köpek almıştı. Bir şey sormamıştı kasap. Aynı etleri, sık sık hem huysuz emeklilere, hem de köpek sahibi zenginlere satması midesini bulandırıyordu.

Graham evdeki en büyük doğrama tahtasını çıkardı. Önce kara domuz sucuğunun derisini soydu ve onu ezdi. Sonra, yumuşak, ıslak beyinleri üstüne yığdı ve domuz sucuğuyla birlikte yoğurmaya başladı. Kremamsı pembe madde parmaklarının arasında ezilirken, Jack'in dediklerini anımsadığını fark etti. Ama hayvanlar için de geçerli miydi bunlar? Bu şeyin parçaları tarih öncesi, öteki parçalarda daha iyi gelişmiş şeyler miydi? Bir süre önündeki şeye bakakaldı, ama hepsi de aynı kıvama ve yapıya sahip gözüküyordu. Belki de daha açık renkli parçalar Dört Gözler, daha koyu parçalar ise Jetonu Geç Düşenler'di. Yine de önemi yoktu bunun. Sonra şişmiş, pürtüklü öküz dilini doğradı ve onu da önündekilere karıştırdı. İğrenç gözüküyordu, kusmuk gibi bir şeydi; iyi de kokmuyordu. Graham ellerini yıkadı, sonra karışımın bir çeyreğini torbalara bir bir aktarırken kendi kendine gülümsedi. Ellerini yeniden yıkadı, sonra torbaları zımbaladı. Saatine baktı: Postaneye gitmek için çok zaman vardı.

VI
Bay yıkama-yağlama

Kıs kıs gülüp alay eden düşler işte o zaman başladı. Düşler öylesine güçlü ve öylesine horgörü doluydular ki, bilinç sınırını uzun adımlarla, dikkatsizce yürüyüp geçiyorlardı.

İlki, karısının Buck Skelton ile olan zinasını araştırmak üzere N.F.T.'ye* uğradığı günün gecesinde çıkageldi. Bu kısa boylu, şişman, geniş kenarlı şapkalar takan, orta yetenekli Amerikalı yıldız, işbirliğinden hoşhanan bir prodüktörün saçma arzusuyla, Scotland Yard'a yardımcı olarak atanan Arizonalı özel bir polis müdürü rolünü oynamak üzere, gemiyle Londra'ya gönderilmişti. "Türler Çatışması" olarak adlandırılan bir sinema sezonunda yeniden vizyona giren bir polisiye komedi olan *Çıngıraklı Yılan ve Yakutlar*'da da,

* National Film Theatre: Ulusal Film Tiyatro (y.h.n)

Ann'in, şık bir kumarhanede vestiyerci kız rolünde göründüğü kısa bir sahne vardı; bu sahnede Ann, pek sofistike ama bir o kadar da dekadan kumarhane ortamında doğuştan gelen muhteşem bir ağırbaşlılıkla hareket eder görünen genç Amerikalı aktörle ayak üzeri şakalaşıp gülüşüyordu.

"Vaziyeti yola koymak için burdayım, tamam mı," diye sır verir bir tonda söze başladı Buck. "Böyle durumlarda hep, adam adama'ya inanmışımdır." Yüzme havuzunun kenarında uzun bir plaj şezlonguna uzanmıştı; cildi gülünç bir şekilde bembeyaz olan Graham, onun yanında bir ayakkabı boyacısının taburesine rahatsız bir halde çömelmişti. Buck'ın dirseğinin yanında bir Pina Colada köpükleniyordu; arkasında, bir kızın çıplak kıçı, havuzun yüzeyini birdenbire bir yunus gibi yardı, sallandı ve yeniden gözden kayboldu. Sudan yansıyan güneş ışınları Graham'ın gözlerini kamaştırıyordu. Buck, koyuluğu gün ışığının parlaklığına göre ayarlayan güneş gözlüğü takmıştı; Graham onun gözlerini zar zor görebiliyordu.

"Uğramanı söylememin sebebi," dedi kovboy sesiyle, "seni de filmde oynatmak için, tamam mı, aynen film prodüktörünün yıldızcığın ampullerini kavrarken söylediği gibi, tamam mı. Senin yaşlı han'fendinle buradaki Buck arasında neler olup bitiyor sana çıtlatayım dedim. Bana niye Buck diyorlar biliyor musun? Çakmışsındır sanırım.

"Bi şey diyim mi sana, *Çıngıraklı* gerçekten boktan bir filmdi." Oval, ince çizgili bir kamışla Pina Colada'sının iki üç santimini emdi. "Ger-çek bir bokluk. Yarak kafalı bir yönetmenimiz, bir iki ibne yazarımız var, sizin o aktörler sendikanızla her gün bir kavga eksik olmuyor. Tabi, bana el atmalarına izin vermedim onların. Ben bir profesyonelim. Bu yüzden hâlâ çalışıyorum. Bu yüzden her zaman çalışacağım. Kurallar kolay, Gray-ham. Madde bir, artist ajansının önerdiğini her zaman al. Madde iki, senaryonun üzerine asla pisleme; kendilerini göğün tepesinde sanan bir iki göt-kontrol memuru tarafından yazılsalar da kendi rolünü söyleyebildiğin kadar iyi söyle sadece. Madde üç, sette asla içme. Ve madde dört, çekimin ne zaman biteceğini tam olarak öğrenene kadar başrol oyuncusu hatunu asla düdüklemeye başlama." Gözlüğünü çıkardı ve birkaç saniye Graham'a dik dik baktı; sonra yeniden taktı.

"Bi şey diyim mi sana, beni senin karının yolundan götüren Madde Dört Kuralı'ydı. Şu sendika kavgaları sürtüyordu, doğrusunu söylemek gerekirse benim kız partneri oynaması için rol verdikleri şu patates çuvalı karıya hiç aldırış etmedim, Kraliçe'nin geçmesini bekleyerek daha ne kadar kıçımızın üzerinde oturacağımızı bilmiyorduk, tamam mı? Ben, işler iyi gittiğinde, sapına kadar erkeğim tamam mı ve kötü zamanlarda da, şey, sanırım, bu da beni birazcık daha erkek kılıyor. Küçük Çıngıraklı Yılanı birisinin Yakutunun içine salmak için fazla beklememek bana daha kıyak bir fikir gibi geliyordu."

Graham, Buck'a canı sıkkın bir tavırla bakıp duruyor, gözlerini onun hafif kemerli burnundan, bakır çalığı teninden ve açık gömleğinin yakasından fışkıran kıl örtüsünden alamıyordu. Kıllarının bir ikisi aklaşmış görünüyordu, ama bu onu, Graham için daha da tehditkâr kılıyordu: Apaçık gözüken devasa erkeksiliğine, böbürlene böbürlene, olgunluk ve bilgelik ekliyordu.

"Bi şey diyim mi sana, senin o Annie'ciğine ilk göz atışımda, onun gerçek bir ateş parçası olduğunu anladım. 'Annie,' dedim ona, 'kartlarını iyi oynuyorsun, belki de benim tüfeği alırsın.' Hah hah. Başlangıçta böyle küçük bir şaka hep iyi gider, onlara yollarına neler çıkabileceğini düşündürtür. Bir iki gün çevirip dursunlar onu, derken pattadanak avcunun içine düşerler. İşte ihtiyar Buck'ın felsefesi bu.

"İşte böyle, yabancı." Aktör birdenbire daha işbilir, daha mesafeli biri oluverdi. "İşte böyle, laf yerindeyse, şarabın fıçıda olgunlaşmasını bekleyerek, ona bir iki günlük rutin süremi tanıyordum, ta ki gelip de bana, 'Senin tüfeğe bir kılıf bulmaya ne dersin, kovboy?' diyene kadar. İşte buranın piliçleri böyle, Buck, dedim kendi kendime.

"Bi şey diyim mi sana, vaktiyle birkaç güzel bomba tanımıştım, yabancı, ama senin o küçük Annie'n yok mu . . . Otele döner dönmez asansörde elbiselerimi fora etmeye başladı. Ve sonra gerçekten havalandı. Üzerime atlıyor, ısırıyor, tırmıklıyordu – hatta onu birazcık *sı-nırlamak* zorunda kaldım. Stüdyodaki herifler bir banyo sahnesi çekimi ya da bunun gibi bir şey isteyebilirlerdi ve bu yüzden ben de tırnaklarını sırtımdan çekip çıkarmak zorunda kaldım. Sonra da bi güzel tokatladım, ama bu onu daha da çılgına çevirmiş gi-

biydi, ki sanırım bunu önceden tahmin etmem gerekirdi, bu yüzden pantolonuma uzandım, kertenkele derisi kemerimi çıkardım ve bileklerini zarar vermeyecek bir şekilde bağladım.

"Ve bundan sonra, ne zaman düzüşsek bana bileklerini bağlatır oldu. Onu biraz daha tahrik ediyordu sanki bu. Daha fazla tahrike ihtiyaç falan duyduğundan değil. O ölçülerin çok uzağındaydı, yabancı; dokuz gücünde kasırga onun yanında tatlı bir meltem gibi kalırdı.

"Ama yapmamdan gerçekten hoşlandığı şey – onu bağladıktan sonra, tabiatıyla – kıçını ısırmamdı. Siz de ona bunu yapıyor musunuz yabancı? Bunu size de *yaptırıyor* mu, yabancı? Oralara indim ve onu orasından ısırmaya koyuldum; demek istiyorum ki, benim açımdan üzerinde öğle yemeğimi atıştırdığım bir tezgâh gibiydi o. Sonra birazcık daha aşağılara kaydım ve kutusuna dokundum, o an tam *ortasından* o akım geçer gibi oldu. Sonra birazcık daha yedim, sonra yeniden kıçına doğru kaydım. Onu biraz ısırdım ve dilimi çevresinde dolaştırdım ve sonra bir yay gibi kurulduğunda, dilimi dosdoğru içeri daldırdım ve bunu yapınca *pat-ladı*. Asla şaşmazdı. Fare kapanı gibi, pat diye inerdi. Şimdi bir kovboy tüfeğinin ne olduğunu anlıyorum, derdi Annie'cik.

"Size de hiç yaptırdı mı bunu?" Ton daha rahatsız edici oldu. "Demek istiyorum ki, siz şu ya da bu şekilde çok kız öpmüşsünüzdür bahse girerim; ama bunu gerçekten hiç yaptınız mı, yabancı? Yoksa Annie'cik *bunu* sadece adamlara mı yaptırıyor; bilmiyorsunuz, değil mi? Sizin gibi ibne heriflerin sıkıntısı da bu zaten. Piliçleri *annamak* konusunda hepiniz de küçük dağları ben yarattım diyorsunuz. *Annaşılmak* isteyen tek bir piliçle karşılaşmadım ben – en azından bi güzel düzülmek tek seçenekken karşılaşmadım. Yine de, sizler, piliçleri *annamaya* devam ediyorsunuz ve ben de onları düzmeye devam ediyorum."

Buck'ın arkasındaki havuzda parıldayan bir başka kız suyun yüzeyini yardı. Bu kez orada birkaç saniye asılı kaldı ve Graham mayışmış bakarken kaba etler ıslak ıslak ayrıldı. Graham, oturduğu boyacı taburesinden, dilinin ucunu çıkarıp dudaklarının çevresinde dolaştıran Buck'a baktı. Kendini birden Buck'ın üzerine attı, ama kovboy, bir kalça döndürme hareketiyle hedefini şaşırttı. Graham ileriye doğru yalpalayınca, Frye marka bir çizme onu uyluğundan

yakaladı ve havuza doğru itti. Normalde iyi yüzmesine karşın, su o kadar yapışkandı ki iki kulacı zorla atabildi. Sonunda, birkaç dakika sonra, elleriyle havuzun kenarına tutundu. Kendini yukarı doğru çekmeye hazırlanırken, yüzüne bir gölge düştü ve bir çizme sağ elinin parmak uçlarının üzerine sıkı sıkıya yerleşti.

"Söylesene, yabancı," diyerek yüzüne tükürdü Buck, "hâlâ manitamın etrafında dolanıp duruyor musun? Günler önce işinin bittiğini sanmıştım. Ben arabanı çek dediğimde, arabanı çek demişimdir." Ve bunu söyler söylemez Pina Colada bardağını alıp sütümsü köpüğü Graham'ın yüzüne fırlattı.

Graham karanlıkta uyandı. Sağ elinin parmak uçları şilteyle yatağın altına sıkışmıştı. Yastığı terden sırılsıklamdı ve yüzü kendi tükürüğüyle ıslanmıştı. Pijamaları bacaklarına sıkı sıkıya sarılmıştı. Şaşırarak, cinsel organının kalkmış olduğunu fark etti.

Annie'nin bunları yapmış olabileceğini sanmıyordu. Özellikle de böyle fıçı gibi, sahte bir kovboyla kesinlikle olamazdı. Ama karınızın sizi arzulamadan önce kimi arzulamış olabileceğini nasıl bilebilirdiniz? Bir kere, kadınlar şu gibi tuhaf nedenler yüzünden boyun eğiyorlardı: Acıma ya da nezaket, yalnızlık ya da üçüncü bir kişiye öfke ve de kahretsin salt cinsel haz. Graham zaman zaman farklı bir nedene yenilmiş olmayı arzu ediyordu.

Ertesi gün, beyni, resmi olarak Bonar Yasası'yla, Carson'la ve Ulster Gönüllüleri'yle uğraşırken, zihninde Buck meselesini evirip çeviriyordu. Düşler gerçek olamazlardı, öyle değil mi: Bu yüzden düştü onlar. Önsezi dolu düşler olduğu söyleniyordu – bilge adam bir tufan düşü görür ve kabilesini daha yüksek topraklara götürür; ve kendi uygarlığımızda da, iş görüşmeleri öncesinde bizi yanlışlar yapmamaya karşı uyaran düşler görmüyor muyduk? Peki niye sezgi sonrası düşler göremeyecektik ki? Bu, gerçeğe çok daha yakın bir kavramdı. Ann'den, bilinçaltı düzeyde kolaylıkla bir şeyler almış olabilirdi ve sonra da beyni bu haberleri ona uykusunda anlaşılır bir biçimde açmaya karar verebilirdi. Niye olmasındı?

Elbette düşteki Buck, *Çıngıraklı Yılan ve Yakutlar*'ın Buck'ından çok farklıydı. Düşünde tehditkâr, kaba bir adamdı; filmde, doğa hayranı bir beyefendi. Bu imgelerin hiçbiri Ann için özellikle çekici olamaz, diye umut dolu varsayımlarda bulunuyordu Graham; ama öte yandan bunların her ikisi de düzmece imgelerdi – bi-

risi ekran üzerinde, öteki kafasında. Gerçek Buck Skelton nasıl biriydi (bir kere, gerçek adı neydi)? Ve belki de o gerçek Buck, Ann'in gözüne girmeyi başaran Buck'tı.

Graham'ın beyni, köşeye sıkışmış bir halde ve pek de cesaret kazanamadan intikam düşlerine döndü. Önce kovboyu bir Pina Colada yüzme havuzunda boğdu: Buck'ın soluğu tükenen ciğerlerinden gelen son kabarcıklar, havuzun yüzeyindeki köpük arasında dikkati çekmeden kayboluyordu. Derken Buck tam, dev bir kaktüsün yanından geçerken, Graham atının yoluna çıngıraklı bir yılan koyması için birine rüşvet veriyordu: At şaha kalkıyor, Buck attan düşüyor ve otomatik bir içgüdüyle kaktüse yapışırken, çelik kadar sağlam iki dev diken deri pantolonundan girip taşaklarını kokteyl sosisleri gibi delip geçiyordu.

Ama yine de, son intikam en iyisiydi. Graham'ın nefret ettiği bir şey varsa, o da Buck'ın güneş gözlüğünü kullanma biçimiydi. Karakterlerinin kanıtı olarak güneş gözlüğü takan insanlardan tiksiniyordu; ama aynı zamanda gözlüklere karşı da soğuk ve resmi bir saldırganlık hissi duyuyordu; insanlar, hayvanlar ve bitkilerden sonra, dünyada dördüncü bir varlık alanı örgütlemeye uğraşarak kendi başlarına bir yaşam oluşturan cansız şeyleri onaylamıyordu; bu onu altüst ediyordu, hatta yıldırıyordu.

Bir keresinde, otomobil kullanımı üzerine bir yazıda, sürücüleri, eğer yolları tünellerden geçiyorsa bu gözlüklerden takmama konusunda uyaran bir yazı okumuştu: Bu tür ışık değişiklikleri, kendilerini tam anlamıyla ayarlaması birkaç saniye süren gözlükler için çok ani oluyordu. Graham, Buck'ın, böyle gazete sütunlarını hiç okumayan biri olduğundan enikonu emindi ve Buck kıyı yolu boyunca Los Angeles'ten çıkıp kuzeye doğru yol alırken bu tehlikeye karşı tamamen hazırlıksız olacaktı. Coupe de Ville'inin ön koltuğunda yayılmış oturan orospu kaltak yosmaya, gece gözüyle San Francisco'yu vaat etmişti herif. Radyo, Buck'ın en sevdiği istasyona, Maviçimenler'e ayarlanmıştı; arka koltukta bir kasa Coor birası vardı.

Big Sur'ün tam kuzeyinde doğal bir kaya tüneline ulaştılar. Buck bir iki saniye yavaşladı, sonra gözlüğünün camları kendilerini ayarladı ve yeniden hızlandı. Saatte yüz kilometre hızla, tünelden parlak gün ışığına çıktılar. Graham'ın tahminine göre Buck ka-

rakteristik olarak, "Ne Tanrının cezası şeyler oluyor burada?" diye bir laf edecek vakti bulurdu, ama gerçekte bunun önemi yoktu. Tünelin ağzından on metre kadar ötede Coupe de Ville otuz iki tonluk bir buldozerin indirilmiş kepçesine çarpıp ezilmişti. Graham'ın kendisi, buldozerin operatör koltuğuna oturmuştu, üzerinde yağlı bir blucin ve parlak sarı bir kask vardı. Buldozerin kepçesinin uç kenarında bir alev belirdi, derken bunu, Graham'ın kabininin tepesinden uçan Buck'ın vücudu izledi. Graham çevresine bakındı, dozeri geri vitese aldı ve cansız vücudun üzerinden yavaş yavaş geçmeye başladı. Kemiklerini kırıyor ve etini dümdüz edip pastırmaya çeviriyordu. Dozeri yeniden ileri vitese taktı, Coupe de Ville'in enkazını yolun kenarından aşağı itti ve onun gümbür gümbür sesleriyle Pasifik'e yuvarlanışını işitti. Sonra, yolun üzerinde yamyassı olmuş kızıl hamur-adama omzunun üzerinden son bir bakış atıp, yeniden tünele daldı.

"Sana başka biri hakkında bir şey sorabilir miyim?" dedi Graham ertesi gece yatakta yatarlarken.

"Elbette." Ann kendini hazırladı. Bunun sonuncudan ve ondan öncekinden daha iyi olacağını umuyordu.

"Buck Skelton."

"Buck Skelton mı? Tanrım! Neler gördün sen? Onunla birlikte oynadığımı ammsayamıyorum."

"*Çıngıraklı Yılan ve Yakutlar*. Müthiş berbattı o da. Sen, kahramanın geniş kenarlı şapkasını alıp, 'Vay canına, normalde burada bu kadar büyük olanlara rastlamıyoruz,' diyen vestiyerci kızı oynuyordun."

"*Öyle* mi diyordum?" Ann ilgilenmiş, ama aynı zamanda rahatlamıştı. Ayrıca haksız yere suçlandığı için biraz kızgınlık hissediyordu. Eğer *Skelton* ile düzüşebileceğimi düşünüyorsa, kimden şüphelenmezdi ki? Bir kere daha, Graham'ın kendine güvenini kazanmasını beklemeye karar verdi Ann.

"Korkarım öyle," diye yanıt verdi Graham. "Her bir sözcüğe tam ağırlığını veriyordun."

"Peki o ne karşılık veriyordu?"

"Anımsamıyorum. Arizona'da yedikleri kırmızı et hakkında birtakım zırvalar ve her şeyin daha büyümesi falan. Öyle incelikli bir şey."

"*Peki ben buna ne karşılık veriyordum.*"

"Bir şey demiyordun. Tek repliğin oydu. Sadece düşlere kapılmış görünüyordun."

"Ah, evet, bunu sık sık yapmam gerektiğini anımsıyorum. Kızışmış küçük kaz bakışım." Graham'ın bu cümle karşısında gerginleştiğini hissetti. "Bu bakışı yakalama tarzım yediğim gerçekten son iyi yemek üzerinde çok sıkı konsantre olmaktı. Gözlerim şehvetten tamamen yaşlarla dolacak gibi olurdu."

"Yani?"

Ann'in yanında uzanmış yatan vücut yine gerginleşti.

"Yani?"

"Yani onunla yattın mı?"

"Buck Skelton ile düzüştüm mü diyorsun? Gabby Hayes'ın bile daha fazla şansı olurdu, Graham."

Graham ona doğru döndü ve yüzünü kolunun üst tarafına dayadı; eli uzandı ve Ann'in karnının üzerine kondu.

"Gerçi bir kere beni öpmesine izin verdim."

Graham'ın ima ettiği şey öylesine gülünçtü ki, Ann karşılık olarak dürüst *bir yanıtı hak ettiğini düşündü. Graham'ın elinin, karnının* üzerinde sertleştiğini hissediyordu. Onun hâlâ beklediğini seziyordu.

"Yanaktan," dedi. "Herkese hoşçakalın öpücüğü konduruyordu – yani, bütün kızlara. Öpmesine izin verenler dudaktan; vermeyenler yanaktan."

Graham karanlıkta homurdandı, sonra zafer kazanan birinin tatmin olmuş kıkırdamasını koyverdi. Aşağı yukarı üç dakika sonra Ann'le sevişmeye başladı. Nazik ve sevecendi, ama Ann'in aklı başka yerdeydi. Eğer *gerçekte Skelton ile düzüşmüş olsaydım*, diye düşünüyordu Ann, şimdi Graham benimle sevişmezdi. Geçmişin yetişip şimdiye şiddetle asılması ne kadar garipti! Yıllar önce, *Çıngıraklı Yılan ve Yakutlar*'ı yaparken, biri gelip de, "Şu kovboy seninle iş bitirsin, birkaç yıl sonra, kendine ve şimdi adını bile bilmediğin bir adama, bir iki sefil gece yaşatacaksın," deseydi ne olurdu? Ya biri bunu söylemiş olsaydı ne olurdu? Herhalde, geleceği siktir et, derdi, GELECEĞİ SİKTİR ET. Düş yakamdan. Ve sonra, dosdoğru gidip, tombul ve kendini beğenmiş olsa da şu kovboya gülümseyebilirdi.

Graham gittikçe daha tahrik oluyordu, Ann'in bacaklarını daha fazla açıyor ve elini omuzlarının altına kaydırıyordu. Oysa Ann yanaktan veda öpücüğünün sözünü ettiğinde gerginleşmişti Graham. Eğer Skelton yıllar önce onu dudaklarından öpmüş olsaydı, bu, Graham'ı, bu gece onunla sevişmekten alıkoymak için yeterli bir neden olur muydu? Garip bir denkleme benziyordu bu. Niçin bu kadar çok ve tahmin edilmesi olanaksız bağlantı vardı? Peki ya bunların hepsini önceden tahmin edebilecek olsa insan, yaşamın çekilmez hale gelmesini durdurur muydu bu? Yoksa yaşam başka bir yol mu bulurdu?

Graham, üstü kapalı bir şekilde Ann'e, eğer istiyorsa, gelmesini önererek, zevkinin doruk noktasını birazcık erteledi. Ann hiçbir tahrik olma duygusu hissetmiyordu, bu yüzden Graham'ın kaba etlerine ritmik olarak asılarak karşılık verdi. Graham gelirken, her zamanki gibi, şefkat ve buna bağlı bir tahrik hissetti, ama daha uzaktan.

Ve aynı gece, Graham yıkama-yağlama düşünü gördü.

Yıkama-yağlama düşünün vaftiz babası Ann'in *Şamata* filminde zina yaptığı Larry Pitter'dı. Graham, bir sokak çetesini konu alan filmi son birkaç ayda iki kez görmeyi başarmıştı; bir seferinde ABC Turnpike Lane'de ve bir seferinde de, kent dışında Romford'da. Ann "Çetenin Üçüncü Kızı'nı oynuyor ve çete üyelerinin acınası haremleri önünde çalım satıp kasıldıkları aptalca birkaç atmosfer sahnesinde gözüküyordu. Larry Pitter dedektif çavuş rolünü oynuyordu, bir alay şüpheli kişiyi dayaktan geçirerek gerçeğe varamadığından, sonunda, arkadaşlarını ele vermesi için mecburen Çetenin Üçüncü Kızı'nı yatağa atıyordu.

Pitter yazı masasının arkasında oturmuş, sigara içiyordu; üstünde hâlâ, filmden kalma kirli krem rengindeki Burberry yağmurluğu vardı.

"Bakın hele," diyerek alaycı bir merakla söze başladı Pitter, "Kim gelmiş. Hey, çocuklar!" Şüpheli sandalyesinde oturan Graham'a doğru bağırdı, "Hey çocuklar, gelin de görün."

Kapı açıldı ve içeri üç adam girdi. Her biri de Graham'a birbirinden farklı bir şekilde, kirli ve kötü niyetli gözüktü. Biri darmadağınık yağlı saçları ve ergenlik sivilceleri olan, uzun bir gençti; şişman ve asık yüzlüsü lekeli bir işçi tulumu giymişti; zayıf, ifade-

siz yüzlü olanıysa iki günlük sakalıyla bir robot resmine benziyordu. Bunların hepsinin de kodeste olması gerekirdi; ama Pitter onları içeri buyur etti.

"Bakın, çocuklar, bakın neler oldu – Bay Yıkama-yağlama'nın bizzat kendisi."

Çocuklar kıs kıs güldüler ve yazı masasının öteki tarafında, Pitter'ın etrafında toplandılar.

"Sanırım bir açıklama yapmam gerekiyor," dedi dedektif. "Baklayı ağızda tutmanın âlemi yok, öyle değil mi?" Graham onların baklayı ağızda tutmalarını arzu ederdi. "Mesele şu ki, Graham – sana Graham dememin bir sakıncası yok, değil mi? – mesele şu ki, sanırım karınız han'fendiden benim hakkımda birazcık bir şeyler duymuşsundur. Yanılıyorsam düzelt."

Graham konuşmadı.

"Sana küçük serüvenimizden söz etmiştir. Bizim çizgidışı faaliyetimizden. Gerçekten de, karı-koca arasında birazcık dürüstlük çok iyi bir şey, ben hep böyle söylerim. Eminim evliliğinize çoğu arkadaşınız gıptayla bakıyordur Graham."

Pitter dişlerini ortaya çıkaran, içten olmayan bir gülümseyiş patlattı; Graham yorum yapmadı.

"Elbette, çok fazla dürüstlük diye bir şey de var, öyle değil mi? Demek istiyorum ki, daha önemli olan, Graham, kadının kocasının ona dair doğru bir görüşe sahip olması ya da her şeyin aynen olduğu gibi anlatılması. Çok nazik bir şey bu, öyle değil mi?

"Herneyse, eminim ki Ann doğru şeyi doğru zamanda yapmıştır. Sana benden söz etti, ama ona niye Yıkama-yağlama Kızı adını verdiğimizi söylemedi." Arkasındaki üç alçak kıkırdadı. "Şimdi, canını sıkıyorsam, durdur beni Graham, ama anlıyorsun ya, onun gerçekten hoşlandığı sadece ben değildim. Hepimizdik. Aynı anda hepimiz. Ona farklı şeyler yapıyorduk. Ayrıntılara girmeyeceğim, bu gibi şeylerin insanı incittiğini bilirim; bunları aynen senin hayal gücüne bırakacağım. Ama bunları bize aynı zamanda ilk yaptırışında, hepimiz de üzerine arı gibi üşüşmüştük, onu yalıyor ve düdüklüyorduk, o ise, bunun bir arabanın yıkanıp yağlanması gibi bir şey olduğunu söylüyordu. Bu yüzden ona Yıkama-yağlama Kızı adını verdik. Ve onun, Bay Doğru ile tanıştığında neler olup biteceğini düşünüp kıkır kıkır gülüyorduk. Zaten *onu* Bay Yıkama-yağlama

diye adlandırır olduk. Demek istiyorum ki, Ann, kendisi açısından, ne kadar çok kişi olursa bunun o kadar neşeli olduğunu açık etti. Ve herhangi bir koca bununla nasıl başedebilir, diye meraklanır olduk. Tabii, sen, ilk bakışta gözün gördüğünden daha fazla bir şey olmadıkça." Pitter sırıttı.

"Ama zaten," diye sözünü sürdürdü, amcavari bir ses tonuyla, "kadınlar değişiyor. Değişiyorlar, öyle değil mi? Belki de bir seferinde sadece tek bir adamdan hoşlanmaya geri dönecektir. O zaman kendini bu kadar yetersiz hissetmen gerekmeyecek, değil mi? Sen ne kadar iyi olursan ol, onun her zaman daha fazlasını düşleyeceğini hissetmen gerekmeyecek. İnsan bilemez ki, bakarsın öyle olabilir. Bu yüzden gerçekte demek istediğim, Bay Yıkama-yağlama, çocuklar ve ben sana İngilizlerin en âlâsını temenni ediyoruz. Gerçekten ediyoruz. Senin oldukça kısa bir çöp çektiğini düşünüyor ve kartlarını iyi oynamayı başaracağını umuyoruz."

Derken, dördü birden masanın üzerine eğilip elini sıktı. Karısının bağlanmış vücudunu okşayan bu uzatılmış avuçların hiçbirini kabul etmek istemiyordu, ama elini geri çekemediğini fark etti. Adamlar ona karşı sempati doluymuş gibiydiler; hatta birisi göz kırptı.

Ya doğruysa? Graham sessiz, kaslarını geren bir panik içinde uyanmıştı. Ya doğruysa? Doğru olamazdı. Ann'i çok iyi tanıyordu. Hatta – tereddütle – birbirleriyle cinsel fantezilerini tartışmışlardı ve Ann *bundan* hiç söz etmemişti. Ama öte yandan, eğer bunu daha önce yapmışsa, artık bir fantezi olamazdı bu, öyle değil mi? Hayır, doğru olamazdı. Ama ya bu bir çeşit doğruya karşılık geliyorsa? Onu tatmin ettiğinden emin miydi? Hayır. Evet. Hayır. Evet. Bilmiyordu. Peki, sözgelimi, bu gece için ne diyecekti – hepsi senin içindi, öyle değil mi? Evet ama, her seferinde her ikinizin de gelmesi gibi bir kural yok, öyle değil mi? Elbette yok, ama senin okşamalarından tam olarak bunalmış görünmüyordu Ann, öyle değil mi? Hayır, ama bu da iyi. *İyi olabilir*, ondan söz etmiş ve onun *iyi olduğunu* kabullenmiş olabilirsin, ama sekste işler böyle yürümez, öyle değil mi? Dile getirilmez olanın kral olduğu yerdir burası; çılgınlık ve sürprizin hüküm sürdüğü yer; esrime için yazdığın çeklerin umutsuzluk bankasında çekildiği yer.

Graham yeniden uykuya dalma konusunda kendisiyle tartışma-

ya girmişti.

Ama Larry Pitrer, tahmin edebileceği gibi, uyanmakla çekip gitmedi. Graham'ın beyninin karanlık bir arka sokağında dolanıp duruyordu, tembel tembel bir lamba direğine dayanmış, yarı görülmez bir siluetti, oyalanıyor, izmarit içiyor, etrafta gezinip canı istediğinde Graham'a çelme takmaya hazır görünüyordu.

Graham o sabah işe arabayla gitmeye karar verdi; sadece iki saatlik bir dersi vardı ve arabayı sayaçlı bir park yerinde bırakabilirdi. Yola çıkarken, yağmur ön camı ıslatmaya başladı. Sileceklerini, sonra yıkayıcıları, sonra da araba radyosunu çalıştırdı. Canlılık veren ve kaygıdan arınmış bir parça işitildi; belki de Rossini'nin bir yaylı çalgılar sonatıydı. Graham yaşadığı bu özel zaman nedeniyle içinin bir minnet dalgasıyla, cep kitapları dizisinde kitabı çıkmış bir tarihçinin duyduğu ürpertiyle sarsıldığını hissetti. Kolay yolculuklar, hava koşullarından korunma, kültür için bir düğmeye basmanın yettiği bir dönem. Graham birdenbire, bütün böylesi yararlı şeyler sanki daha yeni ortaya çıkmış gibi, sanki daha dün, en ufak keçi melemesinde sığınacak bir yer aramak için kaçıp duran, Box Hill'deki bir böğürtlen toplayıcısı gibi hissetti kendini.

Yolun karşı tarafındaki bir benzincinin önünden geçti:

SÜPER
NORMAL
GAZ-YAĞI
DİZEL MOTORLAR İÇİN FUEL OIL
KREDİ KARTI
TUVALET
YIKAMA-YAĞLAMA

ve günü gitmiş, mahvolmuştu. Larry Pitter, beynindeki arka sokaktan çıkarak sokulmuş ve bir kanalizasyon kapağını kurnazca kaldırmıştı; Graham, başı yukarıda, ıslık çalarak, güneşi yüzünde hissederek, dosdoğru kanalizasyonun içine yürümüştü.

Rossini devam ediyor, ama Graham, sırtüstü yatıp dört erkeğe cesaret veren Ann'i düşünüyordu sadece. Adamlar Ann'in vücuduna dik açılarda, yan yana sıralanmışlar, üzerinde hareket eden dört motorlu süpürge gibi, her biri bir bölümünü yalıyordu. Graham bu

görüntüyü kovmak için başını salladı ve dikkatini arabayı sürmeye yoğunlaştırdı; ama görüntü, zayıflamasına karşın, onunla alay edercesine, görüş alanının kenarında, dikiz aynasında sürüp gidiyordu.

Kendini diğer benzincilere giden yolu ararken buldu. Her defasında, içgüdüsel olarak, levhalar dizisine bir göz atıyor, YIKAMA-YAĞLAMA yazan levhayı arıyordu. Çoğunda böyle bir yazı yoktu; bu yazıyı taşımayan her bir levha, sanki bütün zina kuşkularının doğru olmadığı kanıtlanmış gibi, Graham'ı sevinçten kendinden geçirtiyordu. Derken, horgörü dolu bilgiler taşıyan levhasıyla birlikte, sekizinci ya da dokuzuncu garajın önünden geçti ve dikiz aynasındaki görüntü keskinleşti. Şimdi karısını, dört adamı vücudunu farklı biçimlerde kullanmaya zorlarken görebiliyordu. Üçü bildik yolları izlediler; dördüncüsü aynanın köşesine huysuz bir satir gibi çökmüş ve kamışını sıvazlamaya koyulmuştu. Graham dikkatini yeniden yola vermeye çalıştı. Yağmur azalmıştı ve silecekler şimdi her gidiş gelişlerinde kirin bir kısmını yeniden cama taşıyorlardı. Graham otomatik olarak uzandı ve cam yıkayıcısının düğmesine bastı. Yüzünün önündeki cama, köpüklü ve donuk bir sıvı seli çarptı. Tahmin etmeliydi bunu. Dikiz aynasının tepesindeki satir geliyordu.

Graham, ilk dersinin yirmi dakikasını erkek öğrencilerine bakarak ve onlardan herhangi birinin sinemaya gidip karısıyla zina yapmayı isteyip istemediğini merak ederek geçirdi. Derken, bu onun bile komiğine gitti ve yeniden, Balfour üzerine belli belirsiz revizyonist görüşlerini açıklamaya girişti. İki saat sonra dersten çıktı, arabasına yürüdü ve ön camın, arabanın kaputu üzerindeki yıkama memelerine, sanki onlar zina araçlarıymış gibi uzun uzun baktı. İçine moral bozucu bir hüzün çökmeye başladı. *Evening Standard*'ın ekstra bir baskısını satın aldı ve filmleri kontrol etti. Belki de değişiklik olsun diye içinde karısının olmadığı bir şey görmeliydi. Karısının rol almadığı yeni Jancso nasıl olurdu ya da karısının rol almadığı gezegenler arası yeni savaş dramı, yahut karısına kesinlikle rol verilmemiş olan, Wrexham'a yapılan bir otostop hikâyesi üzerine çekilmiş yeni İngiliz yol filmi?

Karısının filmlerinin bir teki bile gösterilmiyordu. Teki bile. Graham, kendisi açısından özellikle önem taşıyan toplumsal hizmetlerden biri birdenbire elinin altından çekilmiş gibi hissetti

kendini. Yetkililer kararlarının etkilerini anlamışlar mıydı? Londra'da ya da yakın banliyölerden birinde herhangi bir sinemaya gidip, içinde karısının zina yaptığı bir film göremezdi bugün; beri yandan, perdede iffetli bir kadın olarak kalmakla birlikte, perde dışında aktörlerden biriyle zina yaptığı başka bir film de göremezdi. İki kategorinin kafasında birbirine karışmaya başladığını fark etti.

Bu, geriye, hâlâ görebileceği iki film kategorisi bırakıyordu: Karısının perdede zina yaptığı (ama perde dışında yapmadığı) aktörlerin rol aldığı başka filmlerle; karısının perde dışında zina yaptığı (ama perdede yapmadığı) aktörlerin rol aldığı filmler. *Evening Standard*'ı yeniden kontrol etti. Bu kez seçimi iki filmle sınırlıydı: Muswell Hill'de gösterilen *Sadismo*'daki Rick Fateman (karısı onunla perdede zina yapıyor, ama perde dışında yapmıyordu); ya da *Uyuyan Kaplan*'ın yeniden çevrimindeki Larry Pitter . . . Graham, birdenbire, Ann'in Pitter'la gerçekten zina yapıp yapmadığını anımsayamadığını fark etti. Perdede elbette yapmıştı, onu son birkaç gün içinde kıskançlıktan çatlatarak Turnpike Lane ve Romford'a götürmüş olan buydu. Ama ya perde dışında? Ona aylar önce sorduğunu biliyordu, ama yanıtı nedense anımsayamadığını fark etti. Bu çok tuhafına gitti.

Belki de *Uyuyan Kaplan* imdadına yetişebilirdi. Fena halde meraka kapılmış bir halde, arabasını Swiss Cottage'a sürdü. Filmin yeniden çevriminde, Pitter, eve yeşil saçlı punk bir kız getiren ve onu bebek bakıcısı olarak işe alan bir psikiyatrı oynuyordu; kız karısını baştan çıkarıyor, on yaşındaki oğullarının ırzına geçmeye kalkışıyor, bir usturayla kedilerinin boğazını kesiyor ve sonra da beklenmedik bir şekilde eve, annesine dönüyordu. Karısı sinir krizi geçiriyor ve koca kendisinin eşcinsel olduğunu keşfediyordu. Derin acılar deneyimi aracılığıyla bir çeşit gerçeğe ulaşılıyordu. Genç İngiliz yönetmeni birkaç dokunaklı tırabzan ve merdiven sahnesiyle, Losey'in takma adla çektiği ilk dönem filmlerine saygı gösterisinde bulunuyordu. Pitter filmin bir noktasında araştırmasının nesnesini baştan çıkarmaya kalkışıyor ve Graham'ı çok memnun edecek bir şekilde taşaklarına sert bir tekme yiyordu.

Graham sinemadan, içeri girdiği zamanki kadar heyecanlanmış bir halde çıktı. Ann'in Pitter'la zina *yapıp yapmadığını* bilmediğini kavraması kendini çok canlı hissetmesine yol açmıştı. Arabasını

eve doğru sürerken, kafasından Pitter'ı öldürmek için bir iki yöntem geçti, ama bunları boş fanteziler olarak zihninden kovdu. Şimdi kafasına taktığı çok daha önemli, çok daha gerçekti.

Evde, biftekleri bıçakla dikkatle yardı ve kestiği noktalara sarmısak parçaları tıktı. Son anda şamdanları da koyarak, sofrayı kurdu. Ender olarak kullanılan buz kovasını çıkardı ve Ann'in cin toniği için biraz buz kırdı. Ann sokak kapısını açarken, Graham ıslık çalıyordu. Ann yemek odasına girdiğinde Graham onu şap diye dudaklarından öptü ve bir içki uzattı, bunu bir kâse, kabuklu şamfıstığı izledi. Haftalardır böyle davranmamıştı.

"Bir şey mi oldu?"

"Yoo, özel bir şey yok." Ama bunları söylerken biraz sinsi görünüyordu. Belki de işte bir şey olmuştu; belki de Alice okulda iyi bir not almıştı; belki de Graham kendini açıklanamayacak kadar daha iyi hissediyordu sadece. Bütün akşam yemeği boyunca keyifliydi Graham. Kahvelerini içerlerken sonunda şöyle dedi, "Bugün olan daha önce hiç olmamıştı." Ann'e aldığı bir hediyenin ambalajını yavaş yavaş açıyormuş gibiydi. "Daha önce hiç olmadı. Çok ibret vericiydi." Kafa karıştırıcı bir nezaketle ona gülümsedi. "Larry Pitter ile yatıp yatmadığını unuttum." Onay bekleyerek ona doğru bir bakış attı.

"Yani?" Ann midesinin kaygıyla kasılmaya başladığını hissetti.

"Yani. Yani, daha önce hiç olmadı. Her zaman anımsadığım . . . ötekilerin her biri. Senin . . . düzüşmüş olduğun her biri." Sözcüğü düşünüp taşınarak kullandı. "Bunu ister perdede ister perde dışında yapmış ol. Hatta Buck Skelton'la olduğu gibi, hiçbir şekilde yapmamış ol. Günün her dakikası, şayet birisi beni durdurup da, 'Karının düzüşmüş olduğu bütün öteki erkeklerin bir listesini ver,' dese, verebilirim. Gerçekten verebilirim. Ve sonra şöyle derdim, 'Ve başkaları da, başka kategoriler de var.' Bütün bunları anımsayabilirim, hepsini. Bir keresinde, sırf adı Kerrigan diye bir öğrencinin notunu otomatik olarak yükseltirken yakaladım kendimi – çünkü Jim Kerrigan *Kasabadaki En Ucuz Yer*'de sana asla asılmamıştı."

Ann zoraki gülümsedi ve bekledi.

"Yani bütün bunlar şu anlama geliyor, unutmaya başlıyorum."

"Evet, sanırım olabilir." Ama Ann, Graham'ın rahatlamış olmaktan çok, heyecanlanmış göründüğünü düşündü.

"O zaman devam et."

"Neye devam edeyim?"

"Beni sına."

"Seni sınamak mı?"

"Evet. Ne kadar anımsadığımı gör. 'Falancayla ya da filancayla düzüştüm mü?' gibi bir şey. 'Hangi filmde hangi adamın ikinci erkek oyuncu olduğunu, perdede düzüştüğün, ama perde dışında düzüşmediğin kişilerin kimler olduğunu?' Hadi devam et, iyi bir oyuna benziyor bu."

"Sarhoş musun sen?" Belki de kendisi eve gelmeden önce Graham birkaç tane yuvarlamıştı.

"Hiç değilim. Hiç de değilim." Graham kesinlikle sarhoş görünmüyordu; parlak, neşeli, mutlu görünüyordu.

"O zaman bütün diyebileceğim, bunun şimdiye kadar duyduğum en hastalıklı öneri olduğu, sanırım."

"Ah, hadi canım. Anlayışlı biri gibi davran. Homo ludens, vesaire."

"Ciddisin, değil mi?"

"Oyun oynama konusunda ciddiyim, evet."

Ann sakince, "Senin deli olduğunu düşünüyorum," dedi.

Graham hiç de cesareti kırılmış görünmüyordu.

"Hayır, deli değilim. Sadece her şeyi çok ilginç buluyorum. Demek istiyorum ki, bugün, *Uyuyan Kaplan*'ı görmeye gittiğimde anımsayamadığımda çok şaşırdım."

"O ne?"

"Ne demek istiyorsun? Larry Pitter'ın sondan bir önceki filmi."

"Larry Pitter'ın filmleriyle ne diye ilgileneyim?"

"Çünkü o, seninle düzüşmedi ya da ola ki, düzüştü; *Şamata*'da kesinlikle düzüştü ve perde dışındaysa, işte bütün sorun burada."

"Pitter'ın oynadığı bir filmi mi görmeye gittin?" Ann hayret etmiş, afallamıştı. "Niçin?"

"*Uyuyan Kaplan*. Belleğimi canlandırıp canlandırmayacağını görmek için."

"Ah. Yakınlarda bir sinemadaydı, öyle değil mi?"

"Swiss Cottage."

"Graham, cehennemin dibinde o sinema. Pitter'ın oynadığı boktan bir filmi görmek için oralara mı gittin? Çıldırmış olmalısın."

Graham kararlılığını hiç yitirmiş değildi. Masanın öte tarafındaki karısına belirsizlikten uzak bir sevecenlikle baktı.

"Bekle, bekle. Mesele şuydu, *Uyuyan Kaplan*'ı başından sonuna kadar görebilmek için oturdum ve sonunda, yine de hiçbir şey anımsıyor değildim. Her perdeye çıkışında Larry Pitter'ın yüzüne bakıyordum ve onu öldürmeyi isteyip istemediğimi bir türlü anımsayamıyordum. Çok tuhaftı."

"Şey, eğer kendini bir bakıma daha iyi hissetmene yarıyorsa, bu bir başlangıç sanırım."

Graham durakladı, sonra yavaşça şöyle dedi:

"Daha iyi mi bilmiyorum." Ann gitgide kendini kaybettiğini hissediyordu. "Hayır, daha iyi demeyeceğim. Farklı, o kadar. Yeni, beklenmedik bir gelişme bu, anlıyorsun ya. Ve eğer beynim onlardan birini unutmayı seçmişse, niçin Larry Pitter'a takıldığını merak ediyorum. Pitter'da, başkalarında olan ya da olmayan ne var?"

"Graham, sanırım bu kaygı verici. Seni daha önce hep anlayabilmişimdir. Şimdiyse anlayamıyorum. Eski erkek arkadaşlarımdan söz etmemiz seni üzerdi. Beni hep üzüyor. Şimdiyse seni . . seni bir şekilde tahrik ediyormuş gibi gözüküyor."

"Sadece bu Pitter meselesi. Sanki onu hiç tanımamışım gibi geliyor bana. Sanki gerçekte Larry Pitter'la düzüşüp düzüşmediğini ilk kez keşfetmek üzereymişim gibi geliyor."

"Ciddisin. Çok ciddisin, değil mi?"

Graham yemek masasına doğru eğildi ve Ann'ın bileğini hafifçe tuttu.

"Düzüştün mü?" dedi sakince, sanki daha yüksek bir ses yanıtı bozabilirmiş gibi. "Düzüştün mü?"

Ann kolunu çekti. Graham'ın bir gün onda, şu anda hissettiği tiksinti dolu acıma duygusunu uyandıracağını hiç tasavvur etmemişti.

"Sana şimdi söyleyeceğimi sanmıyorsun ya?" diye yanıt verdi Ann, aynı ölçüde yumuşak bir tonda.

"Niye olmasın? Bilmem gerekiyor. Bilmeliyim." Gözlerinde bir humma ateşinin parlaklığı vardı.

"*Hayır*, Graham."

"Hadi, sevgilim. Bana daha önce söyledin. Yine söyle lütfen."

"*Hayır.*"

"Bana daha önce söyledin." Sesi yine yumuşak, gözleri heyecanlı, eli yine onun bileğindeydi, ancak bu kez daha sıkıca.

"Graham, sana daha önce söyledim ve sen de unuttun, bu yüzden söyleyip söylememiş olmam seni bu kadar rahatsız etmiş olamaz."

"Bilmem gerekiyor."

"Hayır."

"*Bilmem* gerekiyor."

Ann onu son kez mantıklı olmaya davet etti ve kendi kızgınlığını bastırmak için son bir girişimde bulundu.

"Bak, ya yaptım ya da yapmadım. Yapmadıysam o zaman önemi yok; eğer yaptıysam ve sen de unuttuysan, o zaman yapmamış olmamla aynı şey, öyle değil mi? Anımsamıyorsan önemli değil, bu yüzden yapmadım diyelim."

Graham sadece, daha ısrarlı olarak yineledi,

"Bilmem gerekiyor."

Ann bileğini çekmeye çalıştı, ama başaramadı, sonra derin bir soluk aldı.

"Elbette yaptım. Zevk aldım bundan. Harika bir sikiciydi. Beni aynı zamanda arkadan da yapmasını istedim."

Bileğindeki el hemen gevşedi. Graham'ın gözleri donuklaştı. Önüne, aşağı doğru baktı.

Bütün akşam bir daha konuşmadılar. Ayrı odalarda oturdular ve sonra birbirlerine bir şey demeden yattılar. Ann banyodan çıkarken – kapıyı ilk kez kilitlemişti – Graham içeri girmeyi bekliyordu. Geçmesi için gerekenden daha ötede duruyordu.

Yatakta sırtları birbirine dönük yattılar, aralarında bir metrelik bir uzaklık vardı. Karanlıkta, Graham sessiz sessiz ağlamaya başladı. Birkaç dakika sonra Ann de ağlamaya başladı. Sonunda şöyle dedi Ann,

"Doğru değildi."

Graham o an ağlamayı kesti ve Ann sözünü yineledi,

"Doğru değildi."

Sonra, yatağın kenarında hâlâ kıvrılmış halde, ikisi birden yeniden ağlamaya başladılar.

VII
Gübre yığınının üstünde

Bir kere, İtalya söz konusu değildi: Rüzgârın hiç esmediği bir çöldeki deve yollarının izleri gibi, baştan başa âşıkların ayak izleriyle kaplıydı. Almanya ile İspanya, yarı yarıya söz konusu sayılırdı. Ve bazı ülkeler de vardı ki – Portekiz, Belçika, İskandinav ülkeleri – bunlar tümüyle güvenliydi; gerçi, güvenli olmalarının nedenlerinden birisi, elbette, Ann'in oralara gitmeyi hiç istememiş olmasıydı. Bu yüzden, bu "güvenlilik" de bir başka yönden tehlikeliydi: Graham korkakça davranmaya ne denli eğilimli olursa olsun, Benny, Chris, Lyman veya başka birinin mevcut olmayan varlıklarıyla birlikte Helsinki'de iki hafta geçirmeye zorlanmak fikri ona çekici gelmiyordu. Kendini şu kenar ülkelerinden birinde hayal ediyordu: soğuk yüzünden anorak giymiş, elinde bir bardak keçitoynağı likö-

rü, bütün yapıp yapacağı, kendisini oraya göndermiş ve şimdi Via Veneto'dan aşağı doğru aylak aylak inen ve onu düşünerek dalga geçen, rahat, güneşte yanmış herifçioğullarını düşünerek surat asmak.

Fransa yarı tehlikeliydi. Paris söz konusu değildi; Loire söz konusu değildi; Güney söz konusu değildi. Şey, bütün Güney devre dışı değildi: Sadece kavisli falezlerin yerine kavisli dizi dizi apartman dairelerinin yapıldığı yerlerdeki gösterişli noktalar devre dışıydı; Ann'in . . başka herhangi bir kız gibi davranmış olduğunu aklından geçirdiği, Nice ve Cannes'daki şu yerler. Ama elbette hiçbirinin de bulunmadığı "gerçek" Güney vardı, portföy hareketlerini kontrol etmek için durmadan Londra'ya telefon eden şu şık ve nüfuzlu heriflerin de bulunmadıkları yerler. Gerçek Güney: Orası güvenliydi.

Uçakla Toulouse'a gittiler, bir araba kiralayıp kent dışına çıkarken önerilen yönlerden biri olması dışında belli hiçbir sebep olmaksızın, Carcassone'a çıkan Canal du Midi güneydoğu yolunu izlediler. Surların çevresinde yolun yarısına kadar tırmanmışlardı ki, Ann'in bir sözü, Graham'ın ona, bütün bunların Viollet-le-Duc'ün restorasyon çalışmaları olduğunu anlatmasına yol açtı; ama bu bilgi, Ann'in keyfini azaltmadı. Kararlılığın onu götürebildiği noktaya kadar tatilin zevkini çıkarmaya kararlıydı. Graham, Carcassonne'dan hiç hoşlanmıyordu – hiç kuşkusuz bir tarihçinin mesleki kaygılarından ötürü, diye şaka yaparcasına açıklıyordu bunu Ann'e – ama bu önemli değildi. Yolculuklarının ilk gününde Graham sinirliydi, Benny, Chris, Lyman ve diğerlerine göstereceği tepkilerin büyüsünden kaygıyla kaçmaya çalışıyordu; şu ana kadar da onları ardında bırakmış görünüyordu.

Narbonne'da bir T-kavşağı vardı; kuzeye döndüler, Béziers'den geçerek Hérault'ya doğru ilerlediler. Dördüncü sabah, iki yanında her birinin orta yerinde soluk bir beyaz şerit bulunan kalın çınar ağaçlarının sıralandığı bir sokakta arabasını dikkatle sürerken, aşırı yüklü bir saman arabasının yanından geçmek üzere yavaşladı Graham. Ve saman arabasının, uyuklayan sürücüsü, başını biraz yana doğru çevirip de uyuşuk uyuşuk dizginlere asıldığında, birdenbire içindeki her şeyin başlangıçtaki kadar iyi olduğu duygusuna kapıldı. O akşam otel yatağında çarşafı göğsüne çekip tavanın dö-

külen badanasına uzun uzun baktı; bu ona, böcekleri kaçırmak için çınar ağaçlarına sürülmüş, beyaz şeritleri anımsatıyordu. Yine kendi kendine gülümsedi. Ona burada erişemezlerdi; hiçbiri daha önce burada bulunmamıştı, bu yüzden nereye bakacaklarını bilemezlerdi; ve onu bulabilseler bile, bu gece onları kovabilecek kadar güçlü olacaktı.

"Neye gülümsüyorsun?"

Ann çıplak halde, elinde sıkılmış bir külot, pencerenin yanında durmuş, onu dışarıdaki dökme demirden parmaklığın üzerine asıp asmamayı düşünüyordu. Sonunda asmamaya karar verdi: Ertesi gün pazardı ve insanların neyi dine sövgü olarak gördüklerini kimse asla bilemezdi.

"Sadece gülümsüyorum." Graham gözlüğünü çıkardı ve yatağın yanındaki masanın üzerine koydu.

Ann külodunu radyatörün çıkıntısına astı ve yatağa doğru yürüdü. Graham gözlüksüz olarak her zaman çok daha savunmasız görünürdü. Burnunun üzerindeki gözlük izlerine baktı; sonra yer yer aklaşan saçlarına; sonra da teninin beyazlığına. Ann'i güldüren, ona söylediği ilk şeylerden birisi, "Korkarım benim akademisyen bir vücudum var," sözüydü. Çarşafın altına kayarken bunu anımsadı Ann.

"Sadece gülümsüyor muydun?"

Graham, daha önceden, önlerindeki günler boyunca buraya kısmen olsun unutmak için geldikleri şeye her türlü imadan kaçınmaya karar vermişti. Bu yüzden Ann'e, onu önceki gece gülümseten şeyi söyledi.

"Karakteristik bir şeyi düşünüyordum."

"Neymiş o?" Ann, ona doğru sokuldu ve elini onun akademisyen göğsünün üzerine koydu.

"Sonuna doğru, yani Barbara ile evlilik hayatımın sonuna doğru, biliyor musun bana ne yapardı? Merak etme, seni kızdırmayacak. Üzerime yatak örtülerini yığardı. Gerçekten yapardı bunu. Ben uyurken, yatağın kendi tarafındaki çarşafları, battaniyeleri çekip çıkarır ve onları benim tarafıma iterdi, sonra kuştüyü yorganı da iterdi benim tarafıma ve sonra da yeni uyanmış gibi yapar ve bütün yatak örtülerini gaspediyorum, diye bağırıp çağırırdı bana."

"Çılgınca bir şey bu. Niçin yapıyordu bunu?"

"Sanırım, kendimi suçlu hissedeyim diye. Her zaman da öyle oldu. Demek istiyorum ki, ben uyurken bile bilinçaltından ona berbat şeyler yapmaya uğraştığımı hissettirirdi bana. Hemen hemen ayda bir kez yapardı bunu."

"Niçin bıraktı peki?"

"Haa, çünkü yakaladım onu. Bir gece tamamen uyanıktım, onu rahatsız etmemeye çalışarak uzanmış yatıyordum. Bir saat kadar sonra uyandı, ama ona herhangi bir şey söylemek içimden gelmiyordu, bu yüzden sessiz kaldım. Ve sonra yaptığı şeyi kavradım. Böylelikle her şeyi üzerime yığmasını bekledim, sonra uyurmuş gibi yaptım, sonra uyanırmış gibi, sonra da üşürmüş gibi, derken beni sarsıp paylamaya başlamasını bekledim ve sonra şöyle dedim, 'En azından bir saattir uyanığım.' Bir şey söyleyecekken dut yemiş bülbül gibi sustu kaldı, sonra bana vermiş olduğu yatak örtülerini yeniden çekip aldı ve arkasını döndü. Sanırım bir şey söyleyemediğini anımsayabildiğim tek olaydı bu."

Ann elini Graham'ın göğsüne bastırdı. Onun, geçmişinden söz etme şeklinden hoşlanıyordu. Ann kendini daha iyi hissetsin diye, Barbara hakkında asla kötü laf etmiyordu Graham. Anlattıkları her zaman kendi davranış biçimine ya da Barbara'nın ona davranma biçimine yönelik bir saflıkla karışıktı; ve öyle görünüyordu ki, böylesi numaralar ve aldatmacalar ikisi arasında olmamıştı, olamaz gibiydi.

"Biraz daha çarşaf ister misin?" diye sordu Ann ve sonra, ata biner gibi üzerine çıktı. Graham'ın ona gülümseme şeklinden aralarında bu sefer hiçbir tereddüt, hiçbir gürültü patırtı olmayacağını tahmin etti. Haklıydı.

*

Clermont l'Hérault yakınlarında bir otel buldular ve bir hafta kaldılar. Akşam yemeğinde masalarında geniş ağızlı bir şişede litrelik, yerel kırmızı şarap oluyordu; patates kızartmaları önemli bir Fransız özelliği olduğunu sandıkları safran rengindeydi ve yumuşaktı. Belki de renk, yağı üst üste kullanmaktan kaynaklanıyordu; ama önemi yoktu.

Sabahları arabalarıyla bakımsız bağlardan geçerek çevre köyle-

re gidiyorlar ve buralarda, kendilerini her nasılsa gerçekte olduklarından daha ilginç gösteren kiliselere bakıyorlar, sonra da, piknik malzemesi ve bir *Midi-Libre* alarak tembelce vakit geçiriyorlardı. Amaçsız amaçsız arabalarını biraz daha sürüyor ve arada sırada, Ann'in hiçbirinin adını bilmediği ve çoğunlukla arabanın arka penceresinde kuruyup solmaya bıraktığı yabani çiçekleri ve otları toplaması için duruyorlardı. Sonunda bir bar buluyorlar, aperitif alıyorlar ve sonra da korunaklı bir bayır ya da ağaçlıklı geniş bir alan arıyorlardı.

Öğle yemeğinde Graham, Ann'e *Midi-Libre*'in ikinci sayfasını okuyordu. Sayfanın başlığında *Faits Divers* yazıyordu ve gündelik şiddet hikâyelerine yer veriliyordu. Akıllarını kaçırmış, sıradan insanların hikâyelerinin yanı sıra, en tuhaf suçlar boy gösteriyordu bu sayfada. "Dalgın anne arabasıyla kanala uçtu," diye çeviriyordu Ann. "Beş ölü." Bir seferinde, "anayola çıkar da bir kazaya yol açar diye" – anayol sekiz mil ötedeydi – seksenlik büyükannelerini yatağına zincirleyen bir köylü ailesi hakkında bir hikâye çıkmıştı. Bir başka gün, bir park yeri konusunda tartışan iki sürücü hakkında bir hikâye vardı; tartışmayı kaybeden bir silah çıkarmış ve "beş dakikalık düşmanı'nın göğsüne üç el ateş etmişti. Kurban yere serilip kalmıştı, ama saldırgan ihtiyatı elden bırakmamış, arabasıyla uzaklaşmadan önce, ateş edip kurbanın arabasının iki lastiğini de patlatmıştı. "Polis takibini sürdürüyor," diye çevirmişti Ann. "kurban Tanrının iyi kuluymuş ki ölümden kurtuldu ve hastaneye kaldırıldı." Orada, diye düşündü Graham,Tanrının iyi kulu olarak nihayete kadar da kalabilirdi.

"Bunların hepsi de Latin karakterinden ötürü," dedi Graham.

"Bu Lille'de olmuş."

"Aa."

Öğle yemeğinden sonra otele geri dönüyorlar, barda kahve içiyorlar ve sonra da yukarıya, yatmaya çıkıyorlardı. Saat beşte aşağı iniyorlar ve akşamın ilk içki vakti gelene değin plastik boncuklarla yapılmış, arkaya yatan koltuklarda uzanıyorlardı. Ann *Rebecca*'yı yeniden okuyordu; Graham aynı anda birkaç kitap okuyor ve zaman zaman, Ann'e bunlardan kısa pasajlar aktarıyordu.

Pierre Clergue beni tensel olarak tanımak istediğinde yanında keten bir

bez parçasına sarılı şu otu bulındururdu; aşağı yukarı bir ons uzunluğunda ve genişliğinde, ya da aşağı yukarı serçe parmağımın ilk eklemi büyüklüğünde idi bu. Ve seviştiğimizde, boynuma asmak için kullandığı uzun bir ipi vardı; bu şey yani ipin ucundaki ot, göğüslerimin arasından göbek deliğime kadar sarkardı. Papaz, kalkıp yataktan ayrılmak istediğinde, bu şeyi boynumdan çıkarır ona geri verirdim. Beni bir gece içinde iki ya da daha fazla tensel olarak tanımak istediği de olurdu; bu durumda papaz, vücudunu benimle birleştirmeden önce bana, "Ot nerede?" diye sorardı.

"*Ne zaman* olmuş bu?"

"1300 yıllarında. Tam bu yolun aşağılarında; şey, yüz kilometre kadar ötede."

"Pis ihtiyar papaz."

"Galiba papazlar en şehvet düşkünü insanlarmış. Herhalde oracıkta insanın günahlarını bağışlayıp, insanları günah çıkarma zahmetinden de kurtarabiliyorlardı."

"Pis, ihtiyar papaz." Ann, papazların şehvet düşkünlüğü fikri karşısında şoka uğramıştı. Bu şaşkınlık Graham'ın merakını uyandırdı: Normalde Ann, ona zamanın törelerinden laubali bir tonda söz ettiğinde, şoka uğrayan kendisi olurdu. Sözünü sürdürürken kötücül bir sahiplenme duygusu içinde hissetti kendini.

"Hepsi bunu yapmıyordu. Bazıları oğlanları yeğliyordu. Homo ya da öyle bir şey oldukları için falan değil – ama sanırım birazcık da homo olmalılar. Erkeklerin şu tür itiraflarda bulundukları birçok pasaj var, 'Ben çocukken, papaz beni yatağına götürür ve sanki bir kadınmışım gibi beni uylukları arasında kullanırdı.' "

"Bu bana son derece homoca geliyor."

"Hayır; oğlanları kullanmalarının başlıca nedeni, fahişelerden kapabilecekleri hastalık riskine girmek istememeleriydi."

"Pis herifler. Aşağılık pis herifler. Ve sanırım kendi yaptıkları her şeyi pekâlâ bağışlıyorlardı?"

"Ah, evet. Kendi yaptıkları her şeyi bağışlıyorlardı. Fahişeler konusundaki kural çok ilginçti. Sana onu okuyayım." Birkaç sayfa geriye gitti. " 'Vidal şuna inanıyordu ki,' – o papaz değildi, bir katırcıydı, ama fahişelere gitmek konusundaki günahları papazlara sorduktan sonra vardığı sonuç bu – 'Vidal şuna inanıyordu ki, cinsel edim bir fahişeyle yapıldığında masumdur,' . . . ee ee ee . . . 'iki

koşulla: Birincisi, bir para işlemi olması gerekiyordu,' (elbette, erkek ödüyordu); ikincisi, söz konusu edim her iki tarafın da 'hoşuna' gitmeliydi.' "

" 'Hoşa gitmek' ne anlama geliyor? Fahişenin gelmesi ya da öyle bir şey olması mı gerekiyordu?"

"Yazmıyor. O zamanlar gelme işini bildiklerini bilmiyordum."

Ann arkaya yatan koltuğundan uzandı ve ayak parmaklarıyla Graham'ın bacağına dokundu. "Gelme işini öteden beri bilmişlerdir."

"Ben onun bu yüzyılda keşfedildiğini sanıyordum. Gelmeyi Bloomsbury Grubu keşfetmedi mi?" Hiç de öyle dalga geçer gibi gözükmüyordu.

"Bunu her zaman biliyordu insanlar sanırım."

"Her neyse, 'hoşa gitmenin' zorunlu olarak 'gelmek' anlamına geldiğini sanmıyorum. Belki de sadece, müşterinin fahişenin canını yakmasına ya da onu dövmesine izin verilmemesi anlamına geliyordu, tıpkı müşterinin parayı ödemeden kaçmasına izin verilmemesi gibi."

"Korkunç."

"Elbette," diye sözünü sürdürdü Graham, Ann'in tiksintisinin arttığını sezdiği için daha da eğlenerek, "pek bugün olduğu gibi değildi büyük olasılıkla. Demek istiyorum ki, bunu her zaman yatakta yapmıyorlardı."

"Biz de yapmıyoruz," diye otomatik olarak yanıt verdi Ann, sonra ürküntüyle, Graham'la her zaman öyle yaptıklarını anımsadı; şey, ötekilerden bazılarıyla yaptıkları yerler değişiklik göstermişti. Bereket versin ki, Graham buna dikkat edecek durumda değildi.

"Bunu sık sık yaptıkları yer," dedi Graham, sakladığı ayrıntıyı açığa vurarak, "gübre yığınlarının üstüydü."

"Gübre yığınları mı? Öööö."

"Gübre yığınları. Şey, sanırım avantajlar ortada." Graham en akademik ses tonunu takındı. "Gübre yığınları sıcaktı, rahattı, büyük olasılıkla üstündeki çiftlerden çok da kötü kokmuyordu..."

"Kes, kes. Yeter," diye kararlı bir tonda araya girdi Ann, "yeter."

Graham kıkırdadı ve yeniden kitabına döndü. Ann de aynı şeyi yaptı, ancak aklı hâlâ konuşmadaydı. Kendini ne kadar şoka uğramış hissettiğine şaşırdı. Tek tek şeyler değil – ibne papazlar, sinik-

çe günah bağışlamalar, zührevi hastalıklar, gübre yığınları; bunların bir araya toplanmaları onu şoka uğratmıştı. Kadınların gelme işini her zaman bildiklerini söylediğinde, hangi otoriteye dayanarak konuştuğunu bilmiyordu; sadece ona öyle geliyordu. Bilmiş olmaları gerekirdi, öyle değil mi: Şimdi anlıyordu ki, uslamlamasının tek güçlü yanı buydu. Ve aynı şekilde, elinde daha güçlü bir kanıt olmadığı halde, seksin her zaman şimdiki gibi olduğunu varsaymıştı. Elbette bazı şeyler değişmişti – Tanrı'ya şükür, hapı ve spirali icat etmişlerdi – ama o seksi, insani bir değişmez olarak, her zaman canlandırıcı, zevk alınan bir şey olarak hayal etmişti. Onu zihninde temiz çarşaflar ve yatağın yanında duran çiçeklerle birleştirmişti. Oysa, pek de eski olmayan bir geçmişte, yolun tam aşağısında, gübre yığınları ve pis ihtiyar papazlar vardı ve yanınızda çiçekler yerine tepenizde kurutulmuş otlar yer alıyordu. Niçin herhangi bir insan böylesi koşullar altında yapmayı istesin? diye merak etti. Niçin bunu yapmak zahmetine katlanıyorlardı? O yapmazdı. Birdenbire, diş macununu düşündü.

Bu arada Graham okumayı sürdürüyordu. Bugünlerde uzunluğuna, niteliğine, yararlılığına ya da fiyatına bakmaksızın, okuduğu her tarih kitabına tam tamına aynı tepkiyi göstermesi tuhaftı: Onları aynı anda ve hemen hemen aynı cümlede, son derece ilginç ve son derece sıkıcı buluyordu.

*

Tatillerinin bitmesine dört gün kalmıştı ki, bir sabah Ann, göğüslerinin üstündeki derinin gerilmeye başladığını hissetti; belindeki ilk uzak ağrıyı da hissetti. Derinliği otuzkırk santimden fazla olmayan bir suyun, iri çakıllar üzerinde kayıtsızca aktığı, düz ve geniş bir dere kıyısında piknik yaparlarken, bir zamanlar Graham'a öğrettiği Fransızca argo bir deyişi kullanarak ona şöyle mırıldandı,

"Sanırım kırmızı ceketliler karaya çıkmak üzereler."

Graham sağ elinde, üstüne bol bol pate konmuş, uzun bir ekmek dilimi ve sol elinde de az önce ısırdığı bir domatesi tutuyordu; domatesin suyunun, şu anda pantolonunun üzerine akıp akmamaya ya da önkolu boyunca ilerleyip ilerlememeye, yahut belki de her ikisini de yapıp yapmamaya karar vermeye çalıştığını biliyordu. Bu

yüzden, aklını pek vermeden sordu,

"Az önce mi görüldüler?"

"Evet."

"Demek hâlâ kıyıdan biraz uzaktalar, öyle mi?"

"Evet."

"Gerçi her an arkalarından rüzgâr esebilir, öyle değil mi?"

"Her zaman mümkün bu."

Graham, ne kadar pey süreceğine karar veren bir açık arttırmacı gibi, zihninde bir çeşit özel hesap yapıyormuşçasına, kendi kendine, hafifçe başını salladı. Ann, Graham'ın aybaşı döneminin gelmesine gösterdiği tepkilerle her zaman eğleniyordu. Bazen kırmızı ceketlilerin tam olarak nerede görüldüklerine, tahmini güçlerinin ne olduğuna, keşif güçlerinin ne kadar zaman kalmayı planladıklarına ve bu tür şeylere ilişkin uzun, çoktan seçmeli sorular oluyordu. Bazen de, şimdi olduğu gibi, sanki Ann hastaneye yatması gerektiğini bildirmişçesine çok ciddi gözüküyordu bu haber. Arada sırada da, bu aybaşları cinsel arzularını fena halde kamçılıyor ve Ann'i tam olarak yatağa sürüklediği söylenemezse de – hiçbir zaman böyle bir tip olmamıştı – onun teşviklerine her zamankinden fazla istekle karşılık veriyordu.

Graham için bütün bunlar canlı bir ilgi kaynağıydı, çünkü onun için ancak dört yıldır vardı, daha önce bu tip cinsel konulara girmesine hiç izin verilmemişti. Graham hâlâ aybaşı ortası seks fikri konusunda son derece işkilliydi; hatta, koyunsu ve anlaşılmaz bir tavırla, bunun düşüncesinin bile ona ilişki öncesi lastik çizme giymesi gerektiği duygusunu verdiğini itiraf etmişti. Ama Ann, aybaşı döneminin yaklaşmasının, insanın kapanıştan önce kendisine kısa bir mutluluk sunmasının şart olduğu anlamına geldiğini söylediğinde, onunla hemen her zaman görüş birliğine varıyordu. Hatta Ann, bir keresinde daha da ileri gitmiş ve Graham ayağına lastik çizme geçirmek fikrinden hoşlanmıyor olsa da, birazcık farklı bir şeyi denemekte her zaman fayda olduğunu söylemişti. Ancak Graham, biraz farklı bir şey denemek fikrine gerçekte sıcak bakmıyordu, çünkü kendini beceriksiz hissetmesine yol açıyordu bu; aynı zamanda da bunu hem çok hayvanca, hem de çok beyinsel buluyordu.

İlk evliliği boyunca hiçbir zaman böyle olmamıştı. Barbara, aybaşı döneminin gelmesini, kadınların çektikleri ıstırabın yüceltil-

mesi, kendisine karar alma sürecinde fazladan bir usdışılık derecesinin tanınması gereken, Graham'a ise mümkün olduğunca suçluluk hissetmesi gereken bir zaman olarak görüyordu. Kimi zaman Graham, Barbara'nın aybaşı dönemlerine gerçekten de kendisinin neden olduğunu sanıyordu belli belirsiz; onu kesen ve kanatan penisiydi. Hiç kuşku yok ki, bunlar, ruh durumlarının değişken olduğu ve garip suçlamalarla dolu zamanlardı. İyi kalplilik duygusu, Barbara'nın tutumuyla Ann'inki arasındaki farkın bir kuşağa ya da acı eşiğine maledilebileceğini düşündürüyordu; ne var ki Graham bugünlerde iyi kalpliliği daha az umursuyordu.

Öğle yemeğinden sonra otellerine geri döndüklerinde Graham düşünceli görünüyordu; küçük, bodur, kare kulplu fincanlarından kahvelerini yudumlarlarken hemen hiç konuşmadı. Ann de ne düşündüğünü sormadı, ama ona seçenekler sundu.

"Bu öğleden sonra yürüyüşe çıkmak ister miydin?"

"Yo, hayır, kesinlikle olmaz."

"Gidip kitaplarımızı getireyim mi?"

"Yo, hayır, kesinlikle olmaz."

Öne doğru eğildi ve boş olup olmadığını kontrol edercesine Ann'in fincanına göz attı; sonra ayağa kalktı. Graham için bu, kesin, neredeyse zorbaca bir davranıştı. Yan yana yukarıya, yatak odalarına çıktılar; yatak çarşafları öylesine gerilmiş ve öylesine düzleştirilmişti ki, yeniymiş gibi duruyorlardı. Oda, kapalı pencereleri ve pancurlarıyla hoş bir karanlığa gömülmüştü. Graham pencereleri açtı ve içeri, belli belirsiz duyulan bir böcek vızıltısı, uzaktaki bir mutfağın takırtıları ve sıcak bir öğle sonrasının uğultusu giriverdi; pancurları kapalı bıraktı. Belki de pencerede düşündüğünden daha uzun süre kalmıştı, çünkü döndüğündeAnn yatağa girmişti bile, bir kolunu başının yanındaki yastığın üzerine atmış, öteki koluysa kendiliğinden bir hareketle çarşafı yarı yarıya göğüslerinin üzerinde tutuyordu. Graham yatağın etrafından dolaşarak kendi yattığı tarafa yürüdü ve oturdu, sonra ne çok çabuk, ne de çok yavaş olmayan hareketlerle soyundu. Çıkardığı son şey gözlüğüydü, başucu masasının üzerine, Ann'in bir sabah topladığı, kuruyan ve çoğunun adını bile bilmediği çiçeklerin durduğu bardağın yanına koydu.

Bundan sonra olup bitenlere hazır değildi Ann. Graham önce yatağın dibine bir köstebek gibi daldı ve Ann'in bacaklarını adeta

bir kafa darbesiyle ayırdı. Sonra belirgin bir sevecenlik duygusuyla, ama tam olarak nereyi öptüğünü de bilmeden öpmeye başladı. Bu pek sürpriz sayılmazdı, çünkü ikinci yapışıydı. Ann, orasının pek iyi kokmadığını sanıyordu; ya da en azından, Graham için iyi kokmadığını.

Sonra Graham doğruldu ve karşılık bekleyerek gövdesini saldırganca, yana doğru kaykıltı. Ann, onun bundan pek de hoşlanmadığını düşündüğünden yine şaşırarak razı oldu. Aşağı yukarı bir dakika kadar sonra, Graham alelacele yatağa uzandı ve kamışını eliyle tutarak içine girdi; bu alışılmadık bir davranıştı, çünkü normalde, bunu kendisinin yerine Ann'in yapmasından hoşlanırdı. Hatta bundan sonra bile, akla hazdan daha derin ya da daha karmaşık bir sebebi getiren gayretli ve programlı bir şekilde, Ann'i – yan, yüzüstü ve sonunda Ann'in içi rahatlayarak gördüğü üzere sırtüstü döndürerek – hareket ettirip durdu. Doğrudan doğruya bir seks edimi değil de, tersine, cinsel bir özet gibiydi bu. Her şeyi yapalım, şimdi yapalım, her şey olsun; bir daha en basit öpücüğü bile ne zaman konduracağını asla bilemezsin. Demek istediği buydu sanki.

Ve Graham çok farklı bir şekilde geldi. Genellikle başı yastığa gömülmüş, uflaya puflaya, soluk soluğa orgazm olurken, bu kez, vücudunu yataktan doğrultarak şnav çeker gibi bir konum aldı ve Ann'in yüzüne acıyı andıran bir ciddilikle dik dik baktı. Yüz ifadesi hem araştırıcı, hem de duygudan yoksundu – Ann'in kendisine az önce pasaportunu verdiği bir gümrük memuruydu adeta Graham.

"Özür dilerim," dedi, başı yeniden Ann'in yanındaki yastığın üzerine düşerken. Barda geçirdikleri zamandan beri söylediği ilk cümleydi bu. Bağışla, olmadı, demek istiyordu, bağışla beni, bağışla, her şeyi denedim ve pek işe yaramadı. Bağışla beni.

"Ne için, budala?" Ann bir elini onun sırtına koymuş, hafifçe omzunu okşuyordu.

"Hep bana. Sana bir şey yok." Ama aslında, bana yok demek istiyordu.

"Budala. Olmasa da gayet iyiydi benim için."

Bu kez çok da yalan sayılmayacak kadar doğruydu. Mutluymuşçasına homurtular çıkardı Graham; Ann onun kalça kemiğini ayarlayacak şekilde biraz yer değiştirdi; ve bu geleneksel pozisyon-

da, Ann'in mesanesi üzerindeki basınç aşırı ölçüde artana kadar yattılar.

*

Ertesi gün kırmızı ceketliler karaya çıktı ve hava da bozar gibi oldu. Bu kez bir kuzey dönemecini izleyerek, yeniden Toulouse'a doğru yola çıktılar. Nemli çınar ağaçlarının gövdeleri burada birbirine daha yakın dikilmişti, öyle ki arabayla yanlarından geçerlerken *şvaa şvaa* diye bir ses çıkıyordu. Kabuklarının soyulan boyaları şimdi onları köhne gösteriyordu: Zavallı ağaççıklar.

Causses'un güney sınırına yönelince, Roquefort-sur-Soulzon yönünü gösteren bir levha gördüler. İkisinin de peynirle fazla bir ilgisi yoktu, ama bu, herhangi bir yön kadar iyi bir yöndü sanki. Bir kayanın içine oyulmuş bir fabrikayı gezdiler; burada, üç süveter ve uzun bir yünlü pelerin giymiş, dişi bir boğa güreşçisini andıran kısa boylu bir kadın, onlara kayadaki dikey çatlakların bütün fabrikanın ısısını nasıl değişmez bir serinlikte tuttuğunu açıkladı. Hava akımı ve nem, küflü peynir yapımı için eşi benzeri bulunmaz mükemmel koşullar oluşturuyordu; ve bu aynı zamanda da rehberin burnunun sürekli akmasına yol açıyordu hiç kuşkusuz.

Görülecek çok fazla şey olmadığı anlaşıldı, çünkü peynir yapımı mevsime bağlıydı ve biraz geç gelmişlerdi. Görmeleri için bile peynir yoktu: Ama rehber bunu telafi etmek için, tam tamına bütün bir Roquefort peyniri boyutunda oyulmuş tahtadan büyük bir blok aldı ve folyoyla nasıl ambalajlandığını gösterdi. Görülecek hiçbir şeyin olmaması Graham'ı son derece keyiflendirdi ve Ann'in anında çevirisi de bunu artırdı.

"Anlatılanlara bakılırsa, bir zamanlar bir koyun çobanı, öğle yemeği vaktinde bir mağarada oturmuş ekmek ve peynir yiyormuş, derken, doğal olarak çok güzel bir çoban kızı oradan geçmiş. Genç çoban yemeğini unutmuş ve genç çoban kıza kur yapmak üzere peşine düşmüş. Birkaç hafta sonra mağarasına dönünce de, peynirinin de ekmeğinin de yemyeşil olduğunu fark etmiş. Ama, bizim talihimize, peyniri tatmış ve çok hoşuna gitmiş. Derken çobanlar mağaranın sırrını yüzyıllar boyunca saklamışlar. Doğru olup olmadığı bilinmiyor, ama Roquefortcuların birbirlerine anlatarak eğlen-

dikleri bir hikâye bu."

Nemli ve doğal olmayan parlaklıktaki yeşil bir yosunla kaplı birkaç çatlak arasından yürüdüler ve onlara bir pencereden, uzakta, bezgin görünüşlü ambalajcılardan oluşan bir topluluk gösterildi. Rehber, ziyaretlerinin bitmekte olduğunu bildirdi ve sertçe dikkatlerini bahşiş vermenin yasak olduğunu işaret eden bir uyarı levhasına çekti. Satış tezgâhındaki peyniri görmezden geldiler ve küf toplamadan ambalaja kadar peynir yapma sürecinin on iki aşamasını gösteren renkli slaytlardan almamakta direndiler. Bunun yerine, Graham bir Roquefort bıçağı satın aldı; geniş ağızlıydı ve belli bir noktada birden sivrileşiyordu; sapı şaşırtıcı derecede inceydi ve sağlam görünüyordu. Her zaman işe yarar, dedi kendi kendine.

Yarım gün boyunca batıya doğru yol aldılar ve Albi'ye vardılar. Burada, ikisinin de o zamana değin gördükleri en garip katedralle karşılaştılar: Turuncu-kahverengi tuğladan yapılmıştı, bodur olduğu halde göğe yükseliyor gibiydi; kiliseydi, ancak kale izlenimi veriyordu, büyük bir kısmı çirkin ya da sadece tuhaf görünmesine karşın güzeldi. Militan Kilise; aynı zamanda kendini savunan Kilise ve simgesel Kilise: Catharcılığın sürüp giden kalıntılarına ve sonuç olarak da her türlü dinsel sapkınlık kışkırtmasına karşı tuğladan bir uyarı olarak inşa edilmişti. Gözlerini dikmiş, batı cephesinin soğanı andıran kara suratlı kulelerine, ok mazgallarına ve arada sırada beliren çirkin insan başlı oluk ağızlarına bakarlarken, Graham bunun bir anlamda, Montaillou'nun şu eğlence düşkünü sapkınlarına dolambaçlı, entelektüel bir karşılık olduğunu düşündü; *bu* kilise, gübre yığını-zinacılarına, şunu söylüyordu: Güç neredeyse gerçek oradadır.

Graham son birkaç gündür birazcık sinirli miydi, yoksa Ann'in aybaşı dönemi olduğu için ona mı öyle geliyordu? Graham'ın neşesi bile biraz sahte görünüyordu. Ann bilemiyordu. Belki de önemi yoktu; belki de sadece tatilin sonu geldi diyeydi. Albi'de Armagnac ve cam sebze kapları satın aldılar. Graham, her ikisinin de gezinin başlangıcından beri aramakta olduğu bir çift espadrille örme bir hasır şapka buldu. Ne olur, ne olmaz diye bir yana koydukları paranın bir kısmını kullanmak zorundaydılar; yoksa Ann'in ceviz kutusu taşacaktı.

Havaalanı yolunda, arabalarını Toulouse'un dış mahallelerinden

sürerlerken bir sinemanın önünden geçtiler ve Ann güldü.

"Ne oynuyor?" diye sordu Graham.

"*Fermeture annuelle*'i gösteriyorlar," diye yanıt verdi Ann. "Her yerde o oynuyor." İtalya'da bir trende olmak ve geçtiğiniz bütün kentlerin adının *Uscita*** olduğunu fark etmek gibi bir şeydi bu. "Godard mı yoksa Truffaut mu?"

Graham gülümsedi ve duruma uygun, boğazdan gelen bir karşılık verdi; ama Ann, görüş alanının kıyısında, o içgüdüsel çekinmeyi yakalamamış mıydı?

Gatwick'de güçlük çekmeden bir taksi buldular. Her İngiltere'ye dönüşte olduğu gibi yağmur yağıyordu. Graham yağmur damlalarıyla kaplanan pencereden dışarı baktı. Yeşil olan her şeyin içinde burada niçin bu kadar kahverengi var gibiydi? Ve nesnelerin hem ıslak, hem de tozlu olması nasıl mümkündü? Bir iki kilometre kadar sonra, bir garajın önünden geçtiler. Süper, normal . . . yıkama-yağlama. Döndüğünü biliyordu Graham. Kafasının içindeki sinemanın *Fermeture annuelle*'i sona ermişti.

* (Fr.): Yıllık Kapanış. (ç.n.)
** İtalyanca: Çıkış. (y.h.n)

VII
Feminian kumtaşları

Graham, Alice'i hiç hayvanat bahçesine götürmediği için vicdan azabı duyuyordu; ama götürmemişti işte. Hayvanlardan nefret ettiğinden değildi bu; tam tersine, onların ihtimal dışılıklarından, birçoğunun spekülatif düşüncelere açık, adeta bilimkurguvari şekilde gelişmiş olmasından büyük zevk alıyordu. Sizlere *bu* şakayı kim yaptı, diye durmadan sormak istiyordu hayvanlara. Senin *böyle* bir şey olmanın iyi bir fikir olduğunu kim akıl etti diye fısıldıyordu zürafaya. Yani demek istiyorum ki, en yüksekteki yapraklara erişmek için uzun bir boyna ihtiyacın olduğunu biliyorum, ama ağaçları daha kısa yapmak daha iyi olmaz mıydı? Ya da, söz bundan açılmışken, yere daha yakın şeyleri yemeye alışmak, kınkanatlıları ya da akrepleri, yahut başka bir şeyi? Zürafa olmaya devam etmek züra-

falara niçin böylesine iyi bir fikir gibi geliyordu?

Ayrıca, bir biçimde Alice'i hayvanat bahçesine götürmek de isterdi; çünkü orası en beceriksiz bir ana ya da babanın bile ıskalamayacağı bir yerdi. Bir çocuğun gözünde ne kadar sıkıcı, yoksul düşmüş ya da horgörülesi olursanız olun, okulların ödül törenlerinde ne kadar sıklıkla uygun olmayan elbise giyerseniz giyin, bunu hayvanat bahçesinde her zaman telafi edebilirdiniz. Hayvanlar yansıttıkları görkemle öylesine güven verici ve cömerttiler ki – sanki onlar ana babaların hayal güçlerinin o anlık ürünlerinden başka bir şey değildiler. *Bak*, bütün bunları babacığım icat etti; *evet*, timsahı da; *ve* devekuşunu da; *ve* zebrayı da. Ustalık gerektiren noktalar yalnızca cinsel noktalardı: Gergedanın, derisi yüzülmüş bir goril yumruğu ya da kasapta istemeye cesaret edemeyeceğiniz bir eklem gibi sarkan şu aletinin ereksiyonu. Ama bu anlar bile evrimin sapkınlıkları olarak açıklanıp geçiştirilebilirdi.

Hayır, Graham'ın hayvanat bahçesinden korkmasının sebebi kendisini üzeceğini bilmesindendi. Boşanmasından kısa bir süre sonra, Chilton'la, arada sırada bir kahve içtiği evliliği sona ermiş meslektaşıyla, çocuğu görme hakkını tartışıyordu.

"Kızın nerede yaşıyor?" diye sormuştu Chilton.

"Şey, bunu söylemesi zor. Eski günlerde Saint Pancras denirdi, eski ilçelerin olduğu günlerde, ama biliyorsun ki Kuzey Londra hattı . . ."

Chilton cümlesini bitirmesine izin vermemişti; kızdığından değil, yalnızca yeterli bilgiye zaten sahip olduğundan.

"O zaman onu hayvanat bahçesine götürebilirsin."

"Eee, gerçekte onu şeye götürmeyi düşünüyordum – şey, bu pazar günü, aslında – M1 yolu kafelerinden birinde çaya. Yeni bir şey olabileceğini düşündüm bunun."

Ama Chilton ona sadece bilgiççe gülümsemekle yetindi. Birkaç hafta sonra, Ann de laf arasında, Alice'i o pazar hayvanat bahçesine götüreceğini sandığını ima ettiğinde, Graham yanıt vermemiş ve okumasını sürdürmüştü. Chilton bunun sözünü ettiğinde aradaki bağlantıyı kurması gerekirdi elbette. Pazar öğleden sonraları ziyaretlerin vaktiydi: Hastanelerde, mezarlıklarda, düşkünler evinde ve ayrılmış ailelerin evlerinde. Bir metresten ya da ikinci bir eşten gelebilecek hayali zararlar yüzünden, çocuğunu yeni bir yaşam kur-

duğu yere götüremezdi kimse; kendisine ayrılmış süre içinde uzağa da götüremezdi; çayı ve tuvaleti, bir çocuğun öğleden sonraki iki temel saplantısını düşünmek gerekiyordu. Hayvanat bahçesi Kuzey Londra'nın yanıtıydı: Eğlenceliydi, ahlâki bakımdan ana babanın onayını alıyordu ve çay ve tuvalet doluydu.

Ancak Graham bu güruha katılmak istemiyordu. Pazar öğleden sonraları hayvanat bahçesini gözünün önüne getirebiliyordu: Birkaç turist, arada sırada görülen bir bakıcı, bunlara ek olarak da, çeşit çeşit boylardaki çocuklarının ellerinden gereksizce ve umutsuzca tutan, neşeli görünmeye çalışan, orta yaşlı, ayrılmış ana ya da babaların oluşturduğu hüzünlü topluluklar. Zaman içinde yolculuk eden birisi birdenbire oraya inecek olsa, bu görüntüden, insan türünün eski çoğalma yönteminden vazgeçtiğini ve kendi yokluğunda döllenmesiz çoğalma yöntemini geliştirdiği sonucunu çıkarırdı.

Bu yüzden Graham hüzün duygusunu üzerinden atmaya karar verdi ve Alice'i hiçbir zaman hayvanat bahçesine götürmedi. Bir keresinde, belki de Barbara tarafından kışkırtılmış olan kızı, hayvanat bahçesinin varlığından söz etmiş, ama Graham hayvanları kafeste tutmanın adaletsizliği üzerine çok kararlı bir ahlâki tutumu sürdürmüştü. Birkaç kez, elektrikle ısıtılan kuluçka makinelerinden söz etmiş ve sözleri bir yetişkine tumturaklı laflar olarak gelebilecekken, Alice'e tamamen sağduyulu görünmüştü: Çoğu çocuk gibi o da, Doğa konusunda idealist ve duygusaldı; doğayı İnsan'dan farklı bir şey olarak görüyordu. Graham, bir kerecik de olsa görünüşteki bu ilkeli tutumuyla Barbara'ya karşı üstünlük sağlamıştı.

Ve hayvanat bahçesine götürmek yerine, Alice'i çayevlerine, müzelere ve bir keresinde de, -bu hiç iyi olmamıştı doğrusu- arabalarla gidilen bir kafeye götürdü. Kızının, orada, tezgâhın arkasında, her bir öğün için demokratik bir şekilde sıralanmış yiyecekleri görünce gösterdiği seçiciliği hesaba katamamıştı. Öğleden sonra saat dörtte, bir biftek ve domuz sucuğunun görüntüsü, Alice'in kremalı bir pastanın tadına varma şansını tamamen ortadan kaldırıyordu.

Hava güzelken, parklarda dolaşıyorlar ve kapalı dükkânların vitrinlerine bakıyorlardı. Yağmur yağdığında bazen sadece arabada oturup konuşuyorlardı.

"Annemi niye terk ettin?"

Alice bunu ilk kez soruyordu ve Graham ne diyeceğini bileme-

di. Bir şey demek yerine, kontağı elektrik sistemini çalıştıracak kadar çevirdi, sonra da camları şöyle bir temizlemek için sileceklerin düğmesine bastı. Önlerindeki bulanıklık geçti ve ıslak bir parkın içinden uzakta oynanan bir futbol maçına baktılar. Birkaç saniye içinde yağmur, oyuncuların dış hatlarını silmiş ve bulanık renk lekeleri haline dönüştürmüştü. Birdenbire Graham kendini yitik biri gibi hissetti. Niçin insanın neler demesi gerektiğine ilişkin rehberler yoktu? Niçin parçalanan evlilikler üzerine tüketici raporları yoktu?

"Çünkü annenle birlikte mutlu değildik. An ... laşamıyorduk."

"Bana annemi sevdiğini söylerdin."

"Evet, öyle söylerdim. Ama sevgi bitti işte."

"Bana bittiğini söylemedin. Bana onu terk edene kadar annemi sevdiğini söyleyip duruyordun."

"Şey, seni . . . üzmek istemiyordum. Sınavların ve şeyin vardı." Ne şeyi? Aybaşıları mı?

"Annemi şey için, onun için terk ettiğini düşündüm." 'O' zamiri, tarafsız, vurgusuzdu. Graham, kızının Ann'in adını bildiğinin farkındaydı.

"Evet terk ettim."

"Öyleyse Annemi onunla anlaşamadığın için terk etmedin. *Onun* yüzünden terk ettin." Bu kez zamiri vurgulamıştı ve tarafsız değildi.

"Evet; hayır; öyle sayılır. Ayrılmadan önce çok uzun süredir annenle anlaşamıyorduk."

"Karen senin evden ayrıldığını, çünkü kendini orta yaşlı hissettiğini, annemi ıskartaya çıkarıp onu daha genç biriyle değiştirmek istediğini söylüyor."

"Hayır, öyle değil." Kimdi bu Karen?

Bir sessizlik oldu. Konuşmanın sona ermiş olduğunu umuyordu Graham. Kontak anahtarıyla oynadı, ama çevirmedi.

"Baba, şey miydi . . ." Graham gözucuyla Alice'in alnını görebiliyordu. "Romantik bir aşk mıydı?" Bu yabancı ifadeyi ilk kez kullanıyormuşçasına, sözcüğü çekinerek telaffuz etmişti Alice.

Ne anlama geldiğini bilmediğinizi söyleyemezdiniz. Bu gerçek bir soru değil diyemezdiniz. Yanıt için sadece iki kutu vardı ve birini çabucak işaretlemek zorundaydınız.

"Evet, sanıyorum, öyle olduğu söylenebilir."

Bunu söylemek – ne anlama geldiğini ya da yanıtın Alice'i nasıl etkileyeceğini bilmeden – kendisini onu hayvanat bahçesine götürmüş olmaktan bile daha fazla üzgün hissetmesine yol açtı.

*

Bir, diye düşündü Graham. Niçin kıskançlık vardı – sadece onun için değil, çoğu insan için? Niçin başlıyordu kıskançlık? Bir bakıma aşkla bağlantılıydı, ama bu sayılara vurulabilir ya da anlaşılabilir değildi. Niye kafasının içinde birdenbire bir savaş uçağındaki uyarı sistemi gibi ötmeye başlayıvermişti: Acil eylem için *şimdi* altı buçuk saniye. Bazen, Graham'ın kafatasının içinde böyle duygular oluyordu. Peki, kıskançlık niçin onu seçmişti? Rastlantısal bir kimya mı vardı bu işte? Her şey doğuştan mı veriliyordu? Kıskançlığı da, koca bir kıç ya da zayıf gözleri de Graham'ın her ikisinden de mustarip olduğu bu şeyleri edinir gibi mi ediniyordunuz? Eğer böyleyse, belki de bir süre sonra gücünü yitirirdi kıskançlık; belki de tepenizdeki o yumuşak kutuda ancak belli sayıda yıl için yeterli olacak kadar kıskançlık maddesi vardı. Belki; ama Graham'ın bundan enikonu kuşkusu vardı: Yıllardır kocaman bir kıçı vardı ve hiçbir küçülme belirtisi de göstermiyordu.

İki. Belli bir nedenle kıskançlığın olması gerektiği kabul edilse bile, bu kıskançlık ne diye kendini geçmişe yönelik olarak hissettirsindi ki? Niçin geriye doğru işleyen tek büyük duyguydu kıskançlık? Ötekiler böyle değildi. Ann'in küçük bir kız ve genç bir kadınken çekilmiş fotoğraflarına baktığında, hüzünle karışık, doğal bir keşke-orada-olsaydım özlemi hissediyordu; ve Ann ona, kendisine haksız olarak verilmiş bir çocukluk cezasından söz ettiğinde, içinde bir koruyuculuk duygusunun kaynaştığını da hissediyordu. Ancak bunlar bir tül perde arkasından hissedilen, mesafeli duygulardı; kolaylıkla uyanıp kolaylıkla yatışabiliyordu – geçmiş olmayan şimdinin salt sürüp gidişiyle yatıştırılıyordu. Oysa kıskançlık dalgalar halinde geliyordu, sizi altüst eden ani, yakın patlamalardı bunlar; kaynağı önemsiz, tedavisi meçhuldü. Geçmiş insanı duygusal olarak niye çıldırtsındı ki?

Buna koşut olarak sadece tek bir şey düşünebiliyordu. Öğrenci-

lerinin bazıları – çoğu değil. hatta birkaçı bile değil, diyelim, yılda bir tanesi – geçmiş konusunda kızgınlığa kapılıyorlardı. Şu kızıl saçlı oğlanın, MacBilmemne'nin (Tanrım! Artık öğrencilerin adlarını öğrenmek tam bir yılınızı alıyordu ve onları bir daha hiç görmüyordunuz; adlarını öğrenme zahmetine bile değmezdi) bir problemi vardı şu sıralar; Tarih'te iyi'nin (gördüğü kadarıyla) kötü'ye karşı muzaffer çıkmaktaki başarısızlığı karşısında büyük bir öfkeye kapılıyordu. Niçin x egemen olmamıştı? Niçin z, y'yi yenmişti? MacBilmemne'nin, derslerde ona dik dik bakan; Tarih'in – ya da her koşulda tarihçilerin – meseleyi yanlış anladıklarını; x'in gerçekte gizlendiğini ve yıllar sonra w'de ortaya çıktığını; ve benzer şeylerin olduğunun kendisine söylenmesini isteyen şaşırmış, kızgın yüzünü görebiliyordu. Normalde, Graham böylesi tepkileri şeye bağlardı – neye? – olgunluk eksikliğine; ya da daha belirgin bir ifadeyle, dindar yetiştirilme gibisinden özel bir nedene. Şimdi bu kadar emin değildi. MacBilmemne'nin geçmişe karşı öfkesi, karakterler ve olaylar karışımı konusunda karmaşık duygular içeriyordu. Belki de o, geçmişe yönelik bir adaletsizlik anlayışından acı çekiyordu.

Üç. Geçmişe yönelik kıskançlık niçin *şimdi*, yirminci yüzyılın son çeyreğinde vardı? Graham boşuna tarihçi olmamıştı. Her şey ölüyordu; milletler ve kıtalar arasındaki büyük öfkeler yatışıyordu; uygarlıklar daha *uygarlaşıyordu*. Graham'e göre, bunu kimse yadsıyamazdı. Hiç şüphesi yoktu ki, dünya yavaş yavaş kendini spora, kültürel ve cinsel alışverişlere adamış, uluslararası bir para birimi kabul etmiş devasa bir refah devleti haline gelecekti. Arada sırada depremler ve yanardağ patlamaları olacak, ama Doğa'nın intikamları bile zaman içinde yola sokulacaktı.

O zaman, bu istenmeyen, hınç duyulan, sırf insanın canına okumak için ortada olan kıskançlık ne diye sürüp gitsindi ki? Tıpkı, size sırf denge duyunuzu kaybettirmek için varolan orta kulak gibi ya da küstahça patlayan ve alınması gereken bir apandisit gibi. Kıskançlığı nasıl çekip atabilirdiniz?

Dört. Niçin bu onun, bütün insanlar arasında onun başına gelsindi ki? Biliyordu ki, çok aklı başında bir insandı. Barbara doğal olarak onu grotesk bir egomanyak, canavarca biri, şehvete düşkün, kalpsiz bir duygu cücesi olduğuna inandırmaya uğraşmıştı; ama bu

anlaşılabilir bir şeydi. Gerçekten de, Graham'ın bunu anlaması bile kendisine, bir kez daha ne kadar aklı başında biri olduğunu kanıtlıyordu. Herkes aklı başında biri gözüyle bakmıştı ona – annesi cesaret verircesine, ilk karısı alay edercesine, meslektaşları alkış tutarcasına, ikinci karısı da gözlerinde o sevecen, alaycı, yarı şüpheci bakışla. O böyleydi işte ve böyle olmaktan hoşlanıyordu.

Zaten dünyanın en büyük âşıklarından biri falan da değildi. Önce Barbara olmuştu, sonra Ann; ve aşağı yukarı hepsi buydu. Barbara için hissettikleri büyük olasılıkla ilk heyecanın fütursuz yeniliğinden ötürü abartılmıştı; oysa Ann için hissettikleri, eksiksiz olduklarını bilmekle birlikte, ihtiyatla doğmuştu. Peki aradakiler? Şey, arada, kendini aşka benzer bir şeyler hissetmeye iten bazı durumlar olmuştu; ama sonuçta bütün varıp varacağı nokta bir tür telaşlı duygusallıktı.

Ve kendisine dair bütün bunları kabullendiği halde cezalandırılan kişinin yine kendisi olması özellikle haksız görünüyordu. Ateşi başkaları tekmeliyor, ama yanan o oluyordu. Ya da belki de bütün mesele buradaydı. Belki de Jack'in evlilik çözümlemesi, Jack'in Şaşı Ayısı burada devreye giriyordu. Ve belki de Jack'in kuramı, olabildiğince doğru olmakla birlikte, yeterince etkili olamıyordu. Ama ya bu evliliğin doğasında değil de – ki bu durumda bir Jack olarak, "toplumu" kınardınız; sonra çekip gider ve kendinizi daha iyi hissedene kadar ihanet ederdiniz – aşkın doğasında olan bir şeyse? Bu, çok daha az hoş olan bir düşünceydi: Herkesin ardında koştuğu şeyin her zaman kendiliğinden, kaçınılmazcasına, kimyasal olarak aksaması. Graham bunun düşüncesinden hoşlanmıyordu.

"Öğrencilerinden birini düzebilirdin."

"Hayır yapamazdım."

"Elbette düzebilirdin. Herkes düzüyor. Onlar *bunun için* varlar. Kızların yüreğini hoplatan biri olmadığını biliyorum, ama o yaşta buna gerçekten aldırış etmezler. Eğer yürek hoplatan biri *değilsen* – eğer birazcık sorunlu ya da ilişkilerden canı yanmış yahut sıkıntılı biriysen, büyük olasılıkla daha çok cinsel bir uyarılma söz konusu oluyor. Ben buna Üçüncü Dünya seksi adını veriyorum. Çok var bundan, ama özellikle o yaşta."

Jack sadece yardımcı olmaya çalışıyordu; Graham bundan gerçekten emindi.

"Şey, ben bunun az ya da çok yanlış olduğunu düşünüyorum, anlıyorsun ya. Demek istiyorum ki bizden *in loco parentis** olmamız beklenir, buysa birazcık ensest gibi görünüyor."

"Üyeleri bir arada oynayan aile, bir arada kalır."

Aslında, Jack çok da yardımcı olmaya çalışmıyordu. Graham'ın sürekli ziyaretlerinden birazcık usanmıştı. Ona çok sayıda, son derece iyi önerilerde bulunmuştu – Graham'ın yalan söylemesini, otuzbir çekmesini, yabancı bir ülkede tatile çıkmasını salık vermişti – ve şimdi terapist çantasının epey boşaldığını görüyordu. Öyle ya da böyle, Graham için öyle aman aman üzülmemişti. Şimdiyse, hoşgörmekten çok, adeta onunla eğlenmeye daha fazla eğilimli olduğunu hissediyordu.

" . . ve zaten," diye sözünü sürdürdü Graham, "bunu yapmak da istemiyorum."

"İştah, yedikçe açılır." Jack bir kaşını kaldırdı, ancak Graham bu sözü, kayıtsızca, sıradan bir boşboğazlık olarak karşıladı.

"İşin komik yanı – demek istiyorum ki, beni bu konuda en çok şaşırtan şey – bunun çok görsel bir şey olması."

". . ?"

"Şey, ben öteden beri sözcüklerle uğraşan birisi olmuşumdur. Böyle olmuşumdur, öyle değil mi? Beni en çok etkileyen, her zaman sözcükler olmuştur. Resimlerden çok fazla hoşlanmıyorum; renklerle ya da giysilerle ilgili değilim; kitaplardaki resimleri bile sevmiyorum; ve filmlerden nefret ediyorum. Şey, yani eskiden filmlerden nefret ederdim. Şey, hâlâ da ediyorum, gerçi, elbette, farklı bir şekilde."

"Evet." Jack, Graham'ın sadede gelmesini bekliyordu. Şunu anladı ki, aklı başında insanları çılgın kişilere şu yüzden yeğliyordu: Çılgın kişilerin sadede gelmesi çok uzun zaman alıyordu; size Buckingham Sarayı'nı göstermeden önce, kendi ruhlarıyla birlikte bir Red Rover turuna çıkmak istediğinizi sanıyorlardı. Her şeyin ilginç, her şeyin yerinde olduğunu düşünüyorlardı. Jack yeni bir şaka düşünmeye çalıştı. Edgar Wind ile bir şeyler yapabilir miydi? Ya da bir nefesli çalgılar beşlisiyle bir şeyler? Hayır bu, büzülen ihtiyar kasını birazcık yormak olurdu. Ve galiba, bir nefesli çalgılar düeti de yoktu.

* (Lat): Ana babaların yerini tutan. (ç.n.)

"Ancak bütün bunları gerçekte görsel bir şeyin başlatması . . bir sürpriz oldu."

Bir yerlerde bir River Windrush yok muydu? Hımmmm, birazcık planlama gerektirebilirdi bu.

". . . Demek istiyorum ki, Ann ve ben evlendiğimizde, bunun Barbara ve ben evlendiğimizdeki gibi olmadığını çok açık olarak biliyordum. Ve Ann elbette erkek arkadaşları konusunda . . yaşamı konusunda . . . benimle tanışmadan önceki yaşamı konusunda bana karşı her zaman dürüsttü . . ."

İnsan bunu sendelerken yaparsa, belki o zaman *beklenmedik bir yardım gelebilir*. Belki de yardımcı olsun diye bir elma? Kıyı boyunca yürürken yaparsa, belki yel ya da yükselen sular olur: Belki de bu, bulaşık yıkarken kullanılabilir?

". . . bu yüzden bazılarının adlarını biliyordum, hatta bir iki fotoğraf bile görmüş olabilirim, ama elbette dikkatli bakmamıştım; ve onların ne işler yaptıklarını da biliyordum, bazıları elbette benden daha gençti, bazıları daha yakışıklıydı, bazıları daha zengindi ve bazıları yatakta büyük olasılıkla benden daha iyiydi, ama sorun yoktu işte. Her şey . . ."

Windhover. Windlass. Windjammer.* Jack kıkırdayacak gibi olurken kahkahasını bastırdı ve bunu incelikli bir homurdanmaya dönüştürdü.

". . . gerçekten de sorun yoktu. Ve sonra *Ayın Üzerinde*'yi görmeye gittim ve her şey değişti. Şimdi, bütün yaşamım boyunca görsel olandan etkilenmemiş olan ben, ne diye birdenbire onun etkisi altına gireyim ki? Demek istiyorum ki, sen kendin de bunu bir an düşünmedin mi – bazı insanların kitaplardan çok, filmlerden öğreniyor olması, profesyonel olarak seni etkilemiş olsa gerek demek istiyorum."

"Ben her zaman bir kitabın her yere götürülebileceğini söylerim. Bir filmi bir teneke kutunun üzerinde göremezsiniz, öyle değil mi?"

"Evet, doğru. Ama karımı orada, perdenin ortasında görmek, tamamen farklıydı. Görsel demek istiyorum – görsel olan, sözcükten çok daha güçlü, değil mi?"

"Sanırım senin durumun birazcık özel."

---

* (İng.): Windhover: kerkenez; *windlass:* bocurgat; *windjammer:* yelkenli ticaret gemisi. (ç.n.)

"Belki de aynı zamanda kamusal bir şey – karını orada gören öteki insanları düşünmek. Bir çeşit kamusal boynuzlanma."

"Onun filmleri *öyle* değildiler, değil mi? Ben, seyircilerin çoğunun birbirlerini dirsekleriyle dürtüp, 'Hey, baksana, şu Graham'ın hatunu değil mi?' diyeceklerini sanmıyorum. Zaten o zamanlar karın da değildi."

"Evet, doğru." Belki de söz konusu olan kamusal şey değildi. Görsel şeydi söz konusu olan. Graham suskunluğa gömüldü. Jack sakin sakin kendi içsel sözlüğünü karıştırmayı sürdürüyordu. Kısa bir süre sonra Graham,

"Ne düşünüyorsun?" diye sordu.

Ah, kahretsin! Aslında *windbag** sözcüğü üzerinde çalışıyordu Jack. Doğaçlama bir şey uydursa iyi ederdi.

"Doğrusu, önemli bir şey değil. Yardımı dokunacak bir şey değil. Sadece "Feminian" sözcüğünün ne anlama geldiğini merak ediyordum."

"...?"

"Gerçek bir jeolojik terim olup olmadığını ya da Kipling'in öylesine uydurup uydurmadığını merak ediyorum. "Feminen' sözcüğüne o denli yakın ki, sanırım gerçek olmalı, ama onu şimdiye değin sözlükte bulamadım. Ya da belki Kipling onu gerçekten de uydurdu, ama küçük bir hesap hatası yaptı."

"...?"

"*İlk Feminian kumtaşları üzerinde bize Daha Tam Yaşam vaat edildi.*

(Bu yaşam, komşumuzu sevmekle başladı ve karısını sevmekle son buldu)."

Eğer bu da onu dehletmezse, diye düşündü Jack, hiçbir şey dehletmez.

Ama Graham gidecek yerde şöyle bir yanıt verdi:

"Hangi Fransızca sözcüğü keşfettiğimi biliyor musun?"

"..."

"Hiç boğa taşağı gördün mü sen?"

"Hımmm." Bu, ne Evet, ne de Hayır anlamına geliyordu, sadece devam et bakalım, demekti.

* "Geveze". (ç.n.)

"Koskocaman, değil mi? Ve de uzun, insan onlarla ragbi bile oynayabilir, öyle değil mi?"

". . ."

"Fransa'da – Castres'da – bir kasabın önünden geçiyorduk ve vitrinde gördük. Demek istiyorum ki, bir boğaya ait olmalıydılar, o boyutta başka bir şey düşünemiyorum, ama tabii bir atın şeyleri değildiyseler, ama bu bir at kasabı değildi, bu yüzden ben de . . ."

". . ."

"Ben de Ann'e, bari içeri girip ne olduklarını soralım dedim, o ise kıkır kıkır güldü ve 'Şey, ne oldukları besbelli, öyle değil mi,' dedi ve ben, 'Evet ne olduklarını biliyoruz, ama onlara ne ad verildiğini öğrenelim,' dedim ve içeri girdik. Karşımızda şu çok titiz, şu durmadan kılı kırk yaran Fransız kasaplarından biri duruyordu, sanki kan akıtmadan eti nasıl keseceğini biliyormuş gibi bir havası vardı ve Ann, tepsiyi işaret ederek, 'Bize şunların ne olduklarını söyleyebilir misiniz?' dedi, ve biliyor musun adam ne karşılık verdi?"

". . ."

" '*Ce sont des frivolités, Madame*'* dedi. İyi mi?"

"Fena değil."

"Ve sonra teşekkür ettik ve dışarı çıktık."

". . ." (Sandviç yapmak için alacağınızı sanmıyordum, Tanrı aşkına!)

"*Frivolités*." Graham sözcüğü yeniden mırıldandı ve içi kırk yıl önce yaptığı bir pikniğin düşüncesiyle birdenbire ısınıverinış, yaşlı bir adam gibi kendi kendine başını hafifçe salladı. Jack kendini son bir yorum yapmaya zorladı.

"Aslında, Amerika'da hiç geçmişi olmayan bir tip varmış, biliyor musun?"

"Hmm?"

"Gerçekten de. Bir yerde okudum bunu. Eskrim yapıyormuş ve rakibinin kılıcı burnundan geçip dosdoğru beynine girmiş. Belleğini yok etmiş. Yirmi yıldır öyleymiş."

"Amnezi denilen bellek yitimi," dedi Graham bu münasebetsizliğe çok kızmışçasına.

* (Fr.): Bunlar incik boncuk, Madam. (ç.n.)

"Hayır, gerçekte değil. Ondan daha iyi. Ya da daha kötü, sanırım – demek istiyorum ki, okuduğum yazı adamın mutlu olup olmadığını söylemiyordu. Ama mesele şuymuş, yeni anıları da aklında tutamıyormuş. Her şeyi anında unutuyormuş. Bunu düşünsene bir – hiç arşivin olmaması. Belki de sen bunu isterdin?"

". . ."

"İstemez miydin? Hiçbir arşiv olmaması – sadece şimdinin olması? Bir trenin penceresinden sürekli bakmak gibi bir şey. Buğday tarlaları, telgraf direkleri, çamaşır ipleri, tünel: Hiçbir bağlantı yok, hiçbir nedensellik yok, hiçbir yinelenme duygusu yok."

". . ."

"Herhalde senin için bunu yapabilirler. Umarım parasını Ulusal Sağlık Servisi'nden alabilirsin."

Graham kimi zamanlar Jack'in kendisini ciddiye alıp almadığını merak ediyordu.

*

Fransa'dan döndükten sonra, birkaç hafta boyunca her şey olduğu gibi kaldı. Ann kendini Graham'i pek tanımadığı bir kimseyi izleyen kişinin bakışlarıyla seyrederken yakalıyordu; bunun daha önce olan bitenlerle hiç ilgisi yoktu. Ona bir alkoliğe ya da potansiyel intihar saplantısı olan birine bakar gibi bakıyordu; kahvaltıda mısır gevreğini yemek, vites değiştirmek, televizyonun üstüne düşmemek gibi son derece sıradan eylemler yapan kocasına gizliden gizliye notlar veriyordu. Elbette bu şeylerin hiçbiri olmadığından emindi – bir alkolik ya da potansiyel bir intihar saplantılısı değildi o. Eskisinden biraz daha fazla içtiği doğruydu; ve Jack'in, Ann'e, Graham'ın aklının tam da başında olmadığını ima ettiği de doğruydu. Ama Ann daha çok şey biliyordu. Bir kere, kocasını daha iyi tanıyordu; sonra Jack'i de tanıyordu. Jack yaşamın iç karartıcı, insanların da kaçık olmasını yeğliyordu hep, çünkü bu, yaşamı daha ilginç kılıyordu. Bu, bir şekilde, onun yazarlık uğraşını doğrular gözüküyordu.

Aybaşı dönemi geçtikten sonra Ann, Graham'ın onunla sevişmek istemesini bekledi; ama Graham pek hevesli görünmüyordu. Genellikle ilk önce Ann yatıyor; Graham bir bahane bulup aşağı

katta kalıyordu. Sonunda yatağa geldiğinde, Ann'i alnından öpüyor ve bir an önce uyuma pozisyonu alıyordu. Ann bunu hem umursuyor hem de umursamıyordu: Sevişmek istemiyorsa sevişmiyor olması daha iyiydi Graham'ın; yalandan öyle yapmaya uğraşmaması, öyle sanıyordu ki, hâlâ aralarında dürüst bir bağın varolduğu anlamına geliyordu.

Çoğu kez kötü uyuyordu Graham, düşlerinde hayali rakiplerini beceriksizce tekmeliyor, bir şeyler mırıldanıyor ve paniğe kapılan bir kemirgen gibi keskin, tiz sesler çıkarıyordu. Yatak örtüleriyle savaşıyor ve Ann ondan önce kalktığında, onun yattığı tarafın darmadağınık olduğunu görüyordu.

Böyle bir sabah yatağın etrafını dolaştı ve sırtüstü, üzeri yarı açılmış olarak yatan Graham'a baktı. Yüzü sakindi, her iki elini de başının yanına doğru kaldırmıştı, el ayaları açık ve yukarıya dönüktü. Ann'in gözleri, Graham'ın faremsi grilikte cılız tüylerle kaplı akademik göğsünde gezindi ve sonra, kalınlaşan belinden cinsel organına doğru kaydı. Daha küçük ve her zamankinden daha pembe gözüken kamışı sol uyluğuna dik açı yapacak şekilde uzanmıştı; taşaklarından biri görüş açısının dışında kalmıştı; öbürü, tavuk derisini andıran derisi gerilmiş, kamışının altında büyümüş gibi duruyordu. Ann, ayı andıran bu taşağa, çatlaklı, pürüzlü deriye, şaşırtıcı tüysüzlüğüne uzun uzun baktı. Bu kadar önemsiz, bu kadar tuhaf görünüşlü bir organın bu kadar çok sıkıntıya neden olması çok kafa karıştırıcıydı. Belki de insan onu sadece görmezden gelmeliydi; belki de önemli değildi. Sabah ışığında, sahibi uyurken bakıldığında, pembe-kahverengi renkli bütün bu takım taklavat Ann'e garip bir biçimde önemsiz geldi. Bir süre sonra seksle ilintili bir şey gibi bile görünmez oldu. Evet, doğruydu: Graham'ın uyluğunun birleşme yerinde yuva yapmış bu şeyin seksle hiçbir ilintisi yoktu – o sadece kabuğu soyulmuş bir karides ve bir cevizdi.

Kasap mavi çizgili bir önlük ve etrafında mavi şeritli hasır bir şapka giymişti. Sırasını beklerken, yıllardır ilk kez, önlükle şapkanın ne kadar garip bir karşıtlık oluşturduğunu düşündü Ann. Hasır şapka, kayıtsız kayıtsız akan, yosunlarla kaplı bir ırmakta bir küreğin avare şıpırtısını akla getiriyordu; kan lekeli önlükse suçlarla, psikopatça cinayetlerle dolu bir yaşamı. Buna daha önce niçin hiç

dikkat etmemişti? Bu adama bakmak bir şizofrene bakmak gibiydi: Uygar olmakla kabasabalık normallik kisvesi altında bir araya geliyordu. Ve insanlar bunu gerçekten de normal *buluyorlardı*; bu adamın, orada sadece ayakta durmakla, iki bağdaşmaz şeyi bildiriyor olmasına şaşıp kalmıyorlardı.

"Evet, tatlım?"

Buraya ne için geldiğini adeta unutmuştu.

"İki domuz filetosu lütfen, Bay Walker."

Kasap filetoları geniş terazinin üzerine balık gibi çarptı.

"Altı tane yumurta. İri kahverengilerden. Hayır, on iki tane olsun."

Walker, sırtı Ann'e dönük, kendi kendine sessizce bir kaşını kaldırdı.

"Ve Cumartesi için bir Chateaubriand siparişi verebilir miyim?"

Kasap tekrar dönerken Ann'e gülümsedi.

"Bir süre sonra bayat işkembelerden ve böbreklerden usanacağınızı biliyordum."

Ann güldü; dükkândan çıkarken, bu esnaf milleti ne garip şeyler söylüyorlar böyle, diye düşünüyordu; sanırım bunlar mesleki gevezeliğin bir parçası; bütün müşteriler bir süre sonra birbirine benziyor olmalılar ve saçım da *kirli*. Bu arada kasap da şöyle düşünüyordu: Eh, *kocasının* işine döndüğüne memnunum; ya da yeni bir iş bulduğuna; ya da her neyse.

Ann, Graham'a, kasabın kendisini başka biriyle karıştırdığını anlattı, ama Graham, yanıt olarak sadece homurdandı. Pekâlâ, diye düşündü Ann, *o kadar* ilginç değil, ama söylenecek bir şey işte. Graham gitgide daha suskunlaşıyor ve içine kapanıyordu. Bugünlerde hep Ann konuşuyor gibiydi. İşte bu yüzden kendisini kasabmki gibi saçma sözler ederken buluyordu. Ve böyle sözler ettiğinde, Graham, benden olmamı beklediğin kadar konuşkan olmamamın nedeni, böyle sıkıcı şeyler anlatmandır demek istercesine homurdanıyordu. Bir keresinde Ann, işinde görmüş olduğu yeni bir kumaşı tarif etmeye uğraşıyordu ki, Graham birden gözlerini yukarı kaldırdı ve şöyle dedi:

"Umrunıda Değil."

"Umrumda Değil umursandı," diye içgüdüsel bir yanıt verdi Ann. Bu, Ann çocukken, küstahça bir kayıtsızlık gösterdiğinde, bü-

yükannesinin hep ona yanıt olarak söylediği sözdü. Ve eğer "Umrumda Değil" gerçek bir dikbaşlılık içerirse, büyükannesi ona tam yanıtı verirdi:

Umrumda Değil umursandı;
Umrumda Değil asıldı;
Umrumda Değil bir tencereye kondu;
Ve iyice pişene kadar haşlandı.

Graham'ın yaz tatilinin üç haftası hâlâ kullanılmamıştı. (Ann "dinlence" demeye bir türlü alışamamıştı). Normalde, Graham'ın yıl içinde en iyi olduğu dönemdi bu; son derece keyifli ve yardıma hazır olurdu. Ann, Graham'ın evde sağı solu karıştırarak, biraz okuyarak, bazen de akşam yemeğini yaparak vakit geçirebileceği düşüncesiyle işe mutlu gidiyordu. Son bir iki yıl içinde, arada sırada, öğle sonrasının tam ortasında işi gizlice asmış ve üzerinde hafif giysiler, Metro'nun hengamesi içinde terli ve seksi... bir halde eve döndüğü olmuştu; hiç konuşmadan, eve niçin erken döndüğü konusunda görüş birliğine varıyorlar ve Ann'in vücudunun bütün eklemleri hâlâ ıslakken, yatağa giriyorlardı.

Öğle sonrası seksi sekslerin en iyisiydi, diye düşünüyordu Ann. Sabah seksinden vakti zamanında yeterince yapmıştı: Genellikle, "Dün gece için özür dilerim, ama her neyse, işte olanlar," anlamına geliyordu; ve bazen de, "*Bu*, beni bugün unutmamanı sağlayacak," anlamına geliyordu; ancak hiçbir tutum ona çekici gözükmüyordu. Akşam seksi, şey, insanın temel seksiydi, öyle değil mi? Bu, insanı sarıp sarmalayan bir mutluluktan başlayıp sinirli bir, "Bak, biz yatağa bunun *için* erken girdik, öyleyse niye devam etmiyoruz"a uykulu uykulu verilen bir rızaya kadar değişiklik gösterebilen seksti. Akşam seksi, seksin olabileceği kadar iyi ya da sıradandı ve kesinlikle önceden tahmin edilemezdi. Ama öğle sonrası seksi farklıydı – hiçbir zaman işleri iyi bitirmenin kibar bir yolu değildi; heves dolu, niyet edilmiş bir seksti. Ve bazen kulağınıza ilginç bir şekilde (evli olsanız bile), "Şimdi bunu yapıyoruz ve ben akşamı da yine seninle birlikte geçirmek istiyorum," sözünü fısıldatıyordu. Öğle sonrası seksi böyle beklenmedik rahatlıklar veriyordu.

Fransa'dan dönüşlerinden sonra Ann bunu bir kere daha dene-

meye kalkmıştı. Ama eve vardığında, bütün gün evde olacağını söylemesine karşın, Graham evde değildi. Kendini canı sıkılmış ve hayal kırıklığına uğramış hissetti ve odaları araştırarak sabırsız ve kızgın bir şekilde etrafta dolanıp durdu. Kendine bir fincan kahve yaptı. Kahvesini yudumlarken, yavaş yavaş hayal kırıklığı başka duyguları da davet etti. Sevişememişlerdi; Graham çekip gitmişti; oysa içinde bir nebze sezgi, bir nebze sağduyu olsaydı . . . diye kendi kendine erkeklerin ruh durumlarını, günü yakalamak konusundaki doğuştan yeteneksizliklerini yineleyip homurdanıyordu. Sonra durakladı: Belki de belli bir vakitte dönmeye niyet ederek dışarıya çıkmıştı. Ya da acaba bir şey mi olmuştu? Bunu öğrenmek ne kadar zaman alırdı? Kim telefon ederdi? On beş saniye içinde dulluğun öngörülebilir hazzına varmıştı Ann. Hadi, o zaman, öl, dönme, bak aldırış ediyor muyum! Art arda enstantaneler içinde, bir otobüsün yolda stop ettiğini, yerde ezilmiş bir gözlüğü, bir ambulans görevlisinin elindeki beyaz bir örtüyü gördü.

Derken Margie'yi, yirmilerinin ortasındayken evli bir adama âşık olan okul arkadaşını anımsadı. Adam ailesini terk etmiş, onunla bir ev tutmuş, bütün eşyalarını taşımış ve boşanmıştı. Çocuk sahibi olmaktan söz ediyorlardı. İki ay sonra adam tamamen normal bir biçimde, son derece ender rastlanan bir kan hastalığından ölmüştü. Yıllar sonra Margie duygularını Ann'e açmıştı. "Onu çok seviyordum. Yaşamımın kalan kısmını onunla geçirmeyi planlıyordum. Ailesini dağıtmıştım, istemesem bile yapacağımı yapmıştım. Derken adam birdenbire zayıfladı, saçları ağardı ve benden uzaklaştı ve ben onun ölüşünü seyrettim. Öldüğünün ertesi günü, içimdeki bir şeyin bana, 'Özgürsün,' dediğini fark ettim. Tekrar tekrar, 'Özgürsün,' diyordu bana. Özgür olmayı istemesem de."

Ann o zaman anlamamıştı, şu ana değin anlamamıştı. *Şimdi* Graham 'ın evde, güven içinde olmasını istiyordu: Ve onun aynı zamanda bir otobüsün altında kalmasını istiyordu, bir metro hattında yanmış halde uzanmış yatıyordu, direksiyon mili vücuduna kazık gibi girmişti. İki arzu bir arada var oluyordu; çatışmıyorlardı bile.

Graham aşağı yukarı yedide eve vardığında Ann'in duyguları yatışmıştı. Birden kütüphanede bakmak istediği bir şeyi anımsadığını ileri sürdü Graham. Ona inanıp inanmaya bile zahmet etmiyordu Ann, son zamanlarda iyi filmler görüp görmediğini de sormadı.

Graham özür dilenecek herhangi bir şey varmış gibi görünmüyordu. Biraz boyun eğmiş gibiydi ve banyo yapmaya gitti.

Graham tümüyle değilse de gerçeği söylüyordu. Sabahleyin, Ann gittikten sonra, gazetesini okumayı bitirmiş ve sonra bulaşıkları yıkamıştı. Sonra, evin içinde bir hırsız gibi dolanmış, her odayı şaşırarak incelemişti. Sonunda her zamanki gibi çalışma odasında karar kılmıştı. Satın alma zahmetine katlandığı Balfour'un şu yeni yaşamöyküsünü okumaya artık *başlayabilirdi*. Çok istiyordu bunu, çünkü ona öyle geliyordu ki, bugünlerde yaşamöyküleri gitgide daha fazla seksle ilgileniyordu. En iyi zamanlarda bile uyuşuk aptallar olan tarihçiler, sonunda süzgeçten geçirilmiş bir Freud bilincine ulaşmışlardı. Birdenbire her şey sekse indirgeniyordu. Balfour boşalamıyor muydu? Hitler'in tek bir husyesi mi vardı? Stalin yatakta Büyük Terör mü saçıyordu? Bir araştırma yöntemi olarak bunun, diye değerlendiriyordu Graham, gerçeği ortaya çıkarma şansı olsa olsa devlete ait evrak kutuları arasında ağır ağır ilerlemek kadardı.

Balfour'un iktidarsızlığı hakkında bir şeyler öğrenmeyi çok istiyordu; bir anlamda öğrenmesi de gerekiyordu, çünkü derslerine sürekli gelen öğrencilerin birkaçı şu anda herhalde bu kitabı son hızla okuyordu. Ama daha geniş bir anlamda bunu öğrenmesi gerekmiyordu. Ne de olsa, tarihin incelenmesine yaklaşımını, sezgisel-pragmatik çizgiden (şu anda düşündüğü gibi) psiko-seksüel çizgiye kaydıracak değildi; bir kere bu, Üniversite'de bölümü çok fazla karıştırabilirdi. Ve zaten gelecek yarıyılda her öğrenci bu yaşamöyküsünü okusa bile (yaşamöyküsü okunmadan bırakıldığı sürece zihninde gitgide daha fazla şişiyor gibiydi), Graham, yine de, her şeyi onların hepsinden daha çok biliyor olacaktı. Onların çoğu, ne zaman başlayacaklarını pek bilmiyor, çok çabuk sıkılıyor, ancak o dersten geçecek kadar okuyor, sınavlar için birbirlerinin notlarını ödünç alıyorlar ve geçer not aldıklarında derecesi ne olursa olsun mutlu oluyorlardı. Bir otoritenin adını anmak hepsinin gözünü korkutmaya yetiyordu. Uzun bir şey mi diye soruyordu yüz ifadeleri ve o olmaksızın geçebilir miyim? Graham ilk birkaç hafta boyunca bazı cesaret kırıcı adlar sıralamaya meyledecek oldu; ama esas olarak onları sıkma sistemine güveniyordu. *Pas trop d'enthousiasme.** İlk

* (Fr.): Çok fazla coşku yok. (ç.n.)

yıl öğrencileriyle karşı karşıya geldiğinde, onları çok heyecanlandırma, diyordu kendi kendine: başına neler açabileceğini asla bilemezsin.

Bu yüzden Balfour yerine, dosya dolabının 1915-19 tarihli çekmecesini açtı. Yeni dergide ona bakarak otuzbir çekmeyi gerçekten dört gözle beklediği bir kız vardı. Elbette dergilerin hemen hepsindeki kızların çoğu ciddi bir tahrik, hatta – eğer parmaklarınız sizi hayati bir kavuşum noktasında yoldan çıkarırsa – işi sonuna kadar götürmek için iyiydiler. Ama her nasılsa her dergi, her zaman, gözde bir kız veriyordu; dönüp dönüp bakılacak biri, hoşlanarak düşünülecek biri, sokakta gözün arayacağı biri.

Şimdiki gözdesi "Brandy" idi; yumuşak yüzlü, neredeyse kitap kurdu bir kız. Nitekim resimlerden birinde ciltli bir kitabı okurken gözüküyordu; büyük olasılıkla bir kitap kulübünden alınma bir kitap diye düşündü Graham bunu onaylamaz bir biçimde, ama öyle bile olsa, hiç yoktan iyiydi. Ve bu yumuşak yüzle pantolon cebini tersyüz edişindeki sert, adeta saldırgan tavır arasındaki karşıtlık Graham'ı tekrar tekrar içe işleyen bir güçle çarptı. "Brandy, sizi yapar ateşli" diye yazıyordu basmakalıp yan yazılarda; ama bu tamamen doğruydu.

Banyoda, Brandy'ye ayrılan sayfalar dışında (Niye orta sayfayı vermemişler Brandy'e, diye kızgın kızgın sordu kendine: *Tom Jones* bölümündeki adı bilmemne olan şu kızdan, her yam işlemeli o tek parça iç çamaşırlarından ve Tanrı aşkına şu artistik *flu çekimlerden çok* daha iyiydi o) bütün dergiyi yeniden okudu Graham. Brandy'ye dair müthiş ayrıntılar derginin sonlarına doğruydu. Birkaç sayfa daha okur mektupları ve masaj salonu ilanları ve sonra ona dönebilirsin, diye kendi kendine vaatte bulundu. Pekâlâ, tam şimdi. Sağ eli daha ciddileşirken, sol eliyle Brandy'yi buldu. Ona daha kaç sayfa ayrıldığını yine kontrol et, evet sekiz, yani üç çift sayfa ve biri başta, biri sonda iki tek sayfa, en iyi çift sayfalar altıncı ve yedinci sayfalarda, tamam, sondan başla, tanrım evet, o, öyle değil mi, sonra yeniden başa dön ve biri, evet, sonra öteki, mmmmmm, sonra evet şu fotoğraf ve şimdi, ondan önce, ondan önce üç resmin her birine, *şuna* ve *şuna*, yavaş yavaş yeniden bakma zamanı. Mükemmel.

Öğle yemeğinden sonra televizyonun önüne yerleşti ve ITV ka-

nalını ayarladı; sonra videoya geçti, kayıt düğmesine, hemen sonra da bekleme düğmesine bastı. Bu şekilde iki üç hayati saniyeyi kaybetmeyecekti. İstediğini görmeden ve bekleme düğmesine fiske vurmadan önce orada bir saatten fazla oturarak dizileri seyretti. On beş saniye sonra dur düğmesine bastı. Sonra bütün bandı yeniden oynattı. Önce canını sıkmadı bu; ama daha sonra kara kara düşünmeye başladı. Belki de arabaya atlayıp Colindale'e gitmeliydi; bu, hüznünü dağıtabilirdi. Hüznün bu kadar şiddetli olabilmesi garipti. Aynı zamanda hem çok mutlu ve hem de çok hüzünlü olmanın mümkün olabilmesi de garipti. Belki de bu kadar mutlu olursa bu kadar hüzünlü olmak zorunda kalıyordu insan. Belki de her ikisi, guguklu bir saatteki hava durumunu bildiren adam gibi bağlantılıydı. Guguk, diye düşündü, guguk. Bundan sonra hanginiz çıkacak?

*

Jack'in içten gülümsemesinin yanı sıra bir de içten olmayan bir gülümseme tarzı vardı. Bunu keşfetmek Sue'nun birkaç yılını almıştı; ama ayrım bir kez fark edilince şaşmaz bir davranış göstergesiydi. İçten olmayan gülümseme üst dişleri daha çok göstermeyi içeriyordu ve bu gerekenden biraz daha uzun sürüyordu; kuşkusuz başka incelikler de vardı, ancak bunlar sakalın altında kayboluyordu.

Çoğu hafta sonu Jack, Hendrickler konusunda konuşkan davranmış, yeni gelişmeler olmasa bile spekülasyonlar yapmaya hevesli görünmüştü. Sue, dostlarının pembe dizisindeki en son episodları merakla bekliyordu. Durumlarından endişe duyacak kadar hoşlanmıyordu onlardan. Ancak bu cuma, soruları homurtulu bir karşılık aldı.

"Bu hafta kanepe işi yok."

"Sence neler karıştırıyorlar?"

"Bilmem."

"Hadi. Tahmin et." Besbelli ki Jack, tatlı sözlerle kandırılmaya ihtiyaç duyuyordu; belki de Sue bu konuya yarın dönerdi. Ama Jack ona şöyle bir bakıp da dişlerini normalden daha fazla gösterdiğinde ve "Sanırım konu tavsadı, güvercinim," diye yanıt verdiğinde, bu konuya yeniden dönmeyeceğini anladı.

Sue bu gülümsemeyi ne zaman görse, Jack'ten nefret etmenin nasıl bir duygu olacağını anladığını hissediyordu. Nefret ediyor değildi – aslında Jack kendini sevdirmek için büyük çaba harcıyordu – ama Jack ne zaman böyle gülümsese, Sue kendi kendine, "Evet, tabii; üstelik, *hep* böyle bir duygu olurdu," diye düşünüyordu. Çünkü böyle bir ilk gülümseme, Jack'in ona ilk sadakatsizliğinin keşfine de eşlik etmişti. Gülümseme, Sue'nun Tully Irmağı Siyahileri evresi diye adlandırdığı bir dönemin sonuna işaret ediyordu.

Olay gerçekleştiğinde, Sue kısa bir süre önce, Tully Irmağı Siyahileri hakkında bir makale okumuştu: Bunlar, dünyada seksle çocuk doğurma arasındaki bağlantıyı kavrayamamış tek halk olmalarıyla tanınan küçük bir Avustralya kabilesiydi. Seksin, vücudu çamurlara bulamak gibi, eğlence için yapılan bir şey olduğunu ve çocuğun da gökten gizemli şekilde gelen bir hediye olduğunu düşünüyorlardı – ama bu durum kemikleri fırlatma ya da küçük kanguruların bağırsaklarını çıkarma tarzından da etkilenebilirdi. Yeryüzünde bu tür daha fazla kabile olmaması gerçekte şaşırtıcıydı.

Elbette, Tully Irmağı Siyahileri hakkında bir başka kuram daha vardı. Bu kurama göre yerliler hangi nedenin hangi etkiyi yaratacağını pekâlâ biliyorlar ve saçma sapan masalları konusunda çok heyecanlanan burnu büyük antropologları daha ne kadar faka bastıracaklarını anlamaya çalışıyorlardı. Bu masalı öncelikle, kendilerine gökyüzündeki Büyük Avcı'ya dair sorular sorulmasından usandıkları için uydurmuşlardı; ve zaten çoğu halk gibi onlar da Tanrı'dan çok, düzüşmekten söz etmeyi yeğliyorlardı. Ancak yalanları olağanüstü bir etki yapmış ve kabileyi o zamandan beri çikolata ve transistörlü radyoya boğmuştu.

Jack'in iki yorumdan hangisine sıcak bakacağını tahmin ediyordu Sue; ama öte yandan erkekler kadınlardan daha sinikti. Kadınlar, karşıt görüşü doğrulayan karşı konulamaz kanıtlar ortaya çıkana değin inanıyorlardı. Tully Irmağı Siyahileri evresinin anlamı da buydu. Evlenmelerinden on ay sonra bitmişti bu evre, ama zaten elindeki dosyanın yeterli olandan daha çoğunu kanıtlıyor olması gerekirdi. Beş haftalık bir dönemde Kayıp Gömlek, Dişinacunu Satın Almaya Ani İlgi, Manchester'dan Gelen İptal Edilen Son Tren ve Jack'e gelen "hayran" mektuplarından birini okumasına izin verilmemesi konusundaki Oyuncul Koşuşturma vakaları başgöster-

mişti. Ancak Jack, üst dişlerini gösterene ve o gülümsemeyi bir saniye daha uzun sürdürene değin bunlar hiçbir anlam ifade etmemişti; o gülümsemeden sonra her şey yerli yerine oturmuştu ve artık onun başka birini düzdüğünü biliyordu. Tek küçük ve uzak avuntusu, Tully Irmağı Siyahileri'nin, eğer gerçekten de *safdilseler*, antropologlar sonunda onları Bağlantı konusunda bilgilendirmeye karar verdiklerinde, büyük olasılıkla kendilerini Sue'dan çok daha fazla hasta hissedecekleriydi.

Sue, sahte gülümsemenin ardına düşmeme konusunda kendini çok önceden uyardı. Asla sormayacaktı. Daha az acı veriyordu ve sonra bir dahaki sefere kadar unutuyordunuz. Bu yüzden Jack'in Hendrickler'e dair son caydırıcı sözü hakkında yorum yapma zahmetine katlanmadı; sözgelimi, kanepesinin daha pratik terapi amaçları için kullanılıp kullanılmadığı gibi.

Yanıt "hayır" olurdu, ama bu hayır'ın dile getirildiği koşullar büyük bir olasılıkla onu rahatlatmazdı. Jack o hafta Ann'e birazcık asılmıştı. Doğrusu, Ann gelmeye devam ediyordu ve bu gelişlerinin pek bir gerekçesi de yokmuş gibi geliyordu Jack'e. İlişkilerinin resmen paramparça olduğunu biliyordu Jack. Ama buna karşın, Ann ikide birde çıkıp geliyordu ve Graham'ın ha babam de babam otuzbir çektiği de düşünülürse . . . Gerçekte onun hatası değildi, diye düşünüyordu Jack; sadece hayvanın doğasıydı bu. Eğer sadakatsiz olmasaydım, dedi Jack, kendime karşı dürüst olmazdım.

Bu yüzden denemişti. Eh, bazen bu yapılacak tek kibar davranış oluyordu, öyle değil mi? Ve Ann eski bir arkadaştı: bunu yanlış anlamazdı. Üstelik atları da tam olarak ürkütmemişti. Sadece tam giderken Ann'i sıkıca tutmuş, salt bir dostluğun gerektirdiğinden daha kuvvetle öpmüş, sokak kapısının önünden çekerek yavaşça merdivenin ilk basamağına götürmüştü onu. Ve işin komik yanı, Ann oraya dek götürülmesine izin vermişti. Jack'in kolu omzunda, üç beş metre kadar yürümüş ve sonra sessiz bir telaş içinde toparlanıp kapıya doğru koşturmuştu. Bağırmamış, ya da ona vurmamıştı, hatta çok şaşırmış da gözükmemişti. Bu yüzden Sue'ya bakar ve zafer dolu bir tebessümle gülümserken gerçekte tam anlamıyla sadık bir koca olduğunu düşünüyordu. Şikâyet etmek için ne gerekçesi olabilirdi insanın?

*

Graham'ın tatil fotoğrafları çıkmamış ve bu da onu pek şaşırtmamıştı. Arada sırada makarayı sardığında, makine düğmesinin, makinenin içindeki karışıklıklara ilişkin kuşkuları başparmağına aktardığını hissetmişti; ancak düğme döndüğü sürece meseleye iyi tarafından bakmıştı. Baskı makinesi ilk sekiz fotoğrafı bastı – Ann, bacağına bir keçi bağlanmış halde bir çiftlik evinde otururken; çiftlik evinin öteki yarısı mizahi bir şekilde Carcassone surlarının içinde gizlenmişti – ama sonra takılmıştı.

Ann'in, hepsinin de komik ve hatta bazılarının oldukça sanatsal oldukları yolundaki önerilerine karşın, Graham sadece homurdandı ve fotoğrafları attı. Negatifleri de attı. Daha sonra bunu yaptığına hayıflandı. Hatta beş hafta sonra tatili anımsamakta şaşırtıcı derecede güçlük çekiyordu. Tatildeyken mutlu olduğunu anımsıyordu; ama mutlu olduğu yerin görsel doğrulaması olmaksızın o heyecanın anısı değersiz görünüyordu. Bulanık bir çifte görüntü bile bir şey olurdu.

Niçin böyle olmuştu: Nasıl olurdu da en tepede Ann'in oynadığı filmleri ve kendisinin dergileri olurdu? Beyninin bir yerinde, birdizi nokta, birdenbire onu görsel açıdan duyarlı kılacak şekilde harekete mi geçmişti? Ancak kırk küsur yıl boyunca sözcüklerle uğraşan bir adam olduktan sonra mümkün müydü bu? Besbelli ki, bir aşamada, bütün yumuşak kutu aşınmaya başlıyordu; bazı parçalar düşüyor; kaslar – eğer orada böyle şeyler varsa – yoruluyor ve doğru dürüst çalışamaz oluyordu. Gerontolog arkadaşı Bailey'e bunu sorabilirdi. Ama kırkında? Algılarında başgösteren böylesi bir değişmeyi ne açıklayabilirdi? Beyninizi düşünüyordunuz ve düşündüğünüzde de, kullandığınız – içine bir şeyler koyduğunuz ve yanıtlar aldığınız – bir şey olarak düşünüyordunuz. Şimdi birdenbire, sanki o sizi kullanıyormuş gibi hissediyordunuz kendinizi: Orada kendine ait bir yaşamla oturuyor ve her şeyin tatlı tatlı gittiğini düşündüğünüz bir noktada dümeni şöyle bir kırıveriyordu. Ya beyniniz sizin düşmanınız olursa, ne olurdu?

IX
Bazen bir puro . . .

Parti vermelerini öneren Ann oldu. Bir kere, evi karakol görüntüsünden biraz olsun kurtarabilirdi bu; ikincisi, ne kadar kısa olursa olsun, akşamların insanın içine sıkıntı veren rutinini bozabilirdi. Şu sıralar, dolaylı şikâyetler ve meydan okurcasına içki içmelerle geçen akşam yemeklerinden sonra, Graham sessiz sedasız çalışma odasına çekiliyor; Ann ise oturup okuyor, televizyon seyrediyor, ama aslında Graham'ın aşağıya inmesini bekliyordu. Ann kendisini, metal bir masanın önünde, dökme plastikten bir koltukta oturmuş, bayat sigara dumanlarıyla dolu bir atmosferi soluyor ve her ikisinin de kapıdan içeri girmelerini bekliyormuş gibi hissediyordu: Sadece yardımcı olmak isteyen ve nazik olan ile, sırf kürekkemiğinize hafif bir fiske vurmakla sizi iliklerinize kadar dondurabilecek,

şu son derece kaba olanı.

Bir saat ya da o kadar bir zaman sonra Graham aşağıya iniyor ve mutfağa giriyordu. Ann, bir bardak içindeki buz takırtısını işitiyordu; bazen de iki bardak. Eğer iki bardaksa, Graham iyi bir ruh hali içinde demekti: Yani, sıkıntısı taşkınlığa varmıyor demekti. Ona içkisini uzatıyor ve şöyle mırıldanıyordu:

"Çalışma odamla yatak arasında
Tutuyor beni alkol kıyak kafada."

Sonra Ann'in yanına oturup ya onunla birlikte kötü bir televizyon programını seyretmeye koyuluyor, yahut onu ne kadar sevdiği hakkında duygusalca laflar ediyordu ya da bazen bunların her ikisi de oluyordu. Ann, sevildiğinin bu şekilde söylenmesinden nefret ediyordu; kendini suçlu hissedeceği fazladan bir şey gibi geliyordu bu ona.

Gerçi daha sık olarak aşağı inen öteki oluyordu: Elinde tek bir içkiyle Graham. Suçunuzun ne olduğunu tam tamına biliyor ve bunu sizden işitmeyi beklemiyordu, tam tersine ileriye bir adım atıp sanki hüküm kararını okurcasına suçlamaları okuyordu. Ve Graham böyle bir ruh hali içinde olduğunda – aşağı yukarı üç geceden ikisi böyle oluyordu – düzinelerce ad sıralayarak ve o korkunç düşlerini anlatarak ona veryansın ediyordu: Bunlar zina, kötürüm bırakma ve intikam düşleriydi. Zaman zaman Ann, acaba bu düşleri gerçekten görüyor mu yoksa sırf onu korkutmak için uyduruluyor mu diye merak ediyordu.

Ve her zaman, en kabalaştığı akşamlarda bile, sonunda çöküp kalıyordu Graham: Bir saat sonra, bir buçuk saat sonra Ann durumu idare etmek için gidip kendisine bir içki aldığında, Graham'ın gidip kendisine defalarca içki alışlarından birinde Ann'i akla hayale gelmeyecek ilişkiler konusunda sorguya çektiğinde, birdenbire suskunlaşıyor ve sonra da ağlamaya başlıyordu. Başı düşüyor, gözlerini istila eden gözyaşları gözbebeklerini tamamen kaplıyor ve sonra birdenbire, yanaklarından ve burnunun iki yanından aşağıya akmaya başlıyordu. İki değil, adeta dört gözü dört çeşme ağlıyor ve bu, iki kat hüzünlü gözüküyordu. Daha sonraları Graham, bütün bu anlaşılmaz öfkesinin ona değil, kendisine yöneltilmiş olduğunu; kı-

namak için hiçbir gerekçesi olmadığını ve onu sevdiğini söylüyordu.

Ann onun gerçeği söylediğini biliyordu ve onu hiçbir zaman terk etmeyeceğini de. Onu terk etmek hiçbir şeyi çözüme kavuşturmazdı. Üstelik her ikisi de Graham'ın ruh sağlığının tamamen yerinde olduğuna inanıyorlardı. Jack'in Ann'e laf olsun diye önerdiği bir deli doktorunun faydası olup olmayacağı konusu güçbela tartışıldı. Doktora gitmek için insanın ya daha kibirli ya da daha güvensiz olması gerekir, diye düşünüyordu Ann. Daha az sıradan, daha az İngiliz. Bu, bütün evliliklerin geçirdiği şu hıçkırıklardan biriydi sadece. Şiddetli bir hıçkırıktı, doğru – daha çok, bir boğmaca öksürüğü gibiydi – ama hem Graham, hem de Ann, sonunda, Graham'ın bunu atlatacağına inanıyorlardı. Ancak, yalnızlık gerektiren bir süreçti bu; Jack bile son zamanlarda zaman ayırmakta daha isteksiz davranmıştı – özellikle de Ann'in, merdiven başındaki önerisini geri çevirişinden sonra.

Ve böylelikle çoğu geceler Ann, Graham'ın öfke patlamaları süresince sessiz sakin oturuyor ve akşamın sonunda da başını hafifçe okşayıp bir mendille gözyaşlarını siliyordu. Sonra yukarı yatağa götürüyor ve orada, üzüntüden bitip tükenmiş halde, uzanıp yatıyorlardı. Sırtüstü, yan yana, bir mezardaymış gibi duruyorlardı.

Ann konukları belli bir özenle sınavdan geçirdi. Doğal olarak, hiçbir eski erkek arkadaş olmayacaktı. Jack'in gelmesi gerekecekti, ama o sorun değildi – hikâye yeniden yazılmıştı. Geçmişini çok fazla bilen hiç kimse olmayacaktı; ve birkaç içkiden sonra onunla flört etmeye kalkışabilecek hiç kimse de olmayacaktı, diye karar verdi. Parti soya yemeğine benzemeye başlıyordu.

"Ne için olduğunu söyleyeceğiz?" diye sordu Graham öğle yemeğinde.

"Söylememiz gerekmez, öyle değil mi?"

"Sorabilirler. Partiler her zaman bir şey *içindir*, öyle değil mi?"

"İnsanlar sırf parti vermiş olmak için parti vermiyorlar mı?"

"Bundan daha iyisini yapamaz mıyız?"

"O zaman, evlilik yıldönümümüz ya da onun gibi bir şey olabilir."

Öğle yemeğinden sonra Ann, evi temizleyip çekidüzen vermeyi sürdürürken – anladı ki bu temizlik işlemi evi, burada yaşamış olan

insanların en canlı hatıralarından boşaltmak, onu mümkün olduğunca kamusal bir yer haline getirmekti – partinin aslında ne için olduğunu düşünüp taşınırken buldu kendini. Bunun belki de arkadaşlarına bir çeşit her şeyin yolunda gittiğini bildirmek olduğu sonucuna vardı. Jack dışında arkadaşlarından hiçbirinin, evliliklerinde bir şeylerin yolunda gitmediğini bilmesi ya da bir şeylerden şüphelenmesi gerçekte önemsizdi.

Ann'in kapıyı açtığı ilk kişi Jack oldu.

"Bana kediciği göster. Hadi bakalım. Aman Yarabbi, yoksa şimdiden kirişi kırdı mı?"

"Erken geldin, Jack. Graham henüz hazır bile değil."

"Lanet olsun, ben de öyleyim. Şu dijital saati aldım, görüyor musun. Yirmi dört saatlik sistemi anlayamadım gitti. Ben doğrudan on çıkarıyordum. İnsanları iki saat bekletmeye başladım. Şimdi fazlasıyla telafi ediyorum. On dört çıkarıyorum." Jack, bu-pek-inandırıcı-gözükmüyor-değil-mi ifadesini takındı. Gergin bir hali vardı. "Aslında, gelip her şeyin yolunda gittiğini görsem iyi olur diye düşündüm. Ne için bu parti allasen?"

"Ah, evlilik yıldönümümüz."

"Harika."

"Evet."

"Hımmmm, ama evlilik yıldönümünüz değil, öyle değil mi?"

". . . .?"

"Demek istiyorum ki, ben oradaydım."

"Tanrım! Jack – bunu üzerinde denediğim ilk kişi . . özür dilerim, sevgilim."

"Hikâyeyi yeniden yazmaya devam ediyoruz, öyle mi?"

"Eh . . ."

"Merak etme, zevzeklik etmem. Piliç faktörü ne?"

"Hiç tıraşı kesmez misin sen, Jack?"

"Hep kesmeye uğraşıyorum. Kesmek, işte mesele."

"Belki de bu akşam birazcık ölçülü olmalısın."

"Ah, rüzgârı yakalayabiliyorum. Ancak, doğal görünmem gerekiyor, öyle değil mi?"

"İşe birkaç şişe şarap açarak başlayabilirsin."

"*Çaktım*, emrinizdeyim şef." Jack ilk kez çok tedirgin görünüyordu. Normalde, onun kendisi olduğuna güvenebilirdiniz. Taşkın-

lığı dalgalanma gösterebilirdi, ama her zaman güvenilir şekilde kendi kendisiyle saplantılıydı. Sosyal olarak, bu yüzden bu kadar yararlı oluyordu. Gerçekten istemedikleri sürece kendilerinden söz etmek zorunda olmadıkları havasını yaratarak insanların kendini rahat hissetmesini sağlıyordu.

Jack'in şarap açış tarzı erkekçe ve mücadeleciydi. Hava enjeksiyonlu sistemler üzerine kurulu şişe açıcılar kullanmazdı o; bunlara piliçlerin bisiklet pompaları derdi. Şişenin boynuna uyan ve döndürecek bir tutamak sunan açacakları da kullanmazdı. Hatta basit bir garson tirbuşonu da kullanmazdı; bir kaldıraç ve iki-çekişli teknik fikri ona hanımevlatlarına özgü bir şey gibi gözüküyordu. Kabul edebileceği tek bir açacak vardı: Basit, eski moda, tahta tutamaklı bir tirbuşon.

Gösteri üç bölümlü bir ritüeldi. Bir: Tirbuşon masa ya da mutfak tezgâhı üzerine yerleştirilen şişeye bel yüksekliğinde sokuluyordu. İki: Şişe sadece tirbuşondan tutularak kaldırılıyor ve düz bir hareketle ayaklar arasındaki bir konuma getiriliyordu. Üç: Ayaklar şişenin dibinin çevresini kıstırmış halde, sol el şişenin boynundan tutarak ve sonra da sanki benzinli bir biçme makinesini çalıştırmaya başlıyormuşçasına, uzun, tek bir hareketle mantar dışarıya çekiliyor; ve sağ kol ödülüyle birlikte yukarı kalkarken, koşut, ama gecikmeli bir hareketle, sol kol şişeyle birlikte yukarı kalkıyor ve şişe başlangıç noktasına düz şekilde geri getiriliyordu. Jack bu performansın, doğal gücün zarif bir tarza boyun eğmesi olduğuna inanıyordu.

İlk altı şişeyi mutfakta tek başına açtı. Yedincisinin boynundan yaldızlı kâğıdı çıkarırken içeri Graham girdi. Yaldızlı kâğıt numarası, elma soyar gibi, tek bir uzun çekişle tamamını çekip çıkarmaktı.

"Tam zamanında geldin," diye yüksek sesle bağırdı Graham'a ve dosdoğru üç bölümlü gösterisine girişti. Mantarı çektiği sıradaki doğal pop sesini, Graham'a önce yankı gibi gelen bir başka ses izledi. Ne var ki Jack kendi kendine gülümsüyor ve şaraba bakıp duruyordu;

"Kötü bir rüzgâr . . ." diye mırıldandı.

Graham, onun kadınların önünde osurup osurmadığını merak etti. Sorması kolay bir şey değildi bu. Kadınlara soramazdınız, çünkü soramazdınız; ve Jack'e soramazdınız, çünkü şimdi çok geçti,

çünkü onun için şaka, teşhirci yanı ne olursa olsun, bir şekilde onun ölçülülüğüne, işitilmesine değil de tesadüfen işitilmesine dayanıyordu. Yapılabilecek tek şey, Graham'ın şimdi yaptığı gibi, mırıldanmaktı:

"Yediklerine bereket."

Jack yine gülümsedi; kendini daha rahat hissetmeye başlıyordu.

Yirmi dakika boyunca hiç gelen olmadı ve üçü, orada, gitgide büyüyüp bir hangara dönüşen oturma odasında oturdular; derken, sanki bir trafik sıkışıklığından kurtulmuşlarcasına, konukların yarısı bir anda sökün etti. Paltolar özenle yatakların üzerine kondu, içkiler getirildi ve konukların gözleri endişeyle kültablası ve kültablasına benzer şeyler ararken gerekli tanıştırmalar yapıldı. Ve yarım saat sonra parti rayına oturmaya başladı; gelenler ev sahiplerine konuklar gibi davranmaya, bardaklarını doldurmaya ve yiyecek bir şeyler getirme önerisinde bulunmaya başladılar.

Ann, konukları kaynaştırma işini Jack'e vermişti; Graham bir elinde şarap şişesi ve ötekinde viski bardağı, ortalıkta dolanıp duruyordu. Gürültü düzeyi her zamanki gibi şaşırtıcı bir şekilde yükseldi – daha fazla kişi geldiği için değil, ama, gürültü, başına buyruk, denetlenmez bir spiral içinde yükseldiği için.

Jack, elbette, normal olarak bu ses spirallerinin başındaydı. Üç beş metre ötede ayakta durmuş, Ann'in bulabildiği en sade mankenlerden ikisinin dikkatini çekmeye uğraşıyordu: Tüvit giysiler ve trençkot tanıtımında uzmanlaşmış bodur kızlardı bunlar. Ama bütün mankenler bukalemun gibidirler ve bunlar da her nasılsa kendilerini narin ve sosyeteye ilk kez tanıştırılan kızlar gibi göstermeyi başarmışlardı. Jack, gösterisinin ortasında Ann'in gözünü üzerinde yakaladı ve göz kırptı. Sosyeteye girme havasındaki kızlardan biri döndü; Ann başını hafifçe salladı ve gülümsedi, ama yanlarına yaklaşmadı.

Jack puro içiyordu. Normalde uzun, ince bir puro paketi çıkararak, "Rahibe dildosu alır mıydınız," der ve kıkır kıkır gülerdi. Gerçi Jack, her zaman, kız ne kadar modern görünüşlü olursa o kadar açık saçık konuşmak gerektiğini ileri sürerdi, ama Ann, onun bu tür lafları şu anda konuştuğu kızlara söyleyip söylemediğinden kuşkuluydu. Jack'in bir puro içiyor olması ilginçti – ve yerinde bir davranıştı. Şu sakaldaki sigara numarasının bu kızlara yaklaşmak için doğ-

ru bir hareket olmadığına hükmetmiş olmalıydı; çok daha otokratik bir şey gerekiyordu. Ve işin hoş yanı da Jack'in, bir puroyla da bir sigarayla olduğu kadar ikna edici gözükmesiydi. Görüntüsü hiç güçlük çekmeksizin kendini ayarlıyordu.

Ann'in içkileri tazelemek için tuttuğu rota onu Jack'e ve iki mankene gitgide daha yaklaştırıyordu. Onlara yaklaşırken Jack'in en gözde şakalarından birine hazırlanmakta olduğunu işitti.

". . . ama iyi bir puro tüttürülecek bir şeydir. Gene de sadece Kipling'dir. Kipling'i sever misiniz? Bilmiyorsunuz. hiç kip'lenmediniz yani; anlıyorum. Hayır, purolar ve kadınlar konusunda söylemek istediğim şu ki, Kipling her şeyi yanlış anlamıştır, öyle değil mi? (sorularda hep bir retorik edası vardı) "*Bu* konuda söylemek istediğim, gerçekte, eee şey, Freud'du. öyle değil mi?"

Mankenler birbirlerine baktılar.

"Freud'un bu konuda ne dediğini biliyor musunuz?"

Bilmiyorlardı. Freud onlar için birkaç temel şey ifade ediyordu: Yılanlar, her şeyin gerçekte seksle ilgili olması ve düşünmek istemedikleri başka şeyler, yani insanın kıçıyla ilgili şeyler diye fikir yürütüyorlardı. Bir şeyler tahmin edenmiş gibi biraz kıkırdadılar ve Jack'in ne söyleyeceğini beklediler. Jack, topukları üzerinde sallandı, başparmağını deri yeleğinin cebine soktu, purosunu anlamlı anlamlı yukarı aşağı salladı, sonra uzun, çapkınca bir nefes aldı.

"Freud demiştir ki," diyerek yeniden durakladı, " 'Bazen bir puro . . . yalnızca bir purodur.' "

Mankenler gürültü spiralini daha da yükseğe çıkararak, eğlenme ve rahatlama karışımı bir duygu içinde makaraları koyverdiler. Ann onlara katılmak üzere ilerledi ve Jack hoşgeldin dercesine kıçına hafifçe vurdu.

"Aramıza hoş geldin, tatlım," diye gürledi Jack; oysa tam yanında ayakta duruyordu ve kolu şimdi Ann'in omzundaydı. Ann başını ona doğru çevirdi ve kulağına bir şey fısıldamak istermiş gibi bir hareket yaptı. Jack hareketi kolunda hissetti, gözucuyla baş hareketini yakaladı ve bundan kendisine bir öpücük verilmekte olduğu sonucunu çıkarıp yatay bir dalış hareketiyle başın yönünü değiştirdi. Ann son anda Jack'in dudaklarından kaçmayı başardı, ama yine de, puro kokan bir sakalın yanağına sertçe sürtündüğünü hissetti.

"Jack," diye fısıldadı, "sanırım bu kolunu indirsen daha iyi olur." Mankenler, Ann'in ricasını duyamazlarken, Jack'in kolunu ne kadar çabuk çektiğini fark ettiler; bu adeta tören meydanlarına yaraşan, ustaca bir hareketin parodisiydi.

"Freud konusunda söylemek istediğim *şu ki* . ." Ann gülümseyerek yanlarından ayrıldı. Jack, Freud'un rüya yorumlarını anlattığı, şu önceden hazırlanmış konferanslarından birine girişmek üzereydi: Freud'un yorumlarının ya çok apaçık şeylerden söz ettiğini ('Kadın yürüyerek Krautstrasse'ye çıkıyor, kendisine siyah bir şapka satın alıyor; ihtiyar soytarı, kadına bunun anlamının kocasının ölmesini istemek olduğunu söyleyerek ondan 5000 kron alıyor') ya da doğrulanmayacak kadar fantastik olduğunu; deli doktorlarına gidenlerin iyileşme oranının, kaçıklıklarını tek başına sürdürenlerin sayısından nasıl daha yüksek olmadığını; insanları anlama bilimi açısından romancının yöntemlerinin nasıl çok daha eski ve karmaşık olduğunu; *onun* kanepesine bir buçuk saat uzanmak ve bedava malzeme vermek isteyen birisini nasıl güleryüzle karşıladığını; onların nasıl istedikleri her rolü ya da oyunu oynayabileceklerini; *onun* en sevdiği oyunun (burada muzipçe gözünü kırpabilirdi) *Ya Konuş Ya Soyun* olduğunu söyleyecekti. . . .

Ann birkaç kişinin bardağını yeniden doldurdu, odanın köşesindeki durgun bir alana canlılık getirdi ve Graham'ı ararcasına çevresine bakındı. Oturma odasında göremedi, bu yüzden mutfağa geçti. Buzdolabını yağmalayan bir serseri vardı mutfakta. Dikkatle bakınca, onun, Graham'ın gerontolog meslektaşı Bailey olduğunu anladı; gayet zengin olmasına karşın her zaman olabildiğince pejmürde görünmeye uğraşıyor ve genellikle de başarıyordu. Evin içinde bile yağmurluğu üstündeydi; pis olmasaydılar uzun düz saçları pekâlâ beyaz görünebilirdi.

"Bir sakatat tavası yapabilirim diye düşündüm," dedi, buzdolabının içine bir mülkiyet-hırsızlıktır-bakışı ataraktan.

"Evinizdeymiş gibi rahat olun," dedi Ann fuzuli bir laf ederek. "Graham'ı gördünüz mü?"

Bailey sadece kafasını sallamakla yetindi ve politen torbaların ambalajlarını çıkarmayı sürdürdü.

Herhalde çişini ediyordur. Ona iki dakika tanıdı Ann; sonra, kuyruk olabilir diye bir iki dakika daha. Sonra yukarıya çalışma

odasına çıktı, kapıyı hafifçe tıklattı ve tokmağı çevirdi. Oda karanlıktı. İçeri girdi ve gözleri ışığa alışana değin bekledi. Hayır, burada saklanmıyordu Graham. Rastlantı eseri gözleri aşağı, bahçeye kaydı, bahçenin eve yakın olan yanı, oturma odasının balkonlu pencerelerinden gelen ışıkla aydınlanmıştı. Graham bahçenin ta dibinde, en karanlık bölümde, bir kayanın üzerine oturmuş, eve doğru sabit bakışlarla bakıyordu.

Çabucak aşağıya indi ve oturma odasının perdelerini çekti. Derken mutfağa döndü, mutfakta Bailey, elinde çatal, cızırdayan tavadan yarı pişmiş tavuk ciğeri parçalarını çıkarıyordu. Ann bir tabak aldı, tavanın içindekileri tabağa aktarıp eline tutuşturdu ve bu sözde serseri adamı oturma odasına doğru itti. "Gidin kalabalığa karışın, Bay Bailey," diye seslendi arkasından.

Sonra mutfağı geçip bahçeye açılan kapıdan dışarı çıktı. Graham'ın yanına vardığında, Graham sol ayakkabısı bir obresayı ezer vaziyette, büyük bir taşın üzerinde oturuyordu; ayakları arasına sıkıştırılmış, yarı boş bir Haig şişesi vardı. Şimdi perdeleri çekilmiş, balkonlu pencerelere doğru kaşları çatık ve dalgın bir havayla bakıyordu. Burada, parti gürültüsünün doruk ve iniş noktaları gücünü yitirip orta karar sürekli bir ses şeridine dönüşüyordu.

Ann, Graham için üzüldü ve aynı zamanda da her zamankinden daha çok rahatsız oldu. Aralarındaki çatışma orta perdeden, profesyonel bir ses tonuyla kendini açığa vurdu.

"Graham, bir şey mi var? Yoksa sadece sarhoş musun?"

Graham gözlerini ondan kaçırdı ve hemen yanıt vermedi. Kimi zamanlar, yaşamın sadece sıkıntı veren sorular soran eşlerden ibaret olduğu duygusuna kapılıyordu: Barbara ile on beş yıl geçirmişti böyle. Ann ile tanıştığında her şeyin bittiğini düşünüyordu. Şimdi her şey yeniden başlıyor gibiydi. Niye huzur içinde bırakmıyorlardı?

"Sarhoşum, evet," dedi sonunda. "*Sadece* sarhoş değil. Bir mesele var."

"Mesele nedir?"

"Ah. Mesele. Mesele karının arkadaşınla öpüştüğünü görmek. Mesele, mesele. En iyi arkadaşının karının . . . arkasını okşadığını görmek. Mesele, mesele."

Böyleydi demek. Hangi noktada duruyordu Graham? Ama öyle

ya da böyle, Jack Lupton'ın onu bir partide öpmesine Tanrı aşkına, ne diye izin vermeyecekti ki? Hastabakıcıvari tonunu güçlükle korudu Ann.

"Graham, Jack'i öptüm, çünkü onu görmek hoşuma gitmişti ve o da partinin iyi gitmesi için elinden geleni yapıyordu, şu anda senin için bütün söyleyebileceğim bu. Jack kollarını vücuduma doladı, çünkü, çünkü o Jack. Onu Deanna ve Joanie ile birlikte bıraktım ve Jack çok iyi eğleniyordu."

"Ah. Özür dilerim. Özür dilerim. Hata benim. Partide yeterince yardımcı olmadım. Jack yardım ediyor. Jack yardım etmek için karımın kıçını elliyor. Daha yardımcı olmalıyım ben. İyi ihtiyar Jack, şen şakrak ihtiyar Jack. Mesele mi?" diye Haig şişesine hitap etti, "Mesele yok. Mesele ortadan kalktı. Karım yardımcıyı öpüyor. Mesele bitti. Her şey bitti."

Ann sinirlerine hâkim olabileceğinden emin değildi. Haig'i yerden aldı ve şişeyi çimenlere boşaltarak eve doğru yürüdü. Arka kapıyı kapattı ve sonra kilitledi. Ortadan kayboluşunu açıklarmış gibi, iki elinde iki şarap şişesiyle oturma odasında yeniden göründü. Graham'ın içkiyi biraz fazla kaçırdığından, bu yüzden yukarıda uyuyarak kendine gelmeye çalıştığından dem vurdu. Haber yavaş yavaş yayıldı ve birkaç sessiz gülümsemeyle konuklar ayrılmaya başladılar. Jack, Deanna ile Joanie'yi ayırmak üzere atağa kalkmakta geciktiği için her ikisiyle birlikte gitti.

Graham elinde bir bahçıvan beliyle balkonlu pencereye saldırdığında, yalnızca üç konuk kalmıştı. Belin dişleri önce kaydı ve pervazı sıyırdı, bu yüzden Graham diğer uçtan tuttu ve camı, belin sapıyla parçaladı. Sonra eğilip içinden geçebileceği genişlikte bir delik açana kadar cam parçalarını itinayla çıkardı. Beli, bir cirit gibi çim tarhın ötesine fırlattı – bel yere saplandı, durdu, ekseni etrafında döndü ve pat diye yere düştü – sonra önündeki perdeyi itip, tırmanarak evin içine girdi. Kendini içeri atıp da hayretle ışığa doğru baktığında, önünde karısını, meslektaşı Bailey'i ve tanıştığını anımsamadığı genç bir çifti gördü. Adam, çıldırmış bir hırsızla karşılaşmayı beklemiş gibi şişeyi yukarı kaldırmıştı. Dolu bir şişeydi.

"Dikkatli ol. İkisi yirmi beş papel o şişelerin. Kullanman gerekiyorsa beyazı kullan." Sonra sallanarak bir koltuğa yürüdü ve oturdu. Nihayet davranışını açıklaması gerektiği aklına geldi. "Ah," dedi.

"Kilitliydi. Özür dilerim. Özür dilerim. Anahtarım yoktu."

Ann konukları sokak kapısına kadar geçirdi. Çok çalışıyor. Parti onu kaygılandırdı. Çok fazla içti. Kızı iyi değil (o anda uydurmuştu). Kaldırımda Bailey döndü, çok dikkatle ona baktı ve sanki bir piskoposluk kutsamasını dile getirir gibi,

"Asla karıştırma, asla kaygılanma," dedi.

"Bu çok bilgece bir düşünce, Bay Bailey. Ona söyleyeceğim."

Ann yeniden içeri döndü, gidip bir seloteyp ve gazete aldı, pencerenin üzerine gazeteyle yama yaptı. Sonra bir bardağa kendisi için bol bol viski koydu. Graham'ın karşısındaki bir koltuğa oturdu ve büyük bir yudum aldı. Graham sessiz ve neredeyse ağırbaşlı görünüyordu. Belki de pencereden içeri girdiğinde birazcık rol yapıyordu – olduğundan daha sarhoşmuş gibi yaparak durumu Ann için biraz kolaylaştırıyordu. Garip bir anlayışlılıktı bu, eğer öyleyse.

Yaşamın nedenleri ve etkileri ne kadar tuhaf, diye düşündü Ann. Jack popomu elliyor ve Graham bir beli balkonlu pencereden içeri fırlatıyor. Ne çeşit bir mantıksal tepkiydi bu? Belki de daha büyük bir bağlantı söz konusuydu: Yıllar önce gayet normal olarak eğlendim ve çok güzel vakit geçirdim ve bu yüzden, benim normalde iyi olan ve o zamanlar adını bile duymadığım kocam, fıttırıyor.

Graham'ın aslında iyi biri olduğunu anımsamaya çalıştı. Bütün arkadaşları aynı görüşteydiler, özellikle de kadın arkadaşları. Graham nazikti; akıllıydı; hemcinslerinin çoğunun yaptığı gibi kasılıp caka satmıyor ve zorbaca davranmıyordu. Arkadaşları böyle demişlerdi ve Ann büyük bir zevkle onlarla aynı görüşü paylaşmıştı. Şimdiye değin. Graham yavaş yavaş, öteki erkeklerden farklı görünmez olmuştu. Artık kendisiyle ilgilendiğini hissetmiyordu Ann. Öteki erkekler gibi bir erkek olup çıkmıştı: Eşinin duygularını yoksayarken, kendi duygularına sürpriz bir dikkat yöneltiyordu. Geriye adım atmıştı Graham.

Ve nasıl da kendisini pişmanlık duymadan sahnenin ortasına atmayı başarmıştı! Zayıfların tiranlığını biliyordu Ann: İlişkiler konusunda ilk keşiflerinden biri bu olmuştu. Aynı zamanda, yavaş yavaş, iyilerin tiranlığını da keşfetmişti: Erdemlilerin kötülerden kopardığı şu bağlılık yemini. Şimdi Graham ona yeni bir tiranlık türünü öğretiyordu: Edilgin olanın tiranlığını. Yaptığı buydu Graham'ın; ve Ann bundan ölesiye usanmıştı.

"Graham," dedi Ann, ona pencereden içeri girdiğinden beri ilk kez hitap ederek, "sen hiç hayatında geneleve gittin mi?"

Graham ona şöyle bir bakış attı. Ne demek istiyor olabilirdi Ann? Elbette hiç geneleve gitmemişti. Bunun sözünü etmek bile bir küf kokusu veriyordu. Yıllardır işitmemişti bu sözcüğü. Sözcük onu öğrencilik günlerine, o ve arkadaşlarının – hepsi de bakirdiler – birbirlerine neşeli bir "Genelevde görüşürüz!"le iyi akşamlar diledikleri günlere götürdü. Her biri bu söze "Maise'ninkinde mi yoksa Daisy'ninkinde mi?" diyerek karşılık verirdi.

"Elbette gitmedim."

"Peki, genelevlerde neler yaptıklarını biliyor musun? Bir yerde okumuştum bunu." Ann içkisinden büyük bir yudum daha aldı; girişi uzattıkça sadizme yaklaşan bir şeyler hissediyordu. Graham yanıt vermedi; bardağını bir elinden öbürüne geçirdi ve bekledi.

"Neyse, genelevlerde, eskiden yaptıkları şey – belki hâlâ yapıyorlardır ve sen de belki biliyorsundur diye sordum sadece – kimi zamanlar, daha genç olan kızlarla, küçük bir kan torbası kullanırlarmış. Genellikle tavuk kanıymış sanırım, gerçi pek önemi yok bunun ya. Daha önemlisi, torbanın zorunluluk gereği çok ince bir maddeden yapılıyor olmasıymış. Günümüzde belki de politen kullanıyorlardır. Hayır, kullanacaklarını sanmam. Demek istiyorum ki, politen gerçekte bayağı sert bir madde, öyle değil mi?"

Graham beklemeyi sürdürdü. Kolu ağrıyordu ama kafası şimdi tamamen berraktı.

"Ve kız bu torbayı düşünebileceğin yere yerleştiriyor, öteki kadınlar da gelip gerekenleri yapıyorlarmış, sanırım bildiğin mühür mumuyla mühürlüyorlarmış. Ve sonra, kızı bakire diye satıyorlarmış. Eğer çok yaşlı gözüküyorsa, bir manastırda olduğunu ve oradan yeni çıktığını söylerlermiş – bazen de fazladan bir tahrik olsun diye kadını bir rahibe gibi giydirir kuşatırlarmış. Ve müşteri, mumu delip geçer – sanırım daha lüks genelevlerde gerçek balmumu kullanılırmış – kız bir çığlık atar, uyluklarını oynatıp sıkıştırır, torbayı patlatır, biraz hıçkırır ve adama güçlü olduğunu, onu elde ettiğini söyler, ama her şeyden önce de bunun *ilk kez* olduğunu hissettirmek için birtakım zırva şeyler mırıldanırmış. Ve sonra adam, silinmez izini bıraktığı için ekstradan iyi bir bahşiş bırakırmış. Adam zaten parasını bunun için biriktirmiş olduğu için kız gerçekte onun için

deli olmasa da, adam istediğini almış olurmuş."

Bu anlatılandan her ne çıkacak idiyse, bunu bir şekilde hak ettiğini hissetti Graham.

"Elbette, daha pahalıymış, çünkü tavuk kanı çarşafları berbat ediyormuş, ama öte yandan, adamlar da bakire kız için daha fazla para ödüyorlarmış. Belki de çamaşırhaneler genelevlere indirim yapıyordu. Tümen tümen çarşaf aklamış olmalılar, öyle değil mi?"

Graham'ın, Ann'in saldırganlık ihtiyacını anladığını dile getiren sessizliği, Ann'e, zayıflık gibi gözüktü. Sözcük zihnine takılıp kaldı. Fena halde *zayıf*, diye düşündü, fena halde *zayıf*.

"Çamaşırhanelerin, gerçekten de genelevlerle iş yaptıklarını *bilip bilmediklerini* merak ediyorum ben? Demek istiyorum ki, çarşaflarda fazladan bir ağartıcı kullanıyorlar mı dersin? İşte genelev çarşafları geldi – ilaçları getirin, diyorlar mı acaba? Sence bunu söylüyorlar mı Graham? Senden kafanı azıcık yormaktan fazlasını istiyor değilim. Öyle yaptıklarını düşünüyor musun Graham? Yoksa genelev çarşaflarına da öylesine, başka herhangi birisinin çarşafı gibi mi davrandıklarını düşünüyorsun? Sadece toptan yıkıyorlar ve üzerinde kalanlara hiç aldırış etmiyorlar mı dersin?"

Ann ayağa kalktı ve Graham'ın koltuğuna doğru yürüdü. Graham başını aşağıda tutuyordu. Sonunda konuştu.

"Evet?"

"Neye evet? Sana bir sürü soru sordum. Hangisine kibarca yanıt vermeye razı oldun? Geneleve gittin mi, sorusuna Evet mi: O Evet mi?

"Hayır, ben sadece ne var, demek istedim."

"Ne var? Aa tabii, ne *var*? Doğrusu, bir şey olduğunu fark ettiğine memnun oldum. Olan şu ki, Graham, olan şu ki, belki biz de akşam yemeği için hemen bir tavuk alsak iyi olur diye düşünüyordum sadece. Şu içleri hortumla baştan aşağı yıkanan, kazınıp temizlenen ve tatlandırmak için içlerine bazı maddeler enjekte edilen tavuklardan değil ama, gerçek bir tavuk; anlıyor musun, bir TAVUK, tüyleri, ayakları ve başının tepesinde şu kırmızı şeyi olan bir TAVUK. Sonra, sen onu keserdin ve kanının bir kısmını da süzerdik. Ve sonra da birlikte biraz balmumu eritir ve bir gece, özel bir gece, ben senin bakiren olabilirdim Graham. Bunu isterdin, öyle değil mi?"

Graham yanıt vermedi. Gözlerini eğmiş, yere bakıp duruyordu. Ann, başının üstüne uzun uzun baktı.

"Senin bakiren olabilirdim," diye yineledi Ann.

Graham hiç kımıldamıyordu. Ann elini uzattı ve onun saçlarına dokundu; Graham ürperdi ve başını yana doğru çekti. Sonra Ann aynı şeyi bir kez daha ve bu kez daha yumuşak bir tonda yineledi.

"Senin bakiren olabilirdim."

Graham yavaşça ayağa kalktı ve Ann'in vücuduna dokunmaktan kaçınarak, özellikle onunla göz göze gelmemeye çalışarak ve sonra da kahve masasına değmekten kaçınarak karısının önünden ustalıkla geçip yürüdü. Kapıda kendini güvende hissedene kadar hep halıya bakıp durdu; sonra yukarıya çıkarken adımlarını hızlandırdı. Çalışma odasının kapısını kilitledi ve koltuğuna oturdu. Bütün gece yatağa gelmedi. Balayları başlayalı beri olup biten her şeyi düşünerek koltuğunda oturdu. Bilgiyi niçin bilmezden gelemiyordu insan? Dünü geri getir, diye sessiz sessiz sızlandı kendi kendine. Saat dörde doğru uyuyakaldı. O kısa gece görülecek bir düş yoktu.

X
Stanley Spencer sendromu

Birkaç yıl önce Graham, herkesin elinde olan, popüler bir zooloji kitabı okumuştu. Herkes kitabın adını anıyor, hatta bazıları onu şurasından burasından karıştırdıklarını söylüyordu. Kitap ilk bölümde, insanın çoğu hayvana bayağı benzediğini ve ikinci bölümde de, çok farklı olduğunu kanıtlıyordu. Bu yüzden önce atalarına dair bir ürperti uyandırıyordu insanda, sonra da sırtını şöyle bir sıvazlıyordu. Milyonlarca satmıştı. Bir ayrıntı zihninden çıkmıyordu Graham'ın: İnsanın bütün primatlar arasında yalnızca en büyük beyne sahip olmayıp, aynı zamanda en büyük penise de sahip olduğu. Bu gerçek, ona o zamanlar, afallatıcı biçimde yanlış gelmişti – çünkü hâlâ, her Tanrının günü, ağ ve üç dişli gladyatör mızrağı taşıyan Barbara'nın hışmına uğradığı, ondan yengeçvari bir şekilde kaçıp

durduğu, ama her seferinde de kendini kumun üzerinde bulduğu zamanlardı. Şimdiyse, bunların bir anlamı varmış gibi görünüyordu. Koskoca bir gorilin ufacık bir kamışının olması, bunun Graham'ın öğrencilerinin en ufak tefeği birininkiyle bile boy ölçüşememesi artık paradoksal bir şey değildi. Boyut, cesaret ya da ihtiyaçla ilintili değildi: Yol açtığı sıkıntı faktörüyle ilintiliydi. Orada, bacakların arasında bir uyarı gibi asılı duruyordu: Benden kendimi tutmamı beklemeyin.

Bir yandan, elbette seks hiç önemli değildi, özellikle de geçmişteki seks, tarihteki seks. Öte yandan, tamamen önemliydi; diğer her şeyden daha önemliydi. Ve Graham bu durumun nasıl değişeceğini anlayamıyordu. Her şey orada, beyninde, ona danışılmadan, yıllar önce, onun namına kararlaştırılmıştı; lanet olasıca tarih tarafından, kültürel yetişme koşulları tarafından ve ana babasının birbirlerini seçişiyle – ona aktardıkları ve onlarla yoluna devam etmesini söyledikleri genlerin benzeri görülmemiş kombinasyonuyla kararlaştırılmıştı.

Jack'in daha iyi koşulları olmuştu besbelli. Graham eskiden arkadaşının, sırf daha deneyimli, daha sinik biri olduğu için her konuda daha rahat olduğunu düşünürdü. Şimdi öyle olduğuna inanmıyordu: Kuralların hepsi de çok önceden konmuştu. Sözgelimi, Jack'in Park Cezası İlkesi, ne kadar uzun yaşasa da, faaliyetleri ne kadar çılgınca olsa da, Graham'ın asla varamayacağı türden bir davranış kuralıydı. Jack bir seferinde "maksimum gizlilik, maksimum kibarlık," kuramını ortaya atıyordu ki, sözünü kesmişti Graham,

"Ama tabii yakalanıyorsundur?"

"Hayır – çok çok dikkat ediyorum. Benim için şu-elbise-dolabına-girme-hikâyeleri-falan yok. Bunlar tamamen çocuklar için. Benim yaşımda kalbi dayanmaz insanın."

"Demek istiyorum ki, Sue bazen kaçamaklarını anlıyor, öyle değil mi?"

"Anlıyor sayılır. Arada bir. Gömleğimin arkasını pantolonumun içine sokmayı unuttuğumda."

"Peki o zaman ne yapıyorsun? Ona ne diyorsun?"

"Park Cezası İlkesini uyguluyorum."

"...?"

"Park sayaçlarını uygulamaya koydukları ilk günleri anımsıyor musun? Hepsi de en son teknolojiydi – bilgisayarlar aracılığıyla kesilen cezalar; anımsıyor musun? Benim bir arkadaşım, tamamen rastlantı eseri olarak, insanın tomar tomar bilet yığıp en sonuncusunu ödediğinde bilgisayarın otomatik olarak öncekileri belleğinden sildiğini keşfetti. Park Cezası İlkesi bu. Onlara en sonuncusunu söylediğinde öncekileri kurcalamayı kesiyorlar."

Ve Jack bunu sinikçe ya da alaycı bir tonda değil, tam tersine, aldatmalarının nesneleri için canlı bir hoşnutluk gibi görünen bir duyguyla söylemişti. İşte böyleydi olup bitenler; ve işte, böyleydi Jack; işte Graham asla böyle olamayacaktı.

*

Graham'ın aramakta olduğu su götürmez kanıt, ona basit ve apaçık bir şekilde sunuldu. Odeon Holloway Road Sineması'nda oturmuş, o hafta üçüncü kez, karısının Tony Rogozzi ile *Servet Bulan Aptal* filminde perde zinası işlediği sahneyi seyrediyordu. Rogozzi, el arabasıyla meyve sebze satan, hafta sonlarında Londra çevresindeki tarım alanlarında metal bir dedektörle define arayan sıradan bir İtalyan'ı oynuyordu. Tony bir gün eski sikkelerden oluşan bir gömü bulur ve yaşamı değişir. El arabasını ve dinini terk eder, muare takım elbiseler satın alır, komik İtalyan aksanından kurtulmaya çalışır, ailesine ve nişanlısına yabancılaşır. Parasını gece kulüplerinde harcarken Graham'ın karısını keşfeder, anne babasının uyarılarına karşın, onunla bir gönül ilişkisi kurar.

"Kadın seni emip emip iliğini kurutmak istiyor sadece bambino,*" diye öğütte bulunur babası, çatal dolusu spagettiyi ağzına tıkarken, "sonra da seni eski bir ayakkabı gibi fırlatıp atacak."

Ancak Tony, Ann'e, Ann'in yalandan hayran olur gibi yaptığı, oysa hemen sattığı pahalı hediyeler vererek, delicesine sevdasında diretir. Ne var ki sikkelerin hepsini birden banknota çevirip köklerini hepten terk etmek üzere olduğu an, iki kişi annesiyle babasını ziyaret eder: Bütün madeni paraların zaten çalıntı olduğunu açıklayan bir polis memuru; ve hiçbir maddi çıkar beklemeksizin, kızının, safdil bir genç İtalyan'ı soymakla açık açık böbürlenen, duy-

* (İt.): Erkek çocuk

gusuz bir para düşkünü olduğunu ifşa eden Ann'in yaşlı annesi. Tony, üzgün, ama daha akıllanmış bir halde ailesine, nişanlısına ve el arabasına geri döner. Tony ile nişanlısının metal dedektörü kırıp parçaladıkları son sahnede (tıpkı yılanı doğrayan Adem ile Havva gibi diye düşündü Graham) Odeon Holloway Road'daki çoğu İtalyan seyirci alkış tutup sevinç gösterisinde bulunuyordu.

Seyirciler filmden ahlâki bir ders çıkarırken, Graham pratik bir fikir kaptı. Filmin bir yerinde Rogozzi, şık bir restoranda, yeni aldığı mücevherlerle donattığı Ann'e gitgide daha yaklaşıp mum ışığının göğüs ayrığını ortaya çıkarışını hayranlıkla seyre dalmışken, içindeki meyve-sebze satıcısı çocuk bir an şöyle fısıldar, "Angelica," (gerçek adı değildi, ama Rogozzi'yi aldatmak için kullandığı isimdi) "Angelica, memleketlim Dante gibi, sana bir şiir yazacam. Onun Beatrice'si va," (ismi, sanki en sevdiği makarnaymış gibi telaffuz etmişti) "ve benim de Angelicam va."

İşte bu kadar, diye düşündü Graham sinemadan çıkarken. Eğer ilişkileri şey yıllarında başladıysa, 1970, 1971'de, bu, incelenecek beş olası kaynak anlamına geliyordu. Jack bunların hepsinde de suskun kalmış olamazdı. Bir kere, yeterince yaratıcı bir yazar değildi: Kısa bir sahne için bir otobüs biletçisini betimlemek istese, böyle bir sahneyi otobüse binmeden çizemezdi. O zaman otobüs biletçisi, onun sayfalarında, Jack'i Coleridge gibi gösterecek küçük bazı ayarlamalarla – takma bir bacak, sarımtırak kırmızı bir bıyıkla – gözükürdü.

Ve ikinci olarak, Jack'in duygusal karakteri onu, bir yazar olarak, sağına soluna gayretkeşlikle övgüler sunan biri haline getirmişti. En temel ve bencil çıkarlarla beliren bu özellik, Jack'in altı ay süren tiyatro eleştirmenliği yaptığında da ortaya çıkmıştı.

"Hammersmith'de ya da Peckham'da ya da onun gibi bir yerde boktan bir oyuna gitmen gerektiğini söylüyorum," diye açıklamıştı romancı. "Bundan kaçamazsın, çünkü editörün bütün bu demokratik zırvalıklara düşkündür ve sen de, onunla aynı fikri paylaşıyormuş gibi görünmek zorundasındır. Arka cebine eski küçük şişeni atarsın ve üç haftalık bir koşturmaca içinde toplumun çehresini değiştirmeye yönelik bir yığın sıkıntı verici zırva için kendini katılaştırırsın. Demokratik bir biçimde rahatsız olan koltuğuna çökersin, ve maksimum üç dakika sonra yaşlı beynin, 'Beni buradan çıka-

rın!' diye bağırmaya başlar. Eğlenmiyorsundur; orada olman için sana para ödeniyordur elbette, ama gene de zordur katlanmak para yeterli değildir işte. Bu yüzden oyundaki en iyi fıstığı seçersin ve onun 'yeni bir keşif' olduğuna karar verirsin. Yazına, Tramshed Theatre Dalston'a gittiğin için kendini öven şu bol laflı girişlerden birini yaparak başlarsın, sonra oyunu birazcık kötülersin ve sonra da, 'Ama benim için akşam, insanı şaşkına çeviren saf bir tiyatro anıyla, yetkin bir güzellik ve içe işleyen bir heyecan anıyla kurtulmuş oldu; üçüncü dokumacı kız rolünü oynayan Daphne O'Twat, dokuma makinesini tıpkı sevdiği bir hayvanı okşar gibi okşadığında; kaldı ki, o iç karartıcı anda, büyük olasılıkla öyleydi de. Kızın jestleri ve gözlerindeki o garip, uzak bakış bizim şu çilekeş ataları-mızın yüzlerindeki kiri pası ve bel büken emeklerini aşmakta ve en sinik seyircinin bile, tıpkı oyunun kasvetli göğü üzerinde açan bir gökkuşağı gibi, yüreğine işlemekteydi."

"Dikkatet, Bayan O'Twat'ın harika memeleri ya da Milo Venüsü gibi bir yüzü olduğunu falan söylemiyorum. Söz konusu kızdan söz etmezsek, editörün homurdanabilir. Böyle yaparsan editör sadece, 'Hey, şu pilicin yüzünü bir de biz görelim bakalım,' der ve bir foto muhabiri gönderir; kızsa bu arada, 'Bu benim büyük çıkışım olabilir – memelerimden *söz etmeyen* ve göklere çıkaran bir eleştiri,' diye düşünür. Böylelikle oyun hakkındaki yazının çıkışının ertesi günü Dolap Kumpanyası'na telefon edersin, Dilys O'Muff'ı bağlatırsın; hemen tekrar geleceğini, çünkü onun son derece manevi performansını yeniden görmek zorunda olduğunu söylersin sonradan da yine son derece manevi bir hoşbeşe ne diyeceğini sorarsın. Sonra gidersin. Her zaman işlemez bu numara. Ama, çoğu zaman da işler."

Jack'in "övgü" sistemi kabaca buydu işte. Ama o aynı zamanda, daha ciddi metinlerini "kadeh kaldırmalar ve iğnelemeler" diye adlandırdığı şeylerle süslemekten de hoşlanıyordu. Kadeh kaldırmalar, arkadaşları ve kahramanları için gizli övgü anlarıydı; iğnelemelerse hoşlanmadığı kişilere zılgıt çektiği pasajlar. Bu, yazmayı daha eğlenceli kılıyor, diyordu Jack. "Bir gün içinde yeterince ahkâm kestiğini hissetmek insana fazladan bir motivasyon verir."

Graham, Ann'in kitaplığı önünde diz çöktü. Jack Lupton'ın Yapıtlarından on tanesi vardı: Beşi işine yaramazdı; *Karanlığın İçin-*

den ile başlayan öteki beşini yerlerinden aldı. Raflardaki boşluğu kapamak için, Doris Lessing'i bir yana, Alison Lurie'yi öteki yana yatırdı; sonra kendi Mary McCarthy'lerinden iki tanesini getirip ötekilerin arasına soktu. Sorun yok gibi gözüküyordu.

Beş romanı çalışma odasına taşıdı. Yeniyetmelik zamanlarından beri hep yaptığı gibi, kitapları öyle orasından burasından karıştırmadı. O günlerde de seks için karıştırırdı: Ne de olsa kurnaca yapıtlar, anababalarla ansiklopediler işe yaramadıklarında başvurulan yerlerdi. Pratik kazanmış bir göz, "sutyen," "göğüs" ve "bel" gibi sözcükleri adeta koyu harflerle yazılmışlarcasına metinden seçebiliyordu. Ancak bu kez aranacak belirgin hiçbir anahtar sözcük yoktu.

Tanrı'ya şükür ki Jack'in ilk beş kitabını sonuna kadar okumak zorunda kalmadı. İlk üçü – Jack'in alaycı bir tevazuyla kategorize ettiği üzre "Lincolnshire'daki kaçak avcı günlerim"– romancının "ailemi kurnaca rafına yerleştirme görevi" olarak adlandırdığı *temayı* işliyordu. Bundan sonra, üç tane "cinsel ve politik çatışma romanı" geliyordu ve Graham bunların sonuncusuna hızla bir göz atsa iyi olurdu. Son olarak, ilk altısına canlılık kazandırmış olan toplumsal, politik, cinsel hırs ve suçların sahneden çekildiği, bütün *karakterlerin sinik bir görünüm kazandığı, kimin kime ne yaptığının* ve olan bitenlerin iyi ya da kötü bitmesinin gerçekte önemli olmadığı son dört roman geliyordu. Romanlar, son derece bohem mekânlarda geçen stilize komediler olmaya adaydılar. Çok geçmeden, diye umuyordu Graham, Jack'in sonu bir çeşit modern Firbank olmaya varır ve böylelikle, bu dünyevi yazardan sadece temiz bir intikam alınmış olmakla kalınmaz, bundan sonra hiç kimse Lupton'u okumak ya da yapıtlarını yayımlamak istemez. Ve o zamana kadar Jack kendi tavrında öylesine kemikleşir ki, değişebilmesi olanaksız olurdu.

Politik-cinsel romanların sonuncusu olan *Karanlığın İçinden* 1971'de yayımlanmıştı. Graham'ın anımsadığı kadarıyla, bu romanda Jack, seçimden kısa bir süre önce çekici bir Avam Kamarası muhabiri olan Sarah ile gönül ilişkisine giren sakallı genç bir bakan olarak çizmişti kendini. Jack'in on yıllık evliliği çıkmaza girmeye başlamıştır. Çok geçmeden karısı bu ilişkiyi keşfeder ve Jack'e şantaj yapmaya başlar: Ya kızdan vazgeçersin der, ya da se-

ni gazetelere ifşa ederim, hem küçük koltuğundan hem de çocukların velayetinden olursun. "Jack" toplumun kurallarına meydan okumaya, davasını seçmenlerinin ve boşanma mahkemelerinin önüne çıkarmaya hazırlanır, bunlar olurken Sarah da kendi çıkarını hiçe sayarak Parti'nin (gerçi, ironik bir biçimde, onun partisi değildir bu) ve çocukların (bu da bir başka ironidir, çünkü "Jack'ten hamiledir, ama ona söylememiştir ve çocuğunu gizlice aldırmayı aklından geçirmektedir) davasını savunur. "Jack" sonunda ilkelerin, yüreğin çağrısı üzerindeki önceliğini koruması gereken zamanlar olduğuna ikna olur; Saralı kendi partisinin seçimden sonra sosyal güvenlik bütçesinde kesinti yapmayı planladığı haberini kahramanca sızdırdığında, Jack, çalışan ailelerin içine düşeceği zor durum ve bundan sonraki parlamentoda onun varlığına duyacakları ihtiyaç üzerine uzun uzun düşünür ve sonunda Sarah'nın kararının doğruluğunu kabul eder. Bununla birlikte, ayrılmadan önce son kez sevişirler:

> Jock [Jack'in romandaki adı budur] onu karşı konulmaz bir güçle yakaladı. Yumuşak ve nazik olduğu kadar haşin ve talepkâr da olabiliyordu. Bu sefer haşin ve talepkârdı. Sarah onun her iki halini de biliyor, onu her iki halinde de seviyordu. Jock kendini onun üzerine atarken, Sarah, sakalından yayılan sigara dumanının kaba, erkeksi kokusunu derin derin soludu. Bu onu tahrik ediyordu. Kendi aşna fişne zamanlarında ikide bir sürülen tıraş sonrası losyonlarından usanmıştı – erkek gibi görünen ama pekâlâ kadın da olabilen erkeklerden.
>
> "Jock," diye mırıldandı karşı çıkarcasına, Jock'in eli eteğini sertçe çekiştirirken.
>
> "Evet, evet," diye ısrarla, buyururcasına karşılık verdi Jock. "Burada. Şimdi."
>
> Ve o zaman, orada, kanepenin üzerinde, ona kabaca sahip oldu Jock. Hiçbir itirazı kabul etmedi ve bu buyurgan arzusunun Sarah'da da ıslaklığa yol açtığını fark etti. Boynunun sol yanındaki küçük beni öptü ve Saralı kendisini ona doğru kaldırdı. Derken Jock, kendi seçim çevresinde dokunmuş kumaştan yapılma kahverengi tüvit takım elbisesi hâlâ sırtında, Sarah'nın içine girdi, kuvvetle yukarı kaldırdı ve sonra, öncekinden daha da yukarı – yükseğe, yeryüzünün ta yüksekliklerine, bulutların arasından geçerek güneşe erişebileceğiniz ve gökyüzünün her zaman mavi olduğu yere doğru itti. Heyecanlarının doru-

ğunda, yaralı bir hayvandan gelircesine büyük bir çığlık attı Jock ve Sarah'nın sağ gözünün ucundan küçük bir gözyaşı damlası düştü.

"Jock," diye mırıldandı, "asla bir başkası olmayacak . . ."

"Hayır," diye nazik bir sahiplenişle yanıt verdi Jock, "olacak . . ."

"Asla," diye haykırdı Sarah, neredeyse acı içinde.

"Şimdi değil," diye onu yatıştırdı Jock, "hemen değil. Ama ilerde, bir başkası olacak. Ve onu da o şekilde isteyeceğim. Hâlâ orada bir yerde, onu senin için isterken olacağım."

Jock onun son karşı çıkışlarını da yatıştırdı ve hâlâ içindeyken ceketine uzandı ve ona bir sigara uzattı. Sarah dalgın dalgın sigaranın filtresiz ucunu ağzına yerleştirdi ve onun çakmağı yakmasını bekledi Jock yumuşak bir hareketle sigarayı dudaklarından aldı ve tersine çevirdi. Hep böyle yapıyordu Sarah . . . Doğru uçtan yakarken üzerindeki küçük ruj lekesini fark etti Jock – göklere yükselen öpüşmeleri sırasında silinmekten kurtulan, son, melankolik leke, diye düşündü uzun uzun . . .

367. ve 368. sayfalar: Graham bunları yırtıp kopardı. İpuçları gözden kaçacak gibi değildi: Gözucundaki yaş – bu, birkaç kez olmuştu; kalçaların kaldırılması – evet; ama, kuşku götürmez kanıt Ann'in beniydi – Jack, Ann'in benini sağ omzundan boynunun sol yanına götürmüş olsa da, kuşku götürmez kanıt boyundaki bendi (Jack buna hayal gücü derdi). Ve bu ben kuşku bırakmayan kanıt sayılmasa bile, sigara olayı vardı. Ann, sigaraları ağzına çoğu kez tersinden yerleştiriyordu. Graham, onun böyle yapışını seviştikten sonra hiç fark etmemişti, ama insanların arasında sinirlendiğinde bunu birkaç kez yapmıştı. Acaba böyle anlardan birinde Jack de orada mıydı? Ve onun anlayamadığı bir şaka paylaşılmış mıydı? Pek anımsayamıyordu.

Karanlığın İçinden romanında az önce keşfetmiş olduğu pasajın her iki yanından da yüz sayfa kadar karıştırdı, ve Ann'in Jack'le ilişkisine gönderme yapan bütün öteki bölümleri yırtıp çıkardı. Bunları daha sonra dikkatle okuyabilirdi. Sonra dikkatini Lupton'ın son dört romanına çevirdi. Gerçekte novellaydı bunlar: Yeni-Firbank döneminin başlangıcı, diye keyifle kendi kendine yineledi Graham. Jack'in açıklaması farklıydı.

"Eskiden Tesco kurmaca ekolüne mensuptum," diye açıklamıştı bir keresinde. "Bilirsin işte: Hababam yaz, ucuza sat. Eğer insan-

ların dört papelden 200 sayfalık şık bir otuzbir kitabı ile benim beş papelden 400 sayfalık sıkı kitabım arasında seçme şansları olsa, hangisinin daha iyi bir alışveriş olduğunu görürlerdi. Ve elbette ben haklıydım; benim kitabı yeğlemişlerdi gerçekten de. Ne var ki, damarlarımdaki kanın beş altı kez çekilmesinden sonra, hey be yahu, kendimi birazcık heba etmiyor muyum ben? diye düşündüm. Yazdıklarım iki kat daha uzundu, ama ben iki kat daha fazla telif alıyor muyum? Derken bütün şu kıçı kırık romancıların monografi yazdıklarını gördüm ve Jack oğlum, sen de pekâlâ bunu yapabilir ve aynı zamanda istediğin herhangi bir şeyi de yazabilirsin, diye düşündüm. Ve böyle yaptım. Biliyor musun, bütün bu minimalizmlerin ardında yatan şeyi anlamaya başlıyorum. Göbeğini çatlatana değin çalışmaya gerek yok, olan bu."

Yeni-Firbank döneminde de Jack'in kadeh kaldırmaları ve iğnelemeleri sürüyordu. Ann'in söylediği bir cümle; göğüslerinin bir betimi; sevişirken bir manyerizm; bir giysi. Kanıt buldukça yenilerini bulmak daha da kolaylaşıyordu ve bu eleştirel takibin büyük sevinci içinde, keşfettiği şeyin tam anlamını unutmuş gibiydi.

Ancak daha sonra kitaplardan yırtıp çıkardığı kanıtları toplamayı bitirdiğinde – Lupton'ın son dönem yapıtlarının yarı uzunluğuna erişmişti – şöyle bir düşünmek için durdu. Derken, Jack-Ann ilişkisinin toplanan kanıtlarını baştan sona okuyunca, Ann'in vücudunun Jack'e doğru büküldüğünü ve Jack'in kokulu sakalını, bayat nikotinin afrodizyak olduğu yanlış inancıyla (*olamaz*, dedi ısrarla Graham, olamaz) Arın'in yüzüne yapıştırışını görünce, anestezik madde gücünü yitirdi ve acılar döndü. Bir eliyle karnını ve öteki eliyle göğsünü tuttu ve yerde, yırtılmış sayfaların yanı başında otururken ileriye doğru sallandı. Sonra yana doğru kaykılmaya başladı ve devrilerek ana rahmindeki cenin konumunu aldı; elleri uylukları arasına kaymıştı, döşemenin üstünde hasta bir çocuk gibi yatıyordu. Gözlerini kapattı ve küçük bir çocukken yaptığı gibi, farklı, dışsal, heyecan verici bir şey düşünmeye uğraştı. Bir köydeki kriket maçını düşünmeye koyuldu, ta ki seyirciler bir futbol kalabalığına dönüşüp "Yıkama-yağlama, yıkama-yağlama" diye bağırana kadar. Yurtdışını düşündü, ta ki Benny, Arezzo yolunda yanlarından gümüşi bir Porsche içinde geçip, pencereden dışarı kayıtsız bir tavırla bir kadın iç çamaşırı fırlatana kadar. Bonar Yasası üzerine ders

verdiğini düşündü, ta ki bütün öğrencileri ellerini aynı anda yukarı kaldırıp film endüstrisine girmeyi talep edene kadar. Son olarak, çocukluğunu düşündü, Ann'den, Jack'den ve Barbara'dan önceki zamanları; kendisini yatıştırmak için annesiyle babasından başka kimsenin olmadığı geçmiş zamanları; yalnızca tiranlığın ve boyun eğmenin olduğu, ihanetin varoluşundan önceki yılları. O sınırlı zamanın anısını belleğinde tutmak için kendini zorladı; yavaş yavaş ona doğru geriledi, onun bütün netliklerini kulaklarında yumuşattı; ve sonra da uyuyakaldı.

*

Bunu izleyen birkaç gün boyunca Graham, *Karanlığın İçinden* romanından ve daha sonraki kitaplardan pasajlar okudu ve yeniden okudu. Hiç kuşkusu yoktu. Jack'in Ann'le ilişkisi 1971'de başlamış, Ann'i tanımaya çalıştığı ilk zaman süresince, ve bütün evlilikleri boyunca devam etmişti. *Sıcak Kesinlikler*'de *Söndürülen Yangın*'da ve *Öfke, Öfke*'de gerekli kanıtlar vardı. Şayet yayımcıların kitabı basması için onlara altı ay – maksimum bir yıl – tanısa, bu, Jack'in yüzü plastik cerrahiyle yeniden biçimlendirilmiş eski bir avcı pilotu olarak az çok kılık değiştirdiği ve ilk kez beni doğru yerine koyduğu İskoç hastabakıcı rolündeki "Ann" ile iyileştirici bir ilişkisinin olduğu *Söndürülen Yangın*'daki pasajların, evliliklerinin ilk yılında yazılmış olduğu anlamına geliyordu. Sadakatsizlikten o zaman bile geri kalmamış, diye düşündü Graham; o zaman bile geri kalmamış.

Bir hafta kadar sonra, Graham, Jack çıktığı takdirde yanlış numara çevirdiğini söylemeye hazırlanmış olarak, kent dışındaki eve, Sue'ya telefon etti.

"Sue, ben Graham."

"Graham . . . ha, Graham." Sue, gerçekte sevinmiş olmaktan çok, arayanın hangi Graham olduğunu çıkarabildiği için içi rahatlamış gibiydi. "Jack Londra'da."

"Evet, biliyorum, seninle konuşmak istedim."

"Konuş o zaman. O kadar meşgul değilim." Ses tonu hâlâ pek cana yakın sayılmazdı.

"Buluşabilir miyiz, Sue? Bir gün Londra'da?"

"Graham . . . şey . . . mesele nedir?"

"Şimdi söylemek istemiyorum."

"İlle de bilmem gerektiğini düşündüğün bir şey olmasın bu? Benim için neyin doğru olduğunu bana anlatacak olmayasın?"

"Öyle değil. Bir çeşit, şey, seninle benim hakkımda . . ." Sesi ciddi çıkıyordu.

"Graham, beni pek sevmezsin sanırdım. Her neyse, hiç olmamasındansa geç olması iyidir." Koket bir tavırla kıkırdadı. "Not defterime bir bakayım. Evet, aynen düşündüğüm gibi. Sana şu anla önümüzdeki on yılın sonu arasında herhangi bir günü önerebilirim."

Buluşmak için gelecek hafta içinde bir günde karar kıldılar.

"Şey . . . Sue . . ."

"Evet?"

"Eğer şey desem tuhaf olur muydu . . . umarım birlikte öğle yemeği yiyeceğimizi Jack'e söylemezsin desem."

"Onun kendi hayatı var," diye kesin bir yamt verdi Sue. "Benim de kendi hayatım."

"*Elbette.*"

Graham telefonu kapatırken, Sue'nun ima ettiği şey daha açık olabilir miydi, diye merak etti. Evet, olabileceğini sanıyordu, ama öyle olsa bile . . . Özellikle de ona hiç beklemediği bir anda telefon ettiği için. Onu bir yılı aşkın bir zamandır görmemişti ve doğrusu, ondan gerçekte çok fazla da hoşlanmıyordu. Dostların övdükleri o doğal canlılığı, Graham'a göre kafadan çatlak saldırganlığa birazcık yakındı.

Ertesi hafta Graham, Tardelli'de, önünde bir Campari ve soda, köşeye sıkışmış bir masada oturmuştu. Aradığı son doğrulama kanıtının en iyi nasıl ele geçirilebileceğini düşünüp taşınıyordu. Soramazdı, bu kesindi.

"Graham, tatlım, zinacılar masasına oturmuşsun– demek *ciddiydin.*"

". . .?"

"Bilmediğini mi söylemek istiyorsun?" Sue hâlâ yüzünü ona dönük tutuyordu. Graham yerinden kalkar gibi oldu, bunu yaparken masanın bir ayağını tekmeledi ve dudaklarını Sue'nun yanağına dokundurdu. Daha önce öpüşürler miydi? Emin değildi.

"Sakin bir masa istedim," diye yanıt verdi. "Rahatsız edilmeden yemek yemek istediğimizi söyledim."

"Demek buranın resmi zinacılar masası olduğunu bilmiyordun?"

"Hayır, gerçekten de."

"Çok hayal kırıcı."

"Ama seni burada hiç kimse göremez ki."

"Meselenin püf noktası da bu ya. Gözlerden ıraksın, ama başka bir masaya geçmek ya da çişini etmeye gitmek yahut onun gibi bir şey için, kendini bütün restorana anons etmen gerekiyor. Bu yer ünlüdür, tatlım --senin muhitinde değil belki, ama bizimkinde kesinlikle."

"İnsanların burada bilerek mi oturduklarını söylemek istiyorsun?"

"Elbette. *Times*'a bir ilan vermekten çok daha hoş bir şey bu. Ölçülü reklamın dâhiyane bir biçimi, diye düşünürüm ben hep. Kendi kendine onu gizlenmiş gibi görünürken bir ilişkiyi ilan ediyorsun. Suçu azaltıyor bu, ama haberleri etrafa yayıyor. İdeal çözüm. Pek çok restoranda böyle masaların olmaması beni şaşırtıyor."

"Burada tanıdığın birilerinin çıkması olası mı?" Graham hoşnut mu, yoksa kaygılı mı görünmek istediğinden emin değildi.

"Kim bilebilir ki? Merak etme canım, kafalarını çıkarıp bu köşede başka birini arıyormuş gibi yaptıklarında seni korurum." Güven verircesine, hafifçe koluna vurdu.

Bundan sonra, öğle yemeğini sürdürmenin yalnızca tek bir yolu olduğuna karar verdi Graham. Arada sırada ona hafifçe dokunma riskine girerek ve gizli gizli bakışlar atarken beceriksizce yakalanarak, çekingen flört rolünü oynadı. Uzaktan uzağa, Sue'nun hoş bir kadın olduğu yolundaki kabul görmüş fikri seve seve benimsiyordu; ancak sormak istediği soruyu çok ciddi olarak gündeme getiremedi.

Görünüşe bakılırsa, Graham buraya Sue'nun kocasının sadakatsizliklerini tartışmaya gelmediği için, Sue ona tam da bunlardan söz etti. Ve Graham da buraya, kendi davasını bugün hallet-ya da-unut aciliyetiyle savunmaya gelmediği için Sue, bir kader ortağı olarak, kendi gelgeç gönül serüvenlerinden; yakalanmadan kent dı-

şında bir ilişkiyi sürdürmenin güçlüklerinden; kendisinin pastoral intikamdan duyduğu kentsel korkulardan; direnlerden; balyacılardan ve yiyecek silolarından söz etti. Bir an, ikinci sürahi boşalır ve kahvelerinin gelmelerini beklerlerken, Sue'nun ses tonu sertleşti.

"Jack'in hareket tarzını nasıl adlandırıyorum biliyor musun? Buna Stanley Spencer sendromu diyorum. Bilgin var mı bu konuda?"

Graham bilgisi olmadığını ifade etti.

"Ve benim Jack'in ikinci karısı oluşum bunu daha da uygun hale getiriyor." Bir sigara yaktı. "Stanley Spencer ikinci kez evlendiğinde, gerdek gecesi neler olup bittiğini biliyor musun?"

"Hayır."

"Yeni karısını, bir bavul gibi önceden dosdoğru balayını geçirecekleri yere göndermiş, eve dönmüş ve ilk karısını düzmüş."

"Ama . . ."

"Hayır, hayır, bekle. Diyeceğim bu değil. Sonra ikinci karısının yanına gitmiş, onu kumsala oturtmuş, ona bir sanatçının istisnai cinsel ihtiyaçları olduğunu açıklamış ve bundan böyle iki eşle birlikte yaşamayı önermiş. Sanatı bunu gerektiriyormuş ve sanatı önce geliyormuş. Soğukkanlı küçük cüce," diye ekledi Sue, sanki Spencer kocasının içki arkadaşıymışçasına. "Jack'in yaptığı da bir dereceye kadar bu. Meseleyi böyle koymayacak kadar zeki, ama ruhunun derinliklerinde buna inanıyor. Kimi zaman evdeyken yazdığı kitapların önünde duruyor ve kendimi, acaba şuna kaç tane düzüşme girmiştir, diye düşünürken buluyorum."

"Şey, Balzac'ın dediğini bilirsin – 'İşte bir başka roman.' " Graham kendini huzursuz hissediyordu ve bu açıklamanın güven verici mi yoksa tersi mi olduğundan şüpheye düştü.

"Ve sonra kitaplara bir bakış daha atıyorum ve bütün bu yıllar boyunca Jack'in sağda solda düzüşüp durduğunu düşünüyorum ve gerçekte o kadar aldırış *da* etmiyorum, aldığım ilk yaradan sonra etmiyorum, ne de olsa kendim de biraz gönül eğlendirdim, ama rafın üzerinde dizili on romanına baktığımda gerçekte yerindiğim şey, onu bağışlayamayacağım şey, bu romanların o düzüşmelerden daha iyi olmayışı. Kimi zaman ona şöyle demek geçiyor içimden, 'Bak Jack, kitapları unutabilirsin, onları unut gitsin. O kadar iyi değiller. Onlardan vazgeç ve düzüşme üzerinde yoğunlaş. Onda daha iyisin.' "

Graham, *Öfke, Öfke*'nin, *Söndürülen Yangın*'ın ve *Karanlığın İçinden*'in yırtılmış sayfalarını düşündü. Sonra, çok dikkatle hazırladığı şeye başladı.

"Sue, umarım beni yanlış anlamazsın. Şey yapmanın . . . şey yapmanın iyi olacağını düşündüm." Bilerek lafı birazcık geveledi, "seninle öğle yemeği yemek, seni görmek, çünkü bir süredir temasımız kesilmişti ve ben hep şey diye düşünmüşümdür, seni yeterince görmüyorum. Gerekçemin, intikam ya da onun gibi bir şey olduğunu düşünmeni istemem." Sue, kafası karışmış görünüyordu. Konuşmasını telaşla sürdürdü Graham. "Demek istiyorum ki, hepimiz de Jack ile Ann'in eski günlerini biliyorduk, hiç de şaşırtıcı değil bu ve zaten, şey . . . sevgili olmasalar, onunla pekâlâ karşılaşmayabilirdim ben, bu yüzden sanırım bir bakıma, onlara birazcık da minnettarım." Graham, çekingen dürüstlük gösterisinin çok iyi gittiğini hissetti; ve şimdi en nazik bölüm geliyordu.

"Ama, ilişkilerinin aslında hiç bitmediğini keşfettiğimde, itiraf edeyim ki, gerçekten şok geçirdim. Yüreğime bir bıçak saplanmış gibi oldu. Bunu yalnızca altı ay kadar önce keşfettim. Ann için hissettiklerim bir yana, bir dostluğun ihanete uğradığını ve bize eski moda olduğu söylenen bütün şu duyguları hissettim. Jack konusunda bir süre bayağı kırgındım, ama sanırım, bu bir bakıma Ann'in ...ihtiyaçlarını birazcık daha anlamama yardımcı oldu. Sanırım sana o zaman telefon etmiş olsaydım, amacımdan kuşkulanman için bir sebebin olurdu. Ama, şey, o hıçkırık geçti ve ben ona tamamen boyun eğdim ve sonra kendimi seni yeniden görmenin ne güzel olacağını düşünürken bulduğumda, gerekçelerimi gözden geçirdim ve onlara bir kez temiz raporu verince de telefona sarıldım. Ve . . . işte şimdi buradayız, diyebiliriz, sanırım."

Graham gözlerini boş kahve fincanına eğdi. Sözü ihtiyatlı, gevşek bitirişinden hoşnuttu. Aynı anda iki ayrı çizgide ilerlemek iyi bir fikirdi. Tam, gözlerini yukarı kaldırmaya cesaret edip edemeyeceğini merak ederken, Sue öne doğru eğildi ve bir elini Graham'ın koluna koydu. Graham başını kaldırdı ve parlak bir gülümseyişle karşılaştı.

"Sanırım diyebilirsin." Sue, Graham'ın çekingenliğinden hoşlanıyordu. Cesaret verircesine bir kez daha gülümsedi ve bu arada, Piç, piç, Tanrının belası Stanley Spencer Jack Lupton piçi, diye dü-

şünüyordu. Niye tahmin edememişti? Jack eski kız arkadaşlarından gerçekte asla vazgeçmiyordu. Belki de onları düzmeyi bırakırsa kitaplarını satın almaya son vereceklerini düşünüyordu. Ama bu duygularını bastırdı. Üzgün olduğunu, durumu bilmediğini, bir cuma gecesi onu yatıştırabilmek için birkaç sahte tebessümden kat kat daha fazlasının gerekeceğini anlamasına izin vermemeliydi Graham'ın. Şansını boşa harcama kızım, suyu sıçratma; bunun oltasını yavaş yavaş çekmek gerekecek, diye düşündü.

"Belki de sana söylemem gerekirdi," diye devam etti Sue, "ama korkarım ben hep kanser kuralını uygulamaya çalışıyorum. Sormazlarsa, söylemezsin; sorarlar, ama gerçekte kendilerine Hayır denmesini isterlerse, o zaman yine Hayır dersin. Bunu üçüncü bir kişiden öğrenmek zorunda kalışına üzüldüm Graham."

Graham hayal kırıklığını düşünerek, üzgün üzgün gülümsedi. Sue, kendi hayal kırıklığını düşünerek, onun duygularını paylaşırcasına gülümsedi. İntikam almak için Graham'le düzüşmenin çok yararlı olacağını düşünüyordu.

"Umarım benim eski kafalı biri olduğumu düşünmezsin," dedi Graham, rolünü sürdürerek, "ama aslında aşağı yukarı bir saat sonra girmem gereken bir dersim var. Acaba, acaba gelecek hafta yeniden görüşebilir miyiz diyordum?"

Sue Graham'ın iddiasızlığını sevimli buldu. Erkeklerin bazen kullandıkları şu, "Öğleden sonram boş bırak," ya da, "Şu anda bekârım" gibisinden korkunç lafların hiçbirisi yoktu onda. Öne doğru eğildi ve dudaklarından öptü. Graham şaşırmış görünüyordu.

"Zinacılar masasının avantajı işte *bu*," dedi Sue neşeyle. Öğle yemeği sırasında Graham'ın onu ellemeye ya da öyle bir şey yapmaya kalkışmamasından memnundu. Bu pasifliğin çok ileri gitmeyeceğini umuyordu. Yine de güzel bir değişiklik yaratıyordu. Sözgelimi Jack olsa, bu aşamada, masanın altında olurdu, sakalı da kolay yoldan çıkan bir yosmanın uyluklarının iç taraflarında ustura yanığı gibi bir kızartıya yol açardı. Acaba Graham yatakta gözlüğünü çıkarıyor muydu?

Restoranın dışında öpüşerek birbirlerine hoşçakal dediler. Sue'nun zihni şimdiden gelecek hafta, aynı saatte, aynı yerde ve bundan sonra olabileceklerdeydi. Graham da ileriye bakıyordu, ama tamamen farklı bir doğrultuda.

XI
At ve timsah

Sakatattan başka bir şey değilmiş diye kendi kendine aynı sözü yinelediğini fark etti Graham, arabasıyla Repton Gardens'a giderken. Sakatattan başka bir şey değilmiş. Şey, tam olarak değil, ama üste çıkan sakatattı. Bununla savaşarak kırk yıl geçirmişti ve şimdi yaşamının ironisini algılayabiliyordu: Başarısızlık diye değerlendirdiği yıllar – bütün mekanizmanın sessizce ve zahmetsizce durmaya yüz tutmuş gibi gözüktüğü o yıllar – aslında başarı zamanlarıymış.

Kurnaz bir şey şu sakatat, diye düşündü, tüm bunlar başladığından beri Staunton Road yıkama-yağlama servisinin önünden yüzüncü kez geçerken. Çok kurnaz bir şey. Kendisi de kolay alt edilir biri olmamıştı elbette: Zaten kırk yıl boyunca, bu sayede ayakta kalabilmişti. Başka insanlara çok daha çabuk erişiyordu bu. Ama

sonunda herkese erişiyordu. Onunla uzun, yavaş, dolambaçlı bir yol almış ve sonunda kendine alet olarak, tamamen beklenmedik birini seçmişti. Onu seven; ve onun sevdiği Ann.

Ortaçağ'dan, Montaillou'dan beri pek bir şey değişmemişti; sakatata inanılan; kana, ciğere, safraya ve bu tür şeylere ciddi ciddi inanılan zamanlardan beri çok şey değişmemişti. Jack'in – her taşın altından çıkan Jack'in – ona açıkladığı en son kuram neydi? Beynin birbiriyle sürekli savaş halinde olan iki üç farklı katmanı olduğu. Sonuçta bu, iç organlarınızın sizi mahvettiğini söylemenin farklı bir şekli değil miydi yalnızca? Aradaki tek fark, savaş planıyla metaforun vücudunuzun seksen santim kadar yukarısına kaymış olmasıydı.

Ve savaş her zaman yitirıliyordu, Graham'a, kabullenmesi öğretilen şey buydu. Sakatat üste çıkıyordu. Yaşamınızı olabildiğince kurutarak bunu bir süre erteleyebilirdiniz; ne var ki bu, ileride sizi daha da değerli bir ganimet yapıyordu. Dünyadaki gerçek bölünme, savaşı yitirenlerle onu daha yapmamış olanlar arasında değil; savaşı yitirdiklerinde yenilgiyi kabul edebilenlerle edemeyenler arasındaydı. Belki de beynin içinde, *bunun* kararlaştırıldığı, küçük bir ıvır zıvır dolabı da vardır, diye düşündü Graham asık yüzlü bir kızgınlıkla. Ama insanlar arasında gerçekten böyle bir bölünme vardı. Sözgelimi Jack, yenilgisini kabul ediyordu, aslında buna dikkat eder görünmüyor, hatta bunu avantaja çeviriyordu. Oysa Graham bunu kabul edemiyordu ve hiçbir zaman da edemeyeceğini biliyordu. Bu da ironikti, çünkü Jack daha kavgacı ve haşin bir karakterdi; Oysa Graham, başkalarının ona yakıştırdığı yumuşak başlı, sevimli, hafiften ezik karaktere çok yakın görürdü kendini.

"Telefondayım da" diye homurdandı Jack, aradan bir hayli vakit geçtikten sonra kapıyı açarak. Sonra holden aşağı doğru koşturdu.

"Hayır, kalbimin şah damarı," dediğini işitebiliyordu Graham, yağmurluğunu çıkarıp bir askıya asarken. "Hayır, bak, şimdi değil, seni daha sonra ararım . . ." Graham ceket ceplerine hafifçe vurdu. ". . . bilmiyorum. Çok uzun değil . . öperim."

Birkaç gün önce olsa Graham, Jack'in kiminle konuştuğuyla ilgileneceğini düşündü; Ann olabilir miydi acaba? Şimdi hiç önemi yoktu artık. Merdivenlerde ona pis pis sırıtan bir dizi tanıdık iç ça-

maşırı olsa da, Graham'ın canı yine de sıkılmazdı.

Jack birazcık sinirli görünüyordu. "Küçük bir kuşçuk kulağıma bir şeyler fısıldıyordu sadece," dedi neşeyle, açıklama kabilinden. "İçeri girsene, ahbap." Tedirgin tedirgin sırıttı. Oturma odasına doğru dönerek, ilk kez yorum yapmadan osurdu.

"Kahve mi?" Graham başıyla evet dedi.

Aynı koltukta oturup, Jack'e kaygı dolu cahilliklerini titreye titreye anlatışından bu yana sadece birkaç ay geçmişti. Şimdi yine aynı koltukta oturuyor, Jack'in kahve bardaklarına bir kaşıkla tıktık vuruşunu dinliyor ve her şeyi bildiğini hissediyordu. Tabii, her şeyi doğrudan olgusal anlamda biliyor değildi – sözgelimi, Jack ile Ann'i – ama her şeyi daha geniş anlamda biliyordu. Eski hikâyelerde, insanlar büyüyor, mücadele ediyor, başlarından bir sürü kötü şey geçiyor ve sonunda olgunluğa, dünyayla barışık olma duygusuna erişiyorlardı. Graham, çok fazla mücadele etmediği kırk yıldan sonra, birkaç ay içinde olgunluğa eriştiğini hissediyor ve son huzursuzluğun doğal hali olduğunu, geri döndürülemez biçimde kavrıyordu. Bu ani bilgelik onu ilkin çok şaşırtmıştı; şimdi kendini sakin hissediyordu. Elini ceket cebine atarken, yanlış anlaşılabileceğini kabul etti; yalnızca kıskanç, kaçık biri olarak görülebilirdi. Şey, onların sorunuydu bu.

Ve büyük olasılıkla, yanlış anlaşılmanın avantajı, dedi kendi kendine, Jack ona bir kahve bardağı uzatırken, hiçbir şeyi açıklamanın gerekmemesi. Gerçekten açıklamak gerekmiyordu. Son aylarda gidip gördüğü filmlerin en küçümsenecek özelliklerinden biri de, karakterlerin cinayet gerekçelerini açıkladıkları, o kendinden memnun uzlaşma anıydı. "Seni öldürdüm, çünkü seni çok fazla seviyordum," diye sızlanıyordu, elinde kan damlayan bir testere olan oduncu. "Bunu, içimde kabaran nefret okyanusu kadar büyük hissettim ve *patlamak* zorunda kaldım," diye insanın kafasını karıştırıyordu şiddete meyilli ama sevimli, siyahi yeniyetme kundakçı. "Sanırım, Babamın sultasından hiçbir zaman kurtulamadım, bu yüzden âşık oldum sana," diye içtenlikle itiraf ediyordu şimdi mutsuz olan gelin. Graham böyle anlarda, yaşamla dramatik toplum kuralları arasındaki büyük açıklıktan ürkmüştü hep. Yaşamda eğer istemezseniz, açıklamak zorunda değildiniz. Sizi dinleyenler olmadığı için değil; dinleyenler vardı ve genellikle gerekçelere susamış

olan dinleyicilerdi bunlar. Mesele sadece, onların hiçbir hakkının olmamasıydı; yaşamınıza girerken gişeye hiç para ödememişlerdi.

Bu yüzden bir şey söylemem gerekmiyor. Üstelik, bir şey söylememem önemli. Jack beni arkadaşlık duygusunun tuzağına sürükleyebilir ve o zaman kimbilir hangi noktada olurum? Herhalde farklı hiçbir yerde, ama zoraki varılmış bir uzlaşmayla, açıklamakla lanet olasıca anlaşılmak arasında bir yerde.

"Yeni bir şey var mı, ahbap?"

Jack ona hafif bir kızgınlık duygusuyla bakıp duruyordu. Bu, evlilik danışmanlığı hizmetini yürüttüğüne göre, enayilerin de birkaç normal kurala uymalarını diliyordu Jack. İşi olduğunu anlamamışlar mıydı? Bütün şu kitaplarının, bir sabah şöminenin dibinde beliriverdiğini ve bütün yaptığının kitapların üzerindeki kurumu silip onları dosdoğru yayımcılara göndermek olduğunu mu sanıyorlardı? Düşündükleri şey bu muydu? Ve şimdi kitaplar, sadece herhangi bir uyarı vermeden belirmekle kalmamışlardı, orada taş bloklar gibi durup duruyorlardı. Othello, adı şey olan şu adama dönüşüyordu – Ozymandias.

"Çıkar bakalım ağzındaki baklaları, hadi çıkar," dedi Jack. Graham'ın sessiz kalması üzerine daha tereddütlü bir şakacılıkla, "Çıkar bakalım baklaları, hadi, çıkarmayacak mısın?" diye sözünü yineledi.

Graham ona doğru baktı ve mesafeli bir tavırla gülümsedi. Kahve bardağını gerekenden daha sertçe kavradı ve bir yudum içti.

"Kahve hoşuna gitti mi, *şef*?" diye sordu Jack.

Yine hiçbir yorum yoktu.

"Demek istiyorum ki, otuz ginemi bu şekilde kazanmaya hayır demem; neticede benim meselem değil. Her deli doktorunun bunun için bana gıpta edeceğini hayal edebiliyorum. Sadece birazcık sıkıcı. Demek istiyorum ki, eğer seni bundan sonraki romanıma *koyacaksam*, içinde neler olup bittiğini daha fazla hissetmem gerekir, öyle değil mi?"

Seni bundan sonraki romanıma koyacak... Ah, evet ve kendimi tanımayayım diye burnumun ucuna da bir ben konduracak mısın? Beni kırk iki yerine otuz dokuz yaşında yapacak mısın? Böyle incelikli bir rötuş olacak mı? Graham, bu ironik yanıt kışkırtısına direndi gene de. Aslında şimdi, ellerinin terlemesinden endişe ediyordu.

Jack birdenbire masadan kahvesini aldı ve uzun odasının öteki ucuna doğru yürüdü. Piyano taburesinin üzerine oturdu, çevresindeki bazı ıvır zıvırın yerini değiştirdi, bir sigara yaktı ve daktilosunun düğmesine bastı. Graham, elektrikli makinenin alçak perdeden uğultusuna, sonra da tuşların hızlı tıkırtısına kulak verdi. Ona sıradan bir daktilo gibi gelmiyordu bu makine, daha çok televizyonda spor sonuçlarını ilan eden şu şeylere benziyordu – neydi adı, teleyazıcı gibi bir şeydi? Doğrusu, yersiz de değildi bu: Bugünlerde Jack'in yapıtları aşağı yukarı otomatik olarak üretiliyordu. Belki de makinesinde, uçaklardaki otopilot gibi, özel bir düğme vardı: Jack'in ona sadece basması yetiyor ve teleyazıcısı dışarıya oto-ıvır zıvır döküyordu.

"Rahatsız ediyor değilsin beni," diye seslendi Jack uğultunun içinden. "İstediğin kadar kal."

Graham gözlerini oturma odasına doğru çevirdi. Romancı sırtı ona dönük olarak oturuyordu; Graham, onun yüzünün sağ yanını ve kıvırcık kahverengi sakalının bir parçasını şöyle böyle görebiliyordu. O delişmen, ama sevimli mi sevimli tavrıyla sigaralarını yerleştirdiği noktayı da az çok seçebiliyordu. "Aranızda yanık kokusu alan biri var mı?" derdi Jack yüzünün ifadesini hiç değiştirmeden ve o geceliğine arzularının nesnesi olan kişi, bu tuhaf, dalgın, özyıkıcı, ama kesinkes yaratıcı adama zevkle iç geçirip dururdu. Graham, bunların bazılarına daktilodaki oto-ıvır zıvır düğmesi hakkında bir şeyler söyleyebilmiş olmayı arzu ederdi.

"Ne zaman istersen kendine biraz daha kahve al," diye seslendi Jack. "Birkaç gün kalmayı düşünüyorsan derin dondurucuda yığınla yiyecek var. Boş yatak hazır."

Tabii ki hazır olurdu. Ne zaman işe yarayacağını insan asla bilemezdi. Jack'in, evlilik yatağının kutsal ateşini söndürme konusunda kimi kaygıları olacağından ötürü filan da değildi bu.

Graham, tuhaf bir biçimde, Jack'den eskiden ne kadar hoşlanıyorduysa şimdi de o kadar hoşlanıyordu. Ama bunun söz konusu davayla kesinlikle hiçbir ilgisi yoktu. Kahvesini yere koydu ve sessizce ayağa kalktı. Sonra yazı masasına doğru yavaş yavaş yürüdü. Klavyenin uğultusu ve arada sırada çıkan takırtıları adımlarının sesini bastırdı. Jack'in ne çeşit bir cümle yazmakta olduğunu merak

etti; klişe bir cümle yazmıyor olduğunu umuyordu, duygusal bir biçimde.

Bu, en beğendiği bıçaktı: Siyah kemik saplı, iki buçuk santim genişliğinde gitgide sivrilen keskin uçlu on beş santimlik bir bıçak. Cebinden çıkarırken kaburgaların arasına daha kolaylıkla girebilsin diye yana doğru çevirdi. Son birkaç adımı attı; bıçağı saplamak yerine öylesine önünde tutarak Jack'in üzerine doğru yürür gibiydi. Derken sağ tarafından sırtının ortasına nişan aldı. Bıçak sert bir şeye çarptı, sonra biraz aşağı doğru kaydı ve derken uzunluğunun aşağı yukarı yarısı kadar gömüldü.

Jack doğal olmayan tizlikte ilginç bir inleme sesi çıkardı ve ellerinden biri klavyenin üzerine düştü. Yazı makinesinden art arda vuruş sesleri geldi, sonra birkaç tuş iç içe geçti ve gürültü durdu. Graham gözlerini kendi eline eğdi ve bıçağın, sarsıcı girişi sırasında işaret parmağının üst kısmını kesmiş olduğunu gördü. Bıçağı geri çekip çıkarırken bakışlarını yan tarafa çevirdi.

Jack, sol dirseği daktilonun üzerinde sürünerek ve hâlâ kâğıda erişmeye çabalayan sıkışmış harf dizisine birkaç tuş daha göndererek taburenin üzerinde sallandı. Sakallı yüz yavaşça aşağı kayarken Graham sonunda kontrolü kaybetti. Bıçağı Jack'in vücudunun alt kısmına, kalple cinsel organlar arasındaki noktaya üst üste sapladı. Birkaç darbe sonra Jack, ses çıkarmadan piyano taburesinden halının üzerine yuvarlandı; ama Graham'ı bu da yatıştırmadı. Bıçağı aşağı doğru saplayabilmek için tuttuğu yeri değiştirdi ve aynı noktaya inatla saplayıp durdu. Kalple cinsel organlar arasına, istediği orasıydı. Kalple cinsel organlar arası.

Jack'i kaç kez bıçakladığını bilmiyordu. Bıçak daha kolay girer gibi olduğunda ; artık Jack'in değil kendi vücudu direnir gibi olduğunda durakladı. Bıçağı son kez çekip çıkardı ve onu Jack'in süveterine sildi, sonra arkadaşının göğsünün üzerine yerleştirdi, mutfağa gitti ve elini yıkayıp çalkaladı. Bir yara bandı buldu ve parmağının üst eklemi üzerine beceriksizce gerip tutturdu. Sonra koltuğuna döndü, oturdu, eğilip yerdeki kahveyi aldı. Bardağın yarısı doluydu ve hâlâ yeterince sıcaktı. İçmeye başladı.

*

Saat yedide Ann, yemek kokuları, Graham'ın titreyen elinde büyük bir içki bardağı ve gözyaşlarıyla, kınamalarla dolu bir başka akşam bulmayı bekleyerek eve vardı. Durumun daha iyiye gideceği ya da bunu nasıl sağlayacağını düşünmeyi bir yana bırakmıştı. Artık her günü kendi içinde karşılıyor ve akşamlar kötüye giderken, hoş anılara tutunmaya uğraşıyordu. İki şeyden güç alıyordu: Birincisi, hiç kimsenin böylesine olumsuz duygularla sonsuza kadar ayakta kalma gücünü bulamayacağı inancıydı. İkincisi, Graham'ın onu ancak ender olarak doğrudan kınıyor gözüktüğünü fark etmesiydi: Yani, *şimdiki* onu. O, geçmiş bir ona, şimdiki bir duruma düşmandı, ama şimdiki bir ona değil. Ve bu rahatlatıcı kaynakların Graham yanında olmadığı zamanlar daha iyi işlediğini görüyordu. Graham yanındayken, durumun sonsuza değin sürüp gitmesi ve Graham'ın ondan gerçekten nefret etmesi daha olası gözüküyordu.

Saat sekizde Ann, Graham'ın bölüm başkanına telefon etmiş ve bölüm başkanı, Graham'ın mesaisini tamamladıktan sonra ikindi sularında eve gittiğini tahmin ettiğini söylemişti. Bölüm sekreterinin ev numarasını ister miydi? Ann bunun gerekli olduğunu zannetmiyordu.

Saat sekizi on geçe Jack'e telefon etti ve hiç yanıt alamadı.

Graham'ın yine filmlere gitme hummasına kapılmadığını umuyordu.

Saat onda, istemeye istemeye Barbara'ya telefon etti ve karşısına Alice çıktı. İki saniye sonra Barbara karşısındaydı.

"*Kızımla* konuşmamızın iyi bir fikir olduğunu sanmıyorum, çok teşekkür ederim, kocamı elimden aldığınıza göre, şimdi elimde kalan bir tek o." Hiç kuşkusuz, konuşulanları Alice'in duymasını planlamıştı.

"Özür dilerim, telefona onun çıkacağını bilmiyordum."

"Öyle ya da *böyle, bir daha buraya telefon etmenizi istemiyorum.*"

"Etmem. Anlıyorum."

"Anlıyor musunuz? Ooo iyi, demek bir şeyler anlıyorsunuz. Kocamı çalan kadının *anladığını* bilmek bana en azından bir hayli heyecan veriyor. Belki de siz beni, benim kendimi anladığımdan daha iyi anlıyorsunuz, belki de Graham'ı benden, benim iyiliğim için çaldınız."

Ne kadar dolaylı da olsa, onunla herhangi bir ilişki kurmaya mecbur kalana değin, Barbara için her zaman bir duygudaşlık hissetmişti Ann. Şimdi bunun neredeyse tükendiğini hissediyordu. Barbara işleri karmaşık hale getirmekten ne diye bu kadar zevk alıyordu?

"Şeyi merak ettim – Graham'dan haber alıp almadığınızı merak ettim sadece."

"Haber almak mı? Niye alayım ki? Perşembe değil."

"Hayır, demek istiyorum ki, eve gelmedi. Acaba şey mi yaptı diye merak ettim . . . Alice'i bir yerlere falan mı götürdü diye."

Bir gülme sesi duyuldu, sonra da telefonun öteki ucundan teatral bir iç çekiş.

"Hele, hele, hele. *Madem* soruyorsunuz, söyleyeyim, Hayır, Graham'ı görmedim, Hayır, mahkemenin dediği günler dışında Alice'i görmesine asla izin vermem zaten ve Hayır, nerelerde olabileceğini düşünemiyorum çünkü," (tonu daha keskinleşti) "eve, *bana* gelmediği yegâne zamanlar *sizinle* kırıştırdığı zamanlardı. Valizi yerinde mi diye baktınız mı?"

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Pekâlâ, size onun hareket tarzını söyleyeyim, böylelikle öğrenmiş olursunuz; gerçi şunu da söyleyeyim ki, eğer şimdiden, ne kadar oldu, üç yıl, dört yıl, sıkıntı vermeye başlıyorsa, sizin için çok şey ifade edeceğini de sanmıyorum bunun. Evet, dört yıl olmalı, çünkü bizi terk ettiğinde Alice on iki yaşındaydı, çocuğun gelişimindeki nazik bir zamanda nasıl olup da çekip gittiğini söylediğimi anımsıyorum ona ve şimdi Alice on altı yaşında olduğuna göre Graham'ı dört yıl önce çalmış olmalısınız. Görüyorsunuz işte, bugünlerde her şeyi böyle tarihlendiriyorum. Belli bir aşamada siz de kendinizi aynı şeyi yaparken bulabilirsiniz. Valiz meselesi şundan ibaret, yalnızca tek bir valiz alıyor yanına hep. Sadece birkaç giysi, diş fırçasını bile almıyor. Sanırım böyle kendini daha az suçlu hissediyor. Sadece tek bir valiz, bu sizin için fena bir durum değil; hezimeti için bayağı büyük bedel ödettim ben. Ah, öteki şey de şu, taksiyi köşede bekletiyor. Valiziyle kederli kederli ve ahlıyarak yürüyor ve köşede taksiye atlıyor. Yerel taksi şirketini arayıp nereye gittiğini niye sormuyorsunuz? Demek istiyorum ki, *ben* olsam böyle yapardım."

Telefon ansızın kapatıldı. Ann kendini çok sıkıntılı hissediyordu. Barbara kesinlikle olumsuz duygular uyandırma yeteneği olan birisiydi.

Saat on buçukta yeniden aradı Jack'i. Graham besbelli ki dışarıda geceleyecekti.

İnsanın ne yapması gerekirdi? Polisi mi arasaydı? "Belki de eski bir arkadaşıyla karşılaşmıştır, Hanımefendi. İçer miydi?" Buna kolay kolay hayır diyemezdi. Ama Graham daha önce hiç bu kadar geç kalmamıştı.

On bir çeyrek kala yukarı çıktı ve Graham'ın çalışma odasının kapısını itip açtı. Parti gecesinden beri buraya girmemişti. Otomatik olarak pencereye doğru yürüdü ve aşağıya, kayalığa doğru bahçeye baktı. Graham'ın orada olmaması bir bakıma insanın içine su serpiyordu.

Perdeleri kapatma zahmetine katlanmadan ışığı yaktı. Bu odaya girmesi yasaklanmış filan değildi, ama nedense kendini bir yere gizlice giriyormuş gibi hissediyordu. Burası, Graham'ın evliliklerinde mahrem alanıydı; ve bu, salt burada çalıştığı için de böyle değildi.

Çevresine bakındı. Yazı masasına, koltuğa, kitap raflarına, dosya dolabına. Değişen tek şey yazı masasının üzerindeki fotoğrafıydı. Masada evlilik günlerinde çekilmiş bir fotoğrafı dururdu – şimdiye değin çekilmiş en mutlu fotoğrafı olduğunu düşünüyordu bunun Ann. Şimdi bu fotoğrafı, ona verdiğini neredeyse unuttuğu bir başka fotoğrafıyla değiştirmişti Graham: On beş yaşındaydı, vücudu tepeden tırnağa ergenlik öncesinin yağıyla kaplıydı, saçında küçük kızların taktıkları türden bir bant vardı ve yüzünde, dünyayı ve bütün olup bitenleri onaylayan bir gülümsemeyi, eğreti bir biçimde koruyordu.

Ne olduklarına bile bakmadan Graham'ın yazı masasının üstündeki kâğıtlardan bir ikisini çekiştirdi. Sonra dalgın dalgın dosya dolabının üst çekmecesini açtı. 1911-15: Düzgün bir biçimde sıraya konmuş dosyalarla doluydu. İkinci çekmeceyi açtı: 1915-19. Çekmece bu hafif dokunuşla dışarıya çıktı; açıldığı için biraz sorumluluk hissetti.

Bir dergi yığınının üstünde çaprazlama olarak bir Kleenex kutu-

su duruyordu; üstteki kâğıt mendil yarı yarıya dışarı çekilmişti. Kutuyu bir yana itti. Otuz dergilik bir yığının en üsttekinin arka kapağı görünüyordu: Göz alıcı bir sigara reklamıydı. Ann ön kapağı çevirdi ve içinde çıplak kadın fotoğraflarının bulunduğu bir dergi olduğunu keşfetti. Hepsinin de ön kapakları aşağı dönük öteki dergileri karıştırdı: Farklı başlıklar, aynı türden konular. Demek bu yüzden Graham artık onu düzmeye istekli görünmüyordu.

Ya da belki . . ya da belki, tersi doğruydu: İstekli olmadığı için özellikle bunu yapıyordu. Yumurta-tavuk meselesi, diye düşündü. Üstteki derginin sayfalarını yeniden hızla karıştırırken, içinde bir tedirginliğin kıpırdadığını hissetti; karnı kasıldı. Graham buraya çıkmakla ona sadakatsizlik etmiyordu elbette, sadece – evet, sadece bir bakıma sadakatsizlik de ediyordu. Bir tomar aşk mektubu bulmaktan daha iyiydi bu, diye düşünüyor; ama yine de kendini ihanete uğramış hissediyordu Ann. Şoka da uğramıştı; gördüklerinden ötürü değil, ama Graham'ın – erkeklerin – buna duyduğu ihtiyaçtan ötürü. Niye erkekler bunu bu kadar çok dile getirmek zorunda kalıyorlardı? Niye onlar, dergilerinin önüne ata biner gibi oturuyorlar, sözüm ona bir oturuşta düzinelerce kadının ırzına geçiyorlardı? Bu kadar kaba cinsel uyarıcılara niye ihtiyaç duyuyorlardı? Hayal güçlerine ne olmuştu bunların?

1919-24 çekmecesini çekip açtığında burnuna hafif bir badem kokusu çarptı; nedeni, açılmış, ama şimdi kuruyan bir yapıştırıcı kavanozundan yayılan kokuydu. Plastik spatula kapağın içine yeniden yerleştirilmemişti, sarı bir kupür defterinin üstünde, birkaç yapışkan damlasıyla birlikte duruyordu. Ann evin sessizliğini boş yere kontrol ederek durakladı ve sonra onu ortasından açtı. Kendi iki fotoğrafını – demek buraya gitmişlerdi – ve bazı gazete kupürü fotokopileri gördü. İlk ve en kötü filmlerinden birinin eleştirileriydi bunlar: Graham'la tanışmazdan yıllar önce çıkan ve hiçbirinde adının bile anılmadığı eleştiri yazıları. Kendisinde kopyaları bile yoktu bunların.

İncelemeye başladı, sonra başa döndü ve ağır ağır bütün defteri sonuna değin inceledi. Onunla tanışmadan önceki yaşamının Graham tarafından tutulan gizli kaydıydı bu: Fotoğraflar, filmlerinin eleştirileri (tahmin edileceği üzere bunların pek azı ona göndermede bulunuyordu); para sıkıntısı çektiği zamanlarda mankenlik yap-

tığı bir iki süveter reklamının fotokopileri (*onları* nasıl bulabilmişti?); hatta adının dedikodu sütunlarında ahlâksızca yer aldığı az sayıda olayın – bereket versin ki, çok azdı bunlar – kopyaları. Bunlardan birini Graham kırmızı daire içine almıştı:

> . . . görülenler arasında, çarşaf-arası romanların şehvetli yazarı, bu toprakların çocuğu Jack Lupton'ın yanında, hep-daha çok-çalışmalıyım diyen geleceğin yıldızcığı Ann Mears de vardı. Duyduğumuza göre Bay Lupton'ın boşanmasının (iki çocuk var) eli kulağında, ama sakallı delikanlı yorum yapmaktan çekindi . . .

Bu cümlelerin onu zamanında ne kadar hasta ettiğini; ajansının talimatları üzerine bunları kafasından nasıl attığını anımsadı.

Sayfanın sağ yanında bulunan bu gazete kupürünün yanında kırmızı keçe kalemle yapılmış bir ok vardı; okun sapı sayfanın üzerinde gözden kayboluyordu. Çifteyapraklı bir sayfa boyunca, başladığı yere kadar onu izledi Ann: *Gözyaşı İçin Çok Geç*'in bir eleştirisiydi bu (dedikodu sayfası kesiğinden üç ay önce çıkmıştı). Şu boktan film. Eleştiri, Jack tarafından kaleme alınmıştı. Tanrım, Jack tarafından! Bunu tamamen unutmuştu. Kısa bir süre pazar gazetelerinden birinin film eleştirmenliğini yapmıştı Jack. Ve çok geçmeden de onunla bir partide tanışmıştı. Eleştirinin bir bölümü kırmızı daire içine alınmıştı:

> . . . Bu beş para etmez film parçasının genel dumanlı hiçliği arasında, onu tam bir popo-uyuşukluğuna yol açmaktan kurtaran birkaç an var. Bu anlar esas olarak, aslında filmde önemsiz bir rol üstlenen ve zarafetini bu bulutlu filmin üzerinde bir gökkuşağı gibi açıveren Ann Mears'in görünmesiyle ortaya çıkmaktadır . . .

Sonunda Ann, orada, gizli bir övgü günlüğü, kısa mutlulukları üzerine duygusal bir işaret bulabileceğine pek az güvenerek 1924-29 çekmecesini açtı. Solda bir video kasedi vardı; sağda kahverengi bir zarf. Kasetin üzerinde ne olduğunu belirten bir işaret yoktu. Zarfı açtı ve bir kitaptan ya da birkaç kitaptan yırtılıp çıkarılmış sayfalar tomarı buldu. Bazı sayfaların yanlarında kırmızı eğri büğrü çiziktirmeler, altları çizilmiş satırlar ve ünlem işaretleri vardı. Sayfalardan birinin Jack'in bir romanından olduğunu zar zor anla-

dı ve sonra, bu sayfaların ortak kaynağını yavaş yavaş algıladı. Neredeyse her sayfanın bir şekilde seks olayına gönderme yaptığına dikkat ederek baştan sona karıştırdı.

Kaseti aşağıya götürdüğünde saat sabahın üçüydü. Graham'ın yazı masasını ihtiyatla karıştırması hiçbir sonuç vermemişti; kitap rafları sadece Jack'in parçalanmış beş romanını açığa vurmuştu. Kaygılar içinde, kaseti videoya yerleştirdi ve yeniden başa sardı. Kaset yeni bir çikolatalı bisküvi için çekilmiş bir reklam filmiyle başladı; filmde İskoç etekliği giymiş bir hizmetkâr Kraliçe Victoria'*nın* huzuruna çıkıyor ve ona gümüş tepsi üzerinde bisküvi paketi sunuyordu. Kraliçe paketi açıyor, bir bisküvi alıp ısırıyor ve tombul, yaslı yüzü, gülümsemeyle aydınlanıyordu. "Şaşırmadık," diye yorumda bulunuyordu Kraliçe, bunun üzerine, İskoç etekliği giymiş bir dizi saray adamı, bisküviyi överek sekiz saniyelik bir şarkıdans numarasına girişiyorlardı.

Ann reklam filmini daha önce hiç görmemişti. Ama tekrar tekrar görmek zorunda kalacaktı. Kasette aynı reklamın sekiz kaydı vardı. Üçüncü görüşünde, kendini beceriksiz bir biçimde, bildik bir şeyin farkına varmış buldu; beşincisinde, düşük bıyıkları ve düşük ekose kepi altında onu tanıdı. Dick Devlin. Nasıl keşfetmişti onu Graham? Devlin olduğunu bildiği halde, onu ancak son üç kayıtta tanıyabilmişti. Peki niçin sekiz versiyonu vardı?

Ann o gece yatmadı. İçerdiği gizlilik ve saplantıdan şaşkına dönmüş halde, kaseti yeniden oynattı. Sonra dosya dolabına döndü. Kaçırmış olduğu tek şey – çünkü onu başlangıçta bir astar kâğıdı sanmıştı – sayfa sayfa *Evening Standard*'tı. Hep de aynı sayfa: Sinemalar rehberi. Her biri kırmızı keçe kalemle yapılmış bulanık dairelerle işaretlenmişti. Çoğunlukla işaretlenen filmlerin adlarını bile işitmemiş olduğunu fark ediyordu; bunlarla kendisi arasındaki varsayımsal bağlantı anlaşılmaz bir şeydi.

Jack'in romanlarından yırtılmış sayfaları bir kez daha karıştırdı ve ortaya bir motifin çıktığını gördü. Ama eğer bütün bunların *benimle* ilgili olduğunu düşünüyorsa, delirmiş, diye düşündü; sonra bunu gözden geçirdi. Graham deli değildi. Graham üzgündü; kederliydi; bazen sarhoştu; ama deli denemezdi ona. Tıpkı kıskanç denemeyeceği gibi. Onun için kullanamayacağı bir sözcüktü bu. Yine, üzgündü Graham; kederliydi; onun geçmişine ayak uydura-

mamıştı; ama kıskanç değildi. Jack onun için, "benim küçük Othello'm" diye imada bulunduğunda rahatsız olmuştu; sadece tepeden bakarak söylenmiş bir söz olduğu için değil, Ann'in olaylara bakışını değiştirdiği için.

Sonunda canı istemeye istemeye Barbara'nın tavsiyesine uydu ve Graham'ın giysi dolabına baktı: Bütün giysileri orada gibiydi. Valizi hâlâ oradaydı. Elbette olacaktı; elbette çekip gitmemişti Graham.

Ertesi sabah saat onda hastanelere ve polise telefon etti. Hiçbiri de onu görmemişti. Polis, arkadaşlarına telefon edilmesi tavsiyesinde bulundu. İçen biri olup olmadığını sormadılar, gerçi şöyle demekten de geri kalmadılar, "Kavga falan ettiniz mi, Hanımefendi?" İşe telefon etti ve onlara kendisini rahatsız hissettiğini söyledi. Ardından Jack'i son bir kez aradıktan sonra Metro'ya yürüdü.

Araba Repton Gardens'daki dairenin önünde duruyordu; zile Graham yanıt verdi. Ann içgüdüsel olarak kendini ona doğru attı ve kollarını beline doladı. Graham hafifçe omzuna vurdu, sonra onu hole doğru götürürken sol ayağıyla kapıyı tekmeleyip kapadı. Onu oturma odasına doğru yürüttü; Ann beceriksiz bir biçimde yana doğru gitmek zorunda kaldı, ama aldırış etmedi. Graham onu durdurduğunda hâlâ onun boynuna, yandan görünüşüne, alnına bakıyordu Ann. Graham ondan öteye, odanın öteki ucuna doğru bakıyordu. Ann döndü ve piyano tabüresinin yanında uzanmış yatan Jack'i gördü. Süveterinde çok sayıda delik vardı ve karnının her yanı leke içindeydi. Göğsünün üzerinde bir bıçak durduğunu fark etti.

Ann doğru dürüst bakamadan, Graham onu omuzlarından çok sıkıca tutarak mutfağa götürdü. Bunu yaparken daireye vardığından beri ilk kez mırıldandı.

"Sorun yok."

Öyle olmaması gerektiğini bilmesine karşın, bu sözcükler Ann'i sakinleştirdi. Graham onu, yüzü bahçeye dönük şekilde, lavaboya dayalı bırakıp ellerini sırtına doğru çektiğinde karşı koymadı Ann; bunu yapmasına izin verdi ve Graham birkaç saniyeliğine gittiğinde orada bekledi. Graham döndüğünde bileklerini, çok fazla sıkmadan, plastik bir çamaşır ipiyle bağladı. Onu yüzü bahçeye dönük konumda bıraktı. Bileklerinden üç buçuk metre kadar kirli krem

rengi çamaşır ipi sarkıyordu.

Sorun *yoktu*, böyle hissediyordu Graham. Her şeyin yanlış görünmesi dışında, sorun yoktu. Ann'i seviyordu, buna kuşku yoktu ve arkasına dönmeyeceğini umuyordu. Kafasını şaşırtıcı bir biçimde düşüncelerden arınmış buldu. Aslolan, dedi kendi kendine, bir film gibi gözükmemesiydi: Bu en kötü ironi olurdu ve burada hiç *ironi yoktu*. Perdenin inişinden önce hiçbir son replik, hiçbir melodram olmayacaktı. Jack'e doğru yürüdü ve bıçağı göğsünden koparır gibi çekti. Doğrulurken aklından ani bir düşünce geçti. "Bazen bir puro sadece bir purodur," diye mırıldandı kafasının içinde, "ama bazen de değildir." Doğrusu, insan gerçekte hiç seçmiyor, öyle değil mi, diye düşündü.

Yeniden her zamanki koltuğa oturdu ve onu şaşırtan bir ölçülülük ve cesaretle, boğazını her iki yanından derin bir şekilde kesti. Kan fışkırırken, iradesinin dışında bir hırıltı çıkardı ve bu da Ann'in arkasına dönmesine neden oldu.

Onun hesabına göre, Ann telefona koşacak, bir tekmeyle devirip arkadan bağlı elleriyle 999'u çevirecek ve sonra da birinin gelmesini bekleyecekti. Önünde yeterince zaman vardı. Ama Ann, çamaşır ipini arkasından sürükleyerek, ölmekte olan Graham'ın ve ölü Jack'in önünden geçti. Masanın çevresini dolaşarak, hemen odanın ucuna doğru koştu ve sonra başını aşağıya eğip, pencereye olabildiğince sert bir kafa attı. Canı bayağı yandı, ama pencerede büyük bir delik açtı. Sonra, elinden geldiği kadar yüksek sesle çığlık attı. Sözcük yoktu, sadece uzun, hiç dinmeyen bir çığlıktı bu. Birkaç kişi işittiği halde hiç kimse gelmedi. Üç kişi polise, biri de itfaiyeye telefon etti.

Şayet biri gelmiş olsaydı da durum değişmezdi. Graham'ın hesapları olayın bu şekilde gitmesinden dolayı bozulmuş değildi. İlk polisler kırık pencereden içeri girip de kapıyı açtıklarında, koltuk çoktan önüne geçilemez bir kan deryasına dönmüştü.

Julian Barnes, *Benimle Tanışmadan Önce* adlı romanında saplantılı bir kıskançlık öyküsünü konu edinerek insan beyninin arkaik alt katmanlarını büyüteç altına alıyor. Acaba, böyle bir arkeolojik usyürütmenin sonunda en kültürlü insanın bile eninde sonunda sürüngensi denebilecek bir beyin taşıdığı sonucuna varılabilir mi? Acaba Kültür ve Uygarlık kavramlarının yaratıcısı olmakla övünen insanoğlu, cinsellik denilen o gizemli alan söz konusu olduğunda Kültür'ü tümüyle bir yana bırakıp her seferinde içgüdülerinin karanlık mağarasına mı dönmektedir? Kültür ve içgüdüler uzlaştırılabilecek olgular mıdır ya da böyle bir uzlaşım mümkün olabilirse bu, insanoğlu tarafından ne dereceye kadar gerçekleştirilebilir?.. İşte Julian Barnes elinizdeki romanında bu tür zorlu soruların yanıtlarını arıyor.

Bir tarihçi olan Graham Hendrick, anlaşmakta güçlük çektiği eski karısı Barbara'dan ayrılarak, sevimli Ann'le evlenir. Ann'i çok seven Hendrick karısının üzerine fazla düşmekte, ayrıca kendini çok talihli bir erkek olarak görmektedir. Ne var ki, eskiden vasat filmlerde oynamış ikinci sınıf bir sinema oyuncusu olan karısının filmlerdeki sevişme sahnelerini zina olarak algılayan Graham'ın mutluluğu büyük bir darbe alır; kıskançlığı tam bir saplantıya dönüşür, en küçük ihanet kuşkuları birer karabasan olur çıkar. Karısının eski âşıklarının ona hediye etmiş olduğu kitapları inceler, eski filmlerini tekrar tekrar seyreder, hayalinde olmadık şeyler canlandırır. Belki de karısının kendisiyle tanışmazdan önceki hayatı aslında o denli önemli değildir, geçmiş boyutu insan hayatının varolan tek boyutu değildir, ama olup bitenlere bir de "tarihçi" gözüyle baktığında her şey bambaşka bir görünüm almaktadır...

Julian Barnes her zamanki ironisiyle çok özel yazınsal tadlar içeren bir kıskançlık öyküsünü anlatıyor.

